

1508

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛЬОГІЇ,

зібрав

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

У ЛЬВОВІ, 1903.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

В КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

у Львові (ул. Чарнецького ч. 26, у власнім домі)

можна набути ось які видання, що доторкають ся етнографії:

Верхратський Іван,	Знадоби для пізнання угро-руських говорів, т. 1—2 по	2-00	К.
Гнатюк Володимир,	Словацький опришок <i>Иношик</i> в народній поезії	0-50	"
"	"	Русини Пряшівської епархії і їх говори	0-70
"	"	Hungaro-Ruthenica	0-20
"	"	Хітарські легенди	0-35
"	"	Словаки чи Русини	0-80
"	"	Пісенні новотвори	0-50
"	"	Угроські духовні вірші	2-50
М. Грушевський,	Розвідки й матеріали до історії України-Руси т. II. містять між иньшим пісні з поч. XVIII в.	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. I.	Містять:		
	М. Крамаренко, Різдвині святки на Черноморії.		
	О. Роздольський, Галицькі народні казки в Берліні пов. Бродського.		
	О. Шимченко, Українські людські вигадки.		
	Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і нарід, уложена членами Наук. Тов. ім. Шевченка	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. II.	Містять:		
	В. Гнатюк, Ліричні, ліричні пісні, молитви, слова і т. п. з пов. Бучацького.		
	Ю. Жаткович, Замітки етнографічні з Угорської Руси.		
	Митрофан Дикарив, Черноморські народні казки й анекдоти	3-00	к.
Етнографічний Збірник, т. III і IV.	Містять:		
	В. Гнатюк, Етнограф. матеріали з Угорської Руси (Легенди, Новелі, Казки, Байки, Оповідання про історичні особи, Анекдоти) том по	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. V.	Містять:		
	М. Дикарив, Народня гутірка з поводу коронації. — М. Єндик, Із народньої пам'яті про панщину. Гуцульські примівки (ріжних записувачів). — Ф. Колесса, Людві вірвання на Підгір'ю в с. Ходовичах, Стрийського пов. — І. Франко, Людві вірвання на Підгір'ю (доповнені до попередньої статі). — Р. Кайндль, Фолькльорні матеріали і инші дрібніші статі	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VI.	Містять:		
	В. Гнатюк, Галицько-руські анекдоти	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VII.	Містять: О. Роздольський, Галицькі народні казки	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. VIII.	Містять: О. Роздольський, Галицькі на- родні новелі	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. IX.	Містять: В. Гнатюк, Етнографічні ма- теріали з Угорської Руси. Т. III. (1. Матеріали записані в ком. Землян, Шарош, Спіш. II. Пісні записані в Бачці)	3-00	"

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ,

ЗІБРАВ

Володимир Гнатюк.

У ЛЬВОВІ, 1904.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Передне слово.

Випускаючи в світ отсю збірку знадобів до галицько-руської демонольоїї мушу зазначити, що вона буде обіймати в цілости два томи, при чім другий том не буде мати ніяких нових рубрик (як се було приміром з легендами, надрукованими теж у двох томах), лиш такі, як отсей. Ріжниця між обома томами буде лиш та, що коли в отсім подано надруковані ще ніде матеріяли, то до другого тому вйдуть і деякі передруки, хоч нечисленні зрештою. Звичайно записувачі звертають найбільшу увагу на пісні та казки, а иньші матеріяли, між тим і такі, як обняті сим томом, записують лише припадково. Тимчасом як раз такі матеріяли мають спеціальну ціну для нас і то не лиш тому, що їх зібрано відповідно дуже мало, але й з тої причини, що в них містять ся багато елементів властивих лише нашому народови, а не перебраних із загально-людської скарбниці фолькльорної, як се є приміром із казками. Розумієть ся, що тими словами не хочу я приписувати сим матеріялам цілковитої оригінальності; звертаю лиш на них більшу увагу, якої вони заслугоють вповні.

Через те, що збірка розділена на два томи (головно з фінансових причин), річевий покажчик до матеріялів буде надрукований аж на кінці другого тому. Так само паралелі будуть зібрані в окремім розділі при кінці разом до обох томів.

Що тикаєть ся поодиноких записів, то мушу зазначити, що вони досить ріжнородні, не однастайні; та так мусить

бути все зі збірками, до яких входять записи різних людей. Уніформувати їх зрештою нема ніякої потреби, бо вони призначені не для широкої публіки, але для спеціалістів, а тим усе одно, в якій формі бачать перед собою предмет, аби лиш не було баламуцтва. Чисельно представляють ся ці записи так: Усіх оповідань надруковано тут 400. З того записали: В. Гнатюк — 196 оповідань (при них не подано імя записувача); О. Дерев'янка — 94; А. Веретельник — 53; В. Левинський — 33; Л. Гарматій — 7; В. Равлюк — 7; Н. Левицька — 6; В. Горницький, Е. Бохенська, Н. Козловський і Маркевич по одному, разом — 4. Майже всі записи підписаного (зібрані 1902 р.) і записи дд. Дерев'янки, Веретельника, Левинського й Гарматія зібрані коштом спеціальної підмоги, признаної краєвим соймом Етнографічній Комісії на збиранє етнографічних матеріалів. Таким чином сей том являєть ся першим, що зібраний і виданий коштом краєвої підмоги для нашої комісії. Шкода лише, що висота сеї підмоги не дозволяє ані розширити видавництво, ані розвинути ширшу і успішнійшу акцію в користь призбируваня матеріалів, які з поступом освіти вигибають між народом чимраз швидше.

Дякуючи всім П. Т. Добродіям, що взяли участь у сім томі, прошу й далі присилати всякі матеріали на адресу комісії, в якій можна теж засягнути кожного часу інформацій, що саме і як належить записувати.

Аллянд, 30 марта, 1904.

Володимир Гнатюк.

I. ЧОРТИ.

1. Чи є чорт на світі?

То буў йиден такий пітпапок, шо ни віриў ні ў Бога, ні ў чорта. І той йиму ни знати, хто шо говориў, то він ўсе казаў, шо таки нима ні Бога, ні чорта. А він буў на Майданьї коли Дирнова і рас ішоў до міста, зіпріў дужи. І прийшоў до міста, зіпріў дужи і прийшоў там на поли до озера, шо там йе і стаў купати сьї — а то було ў саме полудни. Шо но він зайшоў по пахи ў воду, теї йнго шось хап за ноги теї на сиридину тьегни. Він сьї ни даїе, а воно тьегни, він сьї борікаїе, а воно уже затьгнуло йнго на сиридину і вискочило йиму на карк. Али він буў сильний хлоп і йак сьї митушнуў теї ськинуў то з себе і з цїлоїї сили шарпнуў сьї і вирваў сьї теї вибіг на беріг. І йак він прийшоў до міста, то буў такий бьїдїй, йик глина і оповідаў, шо то мучиў йнго чорт. Він видїў те, шо йнго ў водї душило і казаў, шо то було так, йик свиньї з рїшками малими з рудоїу шерстеїу. А ту шерсть показуваў він льудьим, бо була йиму за паньїсьцьами, йак борікаў сьї з ним. І він зарас пішов і висповідаў сьї с того і віт тодї віриў, шо йе на світї Бог і чорт.

Зап. в маю, 1902, на Криволянцї, Камінецького пов., від Івана Юнака, А. Веретельник.

2. Як на Йорданї печуть чортенят.

Минї сьї здаїї, шчо то отой Йасько Дримухїскїй — таї прийшоў до млина до Залїсьї пірид дьругим сьвітїм вєчїром. А то було

дўжи завізно і темна п'яч була, жи він до до́му ни міг йти ўже і пішоў до м'ельника, шчоби причочуваў. А той м'ельник постиліў йимў на лаўцьї під вікно́м і казаў там спати. Аж десь коло одинацїтоїї годїни п'укайи до вікна́ і кажи: Лукїни! Лукїни! ўстань! — А чо, кажи, хочиш? — Дай минї сано́к. — На шчо ти сано́к? — Повиягати дьїти на б'еріг. — Та на шчо? кажи. — Бо б'удут заўтра пиклі, ни знайиш? — Та, кажи, в'озьмї си там, али абїс ни поломаў і абїс ни прикиг. — Кажи: Д'обри, йа прикигну. — Виходит рано, сано́к ўже нима; копанички вїзднїў, лиш конїльцьї прикиг. Той (Дримухїський) ни-тайи си: Шчо то за йид'ен вас клїкаў? — А він кажи: Еї, то йид'ен сусьїд. — А чо-ж, кажи, він казаў, жи йиго дьїти б'удут пичї? — Бо у нас, кажи, заўтра Ардан, то б'удут во́ду сьвїтити. — А то, кажи, такий сусьїд? — Кажи: такий, такий. — На тым си розбїйшли.

Зап. в вересни, 1895 р. Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

3. Чорт у чоловіці.

То ўм'ерла йно́му чулувїкови жінка і він дўжи тужиў, шо шу по́чі вона сїла си ймў. Аж рас прих'оди та пурá, шу вона маїи прийтї, а на йї м'єци прих'оди дьїтку ў йийї ну́ставі і кажи ду не́гу: „Знайиш шо, ку́ханїй чуловічи, вїт нинї йа б'уду ўже заўши с туб'обїу; вїчинї г'убу, а йа ўльїзу ў те́би і б'уду сидьїти ў тибї і ўже ни б'удиш тужити“. — Те́й хл'оп си ўтышиў, вїчинїў г'убу, а ч'орт г'оп ў не́гу! Те́й він опануваў йго́ і хл'оп сказаїў си і так кунопа́диў си, аш си пувїсиў.

Зап. в лю́тїм, 1903 р. в Каминці Струм. від Петра Лехнюка, А. Веретельник.

4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.

Позаўторїшного ро́ку Проць Стўпа нас волї на гравїни вїстриньскї і коро́п'єцкі. Зачїло си хмáрти, зачїло гримїти, він стаў з волáми під д'уба, на́раз загримїло, ўпаў грїм, па́ру вольїў побїл'є, ро́ги позльбїтали волáм, ўдарїў пуг чїрис плив'є йимў від гр'о́му аж до по́йаса. Ўпаў він до зямлї горїлиц, дошч зачїў си льбїти, вїдолльбїў го дошч. Знайшли йиго́ там, ўв'їли на фїру, па́ру вольїў поховáли. Чїрис кїлька м'єсянцьїў буў глухий, а вигльїдаў йак пїў нїмїй чїрис кїлька м'єсянцьїў. Тип'єр вїд'їйшоў на своїй м'єци нава́т. А під не́го сховаў си злий, шч'єз би, томў так йимў ста́ло си.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

5. Грім убивав чорта.

А зноў буў йим ў Колодыўцы. І стойміо з жоньцом так на го-
стиньци, а́ли ту зачина́йи гриміти д́ужи. Ми стойміо, а ту йидна́ шона,
там дру́га шона, а ме́жи ними пляац ви́городжиний. І ў той пляац грім
ўдариў. Ёак ўдариў, а вітти литіт, тай лишэ: Пі-пі-пі-пі-пі! тай
ў стаў. Потому зноў ўдариў грім ў стаў, а нат тим ставом була хата,
хлон сидыў. А він с того ставу тай до то́й хати. Допірож йак ў туту
хату грім ўдариў, запалиў, розбітали хату, а ў ты хаты ныц ни б́уло,
лише по кольіна но́ги ў панчо́хах, али йакі? Кіньські. А б́льши ныц
ни згоріто, лиш тотá хата; горіла так пр́осто, йак сьвічка.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната
Косінського.

6. Чим можна відстрашити чорта?

Ходіў чорт до ды́ки. Не мój нийак го было відогна́ти. Али
ворожильі в́иворожили: Кобы́с ма́ла водильан (зіле) і чорнотойу і бес
тотó ко́ло себе носила і куріла хату і м́усит сьа лишіти тьа. — Він
йакурат ў в́ечир прийшоў і зачуў здалека того сморóду, шчо закурéно
чорнотойу і водильаном і почаў пла́кати. Ёак сьа пустиў йти вітти
гет ўже, ж жальу, видыў ўже, жи йогó ўже не б́уде та почаў сьпівати:

Жебы было не водильан та не чорнотойа,
Тож бы была, пеўне была, дыўчинойка м́о́я.

Йак вийшоў на гору́, на такій ка́мень, йак витьаў гузицеў, тай
забиў сьи; а ў ка́мени ви́биў такé гет, што відно так йак с фото-
графі́йи і пуцьку му і йайцы і гузицьу. То праўда, на́ші льуди видыли!

Зап. в марті, 1899 р. у Мшанци, Старосамбірського пов. від
Гриця Олішача Терлецького.

7. Пасішнікова л́берія.

То був такий пасішник, сидів в пасы́цы. Зли́ дух приходит те́
си сьв, закурив си льульку, сьв собі коло вогню, а до него пасішник
вогорит — а він јго по п́ятах пізнав: Ци вольно, јакби зли́ дух
пријшов, ци вольно јго бити? — А тој кажи: Дљачо' ньи? — Али
биспечно сьи з ним бити? — Дљачо' ньи! — Ци він, кажи, маји јакé
право до чоловіка? — Ньи. — А тој тогди јак мав бучок, јак ласьць
му позáуш, то тој јак пішов в гору, то буду аж ровніс. А льуберіју

свою лишив. Той чоловік сьї втішив, теї тогди сьї дивит на туїу льуберіїу, а то с кобили тельбухи і котнюх.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш О. Деревянка.

8. Чортівська пасьїка.

Ииден чоловік йїхав на йармарок. І фступив до йидноїї корми там собі випити горівки. І там був йиден подорожний. Вони сьї воба змовили і кажи той господар до него: Робиж, жиби мины сьї пасьїка вела — а чось ми сьї пасьїка ни виде. — А той подорожний кажи до него: Гм... кажи — що ми даш, то йа тьї параджу — будеш мав пасьїки досить. Йак підеш до дому, диви сьї, де йи переступиць; і возьми той переступиць і викопай і ни бири йиго весьой, но го возьми половину, а половину закопай так назат, де був; а туїу половину возьми до скриньї, замкни йї і най стоїт, то будиш мав досить пасьїки, ни бі сьї. А за тойї мины дай півкварти горівки. — Тай господар йиму дав півкварти горівки і с тим розйїшли сьї. Так той господар йїде до дому, так сьї тьїшит, шо вже мў сьї буде пасьїка вела. Приходит до дому, взьив рискаль, пішов шукати за пиреступним. Викопав переступиць теї думайи: Гм, він мины казав половину взьитї, али йа вольму весьой — льпши мины сьї будє пасьїка вела — буду мав бїльши пасьїки. — Взьив той пиреступиць, замкнув до скриньї — то сьї дьїяло рано, йак він той пиреступиць копав, — чикайи він до сполўдни, відмйкайи скриньу, дивит сьї — там бий го божа сила злий дух сидит. Али той сьї дужи настрашив, йак лоннув вже тогди віком — заперла сьї скриньї, той сьї тогди настрашив, аж фпав до зимльї. А той зо скриньї сьї вобзївайи: Ни льйкай — ти мїй, а йа твїй. І тогди взьив, закликав жїнки, винесли туїу скриньї до комори. Теї той вже собі господарит, пасьїка йиму виде сьї. Він навїть ни догльїдайи тойї пасьїки, али пасьїка йиднако йиму сьї виде, аж ни майи де подьїти. Йиму тога пасьїка ни в голові, ничо йиму ни мили, ино йиму все йидно на голові і він все нат тим сумуйи, ходит по кьсонцїах до сповїди і жадни го кьсонц ни хочи висповїдати. Аж йиден кьсонц здїбав сьї такий молоденький, аж той го кьсонц висповїдав і кажи до того господара: Ни гризи сьї пїць — він до тебе права ни майи. Він ни майи права до твоїї душі, бо ти сьї йиму ни записав, ти собі йно йиго купиш, то він до твоїї душі прїва ни майи, ино до тьїла. — І тогди той чоловік пішов собі до дому. То той злий дух йиго мучив десьїть льїт. І пасьїки досить булє

— покi він ще жив. А йак господар помер тей вся пасыка щезла, так йак би мiтлов замiв.

Зап. в серпни, 1902, в Будзановi, Терезобельського пов. вiд матери О. Деревянка.

9. Як чорт ударив хлопа в лице.

Надiйшоу йа раз з мiста, в Манастириск, тай буу трiшка пiд охiтоу — так оповiдау Проць Бiйко з Григорова — али приходжу на ту дорiгу, шчо йде до Григорова з гостiньци, мiсьци свiтит, вiтко сьи, дiуу сьи, йде йакiсь пан. Доходжу йа до него тай кажу йиму: Дай Бiжи добрий вiчер! — А вiн сьи ни обзвiйи. — А йа собi мiсьльу: Чикай, йа тобi зiраз дам. Тай йинiм пидиє пiлицу, хтiу йим го удiрити, а той йак свiснув мене у пiсок, а йа аш привирiуу сьи (аш слiна потиклi, — зам. тата). Йа устайу, дiуу сьи, нимi пiна, тiлько вiтир сьи звiйау! А йа собi мiсьльу: Агi, то такiй пан буу? Уже йа бiльшi с тобоу ни хiчу сьи-зачiпати!

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. вiд брата Фiлька.

10. Чому не можна пияти?

Али я так у стайни був, i вiшов та став на порiг, та взев я та як запiяв — як когут. А вiтак я лишень хотiв другий рас так, пiби запiяти, а то мене в пiсок як тарахнуло... Али я ни знав, шо тото мене вдарило...

Зап. 1903 вiд Дборлiя Черешньовського, в Стецевi, Снятинського пов. О. Деревянка.

11. Як чорт перейшов дiвчат.

Ми йдиного року ходили на стрiсьць до Добрiтвора, а нас було три дiучини, а бiльше нiхтiо не ходиу. Тей ми вертали, уже десь була пiунiч; а так трiхи мiсьечно було, тей йак ми вийшли на польє гет пiт льiє, дивимо сьи, а шось вийшло з льiса i стiло на сiрединi дорiги тей стоiт. Ми мiслили, шо то гайовий, тей сибi бiй-бiрдзi! Йдемо бiльше, дивимо сьи, а то стоiт на дорiзi пан у чiрним губрану, а такiй висiкий, йак сiсна. Стоiт собi i файдiу такiу дiугу кiри, йак

кóцдуба, Ми сї йак подивїли, то так сї польєкли, шо стра́х! Тей шо ми тут нешчасливї пічнємо? Вертати бойїмо сї і йїти бойїмо сї. Али так стойїмо тей йа кажу: „Та шо будємо так стойати? Ходїм, пнїц злòго прàва до нас не маїе!“ — Тей йа зачєла мòвити молїтву: „Да оскрєснит Бох“ так голòбно мòўльу і йдемò. Йак но ми зачєли йти, а то чап-чап, тей ў лїс. І йак сї зара' зїрваў вітер, то такїй, шо мáло нас не попернаертáў. А то буў чорт і хто знаїє, шо бóлоп, йагби йа сї не бóла зачєла молїти.

Зап. в линни, 1903, від Маринки Коваль у Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

12. Як пòвитуха бабила в чортів.

Пїшла баба повитуха ў поли жати і здибала під межею ропуху і взєла, зробила йї гнїздо. Али та ропуха була вагїтна: „Ти мойа ропушенько, йак ти будеш дьїти мала, то йа прїйду тїбї відбирати йїх“. Раз спит сїбї та баба, зайїздит карита під вікна: „Пук-пук! отвори, бабо!“ Тей входи пан до хати. „А що там, паноньку?“ — „Ти, бабо, приобїцьбала мойї кобїты, йак буде мала дьїти служити“. — Баба сї перельєкала: „Коли паноньку? Йа того ни казала“... — „А що там, кобїто дурна, кажеш, сьїдай на брїчку і йїдь!“ — Йїди, йїди, йїди, прїйїхаў до такїх покойїў, дивї цьї, лїжит жаба та сама, котру вона видьїла колись під межею. — „Ой добре, бабуньу, ви менї приобїцьцели, тей йа по вас післала чоловіка“. — І та баба від нейї малї жабицьета відїбрала. І так баба сї звивайи по покойу, сїрьєтайи, та обзивайє цьї до нейї жаба: „Бабуньу, все рухайте, тїлько котрі горшки там йє понакриванї покришками, шобїсьте ни рухали“. — Али баба була цьїкава і хтїла знати шо там йє. Відкривайи йїден горнец, а там вилїтыла душа с того горшка і кажи: „Буг заплаць тубї“. — І вона взєла, повїткривала всеї горшки і всеї душі, шо там були, повнїпускала і каждая душа вїйшла і йї подьєкувала: „Буг заплаць, Буг заплаць“. — Приходи дванайцїята година ў ночи і бере бабу до брїчки і назад відвози йї до дому той пан і даў йї чиринкїў. Баба взєла, подивила сї, жи нїма-но чиринки, йак прїйїхала до дому, тей взєла, висипала пїт порїг. Виходи рано нївїстка с хати, а то саме злото тей забрала то. Виходи сама баба рано і ше застала пару золотїх: „Ой кає „дї-тойки, то не буў пан, та то злий буў. Та він минї даў чиринкїў, а то злото“. І баба довідала сї, шо відбирала ў чортїў чортїньета.

Зап. в линни, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Марини Коваль, А. Веретельник.

13. Швець на гостині в чорта.

Ішоў швец з йармарку моцно напітий і ни маў компаныйі з льудий нікого, бо ўсы ўже булі ў дома, а він сьи приіанійў. Приішоў коло лыса і хоць піаній буў, алы подумаў собі: Кобі ми притрафіла сьи компаныйа, бо чирез лыс страшно самому йти! — Доганыйи го йак раз злий дух ў постати чоловіка. І кажи: Добрий вечир. — Швець вітповіў: Дай Бóжи здорóўйи! — Питайи сьи швец: Де йдети, чоловічи? — Кажи: Йду до дому. — А ваш де дым? — Вітповідайи злий дух: Мій дым ту ў лысы, бо йа гайовий. — А швец кажи: Мій дым зноў далёко і нйч невйтка і йакось ми банно самому йти до дому і трóдно, абй сьи компаныйа трафіла. — Вітповідайи злий дух: Ни кончи мýсеш йти до дому. Йа подорóжних с чиста пиритрímуйу, тай тибé пириночуйу. Йа сьи добри майу — дыкувати Бóгу — дам ти ййсти й пйти і постельу ти файшо, пиреспйш нйч і пйдеш собі рано до дому. — Швець сьи ўконтитиваў тими словами і вітповіў му: Дай вам, Бóжи, здорóўя. Прийшли лысом до долини, а злий дух бирé шиўцьи за руку і виде го, кажи: То до мени сьуди дорóга. Ведé йнго стёшкоў і так го запраўийи, шчо шиўцьеви ўсьо йасени і ўснаьалы показуйи, йак дорóга, так і окóлицьа висела му сьи зробила, йака ў таких стёнах ни могла бóти. Питайи сьи швец, ци далёко шче до йнго дому. Вітповідайи злий дух: Ни дужи ўже далёко, алы шче кавалок. — Швець кажи: То йа си шче закуру льўльку. — Кажи: Дóбри, закурй си, тай йа си закуру. — Вітгыгнуў швец льўльку с кишёны і тутьўн і закурйў собі, а злий дух собі закурйў. Прихóдывт на мйсци, де злий дух зрихтуваў шиўцьи пириночувати. Притставили сьи там шиўцьеви покойи, файна хата і запросийў йнго сьйети; а то було усьо óзиро, а шиўцьеви вигльидаў пóкуй і вигйдни мйсци на нйчлыг. Злий дух трактуйе шиўцьи припйшоу пичёныў, шчо дужи шиўцьеви ў смак ўпала і бóла то цыла штóка, йак би з лысових скóтыў вигльидала. І швец хоць смачно ййў, алы ни мйг зьйети лиш половйну. Злий дух прбсвт: Живй сьи далы! — Вітповідайи швец: Дьакуйу тобй за твоеу грёчнысьть, шчо минй ни жйлуиш такойи смачнойи і дóброй пичёны, минй сьи здайи, жи шчем такойи нйгди ни ййў. Уживаў бин бйльши, алы ни мóжу, а йак твоеа ласка, то даш минй заўтра на дорóгу рёшту. — Злий дух ўзьиў і туту пичёну йиму даў, абй собі сховаў на дорóгу. Ну, кажи, ўжес повичёрйў, типёр шче сьи напйймо. — Набраў калужй ў чарку і даў шиўцьеви пйти. А швец зачыў пйги і кажи злóму духови: Напййти сьи й ви зй мноў. — Злий дух вітповіў: Йа, чоловічи, пйу разнараз той трунок, то минй сьи типёр ни бажйт йнго, ни мóжу пйти. І питайи сьи: А тобй смакуйи той трóнок? — Кажи: Дльачóго нйч, та то такé вино дóбри, трóшка винни, алы дуже дльа

мѣни скутѣчи. — Йак сѣи швец нащѣ, а злий дух кѣжи йимѣ: Закурѣ си типѣр по вичѣри, таѣ йа си с тобѣу закурѣ, таѣ будѣмо лѣгати сна-ти. Позакурѣвали си обѣа, а злий дух кѣжи: Замѣнѣймо сѣи за льульки. — Швец вѣтпвѣдаѣи: Вѣаши виглѣдаѣи йак срѣбна, а моѣа бляшанка. — То хѣба би ви такѣ добрѣсть для мѣни робѣли. — Злий дух кѣжи: Йа так хѣчу, а тибѣ тогѣ най пѣч ни опхѣдит. Будѣш маѣ памѣнтку, дес нучуваѣу. І кѣжи злий дух: Ти маѣиш снати ѳзѣди — покѣзуѣи му пѣсланѣи — а йа йду до дрѣугоѣи стѣнцѣи. — І розѣйшли сѣи. А шеѣцѣи сон огорнѣуѣ і зѣрае твѣрдо заснѣуѣ. Спаѣ собѣи шчѣсливи ѣ ѳзѣри на бо-дѣгѣи до рѣнѣи, бо буѣ пѣанѣи вѣт тоѣи горѣуки, шчо ѣ мѣстьѣ сѣи на-щѣ, та вѣт тогѣ вина. Устаѣи рѣно, дѣвѣт сѣи на сѣвѣт, залѣдво, жи з головоѣу ни зарнѣуѣ ѣ болѣта ѣ тих очѣрѣтах і сам ни знаѣи, де вѣн йѣи. Дѣвѣт сѣи до тлумацкѣа, шчо маѣ с собѣу, жи дѣшчо ѣ мѣстьѣ по-кунѣу, знахѣдит половѣну пѣчѣнѣи тоѣи; а то бѣло пѣу жиби виѣкойѣи. І зѣрае му сѣи зробѣло дѣжи нѣдно, бо си нагадѣу, жи половѣну звѣѣу — хѣцѣ пѣанѣи буѣ — поглѣнуѣу кѣло сѣби, на осѣцѣи стоѣит і льѣ-льѣчка йѣгѣ, шчо си вѣмѣнѣуѣ ѣ злѣго дѣха — а то буѣ слижѣк доѣгнѣи, сѣнѣи. І роздѣумаѣу собѣи, шчо то буѣ за гѣйвоѣи і такѣи добродѣшнѣи чѣловѣк і прѣтѣствѣу си зѣрае, жи то нѣхтѣ ни буѣ ѣнѣшнѣи, лише злий дух. Вѣльѣз з багнѣа, пообмѣваѣу сѣи йак мѣр, опчѣстиѣу сѣи і подѣкуваѣу Бѣгу, шчо му Бог позвѣлиѣу шче жиѣи, шчо ѣ багнѣи житѣи своѣи ни скѣпѣиѣу. Повѣрнѣуѣу сѣи до дѣму, оповѣѣу льѣдем і родѣнѣи свѣи трафѣунок і вѣт тогѣ часѣу покѣнуѣу горѣуку пѣти і нѣночи сам по дѣрѣгах ходѣи.

Зап. в линѣи, 1902, в Щужнѣкак, Буцацѣного пов. вѣд О. Ро-зовсѣкого.

14. Йак кѣт грав на басѣи.

ѣ йѣиднѣго госпѣдари буѣ кѣт старѣи ѣже, а кѣло тогѣ госпѣдари ѣ сусѣтѣствѣи бѣли музѣки. І йѣакѣсь наѣи прѣйшли наймѣти йѣх; музѣку прѣстѣли, ѣли абѣи скѣрши бѣли на мѣсцѣи, наймѣли тогѣ гѣздѣу, абѣи йѣх пѣдѣвѣи. Йѣдут собѣи вѣчѣром і зайхѣли до велѣких покѣѣѣуѣи такѣх, пѣла-цѣѣу; і вѣн кѣнѣи зѣстѣвиѣу на пѣдѣвѣру, а сам пѣшѣу до покѣѣу дѣвѣти сѣи, так з дѣлеку. А там такѣ йѣдѣит, пѣѣут, столѣи позастѣльѣваны; а в кѣтѣчку пѣдалѣко нѣго стоѣит чѣрипѣчок з йѣакѣѣсь мѣстиѣу. Кѣтѣрѣи вѣйѣди с танцѣу, йѣде там, таѣ смарѣѣи на шчѣсь ѳчи. А вѣн помѣлѣнѣво закѣрѣу сѣи і собѣи посмарѣваѣу. Йѣак посмарѣваѣу, дѣвѣт сѣи, а воѣи ни ѣ покѣѣях, тѣлько на такѣх ѳзирах, такѣх мѣчѣрѣтах, а йѣгѣ кѣт сѣдѣт кѣло нѣх і грѣи на бас з ѣимп. Дѣвѣт сѣи за хѣвѣлку, пѣанѣи пошчѣваѣли, лиш музѣки лишѣли сѣи на мѣчѣрѣтах і вѣн; і котѣ нѣмѣа. Так воѣи там

мало ни щільй день біділи, ным с того повилазьіли. Прийшоў він до дому, кажи жіньці: Дай шчо йїсти, бом голодян, змўчний дўжи. Ми, кажи, ледва повилазьіли з бзира, а наш кіт граў на бас. — А кіт тогді с комина тай до того чоловіка тай му відпр обі очи, шчо по-тому ни відьіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

15. Чортівська скрипка.

За давних часів, ще за панщини, був собі оден чоловік, Іваном звали. Казав єму пан робити панщину, але Іванови не хотіло ся робити. Покинув він роботу і пішов сьвітами. Якось раз прийшов він до одної хати, шчо стояла пустою на поли не далеко від села чи від міста. Ляг той Іван у тій хаті підпочувати, тай заснув твердо. Около півночи прийшли чорти до тої хати, привели з собою якогось музику і казали єму грати, а самі пустили ся танцювати. Музикант грав, грав, а далі змучив ся тай не хотів грати і повідає:

— Най вам той грає, шчо онтам на пецу відпочиває!

А то був Іван. Він уже давно збудив ся і ні живий, ні мертвий дивив ся, як чорти танцюють. Чуючи, шчо музикант на него показує, він обізвав ся:

— Але-ж я не вмю грати, відчепіть ся від мене!

Але чорти як пристали до него, то ані суди Боже. Кажут єму:

— Не бій ся! Хоч ти не вмєш грати, то бери смик і потягай, а вже скрипка сама буде грати.

Хоч не рад, узав Іван смик і скрипку, як потягне, а скрипка як не заграє, а чорти далі в танець.

Чи довго вони там танцювали, чи ні, досить, як зачали когуги на бантах крилами лопотіти, то чорти кажуть до Івана:

— Годі Іване грати! А за то, шчо ти нас нині так розвеселив, то на тобі той гачок. Аби який птах летів у повітря, то ти лишень ним махни, то він зараз до твоїх рук прилетить. А крім того возьми собі й отсею скрипку.

Ледво се сказали, аж ту когуги заіняли і чорти щезли. Переночувавши ніч, Іван пішов собі рано далі в свою дорогу.

Аж ту надїхав якийсь пан, а Іван не хоче єму вступити ся в дороги. Пан кричить на него з брочки, а Іван каже:

— Пане, не зачінай мене, бо не знаєш, яку я силу маю.

— А якуж ти маєш силу?

— Ади, онде летить орел високо-високо, а єго зараз відтам стручу.

Ну, виймив свій гачок, махнув раз, а орел відразу злетів на діл до Іванових рук. Видячи того пан перехрестився та й уступився Іванови з дороги.

Тоді Іван пішов собі назад до свого дому. Їго пан каже йому знов іти на панщину, кукурузу сапати.

— Добре — каже Іван, — піду.

Пішов Іван на лан із людьми. Посанали троха, а далі Іван каже:

— Чекайте, відіхнімо троха.

Тай узяв свою скрипку, як заграв, а всі люде ану танцювати! Та по кукурузах, скачуть, гопаяють, гет кукурузу витовкли на болото. Надходить той пан тай питає:

— А то що? Ви чого танцюєте?

А Іван каже:

— Та я ось трошечка заграв на скрипці, а люде собі трошечка підєкочили.

Розлютився пан, та до Івана, але той як не хопит скрипку, як не зачне грати, а пан і собіж у танець. Танцює, танцює, а сам аж гвалту кричить, так ся змучив. А Іван грає, не питає. Доти пан танцював, доки не обіцяв Іванови, що го зовсім увільнить від панщини, дасть му ґрунт, худобу, пчоли і все, що потрібно до господарства. Так чортівська скрипка вийшла Іванови на добро.

Зап. в Нагірянах, Борщівського пов. Маркевич.

16. Як швець продав чортові душу.

Був такий бідний швець теї кажи:

— Кобі дьїтько прийшов, теї дав минї гроші, то йабим му своєю душу записав.

Ось ту прийшло по полудню. Приходить дьїтько теї кажи: Шось ти казав, що минї своєю душу запишиш? — Но, кажи, та шом казав — йа так зробиу, а́ли ци б́удут гроші? — Будут, кажи, гроші.

Прийшло — взяв йїму, пітисав сьї. Али пітисав сьї: „Али своєю йа ти душу запишу, а до чужої — йа ни майу права“. — Теї пішов дьїтько.

Али так йїму гроші сьї синїут, так му йдуг. Зарас шчасьцїи йї. Али приходит — вже він трохи заслап. Вже приходит дьїтько до него, а швець кажи: А ти чо прийшов?

Дьїтько кажи: — По д́ушу! — Е, кажи, чикай. Минї шче буди траба.

Тей пішов дьїтько собі.

Вже швец і поздоровів. Вже сьїдайи на варстат, тей припинай дўшу. — Та минї шче траба, бо шче робити бўду.

Приходит знов дьїтько до него тей кажи: — Ти, кажи, вже робиш? Їа хтїв вже дўшу взїти.

Кажі: Та-жи видиш, жи минї шче траба. Їа шче мушу робити, минї шче душі траба.

І пішов собі знов дьїтько.

Приходит можи ф кіља лїт знов до шивци тей кажи: Та вже дай минї туйу душу! Доки їа вже будў ходив до тебе? — Швец сьї всердив, скочив з варстату: — Е, кажи, заїди собі з дьїтьком. Їа щє-бим троха робив, а вже видирайи! — Відвїзав душу від себї, кинув му: На, бири си, колєс наважив вже так борзо!

Дьїтько став, гай сьї дивит на него. Швец кажи: Та бири си. Та чоґо сьї дивиш?

Кажі: Та шчо будў брав?

А швец кажи: Та дўшу.

Їа ни такў хочу.

— А їакобїш хочиш? Їа їнакшої душі ни маїу. То їа тобі казав, шо то їист моїа душа. Їа сьї так с тобов згодив; їа сьї так пїтнєсав. — Та їист душа моїа, а тота їист боска. Їа до тоїї права ни маїу, їа її ни сьміїу продати. А туйу то минї вольно і дўрно дати.

Тей взїв дьїтько той фартух, туйу дўшу, тей полєтїв.

Зап. від Юльки Стецїї в Будзановї, Теревовельського пов. О. Деревянка.

17. Чорт і коваль.

Так быў їндєн коваль, а шчо робїў, то їак зробїт, так нїхто бы ни зробїў, ї дьїтко. Шчо кому зробїт: На, так бы ти ї дьїтко ни зробиў! Али дьїткови сьа наўнувало, жи він го так ўсе гаўзўїи*) і приїшоў раз, перебрїў сьа їак коваль: Кобї ты менє приїаў за чельадника. — Али тот не хоче: На шчо ми чельадникїў? — Їа будў ў тебе, не хочу ниц, ни їїсти ни ниц, а шчо заробїу, подїлимо сьа. — І так він быў ни гет з рік коло ньогґо. Але їде такїї старїий, так сьа трїїасє, до кўзньї, такїї такїї чорт, їак він: Кобї ты менє, ковальу, переробїў! — Дай штири соткы. — Тот вїньаў тай даў. — Той двїста сховаў, а двїста даў ковальови. І мовит: Дай штири мїхы вўгля. — Тот

*) Ганьбить.

даў. — Розыгріў вогень, йак то́го ўсадиў ў вогень, тот сьа так червоньйи ў вогні. Віньаў го, ўзьаў на ба́нку, справіў му трóхы го́лову, шче шчось там, шчо сьа ньби скрiвiло, наносіў бóчку воды, ўсадиў го, хьба́ зашваркотыў: Врш! І віттак ўже йде: Птре, птре! птрускуйи в воды, жиш то захлеспіў сьа ў воды, такйй красньй, червóньй, молодьй тай пішоў! І тот коваль, шчо быў ко́ло ньóго, зльй, тákжи пішоў. Али быў ў тым селы пан старый, а пánьййка молодá. Повiдат вона́ пáну: Ни мóжеш ты піти до ковальá, ньай бы тьа переробіў? — А він не хóче. Айбо вона́ ко́нечнó: Йди, а шчош то дати́ штiри сóтки? — Сьiла на брiчку с пáном, прійiхали до ковальá: Кобі ты переробіў мóго пана! пánьййка мóвит. Нá ти штiри сóтки. — Йа ни хóчу. — Альóс тамтóго перерабляў. — Нарéштi йак то даўно бiло, мóже й мўсьiў, хоць не хотыў. І ўзьаў штiри мiхы вўгля, розыгріў вогень дóбре, йинó старóго верх, хьба́ сьа збiх у шквáрок. Тотá зайбiкала: Ты пана спалиў! — І ўже везўт го вiшати на шiбеницьу. Али тот зльй ўвiдыў, жаль му за ним. Перебiх, тай забандўриў, жи ни знайут нич тоты, шчо го ведўт. А він сьа пы́тат: Та де ты iдеш? — Та вiдиш, мóвит, на шiбеницьу чéрес тéбе. — Давай сьудá мўндур сьвiй, йа за тьа пiдў. — Тот бóрзс розгорнўў, даў, тóт сьа загорнўў: А ты цькай! — Али вiвезли д шiбеници і повiсили, а воно́ сьньiпка. Ей, мóўйат, не вiнен він нич неборáк. Диві, сьньiпка вiсит! І тот ўзьаў, забiх пак до ковальá: Тьамi си, быс так другий раз нiколи ни мóвиў, бо ты шчо зробіў: На, і дiткó бы такé ни зробіў. А тепér вiдиш, йакé йа зробіў, а ты ни мiх!

Зап. в лютiм, 1899 р. у Мшанци, Старосамбiрського пов. вiд Грiця Олiщика Терлецького.

18. Звалашений чорт.

Буў йидён чоловiк тай маў сiна і хотыў йинó оженiти, али ни повзальіў му туту брати, шчо син хотыў. Али він сьи напér, тай ўзьвў йi. Тогдi тáто вiддiлiў йинó і казаў му, абi сьи будоваў. Поставiў він собi хáту, шóпу і стодóлу. Али стодóлу поставiў на ничiсьтым мiсци. А той, шчэз би, ўзьвў тай му снопi гет вiкйдаў с стодóли. Кáжи він до жiнки: Будём пирносiти, жiнко, стодóлу, бо на ничiсьтым мiсци. — Типér нямá йак пирносiти, бо типér живá. Али йди жiто вiмолоти, а околóти зложи на тьiк, а він собi най гульайи там. — Пішоў чоловiк, молóтит, али шчо ўдáрит сьньиц, сьньиц пiтскачiт, а він на бáльку сидiт і ногами махайи. Скóчиў в бáлька тай кáжi: Дай ми

цип, йа буду молотіу. — Той дау му цип. Він йак ударит, то пиритє сьнип, а сьнип ни пітєкочит. І він кажи: Шчо такє значіт сьи? Ти бйиш сьнип і він пітєкакує, а йа бйу, і ни пітєкочит? — Тому, кажи, бо йа сильнйіший. — А він кажи: Та йак, ти сильнйіший від мєни? — Сильнйіший. — Та чуму? — Бо йа, кажи, звялашиний. — А, кажи, кйлькось сьи гоїу? — Три дни. — То звялаший минє. — Той до камєньи тай му відрізау гет зьі ўсьим, а той пішобу аш побіт облаки. Вертаїи вітти, а газда кажи: Прийди третого дньи, йа подіуу сьи, йак ти сьи загоїло. — Молотит чоловік йидєн дєнь і другий дєнь, на третий ни хочи йти молотіти. Жінка кажи: Чому ни йдєш молотіти? — Йа, кажи, так і так зробіу, так і так. А він прийдє, тай миньі відріжє. — А вона кажи: Скидай холошньі с сєбі! Зробила собі вўса с садкї, ўбрала сьи ў холошньі, йдє й молотит. А він ў доктора буу, йдє типєр до чоловіка, тай кажи докторови, абї йшоу з маєтнў за ним. Кажи: Коли ти звялашиний, ануж покажи ти миньі, йак ти сьи загоїу? — Тотя скїаула холошньі, йак задєрла нугу до гори, а той йї ланкоу шчє хтйу поглядити. Али вона йак н...є, а той ў нуги. Здибайи доктори тай кажи: Вирнї сьи, бо там, кажи, така рана, жи тра маєти з за коньї. Тай віттогди дау спокї тому чоловікови.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїнського.

19. Як чорт служив у войську.

Ходів жбуьнїр на варту дєсь ід маґазїнови, а там злий, нек му, ўсє приходіу, та сьа дивіу на тото, йак він там ходит. Али то сьа так трафїало с кйльканайцять раз на йидного жбуьнїрїа. Али раз прийшоу злий ід йидному і повідат: Кобї ты менї дау тот свїй мўндур, йак тобї краснє ходити, і йа бы так ходіу. Йа бы служіу за тья рік. — А жбуьнїр сьа ўбєртат, мовит: Кобї то ты беспєчно быу. — Бўду. І на той час, йак вїбуду, обї ты прийшоу на тото самє мїсцє. — І тот жбуьнїр пішоу і быу дїма цылий рік, а за рік йдє там, де быу, на тото мїсцє; али тот служиу ў вїську дїбрє, тьїлькє ремїня на охрєст жоўнїри посїли даўно, а його тото пєклє; шчо му поспрау-йаут тото файно, а він фирк на йидєн бїк ўсьо. Шчо го сьа набїли! А він сьа прїдау само так йак тот жбуьнїр на облича. І моўйат йому: Шчо тобї йи? Йак ты нуцўйиш сьа і дєсь тото на йидєн бїк мєчєш? — Вїйшоу тот час, вїйшоу він на тото мїсцє, де забрау тото з нього, рїштунї тот і мўндур і повідат злий: Нї ти ўсьо, шчом ў тєбє ўзьау і нї ти грїшї за цылий рік, шчом фаєувау. — Та йа ни хочу. Вовьїи

собі дашчó. Ой бідныі тоты твойі кирваві гроші. На́ ти ўсьбі, 'азмі си, а йа бы більши ни служыў ў вóську, хоць бы ми мільйони дава́ти, ні то тых трыіцьцать грайца́рыў.

Зап. в лю́тм, 1899 р. у Мшанци, Старосамбі́рського пов. від Грыця Олі́шача Терле́цького.

20. Чорт — димало.

Буў один чоловік, що ни свѣйткуваў ни негілю, ни свето. Нишоў вин раз за снопа́ми ў поле, а була то неділя, така слокина, ишоў дощ цілий день, та були грузи. Иде вин возом, аж то кочне си димало¹⁾ за ним цілу дорогу. Вин иде, а далі зліз з воза, та взяў то димало. Виліз на виз, а то з того вилізае чоловік, та кажи: „Не біі си, чоловічи“. Каже: Я кочиў си за тобоў дималом, бо ти си мені дужи вдаў! — Приходьи на ниву, напакували, та повезли д' хакі. Приходьи д' хакі. Чортик каже (бо то вин буў, щиз би!): Но, маеш богато хліба, чоловіче? — А чоловік каже: Є! — Коли є, то будим робити гориўку. — Газда каже: добре! — Зробила біда кітли з лозини, вимастила глиноў, та зачала варити. Зварила, напшили си, газда каже: О то добре пите! — Пшла біда за кітлами і приноси мідіні кітли. Зачали варити, наварили гори́вок, — запросили других, пили, біда іх лишила, а газда зачыў собі сам шинкува́ти. З того газда забогатіў. А приходи біда і каже: Тобі си лихо шинкуе, возми собі Жидіў до помочи! — Газда взяў. Жиди зрікли: Ми у тебе внарендуемо, тобі мемо лиш гроші платити, а самі мемо шинкувати. — Газда пристав, маў гроші, розниў си, а Жиди від цего чису зачили з ґрунту вигонити людий, а цего, шо їм заарендуваў гориўку, першого.

Зап. в марті, 1903, в Головах, Косівського пов. від Петра Шекерика, Л. Гарматій.

21. За маршій гріш.

Прибраў сьи злий дұх ў пóстать шандарску і прійшоў до хлóна і казаў йимў, шчобі му пролаў жінку своюў на йнднуў ныч. І даваў йимў вилікі гроші, цілу сотку. А жи мужік ни хтыў, бо казаў, шчо сотка сóткоў, а жінку мóжи шандар ўзы́ти і йимў збавити. А жінка сама чоловіка намовила, шчо то сóтка йи вилікі гроші. І ўзыў мужік сóтку і сховаў до скривні. А шандар своюў зброю новісеў ў хаты на клінок, шчобі чоловікови ни бұло скўчно, шчобі ни ўзыў ў свѣт йяго

¹⁾ Міхур.

жінку. І сам мужик позачіпаў сьні, позамікаў дзвері і ляг на постылі спаці; а жінка ш шандарэм пішла до стодόли. А буў хлопак, йііі сні, ўже мўдрий. І жиль му бўло за мамоў і пішоў, лых піт стодόлоў і слўхаў, ци ни бўди шандар мўчнў йнгό маму. І чуў хлопца, йак мама дўжи сикотыла і стогнала. А ўстаў чоловік рано і здумў сьні, шчо йнгό жінка ни ўхόдит до хати. Подивнў сьні на скінў, а шандарскоїі збрόйі на клінку нива. Він до дврїй, дзвері позаміканы. А чоловік здумў сьні, шчо такогό, куди шандар ўвїйшоў, шчо збрόйу забраў. А йак прїйшоў до студόли, то застаў своїі жінки тыло окреми, а шкїру окреми, шчо шандар йнгό жінку облупнў. А йак ўвїйшоў до хати, подивнў сьні до скрїньї, то сόтка лїжїла. Сόтку злїй дух ни ўзьнў, бо йнмў за жінку заплачў. І жінки позбуў сьні за жарнїй грїш.

Зап. в цьвітнї, 1897, від Тїмка Грїнїшнїного, в Пужнїках, Буцацького пов.

22. Чорт під гориком.

Йндїогό разу йа ж жінкоў йлу з вїсьїльї по вїчерї до дόму. Али йде йакас потвόра, чоловік ни чоловік, худобїна ни худобїна. Зближїї сьні блїшчи, кажу йнмў: Добрий вечир. — А він мнї вїтпвїдаїї: Дай, Бόжї, здорόўїи. Таї пїтаїї сьні мнї: Дєсти ходїли, дόбрїй чоловічї? — На вїсьїльї. — Ци дόбрїсти сьні мали на тым вїсьїльў? — Йа кажу, жи дόбри. — Ни знаў, кажи, ци йа би ни пішоў там на вїсьїльї? — А йа вїтпвїдаїу: Йак майнш охόту! — Пїтаїї сьні він мнї: Хтош там йї шче на вїсьїльў? — Йа йнмў кажу: Нїма ўже нїкόгό ж жонатїх, тїлькó кўхарка таї староста і музїкї і хлопцї. — Пїтаїї сьні він мнї: Шчо там вони рόбїї? — А йа йнмў на тόїї вїтпвїдаїу: Шче заўчїсу то гуляли з дїўкама, а тїпєр ўже нїзно, то йакїє там штўки показуїут. — Пїтаїї сьні він мнї: Шчо за штўки? — Йа му вїтпвїдаїу на тόїї, шчом вїдїў, йак на солόмї йаїцє пїклї, на стїблόвї. — А він на тόїї вїтпвїдаїї: То ўже мнї там ни потрїбно. — Али йа сьні прїдвїльїїу трόза лїпшї на йнгό поставу, а ў него нόгї так йак ў когута. Дїўїу сьні на облїчї, пугач ни пугач. Прївїраїу сьні блїсчї, вўха ни вўха, а то рїшкї малї. Аш тїпєр ўже йа вїджу: Се живїй дїгькó. Дате мнїї страх і бόїу сьні й ни бόїу сьні, бо ўже мїсьнць зачїў сходїти і ту бўу йнм ж жінкоў і слўхайу йа, йдут хлопцї, спїваїут. Такі блїско ўже прїблїжїли сьні хлопцї до мєнї, а він кажи: Кобї ти мнїє де сховаў. — Йа му вїтпвїдаїу: Та де тї сховаїу? Йак бнє кїт, тó бнм тї сховаў за назуху. — А то мн

були на гостинци, а при гостинци вісїу на плóты горнєц такий, мóжи ў нїм бóло зо пїить гáрціу, шчо сьї ў нїм гóлупцї варїт на вісїльї. То нáвїть моїá жїнка жїчила рас тóго горшкá. А він до мéни: Будь здорóу, товáршу! — А їа їнмú на тóїн: Шчїслївий тáниц. — Таї він шмик! пїт той горнєц. Али жїнка до мéни: Та ходї ўже. А їа хотьїу постóйати шче, аби хлóпцї той горнєц ни збїли. Али вонá кáжи минї: Ходї, бо їа змéрзла ў нóги; ходьїм таї бóрши будéм спáти і аби сьї хлóпцї до тéби ни чїпáли. — А ту ўже хлóпцї чим рас сьї зближїїут. — А їа кáжу: Та шчо сьї мáїут до мéни чїпáти? Нáї сьї ўчїпїи до плóта, ни до мéни. — Прїїшóу їа кїлькaдесьїть крóкїу на-пирéт с тóго мїсцьї, де їа з ним розмáульаў. Али кáжи Івáн до Штифанá: Двї сьї, їакїї бїди тéньгїї горнєц на плóты. Кобїм так буў кїў ни кїнуў, бóу би їа му даў зо два рáзи; шчо сьї мáїут горшкї по ночїх кїгати? — А Никóла кáжи: Чикáїти, їá сьї вéрну по той бук; ни бóдим с плóта ломáти, аби гáздá ни ўчуў, ни вїйшоў та ни здер шчо з нас. — Принїс Никóла той бук раз два, ў тьї хвїли, а Івáн кáжи: Дáїно минї їнго! Їá сьї їндїáко нїнькa нї с ким ни бóу, нáї хоть горнєц пїбїў. — А Штифан кáжи: Їак сьї той гáздá довїдаїи, шчо їнго горнєц, таї сьї будé гнївати на нас. Дáї спокїї. — Эт, шчо минé їнго гнївїу опхóдит; їа їак би їнго ни збїў, тóби нáвїть ни спаў! Пїднїїў кїў до горї, та по горшкóви. Али шчо сьї маў вїдати дáвїн горшкóвїї, а то віслáчїї. Їак завїшчїло, запїкотьїло, так їак би до кóпи десьїть пéїў шчїпїў. Таї нáўпáуцьї городáми пошумїло. Пїридоганьїїї минé таї кáжи минї: Файнó-стї минї повїнчувáли. Чомúстї минї ни казáли: Дáї, Бóжи, здорóульц, áли дóбрїї тáниц — а їа такий тáниц маў, шчом на кольї пїў лицьї сї вїдорвáў. — А то бóло на роздорóжу таї смo сьї зáраз рoсходїли, бо ўже мáло бóти по опїўночї. Таї зноў він минї кáжи: Дóбрáнїч. — А їа їнмú вїтповїў: Їак льїжїш спáти, аби сї нїг ўстáти! Таї їа пїшóу собї спáти. Прїспáў їа сьї нїч, шчем сї з днїв зробїў половїну нóчи і ўже бóло кóло полóднїї і по-хмáрило сьї. Їак згуркотьїло і нáрáз чўїу: удáрїў грїм так, аж вїкна сьї затрїслї, а їá сьї пробудїў. І збїрáў їа сьї, їду собї зноў вісїльї докїнчувати. Їду їа кóло тóго роздорóжи, а там так з десьїтк сьїжéнь булá тéньгa кóпа бзїнї. Али бїгáїи дїтїна по вóлицї таї плáчи. Пїтáїу їá сьї: Чo ти, сїну, плáчїш? — Ої-ої, бїдá, бо мї рїтьїк (грїм) тáтa ўбїў! Мóжи бїстї булї такї дóбрї, шчо бїстї пїшли помочї мї спорїдїти. — А дéш ти мéшкáїш? пїтáїу сьї їа їнго. — Та от ту нїдалéко, бóди з десьїтк сьїжéнь хóду. — Кáжу їа: Ходї скóрши, бо їа мáїу їти на вісїльї. — А то хлoпїї вїтповїдáїи: Таї моїї тáто бóли ўчóра на вісїльї, а нїнькa ўже трéбa ї їїх спорїджувати. — Їде той хлóпцї на нїрéd, ўтварїїи двэрі, ўхóджу їа до хáти, дїўльу сьї —

на землі так йак би гáрниц дéхту вільльїу. — А деш твїй тáто лжїт ўмирлий? — Та от то сїрит хáти. — Та то с твóго тáта такé йи? — Нáши фамїльїа йак ходїт живá, то цýлá, а йак ўмирайи, то нїчó, лиш дéготь сьн з нéго рóбит. — Зáраз йа ўзьїу сьн до рóботи, постыгáу йим дошкї рóбити домовїну, а хлопцїви кáжу: Бїжи за цьвїками, бо ни мáйу чїсú дьїрки виртїти і кїлкї рóбити, бо минї би шче йти на вїсьїльї на обїд! Вїмїриў йа трўнву дéсьїть цáльїў за ўдоўшкї, штїри цáльї за ширóка, а пїўтора за гльїбóка. Принїс хлопцї цьвїки, збїў йа тутú домовїну, а хлопцї пїслáу йим за рáбином, абї йшоў рáбїн йнó ховáти, а сам ўзьїў йим тóгó тýло ў домовїну скидáти, йнó ни гóблии рукáми, áли вилкáми. Тóгó тýло ў домовїну спорїдїў, цьвїками прибїў, а сам на вїсьїльї пїшоў. А йак йнó ў порáдї ховáли, том на той час ни буў, áли дрўгї ми казáли.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

II. СТРАХИ.

23. *Страж бандою.*

Буў Васіль Кіндрат, файний госпóдар. Займіў ў ночі на лан па-сти штыри волі, аж від улыгріўскої гравіцы. Пасе він там ты волі, аж о піўночи поймавіла сьі банда, дужи красно граїи; дівит сьі, тим ланом шум, банда ріжи, ни мóжи сьі ўстоїати, а тьма паньіў дужи длуно гульайи. Али й волі тькаїут с тим шумом. Позакідали сї опанчі, гульайут так йак ў повітьу, аш сьвітло мéжи нїми сьі показало; він сьі зострашнїў тай з волами ўтык. А то пішло ў бэзвісти, ў скалú, ў рїкú. Шум дужи буў. І віт тогдї ўже ни гнаў пасти ў ночі.

Зап. в динни, 1902 р., в Коронци, Бучацького пов. від Олексї Сеньчука.

24. *Страж у видї весїля.*

Раз йа пішóў собі завїтка на музїку подивїти сьі і буў йа там доўший час. Ни знаїу, йака була порá, йду ўже до дому, слúхайу, йде висьїльї. А йа собі мїшльу: Дóбри минї сьі графіло; бóў йим на музїцы, шче будú видїти й висьїльї. Припéр йа сьі до плéта і чикаїу. Йде тотó висьїльї, так латкаїут, мўзика граїи і фіри йїдут, шчось шїсьть чи сьїм фір, аж прóсто на мéни с кїньма, зі ўсьїм. А йа сьі пїтсєваїу до плéта, шчобї минé ни ростратуваў, а він таки на мéни йїди. Йа зачїў кричїти: Та де йїдш, та тобї óчи ни повїлазьїли, жи йа ту стоїу. А він сьі ни вїтзїваїи йїдén з дрúгим і йїди далї так, шчо йа мўсьїў вїцьїсти аш на плыт, бóm сьі бойаў, абї минé ни ростра-

тували. І поминули мине, поїхали від неї так с п'ять кілометра, уже то́го висьільї чути ни було. І ни зна́ю, шчо сьї да́льї ста́ло, бо їа буў ў такім страху́, шчом ни міг до до́му зайті. То с тиждинь ми бу́ло шприт очіма то́то висьільї і ўсе-м сьї ў тої час бо́йаў.

Зап. в линци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

25. Як страх гуляв.

Ту ў кольїду́ кольїдували хлѳнци. Музика буў порїдний, файно граў і забавїли сьї їак звичайно хлѳнци, свївали, кольїдували, їїде́н до дрўгого до хати ходїли і так сьї забавїли. Али звїбрали сьї від млина́ шпривїского їті до Івана Куликѳского. Дїїют сьї, їде їакїс панѳк файно звїбранный, звїгарок аш синїайи, палицьї ў руках; мїсьїць свїтит, хлѳнци лишїли сьї, по задї їшли, а музика, їак звичайно пішоў на шпрїд с свѳїїм тамбором і кажи: Ыакїс пан їде, заграїмо му файно, мѳжи ми кїни шчо ў скрїнки. — І зачїли файно гра́ти. Тої прѳтыў нїх дохѳдит блїшши, зачїў шїтскакувати тої панѳк, зачїў гуля́ти. с тоїї палицьї зробїло сьї ўже двї ў то́го панка ў руках і бїи їїднѳў ў дрўгу і дўжи дїїно гуля́їи. Али ўздрїў музика і то́тї хлѳнци, шчо то ни їи панѳк, а́ли шчо с эле мусит бу́ти. Запу́дї сьї музика і стаў гра́ти; а́ж бїльши прїбу́ло хлѳнциў по задї і застраїли сьї і застанѳвили сьї на тїм панѳкѳ, шчо так гуля́їи. Михаїло Куликѳский відкїг на бїк музїкантїў і помїну́ли то́го панка і вїде́ до свѳѳго вїтцьї, Івана Куликѳского, до свѳѳї хати, шчѳбї ї там забавили сьї. І тої панѳк ни лишїїи сьї їїх ўже. Іде́ тоўпа хлѳнциў чїрис шїсьть сот крѳкїў понад вѳди, горѳдом, а́ж до Івана Куликѳского. Прїїшли до фїрткї, тої панѳк звїк. Прїїшлѳ сьї ўтварїти фїрткѳ, ни мож ўтворити. А́ж пес згаўкаў на подвїру і ўтворїли то́тї двѳрї і зачїли чудувати сьї, шчо силї їи. Вїткѳ, шчо то бїда бу́ла! Шпрїжїгнали сьї і сказа́ли: Най Бог шпрїжї нас від усьѳѳго злѳго.

Зап. в линци, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савковѳго Сеньчука.

26. Страх — музика.

Ыїднѳѳѳо рѳзу пішоў їа на вичирїїцьї. Побуў їа ў товѳрїствї хлѳнциў блїськѳ одїнацьїтоїї годїни і замїслиў їїм їти ўже до до́му, бо

пізна порá, а на другий день маў їм пільну роботу, до котрої хотїу спочїти. Клякаў їм товаришїу свóйїх, áли ми вїтнóвїли, шчо шче ни пїдут до дóму. Пожигнаў їм товаришїу і пїшоў їм до дóму сам. То було далéко на другїм кінці силá, де їа буў на вичирнїцòх. Їак їм сьї ввртáу звїтти, учинїу їм сьї на сиридїнї силá, бóла там хáта побудóвана повá, Бóского Никóли, при котрї шче двирїй і вїкóн ни бóло. Даў минї сьї чўти голос, шчо музїка на цимбáли грáйи ў тьї хáтї повї, нидокінчéны. Стаў їа, слўхайу, ўже ни грáйи. Зачїу їа йти тихóнько на пáльцòх, а музїка зноў грáйи. Здавáто минї сьї, шчо то ў тьї хáтї, а наколїм хáту мицўу, зáраз їм ўчуў, шчо то ў сўтнчї ў ровї, ў бáйнах, áлим ни вїдїу хто. І пїшоў їм собї далї і лишїу їм музїку. О вїсьмидсєйт крóкїу на пирéдбї було роздорóжи — прóсто Крéга — і ў вїнклї роздорóжа тóго булá мурава. Зобáчїу їм здалїку бїлий копéц. Престаўїило минї сьї нїби кóпа сьнїгў, áли сьнїгў ни бóло, бо то бóло ў лїстопáдї. Було мрáчно, áли ни бóло нї болóта, нї сьнїгў. Прихóджу аж блїсько кóло нéго, кóло тóго кінцїá, дїўїу сьї на нéго, а то вїглядáйи нїби худобїнка малá, áли ни чўти з нéго áнї вїддїху нїйáкого, áнї нїчóго. Ни мїг їа ў почї респїзнáти шчо то, а схлїтит сьї боїаў, бо ни знаў, шчо то такé. Хтїу їа кóнчї знáти, шчо то і ўзьїу їм сьїрнїк с кшéнї, засьвїтїу їм і зобáчїу їм, шчо то хорт вилїкїй бїлий, зложїу сьї їак звїкли пес до спáнї, постáвїу гóлову на зáднї нóги, вїтрїшчїу óчи на мéни і ни рушїйи сьї з мїсьцї. Їак їм виходїу з вичирнїць, ни маў їм жáднóї пáтицї с собóу; áли буў плїт старїй кóло дорóги, а їа ўзьїу кїл, тому шчо далéко бóло шче до дóму, а ў нас тогдї воўки по силї ходїли, абїм на припáдок маў сьї чим оборонїти. Узьїу їа той кїл і трї рази ним ўдарїу пóпри хóрта стóрцòм, а вїн áнї муркнé, áнї сáпнé, а їа ни ўступїу сьї, бо хотїу їнгó почистувáти. Узьїу їа, пїднїс кїл до горї їак пальнў їнго на вїдлїть, їак лжиу, а хорт áнї заскавулїу, áли здоймїу сьї на нóги, стаў дўжи вилїквїй, їак даў шўса їндїного, то ми сьї здавáло, жи двáцїть крóкїу буў плїт далéко, скочїу за той плїт і пїшоў там, де граў. А їа собї гáдáйу: Ти мицї граў, а їа тобї вїдїграў. — Али страх мицї так огорнїу, шчом лéдво до дóму пришóу і на вичирнїцї бїльши ни ходїу.

Зап. в лїпнї, 1902, в Шужнїках, Бучацького пов. вїд О. Розовського.

27. Страх у вїдї павї.

У дворї рїзаў їм пацьукá. Ўже булá пізна годїна, дванацїта; поробїу їа сальцесóни, кишкї, коўбасї і хóчу йти до дóму. Кáжи мицї

кльчунці: Ни йдѣт до дѣму, Сильчѣку, бо типѣр дванацѣта годѣна, мѣжити сѣ затрѣмати. — А ѣа кѣжу: Еѣ шчо, Бог ѣсѣуда, на кѣждѣм мѣсци. — Пѣанѣ видложѣли ми коѣбасѣу, солонѣни і грѣшиѣ, ѣак звѣкли рѣзникѣ витпрѣвити. Йду ѣа ѡгрудом, крѣсьнѣ чѣчки на свѣдѣ, ѣак найкращѣ горѣнѣиѣ бѣлѣ, або бульдинѣриѣа. Летѣт пѣпри мѣни пѣанѣ с шумом ѣ обручѣх. Пириѣшоѣ ѣа той корч, а онѣ пѣпри мѣни, попри той корч, таѣ пішла ѣ саджѣѣку куѣати сѣи. Там талѣпайѣ, лѣускаѣи, приѣшоѣ ѣа до клѣтки, йти на клѣтку — ѣа на скарбѣвѣм бѣцѣ клѣтки а онѣ на пѣшѣм бѣцѣ. І сидѣт на клѣцѣ ѣже. Водѣ вилѣка і мѣсьлѣу собѣ: Чи ти мѣнѣ трѣтиш ѣ водѣу, чи ѣа тѣбѣ? — Пирихрѣстѣѣ ѣа сѣи, і кѣжу: Дѣху сѣвѣтѣѣ, просѣвѣтѣ мѣнѣ, стѣрижѣ мѣнѣ вит ѣсѣбѣго злѣго! — Прихѣджу аж до бѣрига, хѣхнуѣ ѣа ѣ рѣку по бѣжѣ воли, прихѣджу до нѣго — ни ѣступаѣи сѣи. Помѣцаѣ ѣа за гѣловѣу, студѣни. Е, гадаѣу собѣ, шчо ти будѣш мѣнѣ робѣти? Таѣ кѣу: Ходѣ! А онѣ йде так ѣак ѣальѣѣка, ни ѣбраѣна. Уа йду до хѣти і онѣ йде. Кѣу: Жѣнка, сѣвѣтѣ, ни лихослѣѣ. — Жѣнка засѣвѣтѣла, а то стоѣт так гѣ тѣлѣ ѣ хѣтѣи. — Кѣжи жѣнка: Шчо с привѣѣ? — Абѣ ѣа знаѣу шчо? — Уа с хѣти кѣгну, то сѣи ѣпѣрло ѣ одѣрки, ни мож вѣкигнути. Вѣкигнуѣ ѣим до сѣнѣѣи, даѣ ѣим на видлѣѣтѣ кѣлька раз макогѣном, а онѣ кѣжи: Пусти, ѣже тѣи бѣлѣши ни бѣду пѣджити. Уак ѣим ѣтвориѣ двѣри, ѣак вѣтир сѣи звѣаѣу, пішло, ѣже-м бѣлѣши ни видлѣѣ.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Бучанького пов. від Олекси Сеньчука.

28. Страх — панна.

Як-им був легінем ще, таѣ шов я до гѣвки. Так було пізно, коло опѣвночи дес нидалеко. Я зѣйшовим нат сило тѣѣ приѣшов близько води. Дивлѣу си я, а там куѣає си шос в водѣ. Дивлѣу си, куѣає си панна; так гѣѣ до четѣдѣни подѣбѣна, бѣла. І вѣтак злѣкав си — хотѣвѣм утѣкати, али гадаѣу я си: Нѣби парупковѣи утѣкати від дѣвки — то вѣстѣд, як вона куѣає си. Приглядаѣу я си блищи і дивлѣу си на тото, а то все — то пітхопѣт си до гѣри тѣѣ спускає си. І я чѣм блищи зближѣу си, а вона вже ни пітскакує так, як здалеку. Я гадаѣу собѣ типѣр: — Що це ни щѣає? Бѣда будѣ. А можѣи яка бѣда обморочѣт — приѣду, подивлѣу си! Прихѣджу я блищи тѣѣ нахѣлѣу гѣловѣу, а то вже лишѣнь гѣловѣу витко, вже ни куѣає си, лиш так мало потроха. А я прихѣджу блищи, а то вода так піткѣдає тов шумов з води. Тѣѣи я би був мѣх на то рѣхувати, а то ни правда було.

Зап. 1903, від Василя Варчука, в Печенѣжинѣ, О. Деревянка.

29. *Страх у виді жінки лізе на грушкю.*

Микалисмо конопльі — вже в осени. І вітак якимемо вмикали та йдемо вже до хати. Дивимо си, жінка стоїт. Ну, і ми стали, та стояли так квадрає. І дивимо си, а вона дряпає си по грушці. І так ми пішли до хати тай лишили ї. Хотів шпурити теї казали: так ни [падé.

Зап. 1903, від Волощука Василя у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

30. *Страх у виді дівки.*

То йдєн парубок надыйшоў з вичирниць ў зимі, тай приходит ни далєко йак то мїст коло школи (в Григорові). Кáжи: Диўю сьи, йде дыўка; а йа собі мїслиў, жи то Насьтьи Рїсноїї, тай кáжу до неїї: А ти де йдеш так пізно? Тай йим злáпаў йїї за рúку. Йа йї ўзбнў за рúку, а йїї рука такá волохáта! А вона — кáжи, сьїла миньї на плéчї тай не мóж йї скинути. Прийшоў йа нидалєко цёркви, коло тóго христа, шчо йи, хóчу сьи нирихристїти, ни мóж і ни мóж дальї йти. Йа бирú, виртáю сьи назáт. Приходжу аж там коло мóста, коло школи, зноў ни цускáйи дальї. Гадáю собі: Шчо ту робїти? Бирú тогдї, йду ў долину. Нирийшоў йим биз вóду, биз потьчóк тай йду нóнїд горú, а ту миньї так тьїшко, так йим зьїпрїў! Аж йим прийшоў коло тóїї фігúри, шчо коло Тúrка, аш там йим сьи нирихристїў тай тогдї дыўка з мєни зьїзлá. А йа прийшоў до дóму тай відлєжиў двї недьїли і дрúгий раз ўже дыўки на дорóвьї ни чїнаў ў ночї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від брата Фїлька.

31. *Страх — Жид.*

Йду я йидного вечера до дому вже пізно, а Жид стоїт на дорозї. Али я дивю си — так їду по-при него — нїчо я єму ни казав такого, теї я так кажу: Шо ти, мой, нисеш? — А то, вихїр як си звїяв, як зачєло камїнями шпурлєти! Али я дивлю си, а той Жит минє ниригонив аш коло коршми. Я єго лишєв, а він вже напирїд мєни. Кажу: Шо ти є мо, шо ти маєш минє пуджити? — А то напирїд мєни відїйшло, теї си зробив... зробило си пєсє малє. Али то пєсє зачєло си

кочети придомнов; я лишень хотів го ймити, а воно вітскочело від мени, і с того писети, та си зробив хорт такой .....
 Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

32. Страх у виді Жидів.

Йїхали с Коронцьи на жива лїуди сторонного пана с Подольи. А йїдна жінка бойала сьи дїжи бідї ў ноцї, али рєшта, на тї фірі сидїло багато лїудїй, таї сьи сьмїїали. Таї каут: Оўва! Шчо до нас бїда майї? Йа коби відьїў, йака бїда! — кажи оден. А фірман кажи: Хбчнги відьїти? Йа вам покажу зараз. — Трїснуў батогом два рази, поїавило сьи двобї малїх: одно мєньши, другї бїльши. Так вїглядало, нїби Жидьїта. Таї кажи той фірман: Адьїт, онде ўже йї двобї. — Зачнїў кїньми рушїти фірман, ни мош; шчо с вїтак змуркотьїў той фірман, коньї йак сьи нїрвали, йак зачїли литьїти, вїт пїткїў аж йїскри скáčут. Лїуди сьи нонапуджували ўже на фірі, однї сьи Бóгу мольнї, а другї моўчї. І тотї литьї, нїби Жидьїта. Дойїжджїїут аж до другого сїла, дїўїи сьи, а тотї ўже на нїредьї двобї дьїтїї, ўже стоїа зноў. Той фірман зноў траснуў два рази батогом, тотї дьїти зникли, тї лїуди подьїкували Бóгу, а той фірман сьмїїаў сьи. І кажи: То моїї помїчнїкї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

33. Страх — хлопчик.

Други — я йшов с села десь коло диветої, або дисетої годниї. І привїдїв мїнї си на болокї однїм хлопчик. Я си нїрихристив, а вїн щиз... но вздрїв.

Зап. 1903, від Василя Грїгорїйчука, в Видиновї, Снятинського пов. О. Деревянка.

34. Бїда — дитина.

Йду раз ранєнько до Сїсчїхи. Дївю сї, а перед хатов така дїтина, малєнька, в сорочїнї, простоволоса. Пїшов я до хати та пора-

хував діти. Всі були. — А чия то там, Сісчіхо, на дворі дитина? — А ўна на то ніц. Прибігаю до мої небіжки мами тай кажу: У Сісчіхи бідўм видів. Але мама не вірила. А потόму лóде всі сї переконали, що у Сісчіхи була біда.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра. В. Левинський.

35. Страх у виді коня.

Йидного разу йїхаў чоловік ж жінкоў з міста, з Бучичи. Нидалеко силá на граничніх дорóзї надлётїў нагли кінь вилїкий страшнїх сильнїм гальоном, жи аж іскри за йїгó копїтамі сьї сїпали. Зобáчила жінка, шчо з заду сидїла на фірі, і пристрашила сьї дўжи тим видóком і кричала зо страхї до чоловіка свóго: Жинїй йак найбóрши коньї, бо за нами литїт такїй кінь вилїкий і коцно литїт так, жи аж сьї іскри, за ним сїпїут. — Ни помогло тотó шчо наганьїў коньї чоловік і йїхаў бóрзо ними, бо той кінь далéко бóрши лётїў і здавало сьї, шчо хóче йїх на возьї свóїїм бїгом побїти. Нарáз йак сьї дўжи зблизїў блїсько аж до самого вóза, скóчнїў раптом на бїк і до лїса полётїў, а вогонь сьї за ним сїпаў. А тотї коньї ў вóзї zobáчили тóго коньї ў побїгу, то так шалéно рвали до дóму, шчо трўдно йїх бўло стрїмати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

36. Дивна конина.

Йшоў йа рас с Пўжник. Пришóў йим на Кїзьу, а там йи такїй жóлуб або рїў. Дїўїу сьї, а там конїна спўтана, пиривэрнїна до горї пгáми. А то вилїкий там рїў від новосїлécького. А йа гадаїу собї: Та-шкодá, аби здóхла. Треба йїї роспўтати тай вївїсти з тóго жóлуба. — І тримáїу сьї за пўто. Наколі йї йа вївїў і хтїў йим пусти́ти. Вона йак вїўкнї, йак дїргнї, йак пїди зо мноў по корчóх! І маў йим мїшóк на собї і кужух, то подёрло на мїнї ў шкамáтї так, шчом сьї лишїў тьїлько ў порткáх. Вїтáк йак здоймáло з мéни порткї, то ўжем ў такїм страху буў, шчом ни мїг вїтримати, бом си гадаў, шчо бўди ішчé здоймáти шкїру. Али бóли лишїла (мáла сумлїнїнь — зам. тата) мїнé Богу дїйкувати мїжи рóсохами на вирбї нат самбóў кручоў. І шче кáпцї лишїло ми на ногáх.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

37. Як парубок скавав на страха.

Раз їа вівіў конїну на пашу, а сáмїим пішоў на вичирниці. А та конїна прийшла с пáшї тай приближийи сьї до горóда, хóчи залїсти ў горóд. А їа їду з вичирниць тай дїўїў зьї: Мойа конїна, гнїдá, маїи на чолї лїсїну. Мїшльу собї: Респўтаїу тьї, тай возьмў тьї до дóму, бо залїзїш ў горóд тай нарóбїш шкóди. — Приходжу до тоїї конїни, респўтаїїм, пўто ўзвїў, на шїїу заложїў (собї — зам. тата), а самїм ўзвїў сьї за хрибét конїни, тай гайд, так їак то на кóнї. Їа дїўїу сьї, а їа цáпки стóїу на дрўгїм бóцьї. Так їїм сьї потóўк, а конїна ни знаїу, дé сьї подьїла. Їак мї страх зьїбрáв, шїпкум лїшїў, їак їїм зачїў ўтїкáти до дóму! Приходжу, а мойá конїна ў дóма під оборóгом, а тотá, шчо їа сьїдáў, то ни знаїу дé сьї подьїла і до пїньї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-повського.

38. Страх у видї лошака.

Як-смо раз їхали до Стрия і то сї вчїпило наших конїй геї лошї. Таке цалком подабало на лошї. Али мнї їно дивно було — де воно сї взяло коло конїй. І все с самих Лїсєтїч до Тїсарова... Али я як сїдїв на фєрї, аж волос їшов в гору, як я то видїв, бо все чогось цавком коло віска. Я бичом навїть гонїв і воно сї такої ни пускало.

Зап. 1903, від Грия Бавуса, в Іванївцях, Жїдачївського пов. О. Деревянка.

39. Страх у видї теляти.

У їїднїм дворї повїходїли вéчїром тильїта с клїтки; а пастухї сьї бойáли, шчобї тильїта ни померáлї або абї ни порозбївáли зьвїрї, ходїли ў ночї і шукали. Їїдєн їшоў ўпирéd, дрўгїй облішїў сьї; і здїбаў шарóў годїноў, жи шчось їшло подьїбни до тильїти. І зачїў їїго клїкати: Мальó-мальó-мальó! А тильї їїмў сьї покрийїло так сáми, їак би він говорїў свóїїм їазїком. А він пїзнаўшї, шчо ни мóжи бўти, абї так тильї вїтповідáло, пїрїпустїў їїго і пішоў дáльї. А їак надьїїшоў дрўгїй і зобачїў тотó тильї, прїбїх прїтьма і злáпаў за

шійу. І ўчуў, шчо тотó тильї булó дўжи зїмни і кїнуло ним дўжи кїшко до зимлі. І дóўгий час ни мїх спамьнїтати сь, де він йи. А йак сь схóпиў, то обá поўтыкáли зї страхї і ўзнáли, жи то ни бўли тильїта, áли зьлї дўхи.

Зап. в лини, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

40. Страх у видї кози.

Йиден буў Дўтка. Пáсли кóзи на дўзы, шче за пáна Мислóўского, старóго, Антóнього Віи йїди з дворá конём, булó бїльши йак мїльи дорóгг, покáзало сь йимú на знак козьїти сьвїцкого, мїжи льсáми. А він злїе с коньї тай ўзыў ту кóзочку на коньї тай кáжи: Кóзочко мойá, кóзочко! І визé на конї до компáньїї тих козьїг. Нидалéко ўже бўло дойїздїти до обóри козьїчойї, а тотá скóчила кóзочка с коньї тай зачїла пливкáти ў долóньї і зачїла сь сьмїятї: Ха-ха-ха! Кóзочко мойá, кóзочко! — Зачїла шче й кпїти з нéго. Той йак сь спўдиў, зачїў тїкáти до свóго кумпаньїстого і тотá лишїла сь козá.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

41. Страх серною.

Було в одного гóсподари висїле — хлопцї танцьвовали в вечїр в хатї, а там серна прїйшла; і хлопцї зїмáли три рази в руки, а шерсть в руках се лишїла, а вона ввестї се ни дала до хати. То певно був дїтко!

Зап. 1903, від Миколи Бачинського з Лївчиць, Жидачївського пов. О. Деревянка.

42. Страх баранцем.

Йїхаў йидин гóсподар з млина чириз льїс так десь коло пїўночи. Йак вийїхаў на той мїсток, шо йе там пїд Сьїльцем (беньк.) ў „Залїзній“*) аш чуїи, шось так стало тьашко коньам, шо так стали сопти, шо

*) Залїзна — урочище мїж лїсом на шляху Камїнка-Добротвїр пїд Сьїльцем б.; там показують ся рїжні страхи.

ледво тьагнут. Оглядаѣи цѣ вѣц, а ў заду на возѣ сидит бѣлий баранчик. Вѣн ўже знаў, шо то ѣе, теѣ обирнуў сѣи і далѣи ѣѣди, а ѣак вѣйѣхаў з лѣса, ўзѣаў того баранчика на руки і даваѣ хрѣстити ѣнго. Али тоѣ господар зарас заслап і пѣў року лижаў, а шоб ни буў ѣнго зачинаў, то нѣц би ѣиму ни було.

Зап. від Марини Коваль на Стриганці, Камінецького пов. в липни, 1902, А. Веретельник.

43. Бѣдний баранець.

ѣак тѣто робѣли, нибѣжчик, ў Стрѣсовѣ, таѣ тѣмички поѣѣхаў чоловік на ѣармарок, на дрѣги, чи на трѣти силѣ. А до було ў зимѣ, дужи була завирѣха, таѣ тоѣ чоловік дѣжи сѣи припѣзниў. Али дрѣгий буў з ним, ѣѣх двоѣх; ѣѣхали з мѣста пѣзно дѣжи, ниѣч. ѣѣдут поѣлим, а пѣт фігѣроў лижит ѣагнѣтко малѣньке і трѣсѣ сѣи, бо зимно, с стѣднини; таѣ заблѣяло. А тоѣ чоловік, шчо з ним ѣѣди: То, кѣжи, пѣўно хтось гнаў вѣўцы з мѣста, а тотѣ сѣи ѣагнѣтко однѣ лишѣло. І кѣжи: Возьмѣм тотѣ ѣагнѣтко, бо шкѣда, абѣ змѣрзло. — Узѣили тотѣ ѣагнѣи, завѣили у вирѣту, положили на сѣани і ѣѣдут. Приѣѣхаў газдѣ до дѣму, ѣагнѣтко ўзѣиў до хѣти, і поклаў на пѣиц. А тоѣ, шчо з ним ѣѣхаў, пѣшоў до дѣму, бо вѣн буў аж на дрѣгим кѣнцѣ. Типѣр тотѣ ѣагнѣи на пѣицу так сѣи загрѣло, таѣ такѣ сѣи зробѣло вѣлѣки, жи поўний пѣиц. І то праўда, праўда! Тогдѣ тотѣ ѣагнѣи кѣжи: Чоловѣчи, вѣзѣи минѣ, кѣжи там, вѣткѣс минѣ ўзѣиў, бо ѣак ни вѣтвѣзѣеш, то будѣш вѣдѣти, шчо с тобѣу сѣи стѣани. — Тоѣ чоловік тогдѣ стаў і дѣмаѣи, ѣак тотѣ вѣсти: ниѣч тѣмна і дѣжи завирѣха і далѣко, типѣр і тѣго чоловіка нѣма, лиш вѣн сам. Али рад-нѣрад, дѣвѣт сѣи, жи то ни жѣрти і запрѣгаѣи кѣнѣи до саниѣи, скигаѣи ѣагнѣи с пѣица, ѣли бо сам ни мѣжи, кѣлько ѣ жѣнка помагаѣи, бо ѣагнѣи вѣлѣки ўже, поўний пѣиц. С тѣшкѣу нѣждуѣ вѣдѣгали ѣнго на сѣани, вѣзѣи ѣнго, ѣли жи кѣнѣи так тѣашко ѣдут, шчо аш пѣлѣком мѣкрѣ. Привѣс там на тотѣ мѣсци, скотѣиў ѣе саниѣи і лишѣиѣи; а вонѣ тогдѣ ў сѣмѣх, зачѣло сѣи сѣмѣѣати і кѣжи: ѣакѣс буў минѣ ту ни вѣвѣс, тѣби ти ўже дрѣгий рас пѣўни ѣагнѣиѣи ни браў с того мѣсѣнѣи. Шче ѣимѣу сѣи ѣ покрѣвилѣо, кѣжи: Бѣдний баранѣц, бѣдний, а то змерѣ! — А тоѣ зѣи страхѣм до дѣму лѣдво приѣѣхаў.

Зап. в вересни, 1895 р., в Пужниках, Буцацького пов. від мамѣи.

Паралѣлѣ: Жѣте і Слово. Т. II. Ст. 354. Чорт-баранчик.

44. Як вівця не дала ймити ся.

В Устю на зборах був я і запізнав си там. Йду — на вулиці стоїт вівця. Пішов я, чоловіка збудив і сказав ему, аби той чоловік пішов вівцу ймити, аби і пси де ни занудили. Той устав, саму дівку вірідив, аби дівка йшла ловити, а сам став на порозі, на дверих. Дівка йшла і ми ловили з дівков обоє і ни могли ймити. То бавило пів години. Вівця побігла, утикла — пішла травами, толоков.

Зап. 1902, від Дутчака Николи у Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

45. Страх вівцею.

Я почувавим з биками так під лісом і накладаєм вогень. Такем зачив пичи бульбу — лізи таке як вівця і прийшло — я тогди взяв такий коштур тай в него кенув. І пішло... як я кенув... Як пішло лісом, як зачило лісом ломити — моцний Боже... том се ледви віховали, то коницю ледві до гори ногами ни пиривирнуло.

Зап. 1903, від Семка Лесіва з Ісиптич, Жидачівського пов. О. Дервянка.

46. Страх у виді ягняти.

Йден чоловік с сіном йїхали з Бучичи. Була то пізна порá ў почі. Прийїхали ко́ло границі зальїсе́нкої і ба́рської, надбіг ба-ранец, йагньї, і зачуў мо́цно блейати так, йак би сьи просиў ў тих льудий, аби го с собоў ўзьїли. Кажи тато до сїна: Стань-но, бо йа-кесь йагньї згубїло сьи від овец десь. Треба го ўзьїти до силá. — Стрїмаў син ко́ны, злїз з во́за і йагньїтко зланаў на рўки і висаднїў на вїз до тата. Тато йагньї тримаїи і глáдит го ко́ло се́би, а син ко́ны жнїе і так тьáшко ко́ны тьáгнут, йак би ко́ло пїитнáцьїт цитнарїў вагї. Прийїхали ко́ло границі пужнє́нкої — ту на льєннїчїўдї — а ко́ны так пїпрїли тьáшко, жи аш шумá на ко́ньох стала. І стáли ко́ны, ни хотьáт дáльї тьгнїўти. Йагньїтко з во́за скóчило, пиримїнило сьи ў по-стать чоловіка, сплескало ў долóны і засьмїяло сьи гóлосно і поўто-рило тотї слова, шчо старїй до не́го промоўльїў: Тпру-тунцьу, тпру-тунцьу, бїдни йагньїтко. Ха ха-ха! І лишє вїтир за ним повїяаў, по-бїгло наза́д, áли ўже ў пóстати чоловіка там, звїтки йїхало. А ко́ны

рвали до силá до дóму так, шчо трóдно їх бóло ў руках ўтрíмати; а тáто с сiном звістрашили сьи мóцно, шчо над йагнiньом амилосердiли сьи, а то ў пóстатi йагнiйткa бiдоў йаковось худóбу си помóчили i самi сьи пострашили.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

47. Дивна череда овець.

Йак тáто шче булi хлóпцем, та й iвдили на нiч с кiньми на бáрискi сiножита, бо то дáвно ни так бóло, йак типér. Булi там пужнецкi, бáрискi... багáто їх почувáло. Мáли сокiру с собóў, рубáли патики, робили вогóнь, позганьiли кóньи до кúпи i спáли. Надьiйшлó овець зо дванаццiть. Йидén з них ўстаў, тотi вiўцьи привирнуў аж до вогнiу, áли вони кáжут: Шчо тим вiўцьом зробiти, абi онi разóm з нáми бóли до рáньи, абi ни пiшли вiд нас? — Одén кáжи: Ў мéни йи новi обрутнiчки; злáпаймо йвдиу i дрóгу i припнiйм. — Та й зробили так; вiтьили нань, поланáли на обрутнiчки i припiили, а рéшта ўже стоiála кóло тих. I польгáли спáти. Ўстайут рáно, áньи обрутнiчк, áньи кóликiу, áньи йидибiй вiўцьи... Той, шчо йигó кóньи, ни маў на шчо поланáти, бо обрутнiчки вiўцьи ўзьiли. Вiн половiў кóньи ў рúки i так до дóму припровáдиў, пáткайучи:

Вiўцьи моi, то чóрнi, то бiлi,
Дбети моi обрутнiчки дiли?

Зап. в вересни, 1895 р в Шужниках, Бучацького пов. від мами.

48. Ягня заводить парубка в озеро.

Рáзу йиднóго йшоў йа з вичирнiць. Прихóджу до дóму, дiўйу сьи, вiбiгло йиднó йагнi с шóни i блéйи i ўганьiйи. Мiшльу йа собi: Тра злáпати i кiнути до шóни. Йа за ним, ни мож злáпати. Десь булá дьвiрá i ўтьiкло вонó на горóд i ўганьiйи по горóды i блéйи. Йа роздльгнiў сьи i мiшльу: Мúшу тьи злáпати, бó тьи шчось звъзiсьть i будé шкóда. Ўганьiйу, ни мож злáпати. Аш ту вонó з горóда побiгло ў такiй дьiс, а йа за ним. Йак йим зачiў ўганьити, ўганьiу йим цiлú нiч i ни злáпаў йим йагнiйти. Так йим си óчи подér i так йим сьи змúчiў i ўпаў йим ў йакóсь йáму. Рáно дiўйу сьи, а йа ў óзирi ў такiм гльибóкiм i ў такiм болóтьи i áньи йак вiльiсти, áньи кóгó закликати, абi

мьни хто вікигнуў. Іякось іа вільіз, приходжу до до́му, залёдво, шчо жийу на сьвіты. І ўже віт то́го чісу нїгди бим нїчо́го ни ланай.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бузацького пов. від К. Ши-
блукевича.

49. Страх у виді свині.

Іидно́го часу буў іа ў силы Корбци ў госпóдари, робіу іим ро-
бо́ту кушньйреку. Дыйало то сьи ў половини черфца, коли госпóдаріу
до́ма ни б́уло, бо були ў по́ли. Буў іим іак римєнік і надзїрца ііх
ўсього госпóдарства сам ў до́ма. А то б́уло ў субóту по полудньу. Кін-
чиў іим робóту і ни маў іим шчо закури́ти; при́кро ми б́уло, али тиріу
іим до вє́чера, бо хотіу іим робóту скінчи́ти. У двійати годїни ў вє́-
чир при́йавили сьи госпóдарі до до́му, а іа укнчиў робóту і удаў іим
сьи на мїстóчко на тра́фіку за тьутьуно́м. І забавнў іим сьи там з зна-
йомими льудьми до кіньцьа днєсьїтої годїни. По днєсьїти годїни віт-
ходжу на мїсце, дем на́лий дєнь робіу. Приходжу ко́ло цє́рки, при-
христиў іим сьи і шїшоў іим да́лы. Вісши цє́рки іи хрест на памїтку
пáньщини; при́шоў іа ко́ло то́го хрєста, здоиміў капильу́х, прихри-
стиў сьи і зачиў пáцьвр говоріти. Зробіу іим ко́ло сто кро́кіу вісши,
учивіу іим сьи ко́ло цвинтару́, шчо тьїгни сьи сто пїиднєсьїть кро́кіу
пóпри до́рогу. І нараз ўчуў іим на́глий пóбїг і туніт такїй, шчо вида-
ва́ло, іак би стома́ ногами нараз цўнало. — То кру́то б́уло, кру́то. —
Нагадаў іа собі, шчо то мо́жи б́ути бїда́, а приповіда́ют льуди, шчо
сьи обгльндáти ни мо́жна. І іа ни обгльндаў сьи, бо ми сьи ўсьо да́ло
чу́ти пóвады мєни. Зближіу іа сьи прóсто каплиці, шчо стоїт у по-
ловини цвинтару́ ко́ло до́роги, а той туніт і бїда́ пришьусувáла аш до
льво́го бóку ко́ло мєни. А іа відвернуў гóлову на прáвий бїк, бом ни
хотіу видьїти тої бїди́. Думаў іим собі: Скінчи́т сьи цвинта́р, таї бїда́
сьи лїши́т ко́ло нєго, а іа пїду́ собі да́лы. Ни хтїла сьи бїда́ лїши́ти.
Шче два кро́ки б́уло, аби скнчиў сьи цвинта́р, а бїда́ стáла на попере́к
до́роги наўпє́рїд мєни. Да́лым ўже йти ни мїг, мўсьїу іим стáти на мї-
ци. Зї страху́ мьни пїт обїльїїу і мўсьїу іим бїду́ заїрїти очїма, мў-
сьїу іим сьи дивїти на ньу. Була́ бїда́ доўгости бїльши іак пїўгора
лїктьа, а бїльши іак лóкоть висóкости, чóрна іак вўголь на подóбу
свинї вилїкої, али жи нїг і гóловї ма́ло мо́жна б́уло розрїжнїти, така́
іак ббўван. Постóйаў іим ко́ло пїнть мїну́г і бїда́ стоїт. Замїслиў іим
обїїти бїду́; звернуў іим на прáво, зробіу іим зó два кро́ки, а бїда́ сьи
та́кжи постуїила і видала зноў так зї сто стўкіу нараз. Стáў іа тогли

і ўміў йим молитоў багáто і гóворіў йим молитві, áли лишé ў дўсé, бо пiсэком на гóлос ни мож бóдо. Нарéштi молитві кiнчу, а бiдá стоiт (слухаé — прим. мамi). Аж минi сьi наўпiрiкрило стоiáти і ўадихнуў йим до Бóга і помiслiў йим си ў дўсé: Ў iмени присьватоi Трoйци Господи Бóжи допомoжи минi с тoў бiдoў сьi розўiизати. — То ни жéрти бóли, ньi. — Йак вонá минé страшии до сéго чiсу — так мисльу — най би йа йiи настрáшнiў. Маў йим мéтер iидностаiнний ў рущi, йаснoвий, цаль грóбий, пiўгора ширóкий; зробиў йим ў прáвий бiк óбрут по улáньски і мoцном бiду бóхнуў тим мéтром на вiдльiть йак ў бóбни. I ў тым мoмéнтi вiхир сьi звiйаў сильний, шчо мáло дéриво на цвитару́ і грушкi ў горóдi перет цвитарoм не положáли сьi. Вiджу, жи бiдi нимá, зникла, áли поступити сьi бoйу, бо так вiтир сильний, шчо ми сьi здавало, шчо би минé понiсé. Пошумiло кiлька мiнiт i той шум спрáвиў сьi пoза цвитар, а йа пiшоў собi звiтти. Зробиў йим з дэсéть крoкiў i на рiўнi дорóвi лiву нoгу ў прáвий бiк потьглó шчось, а прáву ў лiвий i так йим склáдно сьiў, йак той тэмний, шчо на лiру грáйи, так йим сьi зложиў. Хтiў йим сьi спэрти на своiў мiру i стáти, áли нáгли дiўйу сьi, шчо мiри нимá, лише кiлька ў рущi. Спэрт йим сьi на рóку, ўстаў йим i пiшоў йим до дoму i ўже минé бiльши пьiц ни чiпáло. На дрóгий дeнь постановиў йим собi знайтi рeшту мiри своiи. Прихóджу на тoтo мiсце, знайшоў йим часьт бiльшу, йак ў рукáх ми сьi лишiла, а трéгойi части мiри i до нiнiшного днi ни бáчиў йим. А цáлий тиждинь маў йим знаки на долoни вiд пазурiў, шчо позатискали сьi ми ў долoнью, йак йим стиснуў рóку. Оповiў йа гáдiни своiи, ў котрoйiм робиў, шчо минé такá бiдá спiткáла iа тым мiсци, а вона минi оповiдáйи, шчо нибoшчик Антoсь, муж йiи, однoго рáзу йшоў до дoму пiзно ў ночi с силá i на тым мiсци учiпiла сьi го бiдá ў пoстатi чoлoвiка i товаришувáў з ним, пиривiў го пoпри йигó хáту ровáми i вiн ни мiг пiзнáти нi тóгo мiсьцци, нi обiсьцьи свoго йак йшоў пoпри нeго i запровáднiў го ў лiсé, Вáдову. Буў там лiсiничий ў тым лiсé. Накoлi кiри запiпали, товáриш шчез, а муж йiи, Антoсь лeдво до схiт сoньцá до дoму сьi дьiстаў. — За цiлу нiч зайшоў.

Зап. в лiнии, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вiд О. Розовського.

50. Страх льохою.

Йа йшоў з вичирнiц. Йду чiриз горóди наўпраўцi, i ўзьиў йим кiў на плéчi. Дiўйу сьi, йде льoха наўпиред мeни: рoхкайи. Али йа буў пiд oхoтoў, звiйу кiў i туту льoху колoм. Льoха рoх-рoх — i ў

бзїни залѣтыла, мáло бзїни ни вїломала. І йá сьби спўдиў, шїнка ми ў горі, мáло ни спáла.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василіка.

51. *Льоха з пацятами.*

Як шов Ясько Глуховеского до міста і тогди видів льоху с пацятами. То дужи пізно, над ріков. — І вирикнула сї (в) кобіту. І вийшла тота кобіта враз з ним аш на місто. І тогди як шла враз з ним (за пацета — вже ни знаю, де сї поділи) тей на мосьці тогди ему повіла: — „Ну, бувай здоров!“... І казала: Якне ходив до тої дівчини, так будиш ходив, такі сї с тов дівчинов воженш. — Ну, тей вже сї в тім розійшли.

Зап. 1903, від Орини Андрущишини в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

52. *Свиня зачінає товариство.*

Перед сьвитами рїздвиними я коледував тай систра була в мени тай просила мене: Відвиди мене до дому! — А я взев тай пішов з нев, тай пішлим у суткі з нев. Та я взев с собов зетя свого, бо й я си бояв. Али я йду — ідижо трое нас, то мині тут у стьгню торкнуло си, а я си тегну. Алиш наслухаю — то знов торкнуло; а я ланцув руков та ймив сми свиню, али си вірвала. Тай потому я пішов — систру відвів еднако, а він вирнув си. То вже нічо мнї ни зачіпало.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

53. *Страх — заяць.*

Я був за вартівника в дворі, али дивю си, а то шое гримнуло рас, а вітак і другий рас; а я кажу: „Докі ти будеш мене пуджети?“ А то відійшло та в долонї та все лус-лус тей зачело си сміяти. Тогди знов як взев камінь, як луснув, аш я си спудив. А то такі коло мени ни далеко бўло. А прийшов я, дивлю си там, шое гримає коло кошниці. А так як я приходжу туда на то місци, де то гримало — а то нима

нічо. Я лишень відійшов, а то знов бире — розбиває кошицу — корудзу пускає. Али я приходжу на то місци знов — агі, нима нічо. Що то такого? Али я взев, та йду; я йду вже віти, а то си зробив заяц, ніби то в полю, таке вухами стриже коло мени і тими лапкама так як та мала дитина грає ти руками — так той заяц. Я єму кажу: „Шо ти є ти, шой, за еден, шо ти си мене ни боїш, али ти биреш та мене пуджеш? А чо ти биреш — тогди тікаеш, як я прийду тудя?“ А то ніц мині, нічо ни казало ані рас. Так я си є того спудив, аш мині кашляюх підійшило до гори, так мині стало дужи лечно.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Сياتинського пов. О. Деревянка.

54. Страж у виді пса.

Одно́го ра́зу робіу́ йа жива́ ў Новосіу́цї за Підга́йцями. Прийшоу́ йа ў виді́льу до до́му до сві́то силá, до Пу́жник, подивіти сьї, шчо сьї ў до́ма роби́т. Ў пониді́лок вирта́у йа наза́д до Новосіу́ки, а товáришило зо мно́у три кобі́ты і одна́ дьі́чина, котрі́ так са́мо роби́ли жива́ ў Новосіу́цї. Війшли́ ми є Пу́жник цы́лком є полудні́и і на полові́нї дорóги на́м сьї цы́лком занівідны́ло. Десь коло́ дися́тої годі́ни бу́ли ми ў Голго́чах пі́рит Підга́йцями; наколі́смо пирі́ходили́ по́при мли́и і йа йшоу́ ў пирéд з дьі́чиноу́, нара́є скричі́ли ўсе́ї три жі́нкї з за́ду і кіну́ли сьї на мéни. Йа змішаний́ тим крї́ком, пирі́та́у сьї, чо́го крича́т. А вони́ пока́зуйут рукóйу на грéбљу і кажу́т мнї́, шчо сто́їт пєс вилі́кий, шчо ві́скочи́у з воді́. Йа сьї диві́у доўгий́ час ў то місци́, де вони́ пока́зували, а́лим пєса́ жа́дного ни ві́дїу́. І зачина́у сьї з них сьмі́яти і кажу́ так на жарт: Випли́ць бідá з воді́, лы́пши з бідóу, йак без бідї́. Нарáз увідїу́ йим, йак ві́скочи́у з воді́ той са́мий́ пєс, котро́го пі́рит хвильу́ відї́ли тих три жі́нкї. Настрáшнїу́ сьї і йа то́го чудóвишча і пúстили́смо сьї йти́ да́лы, а той пєс за на́ми та́кжи. Наколі́ йа́ сьї обгля́ну, то він ста́ни, а йак йа́ сьї ни дї́ульу, то він йде́ за на́ми. Так йшоу́ доўгий́ час. А йа мї́шљу собі́: Да́м йимú кї́лька пали́ць і пирі́кона́у сьї, шчо́ то йнет. Али потім́ йа собі́ при́пнїу́, жи́ йак то пєс пра́дївнїй, то бу́де йїсти́ хлї́б, шчо́ йа йимú дам. Ўзьїу́ йа, ўлу́пїу́ кавáлок хлї́ба і хты́у йим йимú кіну́ти; наколі́м сьї обирнї́у с хлї́бом до не́го, він єкóчиу́ за фóсу і зачы́у сьї з нас сьмі́яти. І кажи́ так: Коби́ ти бу́у мнї́ дау́ ўпирéт пали́цїу́, то бєс бу́у сьї до́бри пирі́кона́у, а́ли до́брогоєс сьї домї́слиу́! І лишнї́у сьї на тым́ місци́.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гілярка.

55. Студений страх.

Дєдиви показав си пес червоний. Вони его били палицив тай ті-кали, а він за ними біх. Легли спати, а він лех верв них — такий студений, аж вони знимогли черне то. А вітак на полудни показав їм си пан з блищичеми гудзиками... Аж знимогли черне то.

Зап. 1903, від Параски Легкун, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

56. Як страх ріс.

Та як шли всі трое, та ішли до ліски і вздріли там пса. Тогди той син его взяв, тай виломав кіл і тріснув по лісьці, а той пес зачав рости в гору. І як вони всі трое, як до того пса прийшли, і дуже се були полекли. І ни знати, де се подів той пес.

Зап. 1903, від Орини Андрущиши, у Іваівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

57. Страх у виді хортів.

Їа буў на Дуброві. Тато казали, шчо вїйдут до мєни йачмінь ўйизати, ў живів. Ўзьўў йа кавалок хльїба з дому, казали, шчо вінисут минї обїд тато — нима. Наўйизаўў йа дванацїть полўкінкїў йачмєнью, снопї-м повосїў, шїсьть полўкінкїў зложїў їм ў кони, аї ўже пїзна пбра, мोजи ўже булї одинацїта годїна, набраў на вїз йачмєнью, їїду до дому — снїдїнок їм дїстаў, обїду ни маў, вичєра пїзна. — Приїхаўў йа до дому, показали снї хортї пїрид волїми, а волї: Фу-фу! Йа такий нїдобрїй. Ўзьїў їм прїтїку в вїза, йак зачїўїм бїти йак зачїло йайкотїти ўсїльбїкїми голосїми! Даўў йа волїм їїсти, мїсьльу ўже м побїў. Пополўднуваўў йа, ўже рїзом повичєрїў, подїїкуваўў Бїгу, пїрихрїстїўў їм снї, зговорїў молїтвї, лїх спїти. Устаўў дїсьвїта — нїма нїчїго. І ўже ни вїдїўї бїльши нїчїго.

Зап. в лїпни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Сєнчука.

58. Як пес перейшов парубка.

Ходив я до дївчинї на той бїк за воду і там прїспїзїнив си мало. Вїтти виртаю си назат і перейшов мїне пес і я сгав право него... право

того пса. Засьвітив оден сїрник, засьвітив другий, третий і дало минї лек трохи. Пішов я до другого товариша до свого, кажу му: „Чи ти ни спускав пса свого, шо він там по яру ходит?“ — Кажи: Не! мій пес присилиний!“ І скінчило си...

Зап. 1903, від Дутчака Николи, в Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

59. Страж котом.

Один чоловік ходив до міста. Потім він шов чирис корчі і вздрів kota, шо прирминив се злий дух. Він того kota зачев бити, кіт слідом ішов за ним до міста. Він ни міг обігнати си злого духа. А потім відігнав, али се напудив і вмер.

Зап. 1903, від Онуфрія Льонця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

60. Кіт на черешні.

У йидній силбі служіў ў дворі йиден парубок. А йшоў до дому два днї бис цвинтар і обглігнуў на чирешни дорідливі йагоди, погадаўши собі: Йак йа буду йшоў ў ночі, йа йїх си нарвў! — бо то бўли чирешні запродаїні, то за днї пільнували. Йак повиртаў коло опїночи, місяць сьвітїў, дужи йасна нїч була. Він вїльїз на чирешню, нарваў досьть долиноў, а потому підлїз ў вєрх, шчобї му сїи там вїтче було від місяцьї. Чїнаїи сїи за гїльї обома рукама, а кіт собі обома лабами. І він сїи дужи зїстрашнїў, бо шче тако́го вилїкого і сильного кота ни вїдїў. Йак ўзьнїў тїкати ш чирешнї, то аж гїльї шумїло. А йак прийшоў до дому, то с того страху хорував дбўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гришиного.

61. Котя.

Али йду я одного разу, так в чечир, так ни дужи пізно, ни дужи зарано, али коте, як си зело... тей я ва тим котеи бїх і ни мїхїи го ймити. А вїтак я хотїв то коте зловити, а то коте пішло дес від мени — щевло. Али я йду далї — а то с того вїдай котєта зробив си

пес. Я его взев тей лиш хотів так вдарити, а він мині піц ни ка-
зав, али другий... Али він кажи: „То лиши, чоловіче, лиши, бо ти ни
знаеш як тото...

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського
пов. О. Деревянка.

62. *Страх у виді індика.*

То міні повідав оден: — Їхав-ем з ярмарку. Приїжджаю коло
коршми, али-м їхав з ярмарку саньми, ізза коршми виходит щось подіб-
ного до чалого чоловіка і стало побіч зі мною поза рів посувати сї.
Пириїжджаю вже в половині дороги, приглядаю сї блишишн тому чоло-
вікови, а то подібни до індика. Ні, так: ноги подібні до індика. Він
нагнав скорши кіньми і то щезло.

Зап. 1903, від Михайла Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов.
О. Деревянка.

63. *Страх — індик.*

Ішов-сми с толоки — тут гезде коло сеї хати, тай став-сми коло
плота. Дивлю си, а то мигає, все біжит віт плота, віт суток, таке як
гїндик; і то ни витко того, лишень так як мигає. І потому все бігав.
Я пішов блишишн, а то, лише по відбіжит трохи від мєни... Тей стояв
і дивив си, а чупир як здув си до гори, а я втік до дому.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О.
Деревянка.

64. *Страх гускою.*

Мій чоловік ловив рибу — пізно. Чює — а тото шос хавкає так
попіт береги. Він йде, йде — дивит си, а то гуска. Він гадав курат,
шо то хтос застрілив гуску, та я йму. Та поставив лукатку, тай при-
ходит ловити руками. Він пришов — ловит руками, а то — нима гу-
ски, тільки такий будек гарний. А там акурат Максимихи утопила си
дівка.

Зап. 1903 від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов.
О. Деревянка,

65. *Страх кугутом.*

Ішли в вечір парупки с коршми, а то було місяшно. Дивют си, піт пирилазом когут в'езаний, а то було при дорогі цісарській. А того дне був ярмарок і вони гадали, шо хтос ішов на ярмарок і хтос там загубив.

— Мой, зара до Шльоми... буди в око!

Здоймают когута, бире під паху тай до Шльоми. Шо крок посту-плют, шо два — когут росте як ни самовитий, к' ік на дрішох. Зробив си к' ік подушка, потому як дві, а їм чупир в гору як піди,.. Кєпилюхи здиймав, а вони когута фўрили той як піди дес туди як яр, як зїбе крильми, як политит... такого лоскоту наробив, такого тирла, шо най-більші дерива си вігинали від вітру. Та тільки ми вже тих когутів здоймали у вечір.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського нов. О. Дереванка.

66. *Страх у видї курки.*

Ту ў йиднїм силї бўло двойн лўдїй і вони йак сьн пожнїли, не могли сьн выкўли нїчўго доробїти. Десь си кўпнї йакє пацїи — вонў здўхнї, то йакєсь тильї — то сáмош так. 'Али бо ўже вони мáли й дитїну — нїдїйнї і так аж ўмре; ба йидвá, й дрўга... досить, жи нїц ни мўжут сьн доробїти. 'Али дїўїут сьн, ў стáйни ў них ўсе йакась чўрна кўрка сидїт ў бáнтах. І так вони хотїгт йїїї парáз злáпати, áли вонá шчэвнї, ни мўжут йї пáйтї. А він буў ткачём і робїў за варстáтом, маў ўсильáкї кóло сéби кавáлки. І йак тотá кўрочка с стáйнї десь шчэзла, ўже ни бўла там, тогдї перенесло сьн тотó до хати на стрїх: гўркайї, стукайї, áли вони ни знáйїт нїчў, шчо то. По стрїху нїби вискóm йїди, нїби дровá кїдáйї... с стрїху йак кїни чим, то аш сьн хáта трїсé, а вїйдут дивїти сьн, нїмá нїчў. Зачїли вони кавáти ксьбондзови і лўдўам, шчо ў них йї йакась бїдá. Ксьбондз зачїў йїм кавáти, шчо бїдї нїма нїгдé. 'Али так доўго ни давáло йїм спокóйу. А вони мáли такў дрўгу стáнцїйку, ванькїр і ўже так сьн до них ўзьяло, жи вони лишé ў тїм ванькїрї сидїли, а ў вїлїкї хатї ни давáло йїм сидїти, бо кїлька вéчир настáў, то шчо бўло за варстáтом, кїдáло ў них. А йак ўже ни стáло нїчўго, то дёрло зéмльу з грўчки, там де пїднїшкї йї. 'Али рас прїйшóу дьїд до них. Вони йїмў зачїли кавáти, шчо ў нас йї бїдá, ми ни мўжим сидїти. А він

кажі: Шчо за біда? Йа їй вижину, йа сьї біди ни бóйу. Йа буду ў вас пучувати. — Казáў собі постиліти на припічку піт кóминю. Вони кажут: Шкодá заходу, бо ти там спати ни будиш! — Лише настаў вéчир і зачало дéшчо кидати в за варетата. Дьїд лижиў і дивіў сьї, а нарéштї йак ўзьїло вáшку від варетата, йак кїнуло ў кóмин, то пирилéтыло аж на другий бїк на пїиц чирис кóмин. А дьїд зьї страхї ўтык ў ночї аж до дрúгого газдї. Рáно вони йимú кажут, чомú він ни вигнаў, а він кажи: Йа дóбри, шчо сам ўтык; йа ўже ў не йидным мїсци буў, áли шчем такóго ни здїбаў. — І вони мýсьїли с хати ўступіти сьї та побудувати сн хату ў йиншим мїсци. Тогдї ўже мали худóбу і шчось двóйн дьїтїй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

67. Страх у видї квóчки.

Йак йа буў ў дїўидисьїтим рóцї ў свóйї цьóтки у слúжбї — а цьóтка моїа була ўдовá — і нас ни бóло тьїлько двóйн ў хатї, вїлїз йа на пїиц і спїу. Ту нáрас слúхайу — пóза хату йде квóчка с цьїпїятами. Йак то звїкльї квóчки кво, кво — а цьїпїита за неў цьїпаїут. Кáжу йа до цьóтки: Цьóтко, чи ви загнали кúрку сь цьїпїитами? — А вона сьї вїтзивáйи: Загнала, загнала. Спи, ни вїтзивáй сьї! — 'Али мїне дúжи нишокоїло, мїшльу собі: Подїўїу йа сьї ў вїкнó. Зльїйим с пїица, дїўїу сьї ў вїкнó, нїц ни вїтко, тьїлько худóба лижит на обóрї і стоїт мїжи неў пастушóк у вирéтї в батогóm. І ў тьїм отвїрайи ворóта і зачинáйи виганїти худóбу. І жинé на вúлицьу. Йа кричú: Цьóтко, а дивїт сьї, йакїсь сотóвник пїгнаў худóбу. — А вона кажи: Та де? — А йа кажу: Та десь тудá на вúлицьу. — Най, най, най жинé, він прижинé. — І пїгнаў прóсто до потьїчка до водї. Завирїуў до водї так, ньїби би йакїй чоловїк той, шчо нанувáйи. Потóму вигнаў і пригнаў на мїсци, худóба ў свóйї мїсци польгáла, а той пастúх поцьїпаў зноў пóза хату. Ужем бїльши ни вїдьїу го.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

68. Як страх перемїновав ся.

Пїшóў йа раз на вичирїицьї, посїдїў йа там десь так до дисьїтої годїни. А то булó ў зимї. Дúжи буў морóз і мїсьиць сьвїтїў. Вїй-

шоў йа с хати і бирў, йду дорόгоў чїрис силό. А йндэн газд́а вийшоў т́акки с х́ати вїт свόго т́ата, здїбалїсмо сьї на дорόзы, йдем р́азом. Йдем собї, так вогорим, так во, за бїди. Нар́аз дївим сьї, сидїт котьїтко чорнєньки, такє худє і зупкї зашкїрило, такї бїлї йак рїпа. — Ќажї вїн до мєни: То йакєсь бїдни котьїтко, ни маїи ѓаздї, та такє худє. — А йа маў прут, тай йим так швагнў. А воно сьї ни рушїи. Йа ќажу: Воно замєрзло. — Тай ўзьвў, тай копнў ногоў так, ньбї ў камїнь. 'Аньї рўшило сьї. — Вїн ќажї до мєни: Най, ни рушїй, хто зн́аїи, шчо то йи. — І минўлисмо і пїшли. Пїшлисмо так во двацьцїт крόкїў, пїрихόдит нас пєс такїй, йак лошї, кудлатїй, шчо воўна сьї т́ягнї, аш по зн́ялї. А вїн ќажї: А вїдїш, дє ўже тотό котьї? Ни йдїм сьуд́а, пїдем п́о́за горόди, тай минєм бїдў. Най воно собї ўже хόдїт, бо то йигό чє. — Пїшлисмо, а́ли дўжї сьнїгї бўли, булό злє йти. Вийшлисмо на йнднó обїсцьї на дорόгу. Акур́атнї тр́афїлисмо зноў на бїдў. Ужє гр́аїи на цїмб́али. Ќажї: А вїдїш? Минўлисмо там, то вїн ўжє пїрибїг і гр́аїи нам добраноц. — Йдем д́албї, а йигόсмо там лїшїли. Зробїлисмо з дєсьїт крόкїў зноў, лїжїт хортїцнї чїрїз дорόгу тава, шчо й́акбї змїрїў, тó бї булό с пїить мєтрїў. А вїн ќажї: О, ўжє аш ту ни пїрєйдем. — А йа ќажу: Та чумў? — Бо, ќажї, нас ни пўстїт. — Е, йа ќажу до нєго, йак дам во два бўки, то жїво пўстїт. — Вїн ќажї до мєни: А ти ни вїдїш, жї воно чим раз дóўши сьї рόбїт? Ходьїм п́о́за горόди, тай минєм. — Тай ми зноў пїшли п́о́за горόди. Та ма́ло, шчо ни до днїї-смо так ходїли то п́о́за горόди, то силóm, лєдво-смо сьї опамнїт́али, шчо ми рόбїм.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

69. *Метаморфозї страха.*

Тимкó Гарасїмїў йшоў пїзно до худόби на Дубрówу, йак звїкли п́арубок. Вїжўт вїўцнї чїрис роздорόжї і пїтєкакуйут, брикайут, йак звїкли вїўцнї. Вїн йакур́ат собї подўмаў, жї то вїўцнї булї низ́агн́аннї, пїшли вїбріком, трахтóm, до горї толокóў вишнї косьцьóла. 'Али дївїт сьї, с тих овєц зробїло сьї два хортї бїлїх; ўжє вїн сьї напўдїў, вїдїт, шчо то ни вїўць! Зробїў сьї вїтак с тих хортїў хлоп, зачїў йигό пїрихόдїти і ни дав́аў му спокóїу пїў мїлї дорόгї, дóкї когўт ни занїпаў. Йак когўт занїпаў, ўсьо шчєзло.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

70. *Страх на Ший.*

Булі парункі на вичирніцях і там собі принесли горіжки, напи-
вали сьм. Йдён буў відважний такий, шчо сьм й самого Льуцинира ни
бойаў, а ўсе з ним граў, бо сьм ўсе с чїста здібаву. 'Али того вѣчири
йде він дорогоу, а тотá дорóга називаїи сьм Шийа. Спускаїи він сьм
на долину і здібаву котá, тай того котá бух! буюком. І той кїт ўтык.
Прихóдит до водї, а прóсто йигó горóда була клáтка. Поступаїи він
на клáтку, а на клáтцї зноў кїт. Він зноў буюком і той кїт ўтык. Ни-
далéко дрúгого бérига стоїт на клáтцї пóдушка. А він туйу пóдушку
буюком і десь тотá пóдушка подыла сьм. А він такий страх дыстаў,
шчо аж ни мóжи йти. Прихóдит він до свóйїх ворїт, а ў ворóтях сто-
їт такий слуп вилчезний, шчо вирхá ни вїтко. Він тудá, а слуп наў-
пирїд нéго і так го ни пускало з годїну. 'Али жи він буў мóцний хлоп
і маў тїлько сїли, шчо сьм дыстаў до вїкнá і зачыў кричїти: Тáту,
ўтворїт! — Ныхтó сьм ни вїтзиваїи. — Мáмо, ўтворїт. — Такжи сьм
ныхтó ни вїтзиваїи. — А йимў сьм так здавало, шчо він гóлосно кри-
чїт, а він тїлько гýбу розьдзьяўльийи, а гóлосу ныхтó ни чуїи з нéго.
І так кричїў до рáньи, шчо аж захрїп. Рáно вихóдьи, а він пїт загáтоў
стоїт. Тáто сьм вїтзиваїи: О, мáйш сїна волоцьугу, по нóчех сьм во-
лóчит, ўниў сьм тай пїт хáтоў спїт. Ўже му горіжка ни дала до хáти
прїйтї. — А він сьм ни вїтзиваву, бо ни мїг і до трéтого дыня Бóгу
дўшу даў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-
новського.

71. *Як страх женихав ся до дівчини.*

Ігнац Ром буў гумєнним і замóк с парупком мойу дыўку ў сту-
дóльї сьїно ўйизати. А она сьм бойала, жибї її ни зрадпў. І кїнуў сьм
до нéї буў. На той час відмóк гумєнний студóлу, ўтворїў і ныц сьм
злóго ни стáло. І йшла вона пїзнїйшшїми часáми від вїплату і шчез би
злий дух поїавїў сьм, йигó пóтрать, того парупка. Ішóў до дóму, ныби
ўраз з неў і даваў її платїнку. — Вона кáжи: Ни знаїу жáдноїї пла-
тїнки, тїлько знаїу Мáтку Бóжу, кáжи, і Сўса Хрїстá — ўнá ўздрїла,
жи эле — і ныц, кáжи, злóго ни знаїу. — Він тогдї лáпнуў з нéїї
зубáми платїну і кáжи: Вїдшш, йак йá зубáми ўзьїў туту платїну, так
тїбé лўдї возмўт ў зўби. І кáжи: Твоїї сьлїдї собї бирў, а свóїї
тобї даїу. — І йшла вона, розгóвором ўсьїльáким зачыў до нéїї балá-

кати і дівит сьї, йиму є пієса йде так гі п'оломїнь; тай кажи: Ходї на машину молотїти! — ў почи. — Кажи: Тип'ер йа ни йду ў почи на машину молотїти; Пан Біг даў на тот'о нїч, шчобї сьї Б'огу помолїти і ў б'ожий час спочїти, а йа тиб'е ни зв'айу і жаднойї компанїїї с тоб'оў ни маїу. — Прийшла до д'ому і с то'го страху то слабувала шість мїецицьї. Чїсто її голова була обльїзла.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

72. Як дївка здибала ся зі страхом.

Ту нидал'еко ў Залїсью — т'е сьї дїйало шче зза п'аньшчини, ни так то б'уло йак тип'ер — і ў одн'ого г'аздї — буў д'обрий г'осп'одар — б'ули три к'онї; а він ни маў хл'опцьїу, т'илько дьїўкї; і він висилаў йиднїу дьїўчину с кїньми п'а нїч, бо даўнїшши йївдили й хл'опцьї і дьїўчата й г'азди раз'ом на нїчлїг. І тот'а дьїўчина ўстала ў почи, дївїт сьї, а йїїї к'онїїї ним'а. Вона пішла за п'їаи, шчобї йїх завирн'ути т'амка, де б'ули; аїи х'одит, х'одит — ним'а. Сл'ухайи, ф'оркайи к'онїна; прих'одит до н'ейї: Гоў, к'осьу, погл'адывла її по в'ерха. А вона така сух'а, така вис'ока, шчо вирх'а дьїст'ати ни м'ожна. 'Али вона д'умайи собї, жи то ни моїа к'онїна, бо моїа тл'уста, а сьїсьба д'ужи худ'а. І лишїла, йде зноў. Йде, йде, прих'одит, мацайи т'їйу к'онїну і зноў т'аїа сам'а. І так вона кїлька рас к'оло н'ейї б'ула. 'Али х'одит, х'одит, йїїї сьї здайї, шчо вона ўже ўс'ї корчї опшук'ала, а она на однїм мїеци п'оза корч док'ола крутїт сьї. Так ходїла д'оўгїй час, жи сьї ўже так д'ужи вм'учила, шчо л'едви т'епла. 'Али вїйшла на ст'ешку, дївїт сьї, а нап'р'отьїу н'ейї ўже ни к'обїла, аїи к'ачка. Тот'а тогдї сьї прижигнала і кажи сам'а до с'ебї: А сас'е шчо за об'мана, жи йа х'оджу, х'оджу і ўс'е йидн'ого й'ак'ог'ось конь'а здїб'айу, а тип'ер зробїла сьї к'ачка! Огльад'айи сьї, а йїїї к'онїїї нас'ут сьї на самїм т'їм мїеци, д'е йїх пустила, а вона ни дал'еко к'онїїї док'ола корч'а по травї аш ч'орну ст'ешку ўдонтала. Тогдї прих'одит до тих нїчлїжїннїкїў, кажи: Шчо за дїво? Й'а сьї так за кїньми находїла і ўс'уди нашук'ала, а моїї к'онїї йак йїм пустила на то мїеци, т'ак сьї нас'ут і до тип'ер!

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

73. Перестрашений кїнь.

Іван Ч'емний ў Кор'онци гнаў пїзно конь'ї п'асти на зарїнок кон'ец с'во'го г'ор'ода, ў пїзьнїї порї. Показала сьї свинь'а, с тоїї свиньї ст'ало

полотно біли. Кінь війшоў прэдніми ногамі на тото полотно, стаў, ни мѳжи сѳи поступити, а той сѳи напудіў, Івѳн Чѳмний, тай ни мѳжи нѳчо говоріти. І стойаў дѳўгій час с конѳм і на ковѳ сидіў. Али дѳвѳт сѳи, визѳ чоловік до млина. Скинуў шѳпку і говѳрит молитви і ўраз йде с фѳроў. Йѳк зачѳў моліти сѳи Бѳгу, а то йѳк зафѳўкотѳло, тай полѳтыло на спекта ў пѳньскѳий ѳгруд. Там тарѳхкаѳи, лѳскаѳи і той тогдѳ сѳи обѳзваў: Слава й Сѳсу Христу. — На вѳки Бѳгу слава. — Питѳйи сѳи Івѳн Чѳмний: Шѳѳсти видѳли, гѳздо? — Кѳжи: Видѳў йѳи шар вулѳнѳў від вѳшого конѳи аж до плѳта бѳльши йѳк шѳсьдѳсѳять мѳжа. І так шаблѳи понастаўѳили (показуѳ). І кѳжи: Йѳк йѳа зачѳў сѳи моліти, тѳ ми сѳи здавало, жи тѳи вулѳни на мѳни литѳи. — А Івѳн Чѳмний кѳжи: Йѳа ўже ни видѳў жѳдних вулѳнѳў. Кѳжи: Дѳбри, шѳѳсти сѳи молѳли, бо йѳа ни знаѳу, шѳѳби сѳи булѳ зо мноў стѳало.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

74. З пана кінь і пес.

Бувим коло коний у дворѳ — був штольвах, пѳби — варта. Али я курив дѳнгар так на лавцѳ. Я дѳвю си — якѳе пан пѳшов попирит мѳни тѳй вѳн минѳ нѳчо так ни казав. Я лишѳнь за тим панѳм... взѳв, їду такѳ за ним у слѳд, хотѳв я видѳти, шо тото за одно. Али дѳвю си с того пана... а то кѳнь си зробив... кѳнь си вѳрвав, як зачѳв по стайни брикати — я за ним зачѳв бѳчи, а с того конѳе, та си зробив пес — з'ѳвив си в стайни. А так я кажу: „Чекаѳи, ти будѳиш мѳне пуджити, кажу я сам до себи, ти гадаѳи, шо я си тѳбе напудив?“ Як то зачѳло си вѳтак з мѳчи смѳяти. Я ѳму кажу: „Смѳй си, смѳй, я тѳбе си ни бою“. Вѳтак як пѳшов... як пѳшов духа від брами, як зачѳв вирищѳти, так як мала дѳтина. Али вѳн гадав, жи я ѳго си напудив — я ѳго си ни дѳжи бояв.

Зап. 1903, від Дѳордѳя Черешньѳвського, в Стецевѳ, Снятинського пов. О. Деревянка.

75. Стерня з пса.

Йѳдногѳ рѳзу пѳслисѳмо кѳнѳи ў весни і пѳшлисѳмо так ў вѳчѳр кукурудѳзи обѳбрѳти вѳт кѳний ў силѳ, нас двох. 'Али йѳдеж ми с силѳ

до коний, а тут піт Темним лжигт пес такій вилікий на місткú. А йа-кий то йа звичай маў, маўним паллицу ў руках і того пса ўдариў. Йа йнго ўдариў раз, а він сьи ни кивайи навіть; другий рас, такіш ньи, а той мій кольиґа ўтїк від мєни другий, а йа ўзьиў таї трєтий раз навириў на відлїть тоў кольбоў. І той пес звольїк сьи на поґи, а такїй вилїквї буў йак бик і шерсть була йак жельїзна і мишї стала на дорóвї тоґди стирнї таї йа тоў стирнєў йшоў і ни мїґїим нїґдє надїбати цїлòїї дорóґи. Том зайшоў с Корóпци тоў стирнєў аш кóло Днїєстра, кóло Горигльїцкóґо. Так йак ўчúў йим гóлос курїї, шчо пі-йали, з Вістройї, там сьи тоґдї опамнїтаў. І приїшоў йим аж рáно до коний.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацькóґо пов. від Івана Мельничука.

76. З котяти теля.

Я був так на саме рїздво там у одної дівки з другим парїнком у вечир. Я вітак їду силом... ми приїшли кóло Шевчика, просто ворїт, а воно сидит таке малєньте як котик; і ми приїшли д' нему, а воно серид вулицї лїжело і ни хотїло си з дороги вступити. Потому ми хотїли то убити, а воно парас стало завбїльшки як порєдни тєле і роґи мало. І ми вітак приїшли д' нему і его зачєли пудити і воно парас зробило си малєньте і пішло в жїдови віконци.

Зап. 1903, у Тулові, Снятинськóґо пов. О. Деревянка.

77. З коня хорт.

Я йшов одного разу с поля, теї дивлю си — а то кїнь такїй тєньгїї попри мєни бїжит. Та я его лишєнь хотїв злапати, а він як си розбрикав!.. Али с того... він побїх від мєни... вжє вітак я хотїв его злапати, а с того та си зробив хорт.

Зап. 1903, від Дьордїя Черешньовськóґо, в Стецевї, Снятинськóґо пов. О. Деревянка.

78. Зї страха поїл.

Йа йак йим буў при вóську, постáвили миґє на вáрту кóло маґа-зїну. 'Али йа буў рикрúт. Дїўїу сьи, ўжє дванацьїта годїна, йде бáн-

да, музика, такі дивисá вирабийи та бáнда, гульáйт, ў долóньї плéсчут, від зимлі ў хлóпа скачут. 'Али йá сьї дїўйу. Хотьйў йа бўти цьікавий, пустйў йїх дáлы. Прийшли вони так пльацóm на сто сьїжéнь, вїтти сьї виртáйи колóда вилїка, грўба на три льїктї, а на шїсьть дóуга, а йа зрїхтуваў сьї ўже стрїльїти, то сьвїчéна кўльї, ни бóйу сьї. Мїшльу собї: Вістрїльу с правóйї рукї, повбáўйу му житьї. Вирнўда сьї та колóда від мéни, нацўдила сьї. Навиртáйи до мéни нїбáвом зпоў, показáла сьї головá, ўсїльáкнїй с тóйї головї блиск, рўськїй вїкрїкáйи виск, йа с правóйї рукї йак йим вїстрилиў сь сьвїчéного гвэра сьвїчéноў кўлиў, тай йим го забїў. Говорїў йим цїлў ньїч молїтвї (за помéршого, зам. Данила Гнатюка), наконéц йим сьї пїрихрїстїў йак звїкли, а злїй дух застїў. Дїўйу сьї на то мїсци, а то нїмá лишé пóпїў з пéго. Сїлоў бóжоў, молїтвоў, мóжна ўсьо побивáти, нїмá сьї чо бойáти.

Зап. в липни, '902, в Коронци, Буцацькото пов. від Олексї Савкового Сеньчука.

79. *Ходяче крісло.*

Йа сьї буў рас засїльїў пізно ў свéйї дьїчнїни, було нїби десь пїўнїч, а на дворї бўло трóхя мїсьашно. Йду йа сїбї серїдїноу дорóги і приходжу до жидїўского гокóнїска, дїўльу сьї, а трїтуáром йде сїбї диривльáне крісло. Нїби ходи сїбї, йакось обїртáйи цьї і йде на дорóгу. Йак йа сьї подивїў, то так мїнї стáло стрáшно, шо йа сам сїбé ни памьбатáў. А пїт мїнї кап-кап і сльóви з вочїй тагжи кáпайут. Йа унтїраїу хустїнкою, дїўльу сьї, а то кроў йде мїнї з вочїй, так дўжи-м сьї настрахаў! І йак йа стáў звїкáти, том сьї нáвїть ни вогльадаў.

Зап. в червни, 1903, від Гринька Курїя, в Камїнцї Стр. А. Ветерельник.

80. *Страх бочкою з дегтем.*

Так у Львовї було си рас трафїло. Али забувим коло котрого магазїну, бо я тоди був шос три мїсяцї у Львовї. Стояв оден вояк на постї — вїстрилив. Ми тоди... вчув оден вафенфїрер — то я був тоди яко фрайтїр. Вїстрилив, а ми пїшли его облюзувати, а вїн казав, шо на него котїла си бочка якас з дехтем. Так ми его облюзували, а вїн ни говорив шос гедїну.

Зап. 1903 р., в Спятинї О. Деревянка.

81. *Страх бодню.*

Я йшов віт Питра Вахнюка і с Питром таки Вахнюком. І допровадив він мене аш до границі — поки его горот. Т' я ему тогди скавав: „Виртай до дому, бо мині ни потрібно вже сада — я пирейду самий рів. Оджи я помижи верби зігнув си ім перискочив зігнений в яр той — аяґжи, хільци. Підоймив голову до гори, а навпирит мени таке... бодня стоїт, таке цундря; ні голови, ні то... Беру я то — обминаю, в бік іду, хочу лишити того — 'но фурт посуває си, таки мене ни допускає. Так я: то в оден, то в другий бік, а воно мене на жадни спосіб ни хтіло допустити. Оджи я тогди, пане, до верби і вчімхав гіля і того — бах рас, а с того си засьвітило та як дві лямпі с циліндра. Як то си засьвітило, то я тогди став диривений, лишень схлипає. Том боров си с тим аш до хати, до цего Івана Тофана. Вітак як я си дістав ід хаті тей воно си пішло там на другий... сусіда город, а я хотів того чоловіка збудити, або вікликати, а то — нима вже пирит хатов. Готов би був тот чоловік сказати, шо я так налитий шов. Казав би, шо тобі си привиділо. Я віт хати далі до дому іду так на опхит трохи, прибігаю тут просто Юсіпа, а з Василя дучи воно знов виходит. Так мижи плотами. Вже мусів кричєти ївату, али ни міг, бо ми голос си затовк, вжем ни міг духа с себи вівєгнути. Оджи так мене припровадило аш до мої брами. Йти... а воно мене в ворота ни пускає такі, до одної половини бю си — ни пускає, то до другої половини бю си — ни пускає, а чем рас гірши бире. Оджи я такі в одну половину хотів, аби в одну половину... ба лиш як воно в одну половину стало, а я яким б'ахнув, ше ни була заперта. Як си вихор авіав — трохи дах ни зірвав з брами і брами ни роскєнув. Я прибіх під вікно і крикнув: втворіт! Вони втворили мині двері хоромні і хатні втворили, то з мени капилюх полетів с хорім аш у хаті піт стів. Том зо страху обутий і в гапях і в кожусі аш віскочив на пец. Вітак, знаєте, так як фіякви коло хати дзвінки дзвонили, так мині то в голову вбило си. Вітак пхало си до хати. То й так то скінчело си. Я і до лікара ходив — коштував ні лікар десєть срібних.

Зап. 1903, від Якова Дідуха в Русові, Святинського пов. О. Деревянка.

82. *Страх тем.*

Їдноґо ра́зу йшла я ўже пізно ў ночі від Рутівичи. Колі йду, аж ту діўю сі, лежіт такій великі пень поперек дорóги, такій великі, жи я ни моґла́м і́го переступіти. Я ўвєла тоді, перейшла́м чєрез ваш сад

і вийшла зноў на ту вулицю. Я дівю сі, а ту вже того пнека нима. Я ўзела, пішла назад на то місце, дех перше була, коли дівю сі, аж той пнек вже зноў є. Я хтіла яго переступити, але де мені до цього. Я тоді ўзела, пішла зноў через сад і пішла до дому.

Зап. 1903 р. в Вільках Мазовецьких, Равського пов. від С. Смальської, В. Горницькій.

83. Біда в виді хамлаги.

Отутка де Лацьіна сидіт, йа ўзв'ю тай пуств'ю ў вечір ко́ньі, а сам йим пібоў до Шшиблуківичи на вичирниці. То було ў восніі. Приходжу назад, кобіла стоїт, а кінь сьи пасе. Йа діўйу сьи, на кобілы вісит хамлага черешнева, а вона стоїт. Зьібраў йа ко́ньі, сьіў тай поїхаў, а хамлаги не здоймаў. Так та кобіла йде, так сапé, шчо страх. Приїжджу коло Шафраньского прóето фігури, а с тойі кобіли тотá жéртка ўпала, ко́ньі йак скóчут, аж до вугльірки залéгли зо мноў, жи йа ни міг стріматі.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косіньского.

84. Гіляки на конях.

Тáто почувáли с кіньми на полі, шчо сьи називáйи Кáреки. А то дауно булі лєсі, ни так йак тицér. Тай бувáло йак зáчни кіньми ўганьйти по лєсі, то аш піпріют. Оні дівйут сьи до ко́ньі, а то нима ньц, тьілько дубóва гільáга на коні.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

85. Страх у виді полотна.

Так йа раз буў на вичирницьох. Сидіў йа доўго, áли йду до дому ўже, діўйу сьи, стоїт полотно ў йидньім садьі, постéлинц, так йак сьи то білит. Мішльу собі: Траба йигó зьібрати, бо хтось прийдé тай збирé тай ўкрадé. — Приближіў йим сьи до того полотна, настаўййіу рúки го збирати, лапнуў йим рука́ми, а то шчесь такé мньігоньки ў рука́х. Приглядáйу сьи, а ў рука́х гусьничий лайньік. Гада́йу йа собі: Так вьіби йа буў пйáний; шчо майу полотно брати, а йа гусьнічі

лайницькі збираюу. — Приступайу сьн тогді блієши і зноў тогді рукамі лапнуў їм. Там сьн так пошк, нїби кропивоў. Діуйу сьн ў рўки, шчо їн. А їа такої христїнінськи гімб маїу ў руках таї так смрдїт, шчо ни мож вїтримати. А полотнб стоїт. Гадайу собі: А то шчо за ббжа волю? Сисе їакїсь учїнок! 'Али звїбрати граба. І шче третїй раз їм лапнуў. Там такў нбгу с коньї здбхлого лапнуў, шчом ледво пїднвбу. Тогді сьн полотнб десь подїло. Аж їм тогді зобачїў, шчо то за полотнб. Таї їм сьн пирихристїў таї пїшбў, а рўки смрдїли від мєни с тїжднїв, жи їа ни мїх сьн с тїжднїв до хати повернїти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

86. Страж перемїткою.

Ішлим с храму на Чесного Хрєста з братом Питром — на тїм самїм мосцї — таї нас пиремїтков пиристилило. Пиристилили нас пиремїтков, таї сми стали. Кажу: Мнє оца і сина і свїтого.. шчо — за бїда? — Таї так-сми пирїйшли — уступило си.

Зап. 1903. від Василя Лазаренка, в Русовї, Снятинського пов. О. Дереванка.

87. Страж у тополї.

Йшло рас два парункї з вичирїнц. Йдемо дорбгоў, али бїлий пєсик, таїїй пїнцквїй, пирибїгаїи нас на дорбзї. А їа тбму товїришови кажу: Дай по ми бўка, най їа тбго пса ўдїру. — Ўзьїу їа той бук і тбго пса ўдїрїў. Той пєс звїаўтуваў, нї пєс, нї христїнїи, дїїїми голосїми і забїг ў тополбу. Та тополби страшчїла, аш сьн конар відломїў від нєїї; ми відвїжнї обидвї бїли і прилбдїи до тбїї тополбї. Гїльї сьн ўломїла, обзїраїїмо, а пса нїмї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

88. Через рогачку відлетїв страх.

Буў їа ў пїсьбїцї на Лугїх ў грабїйого Бадєнї. І раз ў вєчпр їшоў їа до дбму до Пўжнїк. 'Али так сьн дўжи похмїрило і зачїло

бліскати і зачіў дошч йти, а йа зачіў ўтыкати, шчобім сьм де скриў. Була там хата ў лясці — називаїи сьм той лясці — Польіньскі, а та хата пуста, ныхтў ў нї ні сидьїў. Прибіг йа до тойї хатї, а ні маў йим сьирнікa, то ўзьїў йим сн такў гўнку зо собоў, шчў сьм пчўлі кўрит. Мїшльу собї: Закуру сн десь ў лясці — бом ні маў вогньў. І кїнуў йим тутў гўнку ў кут, зробїў йим сн дзїгар, закурїў йим сн і сїджу. А с тойї гўнки так сьм накурїло, жн ні мож сидьїти. Йа ўзьїў, таї-вїкїнуў на двір і сїджу дaльї. Сїджу так десь до одинацїтоїї годїни, бо дўжн дошч йшоў, ні мїг йим йти до дўму. Пирїстаў дошч йти, йа вїйшоў на двір і шчє сьм розгльїдаїу. Дїўїу сьм, а вїн назад мєни стоїт: ні вїтко нї нўса, нї очїй, нї тварї бїлоїї, тьїлько вгльїдаїи на чоловїка. І кўрит льўлку. Так йа стоїаў з ним с пїў годїни, бом сьм ні мїг рўшити з мїсьцьн, такий йим страх маў; бо йак йим жїў, шчєм ні вїдїў таких льудїй, йак тотў вгльїдало. Зачїў йа сьм ў зат поступaтц, шчўбн вїн ні вїдїў і мїшльу собї: Кобїм так скїлька крўкїў сьм вїтєгушїў, то ўжє тогдї бўду тьїкаў. І так йим зробїў, йак йим мїслиў, і зачіў йим ўтыкати. А там була рогaтка, а йа тойї рогaтки ні зобачїў, таї чїрїз рогaтку: бабєўх! І ўжє мьнї тогдї сграх вїдлєтїў, бўм сьм дўжн побїў, шчєм ні мїх аш ўстaтн. І ні звaїу, дє сьм тогдї подьїў.

Зап. в лїпнн, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

89. Страх снпле огнем.

Йа йїхаў ў кўльїїї с Тарнўпольн на ўрльоп і йїхаў йїдєн зо мноў фїнашц. Пнтaїи мїнє, дє йа йїду. — Йа кaжу до нєго, жн йїду до Бучїчн. — А вїн мїнє пнтaїи, чн до самўго Бучїчн, чн мўжє дaльї. — Йа кaжу до нєго, жн ў Бучїчн маїу висїдaтц, а двї вїлн маїу шчє до дўму. — А вїн кaжн до мєнн, жн лїшнн, абїєтн пїдночувaлн, бо заўшн нїч маїи своїї прaво. — А йa сьм вїтєзївaїу до нєго, жн йа тўго нн зрўбїу. О днєвїгн-н годїннї висїўї ў ночї, а на дванацїту годїну будў ў Пўжнїках. І рєсхўджу сьм з нїм, подаїу му рўку і вїхўджу; там йїєт толокa, кўло тўїї толокї йїєт горўднц. Прїхўджу, там булї таї тїчкї с фасўлн. Йа прїломїў тутў тїчку, ўзьїў йим пїт пaху і йду. Прїхўджу ў Гльїбўку Доїнну, прїрїбїг мнїє пєс. Йа собї гадaў, пєс та пєс. Йду дaльї. Йду дaльї, ўвїйшоў йим мўжн сто крўкїў, йдє шчєсь дрўгоў горўў по прaвї рупцї і шчєсь палїт. 'Алн такий тўї днм смїрдьїчїй, жн нн мўж вїтрїмaтн. А йа собї гадaў, жн то мўжн

йакісь нічлыжын пасэ коны і раскладайи вогонь. І пішоў, сховаў сьн за гору. І йа йду далі, нйц мнйні нй ў голаві. Приходжу ў Бородачйў гай, дйўу сьн, стоійт чоловйк на дорозы. Йа собі ў дусы гадайу: Ту йн хатй блйсько дорогй, жн то йакісь вйшоў подывйті сьн за кйньмн. 'Алн йду блйшншн, стоійт, цълком бйльнй. Приходжу блйшншн, мoji так на шйсьть крojiў, йак посйплн по мйньн вогнём, цълком ўсбуда, тйлько жн по лнцй ньн. А йа стаў, тай йнм сьн пнрнхрнстйў, а так мн сьн нн-добрн зробйло! Капнльўх, шчо потйспу на голову, а вйн ўсе ўстайн до горй. І стоійаў йа так с квълдрас. Зачннайн той ходйті вйт фбсн до фбсн дорогоў. 'Алн йа чуў вйт старйх лудйй, жн расповйдалн, жнбй в ннм на пнрнкорн нн йтн. Пёршн йак йа буў на тьм мбсьты ў Гльббкй До-лннй, вйдыў йнм там ў гайў, де тотй хатй, вогонь. Гадайу собй ў дусы: Тра сьн внрнўтн до тойй дорогй і пйті до гайў і пйдночувайтн. І ў тьм бнру, внртайу назад дорогоў, потбму с тойй дорогй звнртайу на дорогу до гайў. Йа йду і вйн йдэ за мнoў. Йа стану і вйн собй станн. Дбснть, жн так мннэ провадйў нндалёко вогнью. Нн звайу йа, шчо за вогонь. Пнрйшоў йнм мoji на всьбйм крojiў і порохуваў йнм, кйлько йнх там було коло того вогнью. Було штйрн кобйты і два мнншчйзнн. 'Алн йа нн знаў, жн там йакісь маў внпйку пасьнку. Дбкн воын мннэ нн вйдылн, то собй розмаўйнлн, сьмййалн сьн, пнрнвйдалн; йак йа пнрй-шоў блйшншн до вогнью, так сьн ббсьбда застановйла. Онй ўсббйй гаткн, жн то той, шчо сьн застрйльў, бо такэ ўбранный йак йа маў, чбрнн, то йнго ў такйм поховалн. Йак йа пнрйшоў блйшншн, сказаў йнм помайбйг, зарав дух ў ннх ўступйў. Йндна йакась отвърта кобйта кажн до мбнн: Паны, а вн вйтки йдбтн? — Йа кажу до нбйй: Йа ййду з урльбпу с Тарнбполья і просйў бнм вас, жнбйстн шьн пйдночувалн. — Вона сьн вйтзвнвайн до мбнн: Дббрн, длбачого ньн; помбжвтн нам повйдла смажнтн; хоць помбжнтн мйшйтн. — А йа сьн вйтзвнвайу до нбйй, жн йа дурно нн бду мйшйў, муснтн заплачйтн. — А она кажн до мбнн: Хйба вам слнўкамн заплачу. — Зачйлн мннэ пнрйматн слнўкамн. Дйўйу сьн на того йндвого мнншчйзну, йакісь вйн мннй знайомйй, нн мбжу сьн до нбго ўзйтн. Кажу до нбго: Пнрнпрашйу вас, жн йнзым такйй сьмй-лнвнй, вйткнсь вас знайу з вбйска і нн мбжу сьн ўзйтн. — А вйн мннэ пнтайн, с котрого йа року. — А йа кажу: З днўйнднсьбйтого чвъртого. — А ў котрйстн кумпанййн служйлн? — А йа кажу до нбго: У дрўгй. — Абб вн мннэ нн знайнтн? — вйтзвнвайн сьн до мбнн. Ужб мннэ пйз-наў. — Йа сьн вйтзвнвайу до нбго, жн шчось так с поздрбньн трбхн пйзнайаў, алн нн мбжу сьн ўзйтн. — А вйн мннй кажн: Йа сьн назн-вайу Кайзнр. Йа служйў разбм з вамн ў дрўгй компанййн і мннэ зачйла нога больгн і йа пішоў до супровйту і мннэ супровйтувалн. — І ўзьцў мннэ тогдй до хатн, казаў снстрй датн мннй шчось пнрнкусйтн, йа трбхн

попідвичіркуваў, постиліла минні лўшко і л҃г йа спати. 'Али н҃ц йим ни росповідаў, бо йа чуў віт старіх л҃удій, жи йак сьи шчось покажи, абі ни росповідати аж дрўгий день. Дрўгий день ўстайў, посьнїдалисмо і там буў такий старій йигó тато, жи маў сьимдисьїть л҃г. Зачинайў йимў росповідати, шчó йа ўчóра видїў, а він сьи вітзивайи до мени: Йа ўже жиў сьимдисьїть л҃г, а шче ни бўло йидного рóку тако́го, жиби тўткай йакісь зьлї дўхи сьи ни показували. Ту приходит аж до мойї хати, то л҃ўльку кўрит, то шчо, то йа ўсе видайў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

90. Чудний огонь.

Я як їхала з Демненки теї ту просто Летоцького вони шли одним боком гостиньце тай якісь панич... тай йшов з ними Тура, до границі. Потому як ту во вже се роеходили, тогди взело і вдарило три рази і посилав се вогонь.

Зап. 1903, від Орипи Андрущишин, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

91. Страх не дає волю стріляти.

Стойаў йиден вóйак ў Виріжїнах на пóсьтї ко́ло магазїну і йакісь бїда надїйшла до него. Він хотїў йїї гальтувати; настаїў гвер і кричїт: Гальттверда, бо будў стрільїти! А то бўди два заїайчики і обá бавили сьи, скакали, а йак прискакали блїсько него, зробїў сьи з них чоловїк. Той йак крикнуў гальттверда, так стаў фертїк і хóчи стрільїти. А йигó ймїло шчось за гвер і ни пускайи, так шчо він ни мóжи стрїлити. Той зачїў тогди кричїти: Їваўт, л҃уди, ратуїти! — Прибїг вараз кáпраль з л҃удьмї і питаїут шче з дáлеку, ци ти мáйш памїить? — Кáжи: Пáмїить мáйу, áли, адїт тримаїи за гвер! — А вони н҃чó ни видїт. Прибїгаїи кáпраль, зловиў за гвер, тай кáжи: Адї, нимá н҃чó. — Та ни видїти, жи тримаїи от ко́ло вáшої рўки. — Тогди кáпраль йигó змїнїў, а йигó ўзьвїў на вахцїмбóру, тай там йимў стараїут сьи вишревáдувати, шчо то н҃чóго ни бўло. А він кáжи: Адїт, адїт, стойїт під вїкнóм, тай сьмїйи сьи! — І вони тогди ўсї

його увідьїли. А він, той страх, лишє плєснуў ў рўки, тай сказаў: А том вас здурїў! — тай лишє вітир за ним засвистаў, пішоў, на нїньї день.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Мих. Косїнського.

92. Страх лякає воляка.

Стоїаў йа раз на посьты кóло маґазїну у Львóві і здїбаў йим сьї в бїдоў. А то так було: Йа буў між 11—12 годїноў ў ночї, так на мєни льос вїпаў. Пришоў йа пїт той маґазїн, тай гадаїу собї: Кїлько рас йа тибє обїїду за двї годїни? — Обїїшоў йим го сїм раз і дїїу сьї, а то пїридомноў стоїт чоловїк, а́ли так блїсько, жи óчи ў óчи, жи гальтувати го ни мїґним, бо занатго блїсько. Волóсьї ста́нуло ми дўбом на голові, а шїнка, йа́кби ни бўла на голові, злєтыла на вємљу. Йа дїїу сьї, а чоловїка ўже нїма; ў тї хвїли шчез, і тїлькó на тїм мїсци кїнь моїа стоїала. І ўже бїльши ни йшоў йа на окóло маґазїну, а навїть на варту тудї бїльши ни ходїў, хоць йим ни казаў нїкóму, жи там буў страх, бо би й нїньшї боїа́ли сьї були тудї йти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках. Буцацького пов. від Михайла Косїнського.

93. Страх у маґазїнї.

Стоїу раз на вартї кóло маґазїну — то сьї дїїало ў льїты, — зачинаїи домч пáдати. Йа приходжу до шульдирґаўзу, стаўйим собї ў сїрдїнї, гвер йим скїнуў і спєрїим кóло сєбї і зачїло ми сьї дрїмати. Йак ми сьї зачїло дрїмати, слўхайу, шчось по травї йде. Дїїу сьї, кїт ни кїт. Приходит блїсши, вїдало сьї минї, шчо то тхїр. А йа ўзьвў, бáйнит йим маў нафлянциований, спускаїу на долину гвер і гадаїу собї ў дусьї так, шчо йак приїди блїсши, так го зарас байнєтом прибїу. А воно пришло на два крóки кóло мєни і ста́ло і стоїт. Йа тїлькó сьї змїрїў до нєго, хтїў йим го пробїти, а воно ў тїм йак сплєсче ў долóньї, йак пїдє ў той маґазїн! А ў тїм маґазїнї стоїа́ли такї старї драгóньскї путнї. Йак зачїло тїми путнїма роскїдати по маґазїнї, то йа собї галаў, шчо той цїлїй маґазїн сьї валїт. Йа тогдї вихóджу с шульдирґаўзу, йакось ми сьї маркóтно зробило, стаўйим кóло тóї брáми, жи сьї пóста заводит, аш ту нараз зачинаїи бїти дванацїцита

година. Ї тым прийшоў абльзауні і минé обльзуваў, далы ни знайу, шчо сы стáло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

94. Волк в арешті через страха.

Стоїт жомньир йиден ко́ло магазіну, ї тїм зачіў собі ходіти око́ло магазіну. Приходит прóсто дверїй і стаў. Дївит сы нараз, двєри сы отвирáют, а він сы застановїў. Навіть забўў, шчо він маїи гальтува́ти. Дївит сы, виходит йакїсь чоловік з магазіну, вино́сит на голові лўшка войскові і путнві рузьні, такé старé тарарїджи. А він йак ўздриў, жи нисé, тай сы тогдї спамїнтаў, жи йак ни загалтўїи, будўт го карáти. Він кричїт раз гальт! і дрўгий раз і трéтий. А вонó не стайї, тьїлько йде до нéго. Йак крїквуў трéтий раз і зачіў гвер ладувáти. Наладуваў і ї тым онó йде далы, а він сы складаїи і стрїлийїи. Йак стрїлиў, йак вїрвало від нéго гвер, кїнуло аш під мур, а він цáлком стаў, йак нживїй. Ўнаў до зимлы і лжїт. Ї тым привóдит кáпраль дрўгого пóста, шчобї йїго обльзува́ти. Кричїт, шчобї він отвориў бра́му, нїхтó сы ни вїтзивáїи. Кажї він до тóго пóста свóго: Мóжи він заснўў? — А той сы вїтзивáїи: А йа знайу? Мóжи бўти, жи спит! — Ї тым той кáпраль кажї до нéго: Ачў пїтсаді минé на мур! Йа пирильзу тай сы подїўїу. Пирискóчиў биз мур, дївит сы, а він лжїт. Приходит до нéго і кажї: Ти спиш? — А він сы ни вїтзивáїи. — Він собі гадаў, шчо той так твэрдо заснўў. Пїднїс йїгó, зачіў го котўрсати і кажї: Де твїй гвер? — А він кажї до нéго: Йа ни знайу. — Шчош ти за жомньир, жи ти ни знайїш, де твїй гвер? Ньїц йїншого, лыг йїс сна́ти і хтось прийшоў і ўзьвїў гвер. — Пáньи кáпраль, йак жи хто мїг ўзьїти, бис такїй мур ни пирильз! — Шчо́ ти дурнїй балакайїш, а дивї, йа сам пирильз биз мур. Сисé йа ни даїў вїри, то ни мóжи бўти. — Та ти дурнїй, шче будеш минї брїхнўў заўдаваў? Зачїли шукáти за гвєром, нахóднї гвер під мўром. Він йїгó пїтаїи, шчо гвер ту рóбит, а він ни знайїи, шчо йїмў на тотó вїтпóвїсти. Завóдит тóго дрўгого пóста на йїгó мїсци, йїгó привóдит на вахпїмбру і вїтсилаїи йїгó з жомньиром на стаціонсва́хи. І за́раз йїгó замкнўли до арешту, а на йїгó мїсци прийшоў йїншїй. Сидїт він ї арештї і зробїли штрафанцаїту на нéго, шчобї йїгó віддáти до гарнїзóну, жибї він дрўгий раз знаў, йак то ї слўжбї на пóсьтї сна́ти. Віддáли йїгó до Львóва, сидїт він два мїсьци, а маў засўджино три.

У тым з йіншої кумпаньїї пішла служба другий раз. Запровадїў кáпраль так са́мо по́ста ў то́го са́ме́ місци. Той стоїт, дивит сь, акуратни сь двéрї отвирáют тоті са́мі віт то́го са́мо́го ма́газїну. Выходит зноў с то́го ма́газїну та́кий са́мий чо́ловік і зноў нисé та́кі старі рíчи. Той зачїў го гальтува́ти, а він та́ки йде. А він ў тым стрі́льїи. Йак стрі́лиў до не́го, зноў виривáйи від не́го гвер. Йак сьїпнуло гвер, так сї́льно, жи він пра́воў рукоў так го ў ра́мїоно ўдариў, жи ни го́дин буў ним ру́шити. І ў тым шчэ́зло від не́го, пішло ў той ма́газїн і там свїшчи, сьпїва́йи і гу́льаїи. Тогдї він ўже знаў, шчо то́то за о́собо́а. Узьїў гвер на плéчї, ў тым натхóдит а́блїзуунг, шчо́би йнго́ облїзува́ти. Вийма́йи він кльуч, отвари́йи бра́му, вітска́куйи ў за́д три кро́ки і гальту́йи і пита́йи, хто йист. Кáпраль сьи ві́тзивáйи: Вахкоманданг. Вахкомандант пасі́рт. — Прихóдит до не́го, завїў дру́гого по́ста, він тогдї зачїў йнму́ росновіда́ти туту па́лу тресць. Той кáпраль ві́тзивáйи сьи до не́го: То с неўно́бствї і с тамто́їи ко́мпаньїї та́к сьи ста́ло. За́раз да́ли знáти до рїгїмэ́нту, до о́бершта, о́бершт написáў до Льво́ва, жи́бї там с то́го жо́мньїри шче рас протóкул зробїти, йак він стої́аў на ва́ртї, чи він снаў та хтось ўзьїў гвер від не́го, чи та́к сьи ста́ло йак с тим. Узьїли йнго́ на протóкул, а він ка́жи, жи йак стої́аў і шчо́сь пéсло з ма́газїну лўшка і путнї́, а він ў тым стрі́лиў і ві́рвало від не́го гвер і кї́нуло під мур і він за то́то пішоў до га́рнїзóну нивїнни, бо він ў́чалї ньїц ни вї́нни, іно́ та́к сьи сї́льно застра́шнїў, шчо йак кáпраль до не́го бала́каў, то він ни мїг сло́ва про́мовити. А той го то́му ка́заў облїзува́ти і чї́рис то́то він сидїў ў га́рнїзóннї. І за́раз йнго́ вї́пустили на во́льу, тї́лько сьи приковáли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

95. Хорт і воляк.

Бувим при вoську коло ма́газїну, нї́бї ва́рта бу́ла. Али дивю сь, а то ходит так по му́рї хлоп. І я взев, та все гальтую, а то ни хоче сь, та́кі бїре, та пхае сь. Таї́ я все гальтував, а парас я взев і стрі́лив в него. А він як сьи зачев смя́ти, як зачев у до́лонї плїскати... Так я на то́ місци аш рано приходю, а там нїма нїчо... Так дивю сьи дру́гого вечера, а то приходит до мени та́кий те́ньїий хорт, та зачев сьи ластити коло мени. Али я сьи ни бояв его́ нї́ц, бо то сь вoсьо сьвнчени коло мени... Він сьи взев, по́ластив коло мени і взев со́бі — пішов.

Зап. 1903, від Дьордїа Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Дервянка.

96. *Нес у гробі.*

Йак прийіхали на цвинтар вулами і там льогрували. Йак поўпи-нали ко́ньї, а то йиден буў с Пўжник. І приходьн, дйўйт сьї, йист йама вікопана і накрїта ка́міним. І йиден ка́жи до то́го Пужнецкого, шчо називаў сьї Шафра́нський: Анó возьмім відокриймо тоту́ плїтку і подївим сьї, шчо́ там йї. — Відокрїли тоту́ плїтку, дйўйт сьї, а там лїжїт пánна, таку́ сьльїчну ко́су жоўту ма́їи, йак йїдваб. Онї ўзбїли і закрїли зноў той ка́мінь і польгáли спáти ко́ло то́го грóбу. Мбжи бу́ла одина́ццята годїна, слўхайут, шчось гўркайї ў тьїм грóбі. 'Али той сьї вїтзива́йї до то́го Пужнецкого: Звáйїш ти шчо? Ти вїткрива́й туту́ плїтку, а йа вїкїгну ша́бљу, йак шчось будé злóго, то йа буду́ рубáў ша́блю. Накóлі той плїтку відокрїў, а той шднїс ша́бљу до горї і трима́ї. У тьїм вїска́куйї нес. Йак вїскочнїў до нéго, тóї го хвїў ша́блю ўдáрити. а вїн скóчнїў бїз нéго, йак нїшóў помїакї ко́ньї, йак сьї зачїли ко́ньї рвáти і зачїли тьїкáти вїттам с то́го цвинтару́, то онї ўже звáли, жи шчось то йї нїчїстого. І мўсьїли доночóвувати дáльї на пóли.

Зап. в лїпни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брөн. Жвїцького.

97. *Два на одного.*

Буў йа при вóську ў однїї касарни, там пўджило дўжи, жи нїхтó нї мїг бўти. 'Али мнїé лїшїли там на вáртї; на штóльваху. Зачина́йї ў но́чї лўскати, трїскати. А йа ша́блю йак йїм звїбраў по плéчїх на вїдльї, таї йїм го приголомшїў. І ўтїк від мéни шче. 'Али йа нїшóў-собї на спáцир шче по годїнї дорóгоў, а той злїй дух закликаў собї дрўгого с цвинтари, опирї, ци шчо там. Йак ўздрїў мнїé на дорóзї, шчо йа спацїрўїу, йак йа сьї зрїхтуваў на нéго, йак йїм зноў ўпорóў го раз, а той дрўгїй до мéни. Йак йїм то́го зачїў бїгнї, той йак зачїў кричїти, йак зачїў рўзьнї дивисá робїти, а йа тáкї бїу. А тої, шчом го нérшїй раз ўдáрїў, стаў, ўжé сьї чїпáти бойїт. Йа тогдї до то́го ша́блю — дйўїу сьї, ўже нїмá нїкóго. Йак сьї вїгир звїїаў таї ка́жи: Нї зачїпáй, йак нї звáйїш когó. Таї поўгїка́ли.

Зап. в лїпни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савковогó Сеньчука.

98. Як воєк застрілив офіцера.

У Бирижінах йидного разу ходило два лейтнанти кольїги до двох дьїучїт. А то ўбїдві були сестри. А вони сидїли йак цвинтар ў Бирижінах. А там на полі коло того цвинтару буў пўльвирмагазїни. 'Али того йидного лейтнанта те з йигó компанїї була слўжба. Онї йак йшли обидва пóпри той цвинтар, кажи йиден до дрўгого: Мўшу йа збáдати пїнї свої жомнїри, чи вони добри слўжбу рóби и чи вони сьи бойї, чи нї. Прихóдїт там до тих дьїучїт і той вїгнїйї сьи, шчо з йигó компанїї слўжба: Прóшу минї дати спїдїнци. — Дала йимў спїдїнци, він сьи ўбраў і зробїў собі такў шїнку, йак бїскуп мáин. І кáжи: Йа йду йїх стрáшнїти. — А той дрўгий кáжи до него: Дай спокїй, тóго ни робї, онї й так бїднї швїцуїт. — А він на тотó ни зважїў, йинó бпрé, йде. — 'Али той йак ўздрїў, жи він йде, той лейтнант, бпрé, йде собі за ним. Прийшли коло того цвинтару, той жи стаў, а той шчо сьи обїбраў за бїскупа, йде стрáшнїти жомнїра. 'Али там вїт тóго цвинтару була бараболїнка ў копїцòх. А тогди мїсьнїць сьвїтїў і буў вїтер і захмáрило сьи, вїтер хмáри пирганьїў; йак мїсьнїць сьвїтїт, покáжи сьи за хмáри, то він тогди ховаў сьи за копїцью і ўсе ўстанáў за копїци, ўзносіў рўки до горї і так пóста стрáшнїў. 'Али він собі гадаў, жи йимў сьи провїдыло і собі хóдит коло магазїну і ўсе ў туту стóрону сьи дївнїт. Нарáз йак мїсьнїць засьвїтїў, а він ў тьїм зачїў до него йти, пост с тóго страху, йак ўздрїў такé цудо і приразлїво так три рáзи крїкнуў: гальт! жи кáпраль стаў на вахцїмбрї, то аш ўчуў на вахцїмбру. І ў тьїм йак трéтнїй раз крїкнуў і стрїлїў і ни вїднїт бїльши нїкóго. Кáпраль вїбїгáнї і кáжи: До чóгос стрїлїў? — А він кáжи: Йа ни знаїу. — Прихóдїт там на тотó мїсци, дїўїт сьи, долиноў дáма, а горóу бїскуп. Розбїраїт, дїўїт сьи, а то йїх пан лéйтнант. А той дрўгий лéйтнант ўтїк. Зáраз зробїў сьи рух, подáли тотó до Львова, жибї ў гарнїзонсгерїхтї збáдали, йак то бóло. Пойїхала цáла слўжба там до гарнїзонсгерїхту і зробїли протóкул, йак сьи пирїбраў, жи буў до половини пирїбрáннїй за дáму, а головá була бїскупска, а він ў тьїм стрїлїў до него, бо ни знаў, шчо то бóло, бо йимў вїдало, жи то буў дьїтко, а з дьїгька зробїў сьи пан офїцер. І тóго жомнїри цáлком увїльнїли.

Зап. в линїи, 1902, в Пуживах, Бучацького пов. від Брон. Яжнїцкого.

99. Кїнь замїсть страга.

Я був тогди у войску, служив ем у Дервентї. Стою раз на вартї, а дуже темно було, така пїтьма, шчо на два кроки наперед не вїдко;

нараз чую, щось чалапає. Я кажу: Гальт! раз, гальт — другий раз, а воно йде, тай йде. Як я крикну в третій раз гальт, а воно не стає і чую що вже близько, тогдим стрілив; як стрілив ем і щось велике упало, аж болото розтріскало ся, том аж застив. Як учули другі, що я стрілив, поприбігали, бо гадали, що то я застрілив сі, засвігли ліхтарню, а то кінь лежить, турецького коне забив-ем.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левницька.

100. Живий страх.

То ў йидным силі — ни паминтаіу йакурат котрім — ходіу пá-рубок до дыўки на вичирнійці; а то була ніч погідлива. Постиліли на дворі спати і там ўсьи польгали. Він сьи ни маў йак дыстати, шобі го ни відыли, а він вільіз на хату і кидаў в горі каміним. А йак оні сьи посахайли і ўсьюда оббігали, опшукали і ни могли нічо найті і ўсьи ўзнали, шчо то шчоє злого войувало по обісьту. І с того страху поўтыкалі до хати, кільки дыўка знала своїй здогати і лишила сьи на дворі. Де йи збиточні хлопці, то ни тра й злого духа.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

101. Страх і садівники.

У Космірині садівник найліу сад. І найміу два сторожі. Булі файні йаблука і тих два сторожі сидыли під йаблыноу. Али хлопці зібрали сьи і радьи сьи, йак би садівникіу напудити, абі мі тоті йаблока обірвали. Один кажи: Чикайти, обірвем. Йа зайдү, возьму шінку кучму, ўбирү сьи, скіну с себи одєжу, білу сорочкү майу, римінь еховайу, шнурком сьи пінпирєжу, ноги білими платинками пообвивайу, а вони си будүт гадати, шчо то ўмирлец йде до них. А так цвинтар буў бліско. Йа вйду с цвинтари і буду пїтєсакувати, а вони сьи напудит і поўтыкайут, а ви підєти ў йаблока. Тай так зробіу. Йде попри цвинтар, зачыу пїтєсакувати, трөха напїлий буў, зачыу штальпра (гайдука) йти по садбі, тоті сьи сторожі напудили тай зачыли ўтыкати. А той шче дүшчи за ними пїтєсакуйн, аж загнаў йих ў ліє. Тогдї сьи вирпүу, прийшоу до буди, де тоті сторожі сидыли під йаблыноу, котра була найдоршша, прийшло шче с трох таких, розгорнєны, обірвали йаблынку

тай пішли. Тогі сторожі аж рано віходьні з льеса, діуйит сьї до найдорощшої йабльїнки і ўже нїма йаблок. Кажут: Тэньгі опирї! Отó було злалати та бїти.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

102. Садівники в бочїї.

Ту садїўники ў Коронци стирéгли йагод. Садїўники сидїли ў бóдї, а одїн, Курїло Андрїйшини, балакайн: Йак би ми ўкрали хоть двї дїшчинї йагїд? — А дворакї кажут: Та йак ўкрасти, йак вони пильнуйут? А той Курїло кажи: Ўкрадём! Типёр домч йде, йа ўбирў сьї по шляхóцки, поїтпирїзуйў сьї мотускани, а сам сьї намашчў сáджиў, зрóbйў си рóги на голові, понамóгуйў на тотї рóги чóрних стирóк, аби ни півваў, прўйїжу си чóрним сукнóм на голові тотї рóги дóбри, а вони си будўт гадати, шчо бїдá. Йа пїдў до огнїў і будў пїтекáкувати, а вони сьї напўдї і ўтычўт. І так зрóbйў. Йде ў сад, вогонь садїўники наклáли, а він пїтекáкуйї, йде до вогнїў; дїўйї сьї садїўники, шчо йде до вогнїў, тай сьї напўдили. Дїуйит сьї, рóги на голові, чóрни, замашчєни — ей пишчїсьтьї! Стойáла така дїшка, шчо мáла три льїкты, тай залїзли обá садїўники ў дїшку, і нїц ни вїтко йїх. Али той сад буў горб похїлий порїдно, до двїста крóкїў, шчо литїт дóбри. А той йак трўтиў тотї садїўники в дїшкоў, полéтыли ў долину, аш сьї за нїми закурїло. Потоўклї си носї, гóлови ў дїшчєї, шчо тэньгий пєнд мáла; йак тарáхнула дїшка до плóта, кажут: Сисє наша фáйва робóта. Водáй тьї Бог побїў, шчос нам зрóbйў. Вони вїтак до йагїд, а тї ўзьили двї дїшчинї йагїд і ўтыклї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

103. Замїсть страха дївчина.

Я йшов із села з роботи, майстерки, і мав-ем сокеру. Тай як я так йду, дивлю ся у кїнци у городї стоєт щось бїле у бзїнї і шолопас ся. Я питаю сї раз: Хто там? — Не обзиває сї. Питаю сї другий раз, не обзиває сї; а мене дуже лек зібрав, тай кажу: Кажи хто ти, бо кїдаю сокиров! Аж тогди обїзвала сї і вийшла з бзїни дївчина сусїда.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванївцях, Жидачївського пов. Наталка Левицька.

104. *Намість стража — злодій.*

Я йшов із вечирниц — було вопівночі, вже перші кури піяли. Аш мижі плотами на дорозі я вздрів шое чорного — зіправди — а нас два ішло. І зарас то чорни ішло д' хаті. Там една вдовица мешкала — я си дужи опудив і тот другий — обидва смо си опудили, бо в нас тогди вмирили на дифтирию — воповідали, жи ходит така бола. Я вішов на горбок із ним, с товаришом, а під цвинтарим старим на дорозі стояла знов якас жінка ф кожуєї такім довгім і в хусьці. Али ніч була ясна, бо місяць сьвітив, а моросе такій був, аш искри скакали. І я вздрів і мнї пішов моросе поза плечі і чушир мнї став дубом й то я си гірши був опудив. Я галав, шо ми пірємо с того страху, бо то нас бола пирійшла. Я хотів крикнути, шо то, а то анї ти ни дало говорити. Я другий рас хочу крикнути і ни мош було анї слова промовити. Я взев — три рази пирихристив си і крикнув: „Хто то?“ — А той товариш мнї ни позволев кричати, бо, кажи, то можна обїміти. Я щи рас крикнув: „Хто там стоїт?“ — А то обїзвало си: „Я!“ — Питаю: „Хто?“ — „Я!“ теї задом зачело відходити. Відійшло — з на два рази буком кенути, теї обернуло си і пішло. Той товариш мнї кажи, що ліпши було, мой, ни зачіпати цу біду, бо можим повимирати. А я ему кажу: „Говори, як умерти, то умерти... от видиш, як би біда, тоби була си ни уступила, али то шое нишого ест. Ми стоїмо на тім горбичку далі, бо боїмо си йти до дому, бо нам дало страх, а то перши, того шом виділи чорни, лїзи д' нам до гори. — Ми лісгалим знов страх і хотїлим утікати. А я собі подумав: „А най буди, шо буди, то ни буду утікати! І взевім бук міцно в руки і так собі думаю: Як мнї шо скажи, то пирихрестю си теї на відле рас дам, а з него має потичи лиш деготь, бо так кажут люди. Али то прійшло блици, теї кажи: Слава Оусу Христу. — А ми вздрїли, шо то чоловік; а він був у драптивї вгорчений, в сардаку чорїм аш по землю, а був малого росту — присадкуватий і в капузі і в постолах обвито багато опучами. Здавало си, шо так як який жебрак. Я вже вздрів, шо то християнцка душа і зачевим его питати си: „Шо ти ту робиш. Звітки так пізно ходиш?“ — а вже кури перші віяли. А він кажи, шо я йду до Тодосїя Лазаренка молотити! Кажи, шо: Я там за віру йду молотити! — Я ему кажу: „А чому ни йдеш дорогов, али йдеш понїт хати лизиш?“ — А він кажи: „Бо ту стежка була“. — „Була — як була, а типер нима. То лиш злодій так ходє в почи!“ — А він мнї закручує, питає си, чи жінки ни видїв якої. — А я кажу до свого товариша: „А видиш, шо то за жінка була!“ — Я тогди его взев, звів на долину, али за мус до тої хати, де він ходив коло неї, а там був віпущений пацюк с хліва. То

видко було, що то злодій. Я зачев будити у хаті ту удовицу з гітьми і ни мов було си добудити, бо відай їх чмоє обмарив. Цевне, що як обійшов кістков з мирна хату навкруги, теї свічков, що умирає мертвец, теї кажут, що і добу буде снати. Али я зачев, гуркати в вікна, кричети, тзєм ледви-ниледви добудив їх. Вони засвітили, втворили хату — аш увішли ми до хати, теї того злодія увели, та я тогди зачев з него протокул кегнути.

От, видити, якбим були втикли віт того чорного, що то було, то бим був і до сегодни казав людям, що шос приходить чоловіка на дорозі, а так ни віру ні в що!

Зап. 1903, в Русові, Святинського пов. від Ілаша Вахнюка, О. Дервянка.

105. Страх кидає чоловіка в сноўку.

Йак йа буў ў Цапіўцэх ў ксьбидва і вийшлисмо по вичері с кўхні, наймиті пішли до стайні снати, а йа пішоў до стодоли і ўзьнуў йим сьнін сунвицьці, хтьіў йим кінуті на ньч пірит своїї коньї. Наколім пришоў коло вилїкоїї сноўанки і ньц йим ни видьіў, тілько ўчуў йим йакїєь шелнет і опамньїтáў йим сьї аж на спридїньї тоїї сноўанки вїшши йак по вїяє, бо бўла такá глїбóка. І зачїў йим тогди кричїти. На крик вїбїгли парункї зьї стайні і помоглі мнї вїттам вїлїєсти. Хто мнїє там ўсадиў, то ни знаїу, бом нїкóго коло сéби ни видьіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гїлярка.

106. Хлоп у сноўцї.

Пішоў хлоп с Корóнцьї до Вїстрої на прáзник ў полїваний повидьїлок. Нанїў сьї дóбри. Йде с прáзнику і собї вигóйкуйи. Дївнт сьї парáз, бїжит пацьї. Мїєлит він собї: Трáба злaпáти та будé на вихóвок, бо йакéсь булó дўжи фáйни. 'Али йшли бїльши лўди з зáду нéго і наўпирїд нéго, а він собї мїєлит: Кобї тотó пацьї ни квичїло, тóбим сьї охоронїў, шчóби нїхтó ни видьїў тá би бўло мóйи ўже, бо йак хтось ўздрит, то й скáжи, та тої газдá вїдберé. Буў він ў новї кожўсї, ни такїї, шче тогди тїлькó вїд кушнїрї. Закїнуў він полў тай тотó пацьї пїт полў і зачїў дўжи утїкáти. І повнїў ўсї. А так дўжи звїпрїў, шчо мўсїў кожўх с сéби скицнути, такé тотó пацьї булó кишкé. Принїєс він до дóму, а ў нéго булá обóра, а на обóрї велїка

гноїїнка. І він попри туту гноїїнку зачїў йти с тим пацьїтим до хлїва; а онó снї відирло тай боўть! ў гноїїнку. А він хап за нóгу. А воно скомильгувало ним і привирнуло йнó до гноїїнки і зачїло ним ў тї гноїїнцї привиртати на ўсї бóки. Уздрїў він, жи ни жérти, зачїў кричїти до брата: Никóло, Никóло! Вїйди но с хати, бо йа собї злапаў йакéс пацьї на дорóзї та такé мóцни, шчо мнї так валкуїи, шчо ó — по гноїїнцї. Йнó брат дївнт снї, кóло нéго нїчóго нїма, а він по гноїїнцї танцьуїи так, шчо аж гноїїнка повéрх нéго брїскаїи. 'Анї му очїї ни вїтко, шчо с кужуха зробїў так йак сирдák. Кáжи до нéго: Та ти ўдурїў, ци шчось, ўпнїїис снї, тай скáчш по гноїїнцї! — А він кáжи: А снэсэ котрóїї. Такé булó фáйни пацьї, тай дес подьїло снї. — А брат кáжи: Та йа відьїў рáно, йак йшло на вїтпунст, шчо булó фáйни, бо мáло кужух бїлий на сóбї, а тнпéр зробїла снї вїўцá, бо аш тнчé з нéго. — І вїльїз з гноїїнки і пїшóв спáти і скнчїло снї.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

107. *Страх збиткує ся над чоловіком.*

Йшов-ем з міста, а була вже пїзна година і дуже темно, тай якурат у пів села надїйшов до здібания якїїсь пан. Я хочу його обмнїти, а він не пускає; куди я, тудай він, все ми дорогу застунає. Я тогда ще не бояв сї, бо гадаем, що то Петрушеский (газда з нашого села) тай кажу: Чого хочете п. Петрушеский? — А він курив люльку на довгїм цнбусї, — і як не посипле ескрами з тої люльки. — Ой, гадаю си, а то що такé, аж ем застив. А він стоєт, не уступає сї. Тогда я звернув з дороги на мїсток, тай гадаю си: Ти будеш стояти, але конче колись пїдеш, тогда й я си пїду. — Але як ем їно сїв на тої патик, зарас ми спати схотїло сї — на смерть спати. Тай гадаю си: Я всну, продрїмаю сї, тай пїду! — І як ем уснув на тїм патнцї, то тогда вже нїц не памятаю. Тогда взев мене, нїхто, лиш він, най счнзає від нас хрищених і від нашої хати, тай занїс ме до хлїва на трете обїсьце; тогда розїбрав мене чисто, саком-пак, визув, тогда взев, звннув ме гїй у клубок, теї затолочив у соломенку, завбїльшки на чвертку. А шмате моє зїбрав до купки, змєцкав, споднї чисто подер і всьо гет з чобїтьми кннув у гноївку перед хлївом. І тогда, не знаю, чи йому вже Пан Бїг не допомїг, чи кури запїяли, що так мене лншнв. А як ем сї рано збуднв, то не мїгем сї, анї рушнти, анї вїлїзти з тої соломенки, аж ем сї

враз з пев перевернув, і так єм виліз. Як-жеж уже виліз-єм з тої со-
ломенки, то сам себе настрашив-єм сі. Що зо мнов стало сі? Де мов
шматє, що я лиш у сорочці? Де я є? Нічого не темлю. Тогди зачив-єм
шукати двирій; як єм уже знайшов двері, отворив і стемив сі, де я є,
тогди зачив-єм шукати шматє. А у куті у хліві качки сиділи; я гадав,
що то моя полотенка біліє сі, тай уліз межі качки; качки заквакали,
я ше гірше злєк сі, вибігєм зо страхи на двір, тай узрївєм під порогом
у гноївці своє шматє; взєв-єм, то вєсьо такє чуднє, мокре, тай утік до
дому. До полуднє нічо ми не було, а від полуднє зачив ми страх брати.
А як єм лег у вечер спати, то знов дєсь так коло півночи, прийшли
до мєни пани, поставали на воколо з люльками і пєкли мєне вогньом.
Так було біз три дни, аж третого дня, дав-єм си воду сьветити; і як
ми вжє осьвятили воду, то кинуло мнов у косьцолї до землі і відразу
вєнув-єм. І як-єм тогди вєнув, то спав-єм пів доби. А від того чису
вжє Богу декувати більшим го не видїв.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцѣох, Жидачівського пов.
Наталка Левицька.

108. Як страх завів бабу в воду.

Йшла йидна́ ба́ба, Галушчика́, від коро́у з двора́. І показа́у її
сьи хлоп і ка́жи: Холі́. 'Али тѣй Іва́н Чѣмний бу́у на то́й час над
водо́у, пісчи трѣхи і диві́у сьи. Заві́у, то́й шчѣз би, ў во́ду ба́бу і во́-
дит по водо́ї доўгий кавáток. Во́лит її і ба́ба ўсе: Тала́п-тала́п! 'Али
Іва́н Чѣмний ни відьі́у то́го хло́па, лишѣ ба́бу ў водо́ї. Дивит сьи, ба́ба
хѣдит по водо́ї, а Іва́н Чѣмний ўздрі́у, жи то ни з Бо́гом і бойа́у сьи
відозва́ти. Аж нарѣштѣ́ чѣйи, шчо тотá ба́ба ка́жи: Бо́жи мій, Бо́жи.
Шчо́ йа куму́ вїнна? — Зайшла́ ў гльибѣ́ку во́ду, зачїла сьи Бо́гу мо-
лити шчїро і вїйшла на бѣриг живá. І до́ пїнька шчє газдѣ́йи.

Зап. в липни, 1902, в Корѣлци, Бучацького пов. від Олексі
Савкового.

109. Страх і баба.

Була́ Храво́уска йидна́. 'Али йшла с по́грибу від Дани́ла Кули-
ко́ўського, шчо хова́ли, пізна ўже годїна, кида́у вершу ў во́ду на рїбу,
чѣйу, шчос трїшчїт. Али чѣйу, ўсе кричїт: Па́ньї Орнатѣ́ска, па́ньї
Орло́ўска, по́дай рѣку. — Показа́ли її сьи ў водо́ї покѣ́йи, запѣтала

сьи ў вёрби, ни могла зліети так раптом. Таго надыйшли с есла пізно, пізна годіва, заўши лубіли гаворіти пацьпір йак йшли пізно, чўйут, трішчїг пат тоў глібокоў водоў. Кажут: То хто? — Йа, паны Храпоўска Антоїха. — А йа вітти врікнуў: То хто? — А вої: То ти Олэкс? — Йа. — Ходї судá. — Віратували ми с того місьци с тышкóў бідóў так, йак закóпана булá, вітьгнулісма йї с того місьци, ўвилї ми йї до хáти, дивсеá рóбит ў хáтї, швітрїмок, бо злїй дух приступїў до пёї. Привилїсма ў тотó місци, де йїї кїглó, і видём до дому, до йїї, зачїли сьи вртáти назáд на тотó місци. Кáжи: Шчо ти рóбїш зо мноў, кўяи? Там йи моїá кумá Орнатóўска, шчо мнї клїчи і Орлóўска і пáньї Замолатóва. Ледви ми йї вітти вїтьгнуўли, шчо́сма сьи добїли до йїї до́му.

Зап. в линци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

110. Як страх хотїв утомити чоловіка.

Кривенький Никóла буў ў гура́льни. Зачїў просїти Тяльсьвнїцкого гура́льника, шчо́бї го цєстїў на вичєру рўску, на свїтїй вєчир до свóго швáгра Федїя Рожнóвого. Іде він від Фєдїя Рожнóвого на свїй час до гура́льнї, стўдїнь, морóц, іде він лєтом тáй го ўгоўмасєло ў вóду. Він вїтти сьи ратўїи, а шчєзбї кáки: Йа тибє ни пўшту вїтци. — Ланáйи сьи вєрбїў над бєрїгом, лóмїг вєрби за собóў і ни мóли сьи віратувати. Аж ўчуў йїгó швáгир з до́му, шчо кричїг: Хто ў Бóга віруїи, ратўїити! — Учүў по йїгó гóлосї, прїбї: áли, кáжи: То ти, швáгри, Никóло? — Кáжи: Йа. — Ходї, вїлазїй. — Колї, кáжи, ни пускáйи. — І розгорнєвий ўже ў водї, кожўх так самош лїпїў сьи ў водї, шче й Федїй покїг злїй дух ў вóду. Ледви сьи по голїнї віратували с тоїї водї, лєтви Кривенький Никóла шчо до трох місьцицьў прїйшоў на місци до свóго здорóўїя.

Зап. в линци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

111. Страх втягав парубка під плиту.

Булі ми з йвдїм хлóбнєм на вичирнїцьох. А тої хлóбнї, то буў побирїжнїкїў снї, мєшкаў ў лїсєї, а ми ходїли обїлвá на вичирнїцьї до Пўжнїк. Булі ми доўгїй час. Потóму він кáки до мєни: Ходїм

там до мѣли тай припочуѣиш ў мѣни і рано підеш до п'явки. І ми зібрали сь і пішли. Йдем ми биз льв, а йа сь від него приляшій зва своїї потреби, а він пішоў і співави. Потому йа за ним зачій йти так мѣжи о десьть крокіў від мѣни, він йде на пирѣд і співави, а йа за ним. Там була стѣшка, котра була блісша до дому до йнго. А він на ту стѣшку ни звиртаѣи, ати йде дорогоў на мѣст, бо тудá такжи дорога вѣла до дому до йнго. А йа си мѣшлю: Він ни хѣчи сь росити, тай пішоў на дорогу. Тай йа за ним. Ту нараз дохѣдг до воді і отишій сь. Ужѣ ни співави. Мѣшлю собі: То він пѣўни вогорит п'яцър. Тай ужѣ сь до него ни витивави. Звѣйшоў жи й йа до воді, а йнго десь нима. Йа мѣшлю: То він пішоў до дому ўпросг. Прихѣджу йа там до йнго хати, заглядаѣи за ним. нима. Чуѣи гѣлос йакієс тайї проразливий, нѣби дѣгтьчий. Мѣшлю собі: Та співави си там. І стаў йим і стоѣи. Чикаѣи на него, а йнго нима, тѣлько той гѣлос чуѣи. Мѣшлю собі: Він десь мѣжи й заелў на дороўи, бо буў дѣжи оспалий. Варў, йлу. Йту, слўхайи, а шчѣсь кричѣг так ў рові: Бѣжи, ратўй шпѣ. Вѣпровадь мнѣ вѣгци. 'Али гѣло: змѣниў сь. Ужѣ тогдї й йа сь напўшў. Тѣлько, жи хѣчу сь приковати, шчѣ то йи. І повѣли постунайи сь до тѣго гѣлосу. А там була плѣга така висѣка, шчѣ тримага зо двацьг мѣтрїў ширѣкѣсти, а по нѣи водá бѣгла. А шѣт тоў плѣтоў булѣ порожно так, шчѣ мѣжна булѣ мѣшкати. А йнго там запровадило. І так го ўкачѣло ў тотѣ болѣго, шчѣ там булѣ, йак би хто ўзвѣи і наўмѣси обльипиў го. Йа прихѣджу до него, тай кричў до него: А ти шчѣ ту рѣбш? А він йидиїм гѣлосѣм зачій кричѣти: Аїаї, гваўт! — Йа кажу: Ни бѣ сь, та то йа. Лѣдѣом го опамвѣнтаў. І тогдїм йнго вѣпровадїў вѣгци тай кажу до него: А вѣтш, йакїї го ти мѣдрий! Ти ўсѣ з льгѣком йдеш на пирѣбори, а йдиш, шчѣ він ти зробїў, шчѣ тиѣр й ти вѣглядаѣиш до него, так тѣи обльипиў. А він сь нѣц ни обзивави, аж до рани і трѣ сь цѣлў нѣч. Вѣт тогдї ўжѣ нѣгди сам ни йшоў і ўсѣ сь бойг.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

112. Страх завертає човен.

Ходив я до дѣвчини і запізнав си там. Виртаю вѣгци вже пізно, прийшов ид човнови і сѣв, узев друк кою себи і лопату і сѣв коло човна. Чую... з гори водѣм живе чоловік поверх воді. Я покїм лѣзу в човно і перевозю на ней бѣк. І я пришѣв до берига, а тот човном

зовсім пуднув на тот бік, де був упрет. Вітак я знов впау на пей бік — знов так само — знов мене пуднув на тот бік. Вітак я мусів штрикати ш човна у воду. Штрик! — цалком упрнув у воді і вішов на бериг, на гору. А він стоїт на беризі, на плиті.

Зап. 1903, від Дутчака Николи, у Тулові, Сياتинського пов. О. Деревянка.

113. Страх заводить чоловіка у сніг.

Йшоў йим з вичирниц попри цвінтар і надібаў минé кóтик. С того кóтика зробіў сьн білий пес. Прийшоў йим аж до ўлицы з ним урáz і вігак стéшка була чіриз мур і він минé тоў стéшкоў повіў аж до жолоба. Завіў минé ў такі покоіі, жи йак йим сьіў, то аш сам йим сьн валькаў, жи такі покоіі. Йак йим сьіў і заснуў йим. Прибудіў йим сьн, змэрзйим, і ни знаў, ци йти до дóму, ци ньн, бо то ўже світáйн. Діўйіу сьн, а йа на каміньу сіджу ў сьньігú. Йак йа зобáчнў то, тай окиміў сьн тай пішоў до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Стефана Маряша.

114. Страх у горальни.

Йа буў ў Гримáлові ў гурáльни. Тай йакурáтнн, йак мáрнц на-стаў, пйицовий вибiгáйн до мéни до спúсту тай кáжи: Пáньн Косьiнь-ський, шчось ў мéни кидáйн дровáми. — Йа збiгáйу на долiну тáмка до пйица, дiўйіу сьн, нимá ньчóго. А йа кáжу до нéго: Слúхай но, йак би так, кажу, лихiй, тó бим тьн набiў дóбри, тай бие с тим буў. — А так, йак дрúга хáта, йн солодыўнiй. Слúхайим, а ў тi солодыўнiй хóдит збiжи — йачмiнь, жiго — аш нóпiт самú стéльу. А він кáжи: Слúхай, шчэз би пирирабiйнн штúки. — А йа кáжу до нéго: Ну, хóдi-ж подiвимо сьн, ци то йн прáўда. — Прихóдимо, ўтварiйнимо двэри, а там хóдит отакiй хлопц (показуе), а ўсьо збiжи ў кúпi, ўсьо ў кúпу спакуваў. Стойiмó ми, стойiмó, ўтворiлнсмо дрúгу половiну, а він нам пóнад головáми йак пiшоў, аж гурáльнн стрiсла сьн. То йа йнó так на свої бчн видiў, йак вас. 'Али буў млинок, так ў дрúгiм домi, жи сóлод душiтн. А той млинок так мéли, жи аж iскри скáчут. Йа прихóджу до майстра до стáнцийн, тай бúджу йнó: Niech majster wstanie, niech patrzy sie, że jest bida. — А він кáжи до мéни так: Шкодá,

жис такій старий, ўже майши дьти, а такій йне дурний. Їа тьлькі лята спудуў ў гуральни, тай біді ни видьіў, аш ти ўвидьіў. Їа ўстану тай піду, пуслухайу. 'Али йак скоро нима біді, то бігме дьістаніш ў пісок. — Виходимо на гальірйу, дівимо сьи, а там ўсе: Ўйо — ну, фйуть, фйуть, фйуть, (свище)! А йа кажу: No, patrzaj ran, jak miała sól. — Ta gdzie miała sól, kiedy to jedynasta godzina, ta parobcy asz po dwunastej będą mieli sól? — Приходим тамки, а він сидит на бальку, тай ўсе: Ўйо, фйуть, фйуть; а конь сапайут, ледви дьхайут. Зальіскій прихристиў сьи лишé, ша, тьхо стало. Конь при жолубі йдби, немá ничого. А той кажи: I йа 30 лят ў гуральни тай шчем такого не видьіў, аш ти мене на то навйў.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косіньського.

115. Чорт горальник.

'Али ўже ў зимі ўзьили минé до горальньі. I йа шчо но́чи ходйў такжи там до вольіў ў но́чі. Раз ў вéчир йду чириз гуміо, а він вилáзит спит крáту, такé ньіби тильі і так на́рачки, на́рачки, аш приближиў сьи до мéни. I ўже тогдй сьи підньіс, йак чодовік, тай кажи до мéни: Ти де йдеш, Рóмани? — А йа сьи вйтивайу: До гуральньі. А тобй на́ шчо? — Ну, бо й йа йду. — Ну, а ти там шчо будéш робйў? — Ну, та йак то шчо? Та биз мéни гуральньи ни мóжи йти. — Та чуму ни мóжи йти? — Бо так. А йакá би то горйўка булá, йак би ни йа? — Та йак то йакá? Абó тй йй шчо рóбш? — Ходй зо мноў, будéш видьіў шчо. — Айá, йди с тобóў, мóжи бис ми йакóго лйха вйстроййў? Йа ўже тибé дóбри звайу. — А ти минé йак мóжиш знáти? — Або то ни ти тручийў минé ў вóду кóло млинá? — О ньи, кажи, то мйй брат, бо він мельником, а йа гуральником (миханьіки ўбидва — вэм. брата Фйлька). Ходй зо мноў, йа тобй покажу ййго, він прийдé такжи до мéни. — Впру, йду збй страхом. Приходимо до гуральньі обидвá тай він від мéни прóсто на кльішток (там де сьи робóта студит), подивйў сьи, помйшйў, поньўхаў, покўшиў тай кивайи го мéни пáльцем. — А йа ў такім страху! Гадайу си: Піду до публьіки, та шче мине публьіка трўтит з горй на долйну. I ни йду. Тай кажу до тйх, шчо там булі ў гуральни: А ви видити дьйтька, вóнди во? — Кажи: Де? — Адй кажи, хóдит по кльіштоку. — Ўсьй сьи дйўйт тай жадин ни видит тай кажут до мéни: Йди, йди, дурний. Тобй сьи ўже провиджийи, бо ти сьи бойш. — А йа сьи вйтивайу: Та то той самйй. — А він до мéни,

бчи привирнуў вітти в горі тай наставиў ми ср..у. А йа кажу: А дивіт во, шчэ ми настаўийи ср..у. — Тогді гуральник приходит до мени тай кажи: Йди, йди пйаку, ни забавийи льўди; ўпиў йис сьи, тай шчось плитэш. — Тай йа ўже стаў, тай ни витивайу сьи, тілько дийу сьи, шчо далы буди. А він вітти пішоў, до кітла подивий сьи, потому до кўфи, де горіўка, вітак пішоў до катки, розібрав сьи, ўлыс ў катку (циліндр лишій на верха — зам. батька), вікупаў сьи і ўже тогді ни знайу, де сьи подий.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

116. *Страх тримає чоловіка цанки.*

Оден хлоп с Коронци посадиў кукурудзи на лузы коло воді ў пана, ў Мислоского. І там стиріг йих. 'Али одного разу наклаў собі огонь коло буди і лижит. Дивит сьи, йде, йак то називайут ў Коронци льўди шляхтичій кульбани, такий кульбан. І відзивайи сьи до него: Ти де йдеш, кульбани? — А воно до него сьи ни витивайи. — Ага, помислий він собі, то пёуни Розоўский. Розоўский, а ви де йдети? — А він ни витивайи сьи. — А він собі помислий: Мбжи то добри Мислоўский, а йа так до него каву, тай він моучит, шчом му гонору уймиў. — 'Али призираи сьи лыши, ни подыбни дес до чоловіка. Ўзьиў він голўньу і кинуў ў дытька. Йак зачила тогді бўри бўти, бўду вивирнуло, вогонь забрало, капильўх всадило аш на дўба, а йигб поставило пайки ў вильховий корч. І так стойаў цїлїу нїч, аш сьи рано спамьнїтаў, а тимчїсом кукурудзи звьїли і ни мїг достричі.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

117. *Страх тисне за палець.*

Буў ту такий пастўх і пас паньску худобу. А буў там, у Коропекім, побирижнїк, називаў сьи Йиван. Йа — кажи пастух — пригнаў худобу і лїгйим собі спати; а бўйим накідаў ў пїиц йаблок. Али ту слўхайу, шчось на поды гульайи. А йа собі гадаў, шчо то той побирижнїк мшє страшнїи. А йа кажу: Гульай, гульай Йиванку! Аш ту чўйу, злавийи с пода і приходит до хати і зачинайи гульати. Йа схопиў сьи і ўзьиў йим палицьу і кажу: Чикай, Йивани, то будў зараз

биў. — І ўзыў іим пáлицьу і по ўсы хáты с пáлицьў і нýгдé нимá нýкóгo. Їа стаў і задумаў іим сы і ўже знаў, жи то ни побирижник. Аш ту бирў і зноў лыгаў. Прихóдит, йак минé потиснуў за пáлиць ў нозы, йак іим сы схóпиў, то аш на двір ўтык мýжи худóбу. 'Али він прихóдит і тáмка до худóби і кáжи: А праўда, жи йа тибé й ту знайшоў! — І бирé і рахўи худóбу. Відрахуваў двацьцять штук і бирé, жинé ў долину ў бзїни. Він жинé, а йа завиргаў і так іим сы змўчў, бо він сьудá, а йа тудá і худóбу ни пускаў. Аш ту ўхóпиў ииднóгo волá, йак сыў на нéгo, то ў такі бзїни зайхаў, жим дрўгий дeнь нас два лéдво ў дванацьцяты годїны знайшли.

Зап. в липпи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

118. Як верби хитали ся.

Ту в „житї“ просто, там на дорозї, так за хрестом не далеко. Кобила полетїла на поле. Я сї дивив за нею, де вона полетїла. І верби сї хитали вобидві, а не було вітру. Так: одна туди — друга туди.

Зап. 1903, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

119. Як страж гойдав кокорузами.

Як я був парунком, ішов тут просто Максимихи. Йду нидалеко — таке гей коза, гей пес іде дорогов. Йду — ніц, по утїкає. Те я кажу: „Ни втїкай, ти!“ То... як си зірвало теї ф курузи — курузини холїтало, та я став тихо... Вжи ни видїв нічого.

Зап. від Онуфрія Андріяшука, в Видїнові, Снятинського пов. О. Деревянка.

120. Страж і стрілець.

Раз йа йшоў с Корóпци, іду Лугáми сьудї на майдáн, а маўиим ві собóў стрільбу. Прихóджу ту на йндén пльáц, а той пльáц називáйи сы Стадáрни. Дїўиу сы, стоїт дик і рїи. А дўжи сы бóло вїтко, мїсьиць сьвітїў. Мишлў собі: Забїў тибé! — Стрїлиў іим раз, він пїтекочїў і на мїсци стоїт. І так іим шче ўстрїлиў два рáзи рас пó рас, а він за кóждим рáзом пїтекочит і стáни і стоїт. Мїшлў собі:

Тра тьи поминіти і лишіти, бо то вітко, жи то ни звівр. — І пішоў йим пѡнад во́ду, шчѡбим пирийшоў на другий бѡк десь. Прийшоў йим до клѡтки, дѡйду сьи, на клѡтцѡ сидѡт кѡт. Мѡшльу собѡ: Ни буду стрѡльаў, бо то пѡўни те самѡ, шчѡ йа там стрѡльаў. Йак то бабѡ приповѡдуйут, шчѡ бѡду сьи бѡи на вѡдлѡ. Мѡшльу собѡ: Такого котѡ йак йа на вѡдлѡ ўдѡру льуфкѡми, то го забѡу на смерть. — І так ў ишнѡ бѡжи пирихристѡў йим сьи і ўдѡруў йим. Рукѡ мишѡ задиривила, а стрѡльбѡ ўпѡла до водѡ. Стаў йим йак тумѡн, нѡчо ни вѡджу. Так за годѡну опампѡтаў йим сьи, вѡтѡх йим стрѡльбу в водѡ і чирис клѡтку дѡльѡ йду. Нидалѡко другого бѡрига стоѡт такѡ нѡби пѡдушкѡ на клѡтцѡ. Мѡшльу собѡ: І шчѡ тѡпер с чѡртом робѡти? 'Анѡ го пирѡступѡти, ѡнѡм бѡти ни гѡдин, бѡм залѡдво шчѡм тѡплий шчѡ вѡт пѡршого битѡ. Мѡшльу собѡ: Возьмѡ та тьи кѡпну. — Кѡпнуў йа погѡў, а с тѡѡї пѡдушкѡ закурѡло сьи так, нѡби пѡтльѡвана мукѡ. Так ми сьи здавало, жи ми хтѡсь насѡпаў ў ѡчи росѡїчиного ваннѡ, тому шчѡ мишѡ так очѡ пѡклѡ. І ўжем бѡльши нѡцѡ ни вѡдѡй. І пішоў йим дѡльѡ. Йду йа, а там була ў льѡсѡ хѡта даўнѡ, ѡли тогдѡ тѡѡї хѡти ўже ни бѡло, тѡлькѡ сьи лишѡла пѡўницца, а ту ги на моѡї шчѡсьтьѡ зачѡу дошч йти. Мѡшльу си: Сховѡйу сьи до тѡѡї пѡўницѡ, бо ми бѡло шкѡдѡ капильу́ха. І сховаў йим сьи. Йак сьи дошч прильѡйў і так льѡйў пѡру гѡдин, а йа ў тѡ пѡўници сидѡй. Йак сьи пирѡстѡло льѡйти, вилажу с тѡѡї пѡўницѡ і ўступѡў йим пѡру крокѡ і гѡ дурний обгльѡнуў сьи. Бо то ни дѡрно бабѡ кѡжут: Йак йдеш, то ни обгльѡдѡй сьи, то нѡчого злѡго ни зѡбачиш. А йа тѡго собѡ ни занѡмѡнтаў, ім сьи обгльѡнуў. Диўу сьи, стоѡт йакѡсь пѡн такий нѡби йакѡї грѡбѡн, ў чѡрним сурдѡтѡ, ў чѡбѡтѡх шварцѡваних, кѡйѡтир такий з на мѡтир і льѡулькѡ кѡрит. 'Али такий ѡгѡнь сѡпли, шчѡ мѡжна кукурудз спѡчи і на мѡни дѡмом дмѡхайѡ, бо то бѡло блѡськѡ. А йа сьи так спѡдиў, шчѡ ни знайу, де стоѡу. Капильушѡна ўпѡла, маѡцау сьи за гѡлову (ѡимна — зам. Яжицького), а волѡсьѡ стоѡт йак прѡтѡ. Пѡднѡйў йа ту капильушѡну і сховаў пѡт пѡху; ѡ тотѡ капельушѡна зачѡла трѡшчѡги, бо то була с солѡми. А йа собѡ гаѡайу: Йак сотѡнник ўчѡйѡ (будѡ сьи сѡмѡяти — зам. Яжицького), то мѡжи пирѡступѡт блѡшчѡ до мѡни. І так йѡсѡмо стоѡйѡли обѡдѡ с пѡў годѡни. Мѡшльу собѡ (ѡам йа тобѡ — зам. Яжицького): Тѡбѡ ўсьѡ йѡдно стоѡѡти, а йа будѡ зачѡнаў тѡкѡти. — Зачѡйў йим сьи поступѡти ў зад, а там буў в задѡ пѡнь. А йа бѡс пѡи: Ге-ген! Йак йим сьи схѡпнѡ, то ўже тогдѡ і страх вѡд мѡни вѡдлѡтѡй, а так йим тогдѡ утѡкаў, шчѡм сьи аж дѡма обгльѡнуў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вѡд Я. Мах-повського.

121. *Страх у пасіці.*

Піхаў йа на ныч ў суботу. І там коні сьі лишілі і паслі сьі бис цілў виділы, бис цілій день. Ў виділы ў вєчир йшоў йа до них, а там почуваў шче йидєн зо мноў і здібайим сьі обидва. І він пайи пса і йа майу пса. І йдємо обидва. Аш ту чўим, йакісь сивайут. Він кажи: Йдут з Зарваніцы і сивайут. І йдем далы. Аш приходим нидалєко, а то ў пасыцы йакісь сивайи. А він кажи до мєни: Йакісь пйанний, вирный сьі. — А йа кажу до нєго: Та тй сьі пйаного бойш? Най він там собі сивайи. І так смо поўставали і радим сьі. Аш ту пєс йидєн за другим і поўтыкали. А йа кажу до нєго: Ходым. Приходим прбєто пасыки і минє скортыло покривіси сьі. А вонє скочило с пасыки і засьмйяло сьі і стріскало ў долоны, тогдй зачїло гульати, а ми зачїли тыкати аш під лыс. А вонє йде бис полі і вогвєм сйпли. І приходит до коний і зачинайи йїздити. А ми стойали під лысом, аш ту нараз дивим сьі, лыс горит і ломит сьі, а ми тыкайим до гори до дому. Аш ту вибигайим ў половины полі, ўже нычого ни чўти. А там зноў лыс буў, кудя ми майи тыкати. Ми прибигайим до саяого лыса, а він ўже прибиг нас і стріскаў ў долоны і зачїў сьмййати сьі. Нараз зноў лыс майи сьі і ломит сьі. Ми обирнули до коний, зноў аш під лыс і тамисємо посылали, бєсмо сьі бойали. Аш ту шче йидєн надїхаў і кричїў: Ўйи! А він кажи до мєни: Йа будў кричїў, най живєнько ййди. — А йа кажу до нєго: Най, ни кричй, хто знайи, шчє то за йидєн. Ўже майим йидного, шче ти тра й другою? — Він кажи: Йа таки будў кричїў. І зачїў кричїти: Домєньцєу — ва! — А він сьі вїтзивайи: Чого? — Ййдь живєнько, бо осьди йи бїдя. І тогдй схснїў сьі бєрши від мєни а йа хєпнїў го сьі за плєчї і зачїлсємо тыкати. А йак йим ййгє дыгнаў, тай йим го трўтнїў назат сєбї. А він схєпнїў сьі тай нинє дыгнаў, тай минє трўтнїў назат сєбї. Йа обгльнїуў сьі, а той чорт роспуєтїў пальцы тай туй минє за плєчї злєпати. Йа йак крикнуў і ўпаў йим до змлы, ўжєм ни мїг далы тыкати. Аш ту прїйїздит той трєтнй до мєни. І ўстаў йа, то шче так йак би стїрту солєми заналїў і ни знати, дє сьі подыў.

Зап. в липи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукєвича.

122. *Страх розпигє.*

Раз йшов-єм із села і як упинив-єм сї коло єгомєсцьовєй брами, закликєв хтєсь: Иванє! — А я кажу: Чого хочєш? Але нїчє нє вїдо-

звало сї. Я зачив знов йти, а воно тогди каже: Де ти йдеш? — Я кажу: До дому! — І як-ем сказав, що йду до дому, то такий мене ляк зібрав, що не міг ем кроку ступити, волосє дубом стало, аж шапка підлізла до гори і так стояв ем може з квамдранє. Потому зачив-ем поволи йти і все мене щось гий-би не пускало, але що то було, до нинька не знаю, бо нічого не видів.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Івацівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

123. Злодій перестає красти через страха.

Ра́зу йидно́го стаў йа ў но́чі. А йа та́кий звича́й маў, жи ўсем луби́ў шчось пі́ти і ўкра́сти. 'Али би́ру і йду на дру́ги свло́ і ньчо́го там ни ўзьвў, бом ни маў йак, бо бу́лі польі́цыйанти. Вирта́йу зві́тти, ми́шлю собі́: Поверну́ йа до ко́ршми і Жиді́ врабо́ўйу. Аш ту ди́ўйу сьи, йіди йа́кісь йидни́м коньо́м. І би́ру і сьйда́йу і йіду. Ди́ўйу сьи, а він визе́ йа́кісь тельбу́хи. А йа би́ру ніж зза хольви́и і рі́жу. Йа́к йим проби́ў, аж вогне́м поси́пало на ме́ни. Йа тогди́ скочи́ў с фі́ри і хтьі́ў йим би́ти то́го фі́рмана. Ди́ўйу сьи, а фі́рмана ни́ма. Кінь сам би́жіт да́льі. Би́ру, доганя́йу коня́, сьйда́йу і йіду. Прийі́жджу йа ко́ло коршми і хтьі́ў йим пови́рну́ти до ко́ршми. Ди́ўйу сьи, а кінь би́жіт. Йа тогди́ ви́рну́ў сьи і доганя́йу коня́. Ни міг йа́ го ды́гнати і вирта́йу сьи. 'Али ми́шлю собі́: Ньі́ч йим стра́тиў і ньчо́го ни позиска́ў. Пі́лу йа до гу́ра́льни́и і во́зьму патикі́ў, абім дурно́ ни йшоў до до́му. Аш ту йду биз грэ́блєу, би́жіт сусьі́дний хло́нци і ўсе ми́не за сорочку тьі́гни. Йа сьи обаві́айу до не́го: Чо́ ти хо́чиш ў ме́ни? Тобі́ жиль, жи йа ни-сў? То йди, тай ти си во́зьмі. А він ўзьвў тай ви́скочи́ў на ме́ни. Слу́хайу, шчо ми́ньі так тьі́шко? Ма́цайу на пире́ды, йа́кісь на ми́ньі но́ги. Йа тогди́ гада́йу: Шчо йи тако́го? Дрова́ ни́сў з нога́ми! І тогди́ гада́йу: Во́зьму тьи і ўто́пйу. Злапа́ў йим за чу́пир і кіну́ў йим ў во́ду. Тогди́ гада́йу: Шчо йа зроби́ў? За таке́ пусте́ і ўто́пити сусьі́дного хло́нци. Вирта́йу сьи, мо́жи го шче ви́кигну тай ви́ттрі́сў. Йа лишє сьи обирну́ў, ди́ўйу сьи, а він на ми́ньі. Тручи́йу с се́би, ни мош стру́тити. Про́шу, абі́ зльіз, він ни хо́чи. Ни́сў да́льі, а́ли но́сом аж до зимлі́ похили́ў йим сьи, та́кий він тьі́шкій. Прибо́шу до до́му, кричу́: Жі́нко, ўтвори́! — а вона́ ни чу́йи. Йа́к йим ви́гьвў две́рі, две́рі сьи розло́вали. Йа кричу́: Жі́нко, сьві́ті! — а вона́ ни чу́йи. Йа за чу́пир, хтьі́ў йим то́го стьі́гну́ти с пличі́я, а він йа́к зачне́ кричи́ти, йа́к сьи позбі́гали шче бі́льши, тай ми го з рук ви́рвали. Ни лишє́ ми́ньі сьи лишє́ во-

лосєньи. Йак йа ўпаў тогдї до зимлы, том три дни аны йїў, аны пиў, аны говорїў. Йак йим ўстаў, пішоў йим до кєбїндза, вїсповїдаў сьи і ўжем бїльши ни краў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Кар. Ши-
блукевича.

124. Узяв дѣдько смаженщю!

Буў йа ў Надорѣжнї там польовїм. Али йнднѣго рѣзу ў воснїи почуваў йа кѣло барабѣлы і мїй брат такжї, бо там дѣжи дїки бара-
бѣлы йїли, то мѣсьїло нас два бѣти; йак йндєн пішоў на вичєру, то
дрѣгий сьи лишїў, бо ни мѣжна буѣло так вѣстѣвити. Так йа рас пішоў
на вичєру, а брат сьи лишїў. Повичєрїў йа, а жїнка кѣжи до мєни:
Та возьмї там ў горнѣатко шчѣсь брѣтови, бо вїн дєсь дѣжи голѣдин.
— Та шчѣ вѣзьму, йак ўжєсмѣ ўсьѣ звьзїли? — Жїнка кѣжи до мєни:
Зачїкай трѣшки, йа му ўсмѣжу хоць двї йѣйка. — Зачїкаў йа, вѣна
ўсмѣжила, заўйизѣла минї до хѣстки горнѣатко с смажнїицѣў, йа бирѣу,
йду. Пѣлицьї ў йнднї рѣцї, а горнѣатко ў дрѣгї рѣцї і так йду.
Прихѣджу кѣло млинѣ на грѣблѣу, нарѣз нѣц ни вїджу. Агїй, а то
шчѣ сьи стѣло? Сьлѣпѣтѣў ни мѣйу, а ни вїджу. — Нарѣз мноў ско-
милгѣвалѣ по тѣ грѣбли та ў вѣду — бух! мноў. Горнѣатко поплїло,
йа сьи дѣбри вїкупаў так, шчѣ аж ми сьи ни хтѣло, залѣдѣво, шчѣм сьи
вїдрапаў на бєрїг. Йак йим сьи вїдрапаў, дїўйу сьи, сьтѣнѣа пирїдо
мноў такѣ чѣрна, йак би хтѣ задилѣваў. Агїй, а то шчѣ сьи стѣло?
Та минї ни пєршїй раз сьудѣ ходїти. Пирїхрїстїў йа сьи таї пѣлицѣў
по сьтѣнї по тѣ раз і дрѣгий раз. Дїўйу сьи, а то йакѣсь ковїна
такѣ сухѣ, йак дѣшка, а йа по нї пѣлицѣў бїу. Гадѣйу собї: Та шчѣ
овѣ минї вїнна? Тра ўзьпїти таї вїтци вїпровадити вѣтам на вѣбо-
лѣннї, та нѣй сьи пасє. Йа тїлько рѣку натѣгнѣў, хтѣў йим ўзьпїти за
грїву, йак мноў прѣднє до горї ногѣми ў вѣду! А Бог жи би тѣ по-
бїў с конїноў. Та минї дрѣгий раз знѣу купѣти сьи трѣба? Та йа шчѣ
хѣчу вїльїстї в вѣдї, а минє нѣбї шчѣсь ў чѣлѣ бух! А йа знѣу ў
вѣду. І так минї в дєсѣтї раз кїнуло. Залѣдѣво шчѣ йа вїльїс таї ўзьпї
таї йим сьи вирїў до дѣму, бо с публїкоў ни бѣло шїршѣї рѣдї.
І ўжем ў дѣма почуваў, а вѣно вїтти таї пішлѣ аж до мѣго брѣта таї
йїздїло на вїм дєсь до опїўночи, шчѣ лѣдѣво дѣчїкаў рѣннї.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Мах-
новського.

125. *Як страх їхав повозом.*

Раз йа пучуваў с кіньма на коньшніны. Прийіхав йим, попу́таў йим і пустиў па́сти, а са́мим пішоў під лыс спа́ти. 'Али лых йа тай чось ни мо́жу засну́ти. Зробиў йа собі да́йгар і ку́ру. Слу́хайу, йакісь нан йіди штирма́ кіньма, по́возом, баты́х тріскайи, али так йіди, йак вітир на мени і прб́ето. Гада́йу собі: Тра́ сьи вітци ўступіти, бо йа на самі дорóзы лижіў, бо йак надйіли, а ни змо́жу сьи живо схопіти, то мньи мо́жи розйіхати. І поча́ў йим ўстава́ти, а ту ўже ко́ньи надомноў. А йа́ сьи зльык тай но́ги піт се́оби хап! А ту тимча́сом мнйе óсиў по колы́нах так, шчо аж йим сьи пиривирнуў до горі пога́мн. І відйіхаў від мени з дэ́сэты кро́кіў і ў тым пеньды́ óбирнуў наза́д дру́гим бо́ком, куді голова́ була́. А йа гада́йу собі: Йак мньи ўда́риў ўже по колы́нах, то шче, псы́кроў, ўда́рит по голо́ві. — І йа хтыў пирикі́цнути сьи так, йак сьи ды́ти пирики́цайут. А там було́ такé óзиро наза́д мени, а йа ў то́то óзиро боўть! А він відйіхаў в дэ́сэты кро́кіў тай поча́ў сьи сьмія́ти і ў до́лоны́ плэ́скати, а йа ў калаба́ни купа́йу сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

126. *Страж у стайні.*

Як ми полягали у стайни і спали — а була вже може перша година. Зачило у стайни дуже лоскотіти так, що ми сі зі сну посхачлели — і зачив мене тогди Павло кликати, але я не хотів встати, бо́м сі бояв. І як ми засьвітили ліхтарню, а коні всі повривали сі, і не було, ані єдного в стайни. А лоскіт дуже був гий-би сі стайне валила. І ми пішли тогди дивити сі, де ті коні поділи сі; а вони стояли всі у купи́ці коло плота і лиш фуркотіли. А в другій стайни пара коний вирвала жодуб і витягла аж на серед стайні — а далі не могли вже вийти. А з того страху ми повтікали, аж до хати і смо спали, аж до раня, бо бояли сі з хати вийти.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, у Іванівцях, Жидачівського пов. Н Левицька.

127. *Страж на возі.*

Як їхав Инклевич до Стрия і ему сіло на віс, то так було тешко, жи коні навіть ни могли йти. Али, жи він ще ни знав, що е... Коні

бив — коні ни хтіли йти. Дужи тешко, так, жи на коньох стала цалком піна. Аш сї біліла піна. Навіть сму... тоди він казав, бачу — віс му привиртало. Бо він аш тоди став. Зліс був. І зліс тоди с фєри і пішов довкола воза і кажи: — Що за дїтько сї вчїпив миє!?

І тоди ніц ни видїв. І як сїв тоди на фєру, то коні ни міх стримати, так втікали. Він навіть тоди, бачу, заїхав був до Цуцуловиц — тими, кіньма. А то теньгій кавалок, по, жи я вже позабував. І с того як приїхав до дому і захорував зараз.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

128. Страж у млинї.

Йак мої тато були ў Підгайцях ў наїна за гумєнного і так йидного разу збїрали форталї йїхати до млинá. Вїкидали збїжи на фїри і поїхали до млинá. Приїхали вони, поскидали, казали парупкám понаспáти на конї, парупкї понаспáли, а самї польгáли. А тато льгáли на скрїнку там на тоту, де мукá падé. Парупкї позаспїїли, нимá нїкого ў млинї, тїлько вони. Закурїли собі льўльку і кўрут. Вилáзит спїт кóлїса панїчик і тãкжи льўльку кўрит. І стаў на опрóтьї нїх і дим пускáйи. Так з годїну йиден на дрўгого пускáли дим. Потóму він пішóў до кáмїнь, поправїў кáмїнь, пішóў до мукї, помацаў, чи дóбра йдé, ўзвїў дóубиньки, покóўтаў, тимчáсом когút: кукурїку! А панїч пїт кáмїнь, мáло си клўби ни помчибáў. І ўже тоїї нóчи бїльши ни видьїли.

Зап. в лїни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

129. Люлька з соняшника.

Оден чоловік уповїдав. Ішов в ночи з двора і здїбав его панок на одїм млинїци, шо си називає: „млиниши“. Він надїбав того панка, а панок вурив люльку — таку порцїлянову, бїлу. Кажи до него: „Замїнеймо си люльками“. А чоловік кажи: „Мїнеймо си!“ Тей си замїнели. Чоловік пішов до дому спати. Рано дивит си — а то сонїшина так... приломлена — ни люлька. Рано шов до двора назат — той чоловік самїй. Приходить на то мїсци, а люлька его стоїт на зїмлі.

Зап. 1903, від Василя Григорійчука, в Видиніві, Снятинського пов. О. Деревянка.

130. З люльки костомаха.

То наш йиден прийшоў до млина (Ланіак, чи котрій) і зачіў молоти тамка, чи шче ни молоў, лиш сидыў коло вогню, бо то тагжи було ў зимі. Там при огні сидыли й йичі, й курили льульки. Прийшоў паніч, тагжи си сыў ко́то них, тай кўрит, тай кажи до то́го чоловіка: Міншій сыи зы мноў за льульку. — Той чоловік кажи — дивит сыи, жи добра льулька —: Чи ни схочиш додátку? — А він кажи: Ныи, так міншійу сыи, гурт на гурт. — То́го панича була льулька фáйна, дирив-йинна, с таким цибухо́м, жи сыи го́йдаин; а то́го чоловіка то була льулька чириншійна і мале́нький цибушо́к. Тай поміншйли сыи. До́ки той паніч сидыў, то той хлоп курыў, а йак паніч пішоў, дивит сыи, а то ни льулька, а́ли костомáха, ногá с коньй, с конітом. Зачіли сыи ўсыи сьмійáти з не́го, шчо він собі льульку таку замініў. І він виходит ráно там, де тоты застаўки, на тоту пригáту, йинго льулька ко́ло млина на плóты повісна. Ўзыў льульку. ўныс до млина і зачіў показувати тим льу́дьом, а оні дивіли сыи і сьмійáли сыи с то́го ўсьбо́го. — Той паніч выгльдаў йак мельник.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

131. Вимінана люлька.

Іду я одного разу, так о дваццяті годині, іду я, то стоїт хлоп на дорозі... стоїт, а я курив люльку. Він кажи: Ану міней си зо миов! А я си взев — замінев за люльку за ту. Я до дому прийшов та до тої люльки — нима. А то в торбині кінський гімнек намісто тої люльки.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

132. Кепська виміна.

Шов чоловік в ночі с сила, знаєте. Переходит єго тогди біда — щез би, так такі тут коло нас недалеко, ростилив полотно віт цего плота до цего плота почерис дорогу. Він то опходит туда-ни-туда —

ни можн обійти; а далї зробив си с того пан. Пан собі курит люлька — таку файну, алиж бо і цес чоловік курит. Али він кажи: Знаеш що? Мінейно си люльками. Він взев та свою дав, а той пан єму свою дав. Той приходит до дому, засвітив собі, обзирає си на люлька, а то ни люлька, а свинцїй гімнек. Іде він шукати люльки свої — можн на тїм самїм місци... А так він приходит, шукає, де то він був акурат, а то люлька в плотї — люлька застромило, шо то за біда — пропала би — не гадайти собі...

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, в Видиніві, Снятинського пов. О. Дервянка.

133. Порцелянка за деревянку.

Одєн плугатор нїє погоничови вичєру. Пізна годїна, дївнт сн, їде другїй. Кáжи йимў: Добрий вечир. — А той злий кáжи: Дббри вдорóуйи! — А за Бога ни вгадаў. Їдут обá, балáкають, а той кáжи: Дє ти їдеш, Івáни? — Нисў погоничови вичєру. — Тай йа, кáжи, їду до свóйїх вольїў! — кáжи шчєз би. — А той шчо нїє вичєру, закуриў собі льўльку — тєньга була льўлька, файна — тай їде. А шчєз би закуриў собі шчє крáсшу йак він. Тай кажи: Замїньїмо сн за льўлькї. — Колї мойа дириўїнка. — А він кáжи: Мойа порцїльáнка, áли йа тобі ни жїтуїу, йа даїу, хоць вона кумтўїи бїльши йак твоїа. Тай помїньїли сн. Приїшоў до вогнїў, дївнт сн, а то с кукурузїянкї льўлька, а цїбўх з лободї. Кáжи: Отó мнїй здурїў. Ну, на кáжи, вичерїй. — Той дївнт сн до двїйнїйт, нїмá нїц. — Отó, кáжи, дїво, ни дотїкаў сн двїйнїйт, тай нїчó нїмá ў них.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

134. Як страж ловив рибу.

Ў Цвїтовї ў йиднї скарбóвї хáтї мєшкаў госпóдар. І йак приїшоў новий мїсьнць, то по стрїху так йак би йакїм пóвозом їздїў. А парáз слўхайут, валїт сн ў сїнєх сьтїнá; такїй грїмїт, так литїт! Вихóдыт с хáти сь свїтлом, дїўїнт сн, сьтїнá стоїт. Виртáють до хáти, слўхайут, а на стрїху так танцьуїи, так вилóскуїи, жи йак би йакє вилїки висїльї сн вїтпраўїло. Так бóди танцьувáти до двáнацьїтої годїни. Від двáнацьїтої годїни ўже спокїйно. 'Али кóло

хати з'явася пивилікнй буў город, а пiори той город тикла рiка. Дiйшнт сьн, ў тi рiцi до мiсьицьн ланайн хтось рiбу, али головоў ў долину, а погами до горi i сак закидайн i пiдiоснт, витрiсайн с сака рiбу. Приглядiдайт сьн, шчо то йнсьть, али то ни чоловiк, али йнаксь сотона. Онi тогдi вiдiйшли ўже ни далёко хати, слухайут, ў кукурудзах такiй дужи трiскiт. А то ўже кукурудзи бiли такi вилiкi, шчо ўже прiли; а онi мiслили, шчо то йнака худоба або конi. Вони тогдi шче заклiкали на пiймичку: Марiнка, Марiнка! Бiгайн по борзёнько, бо йнаксь худоба ў кукурудзах так дужи лiмнт! Кобiсмо загнали, бо то будё шкiда; мiжи то добри йакi конi. — Забралн паткi до рук, обiгли город надокiла, нимá нiгдё нiчо, тiлькo с кукурудзiў до рiкi побiгла йнаксь хлопчiна малёнька ў капiльсьбi на дрiгнй бiк: биз воу тай стáло на бёризы тай сплёскало ў долiнi, зачiло сьн сьмiйати i зачiло казати: Борзёнько, борзёнько, бо будё шкiда! — А то мiсьиць сьвiтiў, бiло сьн вiтко, онi сьн дiйшнт ў город, нимá й йндiного кукурудза ўломаного. Повирнуўлн вони до хати i кажут: То вiтко, жи той самiй, шчо рiбу ланáў. I ўже бiльшн ни йшли там дивiти сьн.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. вiд мамн.

135. Страх i рибакн.

Ту .ў Будзiнi кiло Корiнцьн вiйшли рибакi рiбу ланати на Днiстёр так пiрид вёчиром. I збiралн сьн на воу i зачiли йихати. Али слухайут, шчось плинё водоў i кричiт так, йак дитiна. Кажн йидён до дрiгого: О, ўже йнаксь публiка кiнула ў воу дитiну. Йiдьмо тай зланайн тай возьмём до дому, бо грiх за душi! — I так пiстили сьн йихати, прiйiджiйт до тiй дитiнн, зланали i йидён зняў сирдiк с сёбн, завинiў ту дитiну, поставиў ў чайку i йиди до бёрига. Нидалёко бёрига тотá дитiна йак сьн кiнула с сирдiком до водi i ў пáру гiн вiд нix виплила гiла, а сирдiк сьн ўтопiў. Так вони зачiли йихати зноў, пиридогiнили i зланали. I дрiгнй с сёбн сардiк зняў i тутi дитiну зноў завинiў. I зноў йидут до бёрига. А та нидалёко бёрига зноў так зробiла, йак с тим. I так бiло йix шiсьть i так с ўсьмá зробiла, жи й йидён сирдiка ни маў. За сёмн рáзом йак йи зланали i ўже ў мiх обвинiли, бо сирдiка ни бiло. Прiйiхали до бёрига, повилазбiли, тутi дитiну тримайут, тай йидён кажн: Накладьiм вогiнь, та тутi дитiну ўбiгрiйм, бо то ўже гi нiч бiла. Наклали вогiнь, зачiло сьн вiд вогнiў вiтко бiти, дiйшнт сьн до тiго мiха, а ў тiм мiху котьiтко такё бриткё, шчо ни мош ў рiкн ўзьiти. Ўзьиў йидён i вiсинаў го з мiха

кóло вогню́, а воно́ зашкірило сьм та́й грі́йи сьм. Ї́ак сьм роззі́грило, ї́ак скóчит ́ вогóнь, так той вогóнь пороски́ла́ло, шчо́ ни бу́ло а́нї вугли́ка, а са́мо ́їна́ло до Дни́стру́ і за́чи́ло д́ужи сьмї́їа́ти сьм: Бї́дна дї́їна, бї́дна! — так припові́да́ло. А во́ні з мї́сьцьи ни мо́гли сьм р́у-шити, та́к сьм поза́грашували. Ї́ак ́же трóхи відї́йши́ї, та́ї ка́же ї́идє́н до др́угого: Сисе́ ни тра́ ї́ побирі́жника́, бо ї́ побирі́жнік так ни го́диц позди́ра́ти ла́гїднє́зько, ї́ак воно́ з нас позди́ра́ло сирда́кі. І за́чи́ў ї́идє́н на др́угого крича́ти: На шчо́ ти браў́ бї́дў? — А той ка́жи: А ти на шчо́ браў́? — І так сьм пире́чили з го́ди́цу, а потóму ка́жи ї́идє́н до др́угого: То так, ќуми; ́же пї́їди пї́рид вє́чиром на рї́бу ни ї́ды́м, бо бї́смо мо́же і ́се так пайї́ли ї́ак пї́ньї, а хто зна́їи, шчо́ воно́ би др́угий раз зроби́ло? Мо́жи би і нас потони́ло? І ́же бї́льши на рї́бу ни ходї́ли пї́рид вє́чиром, тї́лько ́се до полуднї́и.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-повського.

136. *Страх гонить рибу.*

Ї́а лапа́ў рї́бу. Наста́виў ї́а лї́ску на рї́бу ́ бє́рїзьню, надє́ рї́ба ї́ак звї́кли ́ лóўку, ї́а лї́х собї́ на бє́рїзї́, перестї́ў ї́и́м сьм три ра́зи і то́то мї́сци, де ї́а сьм положи́ў, пирі́христї́ў. Литї́т пєс по кó-ниц жóїї голо́ви вилї́кий, страши́ї і полє́тыї́. Потї́м неба́вом так ї́ак палї́цеў по тра́ві мї́сци за мї́сци́м: фу, фу. Ї́а сьм пирі́христї́ў, ́стаў, пї́шоў до свóїї лóўки, набраў́ рї́бн, рї́ўїу сьм низабáвом, та́кє́ гї́ Жид за́льї́зто вї́шше лóўки, ́ панчóхах. вода́ бу́ла глї́бока с пї́ў лї́ктьи на брóдбї́, за́чи́ло талáпати сьм, горба́ти, згї́нє́ни, за́чи́ло сто́гна́ти, стра́шити, а ї́а за́чи́ў говорї́ти пáцьир та́ї ї́и́м пї́шоў до дóму. Приход́жу ра́но, набраў́їи́м с пї́ўтора гáрцьи рї́би і ́жем бї́льши то́го ни відї́їу.

Зап. в листи, 1902, в Коропцї, Бучацького пов. від Олексї Сеньчука.

137. *Страх над Ченчою.*

То так, як я був в Ясе́нїци на тарта́ку, поло́за́ли ся від маши́ни лї́зри, шчо́ маши́ну тї́гну́ть. Менє́ пї́єла́в маши́нїстї́й до Бори́славе від-дольбє́ги то́тї лї́зри. Так я там чека́в, бо не бу́ло то́го мосьóжника в дóма до одї́йна́цятóї го́ди́ни в но́чі. Вї́йшов-єм вї́гтаж, бу́ло вже пї́в до двана́цтóї. На пáші́м пóли є́ рї́ка, шчо́ сї́ назива́є Чє́ньша. Я надї́й-

шов над ту Ченьшу, а мені сі зробив перёд очима великій ліс. Став-єм, ўстрашив-єм сі. Мислю си: Ў ліс не піду. Витегаю тютюн, закурив-єм си (то найскорше, бо кажут як страх, то куріти). І так мислю собі: Всьо єднó, що б́уде, то б́уде, піду в той ліс. — Вступівсь я два кроки в ліс, дівю сі — а то волá зробіла сі в тóго ліса. Перейшов я за вóду, пішов-єм на стежку. Дівю ся, йде дорогою пес (направду! то не б́айка жадна!). Я сі ўстрашив того пса, здоймів-єм кепелюх, говорів-єм па́цір. Так я йду, тай пес йде і йде.. Я пóза ф́осу і мóвю па́цір, аж єм прийшов на конєць свої граніці, там як сі кінчит наше пóле. Тогди пес щез, а я пішов до дóму.

Повідають, що в тій Ченши — нечисте місце. Як раз два музиканти в Ясениці пішли по струни до Борислава, то блуділи, блуділи тай померзли.

А знов єдєн дерево возив то на ніч і він і кóпії померзли. На тім місци завше хтось свіще, кличе.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від коваля Айзенбарта, В. Левинський.

138. Як страх крутив ся на воді.

Так він казав так во: Стоїт під берегом в саме полудне, а щось чорне летіло і крутило сі. Тей вирвало кавалок берега і кинуло на ріку. І тогди з ріни скочило в воду і крутило сі тей на воді щезло. Таке чорне.

Зап. 1903, від Василя Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

139. Страх сипле піском.

А знов той сам побирижник засідав там в лісі на шкідників... в ночи. І рас там як він сидів в ночи над берегом, над ріков, — тиха була ніч, погідна, місячна, морос був добрий, сьніг вже так рівенький, білий... всюди — нарас кидає єму в ночи щось піском. Він сі троха настрашив, али зарас зачєв се дивити, що би того могло бути. Всюди так оглянув сі, всюди, навкола — приконав сі, що нікого нима. В тім другий рас кидає так само піском... Али так сильно єго закидало тим піском... А потому знов третій рас так само. І він потому ще там посидів, хотів сі приконати, чи то де хто збитки єму не робит які. Потому пішов собі до дому. — Страх го зібрав — він пішов до дому.

А на другий день пішов там на то місці прикконати сі, чи є там той пісок насипаний по верха. А там нічогосінько не було. Чистенький сьніг як лежав, так лежав. Ніц а ніц ни було. Віг того часу він вже вірит в страхи.

Зап. як више.

140. Страж у Св. Станіславі¹⁾.

Купиў газда ў Сьвйнтым Станіславі горбд, штириста риньєких даў. Прибраў сьи до тоїї хати господарувати, зразу нічо ни було ў тї хати страшного. Зачиў йа́му копати на тым ґрунтї на бараббљу, зачило пуджити ў тї хати. Шчо було ў хати, ўсьо кидало ў пего і ў чельдї йнгб. Вібрали с хати чисто ўсьо, аби нічо ни було ў хати, аби ни було чим кидати, йиднак невідомим способом кидало ў хати у ўсьу чельдї. Лїжи спати, злапайи, кини го сїрит зимлі; жінку, дїўчину са́мош так кидало. Аж нарештї зачиў льўдим кавати: Гей, біда льўди. Кидайи ў мени, жи нивитримок і ни вітко нічо, прийдє сьи хату вітступити. Прийдїг до мени ў вєчир, панови господарі. — Прихбдїт сорок хлбна і шандар буў і віт, зачило му дивєса робити. Віт кажи: Йа зарає справу зробїи сєму. — Ни ўстиг вімовити тото віт слво, віта ў грўди йак бєўхнуло йакимос польном нивідомо вітки і віт ўжє сьи спуднї і сказаў: Йа сєму справї ни гбдин зробити. — Чим раз гїрши збиткувало сьи. Нарікайи на туту йа́му, шчо віконаў, шчо мбжи шчо порушиў. Кажут сусьїди: Мбжи й то бїти. Зачили радити йимў: Йдїг до кьбндза, посєвітїг хату. Там йи кльаштор. Пришбў кьбндз, покровиў хату сьвїченоў водбў, однакош сьи збиткувало. Аж за трєтим разом покровиў, ўспокойло сьи чїриз кїлька день. Пішбў до мїста газда той і жінка пішла, лиш дїўчина була ў хати. Кажи біда: Ытворї! — Тота дїўчина вітворїла, посўнуло сьи до хати, лиш вітїр чїти було. І стало до етєльї, біли гї случ, йак полотнб і шче тота хата ни ўспокойєна, зноў зачило там мордувати. На кїнці ни знайу, шчо сьи там стало, бо йа там і відбїў, али потбму пішбў вітти.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олекса Савкового.

140. Біда в дївки.

В Парашчєка в Яєніци служїла дївка, що мала бїдї. Тота біда ўсе робїла госпбдарєви збїтки. Нераз внаскудила сі на кўхню. Такий

¹⁾ Осєля в Станіславїєвськїм пов.

смірід є того, що не кож було буги в хаті. Дбо вікна мазала гіж..м. Люди йдут тай дивуют сі. В когó служіла, то біда také вираблѣла. Аж пішли в нев до якоїсь ворожки під Самбором, тай та відогніала від неї біду. А дівка ще жиє.

Зап. в грудні, 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Ів. Багрія, В. Левинський.

142. Як страх водив Онуфрія Куріняка.

Онуфрій Куріняк пішоў до одного газді, Баньдьяка, робіти диривішчи і там доўго забавиў сьи. Робиў диривішчи і по тым ўсьім пустиў сьи до дому, пішоў ў поганій такій кут на вітхід, затьиў ў вирбу сокіроў, виходит вітти хлоп і бирє сьи до него і кажи: Ході. — Завіў йнго ў воду і водит йнго по воді чїриз вилийкий час і завіў до Івана Куликóўского на подвіри. І сказаў: Дє йа йи? — А той кажи: На шкіллы ў Остафійчука. — А він кажи: Бóжи мій, Бóжи, за шчо ти минє так водити? — А той хлоп шчєз, біда. Він сьи спамьнтаў, дивит сьи, ў Куликóўского він на подвіру, ў Івана. Зачиў пукати ў вікно, пустиў Іван до хати йнго, Онуфрія Курильика і він зачиў розказувати ў своїй підолбі Іванови Куликóўскому і кажи: Йак бим буў ни згадаў за Бóга, то й ни звайу, шчóби сьи було стáло зо мноў. І аш ráно пішоў собі до дому. І віт того чису ўже ў вєчир пьїдє ни хочи йти.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекс Савкового.

143. Біда на плечах.

Той Лапйак ныє біду с Карского на плєчох аж до Буркієского фігури. Аш там прийшоў, а то далєко з бариского пєсти аш ту, прихристій сьи, біда с пличій скóчила. Йак прийшоў до дому, то сорóчка на ным була цылком шóкра.

Зап. в вересни, 1895, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

144. Страх возить ся на плечах.

Али одного разу я йду теї надобаю на дорові, теї кажи мині: „А ти би минє ни брав?“ — А я кажу: „А то куда тибє брати?“ —

А воно сі вже до мени ни обзивало. А вітак, як воно сіло мині на плечі, теї я єго носив. Вітак посю я, теї посю, а вітак дес-єм носив тото далі так до воівночи, а лишень кури запіяли, а то мині с плічєй дес щєзло... То таке, шо як ничєсти, то де влізи на плечі, аби тогди мав на пам'яті, аби пригадав, коли був сьвітій вечер, котрої дини. Та бо то ни мош нагадати. Та як си нагадає, то зарас оно щєзєнн, али як ни мош нагадати — теї носит, теї носит.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

145. Як газда боров ся зі страхом.

Стах Фидорук буў ў Сьтыньцї на празнику. Йшоў пїанїй с празнику лысом, тєньгїй хлонака буў і лихословнїу злому духови, казав: Йа хочу сьи бороти. — Жінка Катирїна з ним йшла: Бїй сьи, Бoga, кажи, шчо ти робиш? — Він такї своїї бороти сьи. Пойаўїйї сьи ў лысьї суха особба на гостїньци, кажи: Коли хоч, ходї сьи бороти. — Йак сьи ўзьїли обá бороти і тотá сухá особба, шчо владáїи Стаха і ўсе до зимлы тоўчє ним. Фурт бóрут сьи. Ўже й він ўздрїў, шчо ни жерт. Жінка йде, мóлит сьи Бóгу, кажи: Чоловїчи, христї сьи. — Йак го зачїло мордувати ш чверть мїльї, так го, шчєз би злий дух, стоўк, шчо залєдвї за мїсьєць шчо прїйшоў до свóго здорóўїї і ўже вїт тогдї бороти сьи ни ходїў, лиш йак го нїч захóпила, заўши сьи Бóгу молїў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Савкового.

146. Згїнник страхом.

Йду я с поля, а там гнец*) був замерс. Али я йду, то я знав де він замерс — я там нїби є завсїгди. Али приходжу я на то само мїсци, де він замерс, а то си зробив шляхтїч таї батогом таке вимахує, таке вифївкує теї зробили си пиридовнов свинї. Тот пан так бїгав за ними, бїгав, али я собї кажу сам до себе: „Шо би то такого було?... Мене половина ни впади!“ І так бїру я — йду до того пана. Сам він бїжит нїби за свиньми. Я кажу; „Панє, я вам поможу гонити!“ А то си до мени ни обзиває нїчо. Али я кажу: „Шо би то такого було, шо це си

*) Згїнник.

ни обзиває нічо?" Іде той пап та я йду з ним врас. Я до него хочу вогорити, а воно до мени ни обзиває си нічо. Йду я, йду з ним, ніц воно до мени ни каже ані рас. І тото дес воно від мени щезло. Али йду я, йду далі, а то си зробив с того пана вів такий теньгий, такий якби в браги вішов. Як я зачев за тим волом ходити — та я по таких, млаках ходив, шом бродив по коліна. Та той вів шов по верха, а я стрих. Як я зачев за ним ходити, бігати, завиртати его, али я... мене втуманило — я гадав, шо то є вів, а тот вів мене аш до самої динни. Я аш рано прийшов, теї кажу: „А то я дурний, шо я за якимос волом бігав, шо минè де по млаках водило. Али тогди як воно мене водило, та все бире мене, тегни за шню, а я си ни давав. Я собі думав: „Чиж я би ни дурний був, аби я си там талапав“?

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

147. *Перестрашений.*

Ішов Грицько Богданів з Вінневи і піс кіле; з ним ішов пес, ніби вітам від его тата. А с тим псом шось ішло і той пес дуже в'їдав на то. Пес одним боком, а він другим боком. І так сї був злек того, шо як прийшов до дому, то аш го віттирали. Аш рано прийшов. Як виїшов з вечира, то прийшов аш рано.

Зап. О. Деревянка.

148. *Цвіги на свидовім корчі.*

Мій брат, Федь Сеньчук, йшоў попри кўхню о́грудом. Уадриў свидовий корч, ў ночі, ў о́груды ко́ло стéшки, показáли сьи білы квіти му ў ночі, йак найкраща біла рўжи. Він ўзьвў і ўломаў то́го корчі, дивит сьи, ў руках дўжи вилікі квіти вигльида́ют. Показáла сьи, шчезла би, осóба зла, зачїла ты квіти відбирáти: Дай судá. — Кáжи брат: Йа ни дам, то мóйи. — А шчэз би кáжи: То мóйи. — І зачїли сьи буришкáти, хлоп буў мóцний, кáжи: Йа ни дам. — Кінуло го кілька раз до змилы, шінку стрáтиў, десь, шчэзло би, ўхóпило. Приньіс до дóму тоті рўжи і кáжи: Сьвітїг, бо йа ма́йу фáйны рўжи ў руках. — Ми засьвітїли, зачїлисмо сьи сьмїйáти, шчо знак йи, шчо цвіло, а він ўстаў тай кáжи: А се шчо такóго? Та то булі такі квіти, шчо страх. — Пішоў дрўгий день, зачїў шукáти за шінкоў, ни найшоў і до нїны.

І ўже му було віт тогді нидобри, була така годіна, шчо йму шкодліво було.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

149. *Страх на очкурі.*

Йдён буў наймит даўно шче за панышчнини на Пиривісци. 'Али той наймит йде, али зла осбба показала сын, паніч. Іде більши парупкіў, а той каи: Ни бійти сын, йа го йму, йа ни боіу сын. — Маў він такіў очкур ко́ло се́бни, злапаў туту біду і виде на паныске гуміо. До дннн панови ўсе стирті примолотіў ним. Раіо зачіў сын просіти, а він кажи: Пиричисьть ми шче ўсео збіжи, абі ка́жди окре́ми було. — Пиричістиў ўсео збіжи, таі го пустиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

150. *Як парубок гонив терлицю.*

Иак йа буў хлопак, служіў йа при дворі і гоніў ко́ньи на ныч, бо прина́ло на мени. Займіў йа ко́ньи на Лісу Гору́, вісчи Мильниченка. Поцўтаў йа ко́ньи, вибира́ю собі е-тих йидно́го, шчо найситшиі, абн мині було добри йіхати до се́бни, бо то ш чверть мійли. Прийіхаў йа до сво́го до́му, пикла́ ма́ма пиченні пиро́гі. Повичеріў йа, свиў на ко́ньи, пойіхаў під вікно́: Ма́мо, ма́мо, да́йти мині на пачку тьутьуну, бо мині сын наўкучит при ко́ньох. — Ка́жи ма́ма: Сіну, ни ма́ю о́зди ли́е сым грейцаріў і тих ти дам. — Свиў йа, йіду і тышу сын, жи ма́ю пачку тьутьуну́, ўже ма́ю ро́зриўку. Там бу́ли хлопці ў ко́ршми; ка́заў йа ви́нсти пачку тьутьуну́; ни ква́чили сын воні жа́дин, а йа за-йіхаў ко́ньом до сиридіни до ко́ршми і ка́жу ориндаре́ви: Да́й мині пачку тьутьуну́ за 7 грейцаріў. — Даў Жид пачку тьутьуну́, зробіў йа собі дзигаро́, ўзьиў сырнік, закуриў і да́льи ви́йжджу таі ка́жу: Хлопці, добра́нч. — Вігповідайут: Шчисліва. — Йіду йа, йіду, при-йіхаў йим ко́ло Симаня́ ко́ло Тацїйового. Віходит вітти те́рлиця е піт плота е сўтича; вона на пиред, йа за неў, вона гальо́п тыка́йи, а йа гальо́п ко́нем, тисну і тисну, аш е ко́ня піна йде, шчо мо́жна лопатоў згорта́ти. Прильітаў піт Темніі ко́ло Штифаня́ Марйаша́; там бу́ли очирета, а вона ў очирети, таі трае, трае ў долонні і сьмійи сын. А йа

с того страху йак с коньа ўскочу, так сьн нальїк, ўбїг до хати, слова с себи ни мџу добўти. Питайи Штифан: Шчо тоби, хлопчи? — Ни обавяйу сьн, бо ни годин промовити. Так сьн тьггло биз годину, биз двї; вїйшли вони с хати, за конем дивити сьн, а коньа коло ворїт нима. Кажи Іван: Шчом тїпер буди? — Шчо буди, нїч своїе право майи. — Ўзьїу Штифан Івана за рўку, вїйшли на Лісу до тих скарбџих конїй, обїйшли, повганьїли до кўпи, рахўдуг, ўсї коньї йи, а того нима, шчо йа йїздиў до себи на вичеру. А шчом тїпер, Штифани, буди? — Ньїц ни буди, йак го злџдїй ни ўкраў, тџ го воўкї ни вьзїли. Вїн ў пџли мусит бўти. — Польгали ми пїг стїрту пшївїцьї, ўзьали рано ўставати тай за кїньми шукати. Позбїрали коньї до кўпи, гџньит йїх до двџра, а того йидиџо нима. Зганьїдуг на долину, над Мильниченка над того, а бїдна конїна лїжїт ў ровї, пїрїбїрайи ногами. Думаїи собї Іван: Шчо сьн с тобџ тїпер стани? — Пїрїбїх вїн пџру конїй, влпайу до рук, пїшџу до сусїди, пожичїу ўпїрїж і кавалок лївви, запїрїх пџру конїй і бирџ того коньа ж жџлоба за шїю, пїрїварїуў на стџрц і вїтьг. Ледви вїн бїдинїй пїрїдїлїбаў до своџо двџра. Жиль сьн Іванови ўчинїу, шчо на вичеру йїздиў, а вїн сьн цїлїу нїч ни пас; трџба від дрўгїх конїй ўривати, та йимў дџбрїй фўтраш дати. Дьїстаў вїн того ўсџоџо 5 гџрцьїу вїсџа. Посїлайи пан Івана с тим конем ў пџли волочїти. Жиль Іванови гонїти і з заду батџгом бїти, бо сьн цїлу нїч ни пас і хоть дџбрїй обрїк вьзїу, алї мордуваў йис сьн по жџлобах. Пустїу йа йпгџ на рїзу з борџџџ. Пїрїїздиїт окџман: Івани, на шчо ти пустїу коньї пџсти? — Ой прџшу пана, йа пустїу пџсти, бо йїхаў дџрџџџ, зачїпїу, тай вїн шчџс хрџмайи. Кручу ўже. Йпгџ так ногџ забџлыла. — Бирї, бирї, запїрїгаї, най волочит. — Пїрїївїзаў йа йпгџ до конїй і волџчу. Тьїлько окџман пџйїхаў, а йа коньї вноу на пџшу. Пїрїхџдїт полўдни, йак йпшў Іван обрїк дџбрїй даў, так кїнь до пїршоїї години ногџ задрџаў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

151. Як страж крутив ся.

Я як був ще малим хлопцьџм, тей пїрїхали рџаз тато з Роздолу. А в нас є город. Дивимо ся, нїби так на межї стџїт щџсь трџє таких бїлих. А був брат, нїби старшїй, тей зачав кидати в тџто грудьџм; а воно сї ни хотїло вступити тей крутило сї. Тей потџму жїсьџџо сї вступили тей ни знати, дџ сї подїло, Алї жи ни витко сї було.

Зап. 1903, від Михайла Зьвіринського в Турадах, Жидачівського пов. О. Дервянка.

152. Як у хаті звонило.

Ї нас у Коронци у йидного госпóдара, шчо називаў сьи Олэкса Садыўский, шчос дзвонило у хаті кóло пóстильи мiжи пéчоў. І сходили сьи шчо сьвiта, шчо нидьiльи там лyди слyхати, йак то дзвонит. 'Али питаў йа сьи ни йидного, котрий там буў, йак вiн чуў, йак там дзвонит. Йидны казали, жи чyли дзвониньи тонкó, а дефакiх такiх йим сьи питаў, жи казали, жи ньiц ни чyли. 'Али заслáбла тóму газьды жiнка і вона кáжи: Ой бiдá тáкi; вiтко, шчо нам ту шкóдит. І жiнка ни задóугий час помёрла. Вiттáк у пáру мiсьвцьiў помёр і сам той газдá, áли лишiў иче пiйтиро дьiтий, а йиден найстáрший, називаў сьи Ивап, той робiў стóльáрку. І вiслужиў при вóську і приишóў до дóму, заслáб, такóж помёр. І сестрá такóж вiдданá жiла ўсьогó тижднiнь і малá дьiўчина ни ў дóугий час по них помёрла. І кáжут брáтi: Ой бiдá, трá сьи вiтци пирибирáти, бо вiтко, жи нам тут ни дóбри сьи видé. Йидны говорiли, жи там булá цёрва колiсь даўнó, дрyгi, жи кóсьцол, а такi бyли, жи ка-áти, шчо каплицьи тьiлькó. Дóки дзвонило, жи чyли вонi, дóти йим ньiц ни бyло, áли йак вонi оголосiли лyдим, шчо у них дзвонит, то потiм лyди йак ўзьiли приходiти, то пиристáло дзвонити, а вонi зачили жёрти. І тих пiйтиро йак ўже помёрло, тогдi синi постáвили си на йидчим мiсци хату, а ту сиродáли за дешéвi грóшi, бо нáвiть сьи бофáли тим дёрвом налiтв, шчобi й вонi ни помёрли. А типёр вонi здорóвi і газдyйт собi.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Давида Гватука.

153. Нечисте мiсце.

Повiдали мины тато, жи вони все мали звичай хату на сьвiтий вечiр*) сьвиченов водов кропити. А мама мали знов звичай, жи хрестики робили по сьцiнах зи сьвиченов водов.

Али-ж вони кунили собi йидчу хату, теi ф тi хатi то робили. Зачили кропити сьвиченов водов, зачили мiма хрестики робити; йак зачив йакiсь шyвар, йакiсь вiтир по хатi зачив сьи гонити! Навiть ди-

*) Щедрий вечiр.

тина сиділа на заїницку — і дитину скинуло на землю. Али нічю ни виділи. По горі йак зачило чимось стукати, йак зачило шось кидати — а то тота хата була на ничисьцьім місьци за вокописком. Аш мусіли туйу хату продати і фетушити сьн.

Зап. 1902 р. від Ганни Феліцької, прозваної „Ганусьн Кучирива“, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

154. Якого стража мала баба.

Буў то йндён ко́ло мѐни сусѝда, навіть мѝй шче рѝдний нанашко. Маў він стару хатчину, али та́йа хатчина ўже сьн валила, тай він пішоў на фѝльварок коронѝцький за парунка служѝти до форна́льки сь цѝлім до́мом. І прислужѝў він собі там грóшій і ка́жи до жѝнки: Тра там хату кла́сти нову́, бо йак пѝдѝм с служѝби, то ни бѝдим ма́ти й де пѝриночува́ти! І купиў він дѝрива, наймиў собі майстра тай поста́виў хату. 'Али стаў він шче служѝти ў ска́рбі на да́льший чис, а ў пѝго винаймаиў си ко́мѝрни йндѝен дѝд з ба́боў. Грóшій йиму́ ни платѝли за то́йи, з за то́го, шчо булі бѝдшьї, а він ў пла́ту ни ко́нчи й сто́йаў, бо йиму́ бу́ло за то до́бри, жи сѝдѝў ко́мѝрник тай сьн хата ни пу́сто́шила. 'Али та́йа ба́ба вѝходѝт йндѝного ра́нку на ву́лицу тай ка́жи: Ко́бїм собі мо́гла йнѝди найті, бо тут шчоє ўсе грѝмаи и мѝска́ми і горшка́ми і навіть по поды́ так йак би штирма́ кѝньми йїхаў. — 'Али йндѝного ра́зу гульа́ли ми ў то́йї ба́би, бо йа шче буў на то́й чис па́рунком, али йндѝен па́рубок ста́рший від мѝни напѝў сьн буў мо́цно і лыг на по́стыль і зачина́и зу́бами рѝнѝти так, йак би йакѝ скло грѝз. 'Али ка́жи тота ба́ба: Йак ви сьн поро́сходѝти, та зноў будѝ мѝны йнѝчий ко́льдува́ти, шче лы́нши, йак сей типѝр на по́стили. — А шчо́м тако́го, бабу́нью, ў вас йн тако́го стра́шного? — Ой та ци рас пѝджи́и. У́се шчо ново́го мѝсьци́я тако́йї грѝмітньї на́робѝт, шчо мѝны сьн здайѝ, шчо йа до ра́ньи буду́ на зѝвлі, а с хати ни бѝди нѝгдѝ і знаку́. — Ну, а віта́к шчо йак ўста́нити? Йн йака́ шко́да? — Ньн, Бо́гу дѝкувати ньн. Хотя́ чѝм грѝмаи цѝлу́ ньч, али ўсьо цѝлѝ. — Ей, шчо ба́бо, така бѝда; то йак би йа сьн напѝў, а ўзыиў вам грѝмати, то по чѝм би́м грѝмнуў, то би цѝло́го ни бу́ло. То, ба́бо, нѝпраўда, шчо ви ка́жити, шчо йн бѝда. — Та ти мѝны, сѝнку, ни вірѝш? Та́жи йа така́ старá, та йа брѝхати нькóли ни брѝхала тай типѝр ни брѝшу. — Ей чо́му ньн, ни брѝшити. А йа вам ни ка́жу, шчо йак би йа сьн бѝдоў зробиў, то́бѝети ни ма́ли ньчóго цѝло́го ў хатѝ. — Чѝкай, сѝнчу, йа то́бї росповѝм йндѝу́ рѝч, йак зо мноў бу́ло ў сѝсьї хатѝ, шчо на то́йи мо́жу

присягнути ни так раз, али десьть раз. Раз идиного разу, то сьи дийало ў оснив, пшбў мий старий за тим хлыбом, жєбрати, а йа спала сама. Тай йим двєри замкнула, загасилам лямку и ўжем на поманки говорила молитви, шчом шкодувала пхти. Говору йа молитви и чўйу йакис стўкит. 'Али йа наслўхуйу, бо йа мала надьйу, шчо то-старий надьйиди. Зговорила йа молитви, нхтхтх ни торокани и ни видзивайи сьи, абї йа ўтворила двєри. Тай ўзьила, прихристила сьи шче рас, тай сьи положила спати. И заснула. Нараз йа крис сон чўйу, жи шчос на миньї такого тьшклого лижит, шчо страх. 'Али йа си думала, жи то старий, тай кажу до него: А то ти? — А вин сьи ни видзивайи. — А можї ти пйаний? — Йа мац йигó, зачилам сьи рушити, а то студєний, йак лйд. А вин сьи так на мєни ўложиў, та коби ўже на мєни йак звєрха, а то ба навить ўже й мїки пóги лыг до самого тьїла. Чўйу, такой студєний, жи йак лйд. Хóчу йа сьи христиги, ни мож. Хóчу кричиги, також нї. Аш, славити Бóга, когут запїаў, йак сьи той студєний дух з мєни зьїрваў та ни йшоў нї ў двєри, нї ў вїкна, тьїлько прóсто ў гору, ў сўфит. То так хата стрїшчила, шчо йа казала, жи й кивóчка з нєйї ни буди. Уста́ла йа, прихристила сьи, та бо йа сьи хришчу, а рука миньї сьи трисє так, йак бим, боронї Бóжи, пропасницю мала. Йа шчо мала сьи прихристиги три рази, то йа сьи христила й христи́ла, аш сьи зачїло розвидньїти. И ўжем спати ни мóгла до днїи. Прийшбў дьїд рано до дому, зачила йа йиму росповїдати, йак буў на мєни йакисє лых. — 'Али дьїд кажи: Ей, ти дурнїа бáбо. Та хто на тєби лыгаў, йак йа ни буў ў дома? — Та йак то нї? А бїгме лыгаў, а́ли такой студєний, шчо йак лйд, а такой тьшклий, жи маў ваги за штїрóх, йак ти. — А можї сьи хлопцы де с тобóу дровичли? — Ей, та де хлопцы, йа двєри бу́ла замкнула шче з вєчери. — Но, а рано йак йис ўста́ла? — Також б́ули замкнєнї. — Ей, то тоби сьи снїло такї. — Та дє сьи снїло? А тиж ни вїриш миньї? Та йак ми йи обóйи ў дома, та йак грїмайи. — А чумўж 'нїкóли ни лыгало на нас? — Во нас бу́ло ўсе двóйи. — Ей, тоби ўсе шчос такє сьи притрафит, йак минє ў дома нїма. — Та ўже йа сьи бїльши ни лишу бис тїбе, хїба бис де йичу йаку хату наймиў. — А вїтак потóму той дьїд пшбў до гавдї, шчо йигó хата б́ула, тай вáжи йиму: Шукай си йакóго йичого комїрника, бо йа ни б́уду. — Та чуму? — Абóж ви ни чўли чуму? Тамтóйї нóчи, йак йим лишїў бáбу саму ў дома та шчос йак вїльзло на бáбу, мáло ни ўдушило. — Та шчóби такє вїльзло? — А йа знайу шчо? Дбєсиг такє тьижкє зо штїри рази йак йа. — То йди собї, йак ни хоч та най стоїг так тимчєом, заким йа прїйду до нєйї сидьги. И той дьїд сьи забрáў, а хата сьи лишїла порóжна. 'Али одного разу йак пасли фїрмани коньї ў ночї, зачїў нараз дужи дощ падати; а то

ни далéко до тоїї хати було і пішло їх щось кілька там спати. А йа такòш там буў, алим пішоў ў йинчи місци з йидними товаришіми. Йа йім кажу, абї ни йшли тудá спати, бо тамчкн минї баба казала, жи бїдá йї пуджила. А вони кажут: Така дурна баба, а ти ще дурнїшчий від неїї. Тай вони ўзьїли й пішли там спати. 'Али йа йидного кумпаньїстого свóго намóвиў тай кажу йимў: На тобї добрий бук ў рўки, йди, абїс їх там добри напудїў. — А той кажи: Йди ти. — Ньї, йди ти, бо вони будўт знати, йак би йа пішоў, йак прїйдут під мойў шóну, а минé ни будї, то будут знати шчо то йа, бо нас щочс штири пішло спати під мойў стаїньу. А йа тóму сказаў, абї грїмаў по хатї по вирху. Зачїў той грїмати, а тотї кажут: Адї, добри нам казаў, шчо тў йи бїдá, а ми йимў ни давали вїри. — Али вїтзиваїи сїи дрўгий: Йа чуў, абї до нéго сїи ни вїтзивати, тай вонó нам нїчó ни скажи. Дóки грїмаў той по хатї, нарештї помижи вїкна, бо вїкóн ўже ни було, а вїтак тим бўком і по них. Йидного засьих по нóсї, дрўгого по руцї. трéгого по носї, а читвэртого по голові. Тотї йак сїи зырвали вїгтї та ўтиклі до нас пїт шóну. А ми ўдали такў штўку, шчо ми спимó, шчобї вони ни пїзнали, шчо ми йім тутў бїдў сами направили. І вони поприбїгали до нас биз душї і зачїли оповїдати, шчо з ними було. А йа кажу: Йа вам ни казаў, а ви минї ни вїрили. — Ўже ти пёр вїрим. — Та ба тогдї, йакїнсти змїрили. — І ми вїтак тотї, шчо знали, нїц нїкóму ни казали. І ту гет розголосїли по цїльїм силї, говорїли тотї фїрмани: Ни дўрно баба з дїдом ўтыкла, колї нас було щочс дэсєть тай ми поўтыкали. 'Али бо йім бїдá нїц ни казала, тьїлько йак сама була, то було на нїу вїлїзло, а нас йак потьгїло чїмос, то так сїльно, шчóсемо чўли бїльши йак по двї видїли. Али кажи йиден: 'Али ви моўчили, йак то грїмало? — Моўчили, ми нїчó йимў ни казали. — А мóжнсти шчо про нéго говорїли? — Ми балáкали, жи йак дьїтко де грїмаїи, абї ни вїтзивати сїи, то він нїчó ни скажи. — Нўжи вїднїти, то томў, жи ви казали, жи дьїтко, томў він вас бїў. — І так допéсло сїи до тóго гавдї, шчо йнгó хата, шчо хлóпцїў вїгнало сїрид нóчи і сїрид дошчў і той гавдá наймїў ксьондза пїрит тим, йак маў йти до хати, ксьондз вїтправиў там молитви і вїкропїў хату тай свїтїм кропїном вїгнаў чїсто дьїтка с хати. Ўже потїм бїльши ни було і до нїпька, тьїлько дрўгї ще чўли, йак за хатоў бїдá кричала. А то йнгó сїстра мала слáбїсть свїтóго Валїнтого, то йїї так мўчило, то вона ў той час кричала, а то казали, жи то бїдá. А йак ўзнали, жи то сїстра тўїу слáбїсть маїи, то ўже бїльши бїдї нїхтó ни вїдїў, аньї ў хатї, аньї на хатї, аньї пїт хатоў навїть.

Зап. в линни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

155. *Перелякані воли.*

Пасли сі воли на паши і всі, як зігнав їх на терло, ніби на піч, коло ріки, то всі лижили тихо, все до того чису. Як прийшла тота година і бик устав еден і заричив, тай зараз сі посхапляли всі бики і не годен був їх ніхто стримати. І коло них двацїть хлопа стояло і не годні їх були стримати. Тай порозбігали сі всі по збіжу, по поли, так, що на терлі не було ані одного. І так біз тих три ночи. Як шось у воді засьвітило, то всі воли втікали, що й сто хлопа не були би стримали. І що дне збирали тоти воли до полудне, нім позганели до купи. Другої ночи пішов Яць і казав, же як то сі покаже, то він забє і не буде ніц з волами, — буде тихо. І як то сі сьвітло показало, то він стрілив кілька разів, і то ніц не помогло і такий був страх, що всі люди бовли сі в то місци йти. І тогди купец заплатив тим хлопам, що пільнували по десїть срібних, а шкоду му громада подарувала.

Зап. 1903, від Михайза Звіринського, в Турадах, Жидачівського пов. Н. Левицька.

156. *Страх у ярі.*

Ішов я стешков собі коло яру і прїчуло си минї, шо хтос ніби так як рїнь сишли с фіри. Встав я, слухаю, а то ни можи бути рїнь, бо то в ночи і в яру. І потому ше я чекав собі трохи, с квадрас і то віснцало чирїпе аш на гору. І потому за тим чирїпем вішов хорт жовтий і потому він то чирїпе згорнув до купи (то вже знак було, що то чирїпе) і назат пішов у яр. А я потому вже втік собі — дав драла.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Сиятинського пов. О. Деревянка.

157. *Страх на мостї.*

Я, видити, косив в Грицька Дїдуха, я єму віткосював, а потому я йшов вітти с косирів, вечір сїв на коня і пішов на вичеру. Віти я біжу тим конем, там прибїх конем на той міст, шо коло мени, а ту с під моста тей сперло коня. Я шо видити... шо нажену си, натисну коня на міст, а то с під моста і назад коня заверни. А потому я як якос махнув на відле — нагадав-сми, абїх ударив єго на мосьці — цу біду. А я то ни знаю, чи вдарив чи не, а коня по носї вдарив, а кїнь як

скочив тей перискочив цу біду — такі ни ступало си. Та я прибіх пирит свої ворота та ви страху кенув ворота та забіх на дзедзіноц такі, а сми є коне си скочев та в двері та труттив-сми дверми. А жінка кажи: „А ти шо таке?“ А я кажу: „Мине якас біда сперла на мосьці. Теєм пустив коня так. Як убіх до хати, то два рази хляснуло тей ни вібило лиш вікна — шанувавши день сьвятий — якем встав рано, тей дехтим опаскудило. То вже кониц.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

158. Камінем у страха.

Я йшов на заводини. Тай йду... тай луцу зернета. А то під плотом (так там багато кажут, шо пириходит) пириходит так єк пес; а я глипнув на то тай мислив, шо то таки Дутчаків пес тай схилив си до каміня та камінем у то. А я вздрів, шо то завірило очи та лиш тогди чушир до гори та як-сми зірвав, та пирит хатов опинив си.

Зап. 1903, від Дутчака Василя, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

159. Страх витягає руку.

Я служила в пава. Тай-сми йшла. Ішла вітти в двора тай надибала-сми на мосьці коня. Так пришла-сми, знаєте, до воріт, зачала-сми ворота ростворити, так, знаєте, я пришла до вікна, зачала-сми кричети, а то ни дало кричети. А мнї рука... ци права стала довга аш до землі. Далі я впала та вже-сми ни знала, як мине занесли. Тей таке привиджило ми си цілу ніч як Цигани. Так рука боліла, другу днину ни могла-сми ставати.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

160. Страх викликує з хати.

Так... то мине так є хати, а ніби ковтало в вікно. Но, я вішла. Вішлал-сми — нима нікого. Я си вобзиваю, а то нима нікого. Я на-

страшила си, що аш мині волос пішов до гори; потому ми си привиділо, що на яблунці був чоловік... якис чорний.

Зап. 1903, від Гафії Макасюк, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

161. Непригомонність наслідком перестрахи.

А потому я зачев жито возити волами теї ни мав-сми шо дати їсти, а воли ни мали їсти жито. Я повичерів, теї воли напирит себи теї гайд' на суху сіножать в ночи пасти. Я відвів воли на сіножать теї дав два снопи вівса, а сам лех. Я лишень заснув, а мене шос торкнуло, шо воли пішли. А я гайда за волами; а вони зайшли в мої курудзи; а я забіг за волами тай ймив-сми за воловід теї зачев-сми ходити, теї воджу курудзами, теї ни могу віти на край. Аш вішов я на край теї ни знаю, куди до дому маю йти. Вішов вже с курудзів, теї я кажу, шо до дому йду, а я йду в став. Прийшов-сми до води теї ни виджу, шо вода. Прийшов-сми в воду, а воли сперли мене — ни пустили. Як мене завирнули теї я вже йду до дому. Алим зайшов у траву теї воли зачели пасти зо мнов, теї трішкум понас теї йду до дому. Я кажу, шо йду до дому, а я йду у другу воду; аш на Краставскім — там-сми спамнетав.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

162. Через страха — хороба.

Як оден шов до дому в ночи, то вішов суда від коршми тай тогди вздрів котета на даху тай... блишучі. Так він тото як уадрів, та ему ни дало говорити. А другої ночі як пришов на ніч — так его шос колесало, кедало ним... Так він тогди страх дістав і слабує до типер.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

163. Через страха смерть.

Ходив оден чоловік до млина тай здибав чорта. Потім він пішов в курудзи за снопами, бо до млина хтів инчим часом, а коло снопа сидят дїтько. Він ввез той сніг і йде і той дїтько йде за ним. Оберни

се тай віджени, а він знов лїзи за ним. І так ішов ан т' хаті. Чоловік пришов до хати і лех спати, а злий дух ни давав ему спати. Він вийшов тай гонит, а то ни мош відігнати. Злий дух скок до него, а він крикнув і двері запер; а він так пішов, шо ни видів, як той пішов. Потім відійшов він вітти. Злий дух вже его лишив, а він се дужи напудив і с того пішов у грїп.

Зап. 1903, від Онуфрія Аронця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

164. *Не доїхав до дому через страха.*

То буди тому можи рік з двайцїть. Ішов — Митро Гайко він си називає. Шов з млина в Залуче. Тай у самі во півночи в Пруті — в ріці, віз збіжи-мливо волами. Тей заїхав в Прут, а то кричало: „Яяй! Яяй!“ Тїлько пирид воли бігало голи. Той так руков вдарит по воді тей чєста си рїнь зроби. Так скїльки рас вдарив пирид волами тей воли си вирнули на беріг, пиривирнули з воза на беріг мливо тей мусів самий скєдати на віс. На толоці на пасовиску громацкім мусів допочувати до дини.

Зап. 1903, від Семена Зїнкевича, в Снятинї, О. Деревянка.

165. *Страж перекидаєть ся в знайомого.*

Я рас прийшов с села. І чув-сми, шо кричила жїнка одна — крєвна, два рази... в дванацєті години. А я і питав си другої дини, а вона казала, шо ни кричила.

Зап. від Василя Грїгорїйчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

166. *Страж загороджує дорогу.*

Я їхав до млина і таки пирїйшло в дванасьці години на сери' гостиньце... Стало на гостинци і ни пустило. Я тудя з биками — воно тудя. Ну, і ми потому взели — воно вступило се і легло на паркан. Ну, і ми взели, та-єсмо стали тай бичом хтіли-смо вдарити, аби то ся вступило. Ну, і пótїм пирїйшло... зачив бичом швагати до него — воно се ни вступило. Я кажу: „Сьвіти сїрничку!“ — Як засьвітив сїрничку

і воно тогди злізло с паркана і полізло... гет щезло. Фосов так... ніби провалом. Як зачило тогди хилети бинами, нудити, колисати тим, то так нудило, що ни мож було капилюха втримати. — Волос до гори став дубом, бики се сполошили — зачили втікати... Зі страхом я прийшов до дому.

Наражéне таке було мое, жи я ни міх нікому з вечира оповісти, бо пословця руска кажи, що такого страху ни можна нікому оповідати, аж на другий день рано.

Зап. 1903, від Семка Лесіва в Ісиптичів, Жидачівського пов. О. Деревянка.

167. Страх у чоботях.

Йшов-сми в міста зі Сьнетина в почи дорогов і ніс на плечьох чоботи. Йду я, йду і думаю си, шо якби шос си ні привиділо тпер, шо бих робив. Приходю я в долину, а ту шос як згупотіло — я зачєв втікати... Али потім став сми і думаю: „І чо ти, Вахнюку, такий дурний, та шо то може бути?“ Гадаю си: Дес певни так мої чоботи так скрине. Йду я йду далши, а чоботи знов зачєли лопати.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

168. Страх пряде кужілку.

Вітак я йду в поли, дивю си, а то стоїт так на мосьці і приде кожівку. Так я до того си пустив, а с того си зробило котє маленькє.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

169. Панї — доглядачка конїй.

Йа лишій сьи по своїїх рódичах дўжи малій, маў йим одинацьцять рóкіў. Вонї минé дўжи пильнували і дўжи минé доглядáли, шчо йа сиротá. Йак йим ўже підріс кóло них і вігодували, казáли минї, шчобї йа ўже кóньї на пьїч займїў. Вігнаў йа кóньї на насовїско і поўйизáў йим йїх так, йак минї казáли. І сам льнгаўу і накривáўу сьи вирéтоў на гóлову, абї комарї минé ни йїли, а чи кóньї пасўт сьи, то минї ни

Ў голові. Добра, шчо йа повичеріў і вййхаў тымі кіньми, йа си лйжу спати. Жиль миньї бӯло за тим, шчо шчем ни ў оборозьї, бо ў оборозьї була мньїкѧ отѧва, а там миньї було твѣрдо на настйўнїку. Йакѧсь комета ў ночї — двїгѧркам ни маў — сьпїку складѧйї, чўйу крїзь вїрѣту, шчом сьї накрїў. Прїслўхуйу сьї, тѧкі сьїваїї добрї. Кажї:

Ни свѧтати було ў ночї,
 Ни вїльїзли тобї очї.
 Та ти лжїш, та думѧйш,
 А за мѣни ни гадаїш?
 Йа сьїваїу, тїбѣ прѣшу,
 А ти і тѣго шче ни хочїш?

Ўстайу йа і йду. Пускайу сьї йако намйїтлївйї, шчо йду до тих кѣнйї, шчо йа понўтаў. Дйўйу йа сьї, кѣнйї, йак йїм йїх поўйїзаў, так воїї сьї пасўт. А йакѧсь пѧнйї ў злѣтих шѧтах огнїстїм йазїком вовадї вїдганйїї. Кажї миньї: Ни дивї сьї, шчо обганйїу тим ближчїм йазїком вовадї, абї кѣнйї ни кусѧли, тїлько ходї до конїцї та прїнесї йїм гѣтовѣї коньшїни, бо миньї сьї ўже наўкїмїло махѧти йазїком. І ўзьїла фартўх і кажї: Йа ни жѧлуйу фартухѧ тѣго, а ти жѧлуйш минѣ послўхати. — Йа йак йї послўхаў, йак йїм пїшоў за тоў коньшїноў, то рѧно льўди на свѣїїм пѣли, а йа пїд нашѣу, йакїсь кѣрчик там буў, ни мѣжу сьї рўшїти, аж воїї мїцѣ збудїли. Спѧмнїтаў сьї йа і пїшоў до дѣму.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. вїд Семѣна Андрїшїного Головатого.

170. Страх у лїсї.

Льўди балакаїли, шчо йїст ў свѣтї бїдѧ, а йїдѣн чоловїк казѧу, шчо нїмѧ бїдї ў свѣтї. Опустїў свѣїї господѧрѣтво і пїшоў шукѧти за бїдоў. Йшоў жи вїн так далѣко, аж зайшоў до йїднѣго силѧ і зобѧчїў бїдў, шчо голѣднї буў. Запїтаў кїлькѧнѧцїлїть, йїмў вїтпѣвїть була, шчо за грѣшї ўсѣо йї, а биз грѣшїї нїмѧ. С тим злїм гумѣром вїйшоў за то силѣ. Ўдарїў сьї по кшнѣнї, а потѣмо тѧкі ўдарїў сьї сам по свѣїї головї; а то було над йарѣм. І дўмку думѧў. 'Али нагадаў собї: Чи до тѣго йару скѣчїти, чи мѣжи хтѣсь надьїїдѣ та минѣ дрўлит? Обгльїдаїї сьї, шчо й сам ни хочї і дрўгого нїмѧ. Аш тогдї си здогадаў, шчо то бїдѧ, за котрў вїн ни вїрїў. Ў хвїли до нѣго чоловїк. Чѣ ти ту, чоловїчї, сїдїш? Шчо ти тѧк сьї задумѧў? — Вїн пїрид нїм шчїру прѧўду кажї: Сам им собї тотѣ нарѣбїў, шчом хотїў, то

типёр віджу. — Вітповідайи йимú той чоловік: Шчоє тако́го нароби́ў? — Та шукáў йим за бідо́ў і типёр йим найшо́ў си. — А той чоловік ка́жи: Покажі́ж ми́нь то́гу бідú, бо йа за не́ў йду. — Він йимú ка́жи так: О відшш, така́ бідá. Ё́жем хты́ў до то́го йарú пі́ті, áли подума́ў йим собі́ ў сво́ій голо́ві, шчо мо́жи ми́не хто і дру́лит, бо по прóсту ка́жу то́бі, шчом си́ бо́йáў. — А він йимú ка́жи: Агі́й на те́би; йа то́бі пока́жу, йакá бідá, áли ході́ зо мно́ў. — Він ка́жи: Коли́ ё́же ни хóчу шукáти, йа ё́же віды́ў сво́йú. Ни доўго́ мислѝ і послýхаў йигó і зачѝли обá вандрувáти. Нидале́ко вандрувáли, заходѝт до лье́са. Ё́ лье́си тѝмно і стѝшки ё́же ни́ма. Сьвѝтло мале́ньки бли́шчѝт си́, йак зорá і настра́шили си́ обидвá. Одѝн дру́гого пита́йи: Шчо́ то за зѝр-ни́цьи? Мо́жи ё́же й день, а ми шче ни льи́гáли? — А дру́гий вітпови́да́йи: Шчо́ си́ будѝм биді́ стра́шити? Йды́м до то́го сьвѝтла! Йдут вони́, лье́с дрі́бний, кольу́чий, розма́йтні́ дире́вá, а найбѝльши́ було́ дра́ботого (колю́чого) лье́са. Той лье́с бу́ў самѝй глѝйни́ковий. То́ си́ до́бри по-коло́ли, нѝм до сьвѝтла за́йшли́. Прихо́дѝт там, хáта д́ужи мале́нька, áли сьвѝтло йáсно си́ сьвѝтит. Ё́ступáють сьмі́ливо до сьвѝтла. Йак ё́ступі́ли, а ў ті хáты́ лѝжит ўмирле́ц фáйно зѝбра́вий, йак звѝкльѝ, а онѝ óден на дру́гого тѝлько си́ подивѝў і пога́дáў одѝи з дру́гим: То ми на́ріка́ли на бідú, отó се бідá, шчо лѝжит ё́ таким лье́си і шчо́ го віт-ступі́ли! І хотѝли си́ помолѝти, а бáба прихо́дит; стару́шка, д́ужи ву-хáта і сьмі́ливо пита́йи: Шчо́ ви ту загостѝли? — Ой хóчимо си́ по-молѝти, йак звичáйні́, ко́ло ни́бо́шчика. — А вона́ йим ка́жи: Пѝрши льи́га́йти спáти, а то́гдѝ си́ помóлити, йак по́ёстáйити. — А вони́ йи́и вітпови́да́ють: Шчо́ ми ни льи́гáли двѝ до́би і трѝту ни будѝм. — А вона́ йим ка́жи: Мо́жи си́ ё́стидáйти, шчо́ йа дльá вас ни майу́ чим пости-лѝти? — Бирѝ в́ухо, стѝлит під йиди́ного, дру́ге в́ухо відривáйи, стѝлит під дру́гого. А той ё́стáйи та́й ка́жи, ўмирлѝй: А під мѝни шчо́ постѝ-лиш? А ко́гút злы́тáйи і ка́жи: Гóды то́го (куку́ріку)! — А вони́ ё́ тѝм лье́си́ йак булі́, шчо за́йшли́, так зостáли. То йим си́ так зда́вало.

Зап. в листи, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Семена Головатого.

III. ХОВАНЦІ.

171. Звідки беруть ся хованці?

Люди вогорут, жи йаґби зносок взяв — той зносок, шо курка знеси, йайничко таке маленькы, — йаґби насадив, то до девять день вильізло би куритко. А то куритко — був би вихванок. І було би дужи щчасьцьи ф тім вобісьцьу. Вело би сьи господарство, богатство. А хто йнго ни хочи, то прикидають биз дах, аби навіть ў вобісьцьу йнго ни було:

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Теревовельського пов. О. Деревянка.

172. Як дістати хованця?

Хто хоче мати хованця, то несе яйце під пахоў через девять день. Через той час не сьміє ані молити сї, ані хрестити сї, ані мити сї, ані на образї дивити сє. Потому є того яйця виходит куритко, а є того куритка робить сї хованець. Хованець несе гавді богатство.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

173. Як дістати домовика.

Йак хто хочи мати домовика, то треба здібати когутьичи йайце і приўйавати сибі йнго від льву паху і носити девять день і девять

ночий. С того йайцьи вильзи малий домовик і йнго треба пустити на гору і гудувати ни солоними стравами.

Йак хто такого домовика майи, то буди дужи богатило, бо шо схоци, то буди мати, али по смерти душу того чоловіка бире сибі той домовик.

Зап. в червни, 1902, на Кривулянци, Камінецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

174. Хованець із пйця.

Йиден чоловік ходіў і так кільки промишліў о своїім шчасьтї, кобі він сьи де го допитаў, шчобі виліки шчасьтї маў. І с того пішоў аж до ворощки. І росповіў ворощці, жи ко́ло не́го йи сусьїд і він дужи виліким богачём. Майи тако́го хованьцьи, шчо йимў ўсього пильнуїи і йимў приїайи. Йак вийди ў полі штирма волами орати, то навіть погубичи ни потрібуїи, ко́ло куждого вўха так волам кричіт, шчо волі доклядни самі ходьи ў плузы; а наймиті то́го богачі у стибникў йак го постиригли — то́го хованьцьи — двері заперли і ни пустили, коли газда клікаў йнго на своїй роскази. А він йак сьи ўсердиў, то ўдаріў вўлийом ў двері, аж двері поломіў, а сам вїрваў дах і дахом вїскочиў. — А ворощка то́му бідному, жи шукаў за шчасьтїм, росказала, шчобі деўйить день носіў зносок піт пахоў, шчо кўрка знесе — найменши йайце на остатку — то будё мати хованьцьи. Він йак пришоў до до́му, ўзьиў йайце піт пахў і носіў вїсьїм день. А ў вїсьїм день йак му докучило; виймиў спіт пахі і киниў бис ха́ту. — А в за ха́ти учўў сьмїх і крик: Кобіс мньи буў шче йидну до́бу носіў, то бис буў маў хованьцьи. Буў би йа твій, а ти шїй. А жи той чоловік обміркуваў сьи, то й шчасьтї ни хтыў і хованьцьи ни хтыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

175. Як виглядає хованець?

Ми йшли на Кальварію. Там ко́ло ковалё у їдно́го мўслисмо переночувати. Доц такий люнув, як с цебра. Пішли ми до стодо́ли. А мїш на́ми еден ремісник, шо був, ка́же: Мешчїзвїї на ёдном строне, а кобіти на дру́гу. — Ми вже до́вго спимó. Не звяю, котра бу́ла година, отвиряе двері від стодо́ли хлопчик, малёнький, в черво́них поргинётах,

ноги як в цапа, сѣпчина рогата тай файчину в зубах кўрит. А кобіта, шо го увидїла, каже: Запрї, дитїнко, двѣри, запрї! Так го проєит. А дїдько нче бїльше отворїу. А ўна зноў просит. А він тодїйка як зацев кобіту бїти, а потому хопив за пївперекє та ў перїло мїж людїй. Аж надїйшов Нїмець, той госпїдар: Та чєго сє зариваць, вон сє нїкого не чєпє, як го не бєдзєцє зарїваць!

Зап. 1903, в Дрогобичи від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

176. Хованець у постати корови.

У нїших Лабїїв є хованець. Йшов я в ночї коло Юрї (церков св. Юра). А ту коло орїхів нїзше роздорїжі корова бїла стоїт. Я витрїшив очи, шѣнку поцрїавив, би сї волбєс не бўрило, закурив фїйку тай не знїю, ци йти, ци не йти. Хбчи сї вертїти тамтудї коло Пречїстої. Але менї сестра заказала йти тамтудїйка. Що робити? Йду я! Йду вже близько їд нбому, а вно до фосї. Я як перейшов, то задєр лишє ноги. А все сї дїву, ци за мноў не женє. А то був хованець Лабїїв.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

177. Хованець не приймає солоних страв.

То йиден госпїдар маў домовика і він вїт него, шо хтїу, то маў — дужи богатїй буў! Той госпїдар послў йиму сам йїсти. От озьме йакойї стравї ў мисочку, али ни солиной, винєсє на гору, постави, а сам забирайи цї і йде. Али рас заслап той госпїдар і казаў слувзї занєсти мисочку кашї і поставити на гору. А той слуга знаў на шо то тей кає до сєбї: „Почкай, вирїхтую йа тибє!“ Тей ўзьнїў і посолнїў ту страву і винїєс на гору. Шо по винїєс, зльїєс на сїни, а той з гори шусьть мискойу зі стравойу на слугу і обльнїў йїго! Али нїц. На другий дєнь, слуга шє льїши посолнїў страву той зноў скинуў, а на третий рас шє льїши; а той зі злости вїрваў дах і политьїу сїбї і ўжє бїльши ни приходїў до того госпїдара і той госпїдар зарас стаў шорас бїднїти і збїднїў на такого, йак буў перши.

Зап. в червнї 1902, на Кривуляндї, Камїнецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

178. Як хованці гуляли.

Буў йа ў Вістрі на робёты з малім свойім хлопцем. Польгáli ми спáти ў хáты, áли ў ночí хлопцá минé б́удит і кáжи минí: Вíвв-дыт минé, тáту, на двір, бо йá сьи б́ойу. — Ўстаў йа і вивóджу хлоп-цэи на двір, хлопцá сьи вíмочуў і йа виртáйу наза́д до хáти. На́гли б́ижит чырыз обісьт́ы хлопч́ина зр́остом 14—15 цальіў і ўб́иг на́гли до хáти. Ны́ц йа ни зна́йу, шчо то мóжи б́ути на чужím обісьт́у і маркóтно ми йи, áли си ўр́ешты ны́ц с тóго ни р́обйу і лыга́йу на свóйім м́еци с хлопцим спáти. Наколím лыг, а тóй хлопч́ина, шчо ўб́иг з надвóру, вíскочуў минí на гр́уди і минé бирé за гаргáчку й д́ушит. Йа йигó ўзьиў за гóлову і вíтгыга́йу вít сéби, áли ни мóжу го відорв́ати ў жáдин спóсiб. Газдá тóй хáти спаў кóло мéни нидáлеко на лаўц́ы; і кáжу йа до нéго: Газдо, озьмít си тóго хлопцэи йакóгось, бо він минé д́ушит. — Газдá на тóго хлопцэи покрич́иў і він сьи від мéни ўступíў. По хв́или вихóджу йа на двір сам, д́иўйу сьи, а й́их три таќих сам́их ўганьйи по обісьт́у і ўсьи до мéни б́ижут. Йа хтыў ўтыкáти до хáти, бом з́араз в́идыў, жи то йаќись нисамов́иты д́ыти і дльатóгом ни почи-наў сьи борон́ити, áлим замíслиў ўтыкáти до хáти. Наколím споглвануў до двирйи, а й́их два кóло дверйи сто́йá: йидéн тримáйи за клбáмку дверйи, а д́ругйи намíрйи сьи минí сьакáти до очйи. А йа ўпаў ў страх і ўтык йим на ўлицьу. І хóджу ўлицьу то тудá, то наза́д і за-глядáйу, й́ак би сьи наза́д до хáти д́ыстáти, бо ми жаль за мóйим хлоп-цем, шчо сьи лшйў сам ў хáты. І зобáчиў йим парáз сьвítло ў хáты ў тóго газд́и, де йа р́обйу і в́иджу, жи на обісьт́у тих нисамов́итих хлопч́икйў ўже нимá; йду пр́осто до хáти. Прихóджу до хáти, а там три й́их гра́йи на інструмэнт́и, а р́ешта таньц́уйут по хáты, а газдá і газ-д́иньи сто́йá кóло пй́йца і на тóтó сьи приглядáйут. А мй́й хлопч́ина стулйў сьи кóло них і заплáканий, шчо ни знаў, де йа сьи д́ыў. Йак миньи зобáчиў мй́й хлопцá, укíшиў сьи мноў і прытулйў сьи до мéни, а такйи зыстрашйий, шчо аш сьи трісé, бо шче такóго пй́гди ни в́идыў і йа му ни оповíдаў пй́гди за такé, бо й йа такóго шче ни в́идыў. Приголóбуў йа свóго хлопцэи кóло сéби, а тогд́и почйў йим до газд́иў гóворити. Питáйу сьи, шчóби то б́ула за инт́енч́йя така йаќась, шчо дльа мéни страшнá і ни мй́ла, а дльа них висéла. — А вони минí вítповíдайут: Можи-сти ч́ули колй за виховáнки? — Кáжу: Чуў йим, áлим шче ни в́идыў до сéго ч́йсу. — Ну, в́идити тилёрка; то йи нáшй вихо-вáнки, ч́ырыз них ми мáйим ўсьбóго мно́го, а ми за тóтó шчо пёршого м́ісьицьи до дванáцьтóй годйни ў ночí м́усимо йим пльац р́обити на тáниц і забáву. — Йак прй́шла дванáцьтá годйна, йак мítлóў замйў с хáти, ни зна́ти, де сьи д́ыли. Польгáli ми спáти на нóво, ўже й йа

спокійно спаў до днѣи, йак ми газда оповіў, шчо воні лишэ до дванацітої годіни міць маіут. Ўстаў йа рано, скінчыў йим робіту ў того газді і йак найбѳрши вітхѳджу від него. Війшоў йим на вулицьу, а тѳ несамовітѳ, вихованки, повистаўльїли гѳлови пѳпїт стрїху с stodѳли і сьмїїали сѳ з мени і кривїли сѳ минѳ, а йа йак найбѳрши ўтыкаў від тѳго мїсѳцѳи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

179. Воскреслий хованець.

Буў йндѳн наймит ў Обиртинѳ ў ворожбитѳ; там буў такий ворожбит, шчо маў шчїслиўцѳа. Ўкраў кѳриц пшинїцѳи ў вѳчир таї продѳў таї ўзѳїў, купїў сѳ лѳўльку за пїйтку порцїльбанѳву і пїшѳў на вичирїцѳи. Таї каї: Йа маіу таку лѳўльку порцїльбанѳву за пїйтку, шчом продѳў кѳриц пшинїцѳи. — А хлѳнцѳи кажут: Анў, йака то лѳўлька? — А шчїсливец тутў лѳўльку с кишѳнѳи ў нѳго ўзѳїў, а йимў ўнхаў таку костомѳху кїньску, гї лабу. Він кажи: Чикай, колї минѳ шчїсливец таї збїтки зробїў, йа буду йнѳ бїтї! Пришѳў він до дѳму, а газда кажи: Відш, ўкраў йнс збїжи, пролаў і купїў лѳўльку, а йа ўже знаў. — А він кажи: Нѳи! — Ну, ну, кажи. — Той ворожбит поїхаў шчѳс на чїтвѳртий дѳнь якогѳс пана парїти, а наймит набрѳў шїў кїрцѳи пшинїцѳи і хотѳў продѳти. А йимў показаў сѳ на брѳмі Жидѳк малѳнький бородатїй, таї нѳ пускаў с тоў пшинїцѳў. Він йак потѳг тѳго Житка на відльїть кѳльбоў таї ўбїў. Запѳрнаў го ў гнѳїй таї буў ўбїтїй ўже, нѳживїй шчїсливец. А пшинїцу ўзѳїў таї продѳў. Приїхаў той газда ў ночї від пана, ўже нѳ маїи тѳго стѳрожи, ўже нѳма йимў кумў казѳти, йак наймит гѳсподарўїи. Зачпїїи сѳи він нѳтѳти наймїта: Чи нѳ ўбїў ти йакў особѳу? — Він кажи: Нѳи. — Признай сѳи, кажи, нѳїц ти нѳ бѳди. Заплачў ти чїсто, лїш скажї. Нѳїц ти сѳи нѳ стѳни. — Він кажи: Йа ўдѳриў йакогѳс Житка таї йим запѳрнаў ў гнѳїй. — Ну йди, добуваї. — Він добўў йнѳ, тѳй наймит, а газда кажи: Бїй го, ўже нѳживѳго. — Ўдѳриў раз бѳком по гѳловї — бїй, кажи, шчѳ; тѳй шчѳ ўдѳриў, і ўздрїў, шчо то нѳсамовїти. А тѳй Жидѳк ўстаў таї кажи: Отѳм сѳи кажи тѳньтѳ заспаў! — Тогдї газда фѳїно му заплачїў таї вітпѳравїў: Ти, кажи, нѳ мїй наймит бїльшї, а йа нѳ твїй газда.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекс Сеньчука.

180. Хованець держить парубка на сливці.

А у Василькévича є та́же хованець. То всі знають. Пішов я до Василькévича на сливкі. Виліс я на сли́вку тай рву. Нарвавїм си по́вні кешені. Аж ту чую: Висіпуї, висіпуї! — А нічо́го не віджу. Я хочю злі́зати та не мо́жу. — 'Али шкода́ мені тих сливо́к, щом си нарвав — шкодо́ю си. Беру́ с кешені тай все їм, їм. Як їм єї наїв, тай не мо́жу злі́зати. Висипав-єм сливкé тай ще злі́сті не мо́жу. Щось ми так привеза́ло, не мо́жу. Пересидів я на сливці́ до само́го ра́ні. Ра́но вихо́дит старій Василькévич тай ка́же: Злі́зай, злі́зай, другий раз не приходи́. Тай аж тогдїй-єм злі́з.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушїра, В. Левинський.

181. Хованець бере душі.

Буў йиден чоловік і робїў на варетатї. А він по́льа ни маў, лишé йиден горóд. І так він єи дóбри маў, шчо йимў аж льўди завїдували. А він маў, йак то ка́жут, виховáнка. 'Али ўмёрла йимў йидна дитїна, дру́га, потóму й жінка, шче єи лишїло двóйи дьтїй, хлопцї і дьўчина. А він ожинїў єи з дру́гоў. Тай бувало́ пидé десь ў ночї, тай єи обрóсит, прийди мóкрый до хáти, а жінка єи пита́йи: Дé ти шчо нóчи хóдиш і такий єи обрóшиш, ўсе мóкрый? — А він ка́жи: От бо́йу єи, аби шчо ни валїзало ў горóд, а то ў ночї така́ росá тай йа мóкрый. — 'Али йиднóго разу́ пїшоў до кóрми тай дóбри єи ўшиў, тай прийшоў до дóму і положїў єи спáти. 'Али зачїло єи хмáрти, дўжи гримїти і дўжи злі́ва бўла; а йигó жінка сáпала на горóдї і ни могла ўты́кнути до хáти тай стáла си пїт шóпу. Слўхайи, а він є кїмось розмаўйїйи і дўжи прóсит тóго виховáнка: Дьїтьку, дьїтьцўнїу, дай ми шче прожїти, дам ти шче тóго хлопцїи — А він ка́жи: Ньи, то ўже ти ма́йиш таки сам йти. — Дáй ми, ка́жи, шче рїк прожїти, дам ти тутў кривў дьўчину. — Ньи, ка́жи, йа ни хóчу, мўсиш таки сам йти. — Він шче рас прóсит, ка́жи: Йа ти дам жїнку, лиш дай ми шче жїти. — Ньи, ка́жи, ни хóчу ньї жїнки, ньї дьтїй, ўже мўсиш йти сам, бó ти чие приходи́т. — Вона́ тогдї єи дўжи напўдила і побїгла до сусьбїди і зачїла росповїдáти, йак йїйи чоловік балáкаў. А той сусьбїд ка́жи: Йди до дóму, йди, ни кажї му ньїчó, бо він пїáвий і так собї гóворит. — Прийшла́ вона́ до дóму і дру́гого днїи зачїла йигó пита́ти, є ким

він так розмаїїу. А він кажи, жи нї є кім. А потому кажи: Прийшла до мєни йакась обмана є такоў кольушчоў головоў, шчо йак бис єо поглядїла по голові, то бис єси сама бойала. — І ни задбўго так житїє скінчїу ў дрўгого гавдї на висїльбў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

182. Хованець із грїшми.

Йндєн чоловік в Йаблонова ни мїг єси погодїти ж жїнкоў, покїнуў жїнку — і дитїну маў одну, дитїну лишїу ж жїнкоў. Дитїна дўжи бїдїла, і заўши оббїи нарїкала на нєго. Йндяково такі гїрши було бис чоловіка. Войаншубаў він три рбки. Трєтїй рїк йде дорогоў він, дївїт єси, а то вїлїкий панцкїй пульарис лїжїт на дорбзы з грїшми. Той пїднїу той пульарис, дївїт єси, до кїльканацьїть тїєсїч грбшиї йи ў тїм. Ўзьїу він тотї грбшї ў рўки, йде далї. 'Али тотї грбшї були нїчїєстї, нїсамовїтї. Йде він до кбршми, нїє і йїєт і грбшї на мїєци; али йїму шчєс ни даїї спокбїу ўєє. Йде він тогдї до дбму до євого, до євоїї жїнки і до євоїї дитїни, думайи єобї: Аш тїпєр йа будў гавдї; грбшї маїу, будў тєньго гавдуваў. — Прихбдїт пїт євуйу хату, розвўу єси, ўнхаў грбшї ў чббїт, а є тїєсїчу єобї лишїу ў тїм пульарисї. А рєшта грбшиї поставїу пїт стрїху на подї, абї нїхтб ни найшбў. Тай до євоїї дитїни кажи: Ай, ти єїну, бїдїш. — А дитїна кажи: Дайи, тату, хлїба мїнї, хбчу йїєтї, нїма шчб. — Вїймайи хлїб, дайи дитїнї, тай кажи: Цїть, єїну, будєм багато хлїба маїи і кўпїу двї корбви. — А жїнка повїдаїи: Лїпшї кўпї дроў, бо ни маїу чим заплатїти, ни плїтї о корбвах. — Той вїшоў на дорбгу, вїзє чоловік дрїва; заплатїў, шчб той чоловік хотїу за дрїва, прївїз до євоїї хати, скїдаў, пїшбў ў мїєто, прїнїє мукї пїшнїчнбї, солонїни, єїра, масла, хлїба. Дохбдїт він ни далєко дбму, жїнє чоловік корбву. Кўпїу і корбву на дорбзы, жїнє до дбму. Прїгнаў до дбму, кўпїу єїна корбви, прївїз гавдї, скїдаў пїт хату ў конїцу, жїнцьї вїддаў, шчб нїє є мїєта, ўжє єси жїнка кїшїт, й корбва йи, й ўєє. Дбїкувати Ббгу — кажи — тїпєр будєм жїти, йак Бог повблїт.

Жїйўт вонї — ни прїхбдїт нїчб пєршбїї нбчи. Дрўга нїч — показало єси такє гїє сова на кбмшнї, єдїтї і блїскаїи очїма так гїє кїт. А жїнка кажи: Єє шчб такє? — Пїрїхрїєтїла єси... Ў хатї чоловіка нїма, дївїт єси, прїганьїїи дрўгу чоловік корбву. 'Али жїнка кажи рано до чоловіка: Чоловїчи, йа ни хбчу нї твоїї корбви, нї

нічó, бо, ка́жи, сидіт ў ночі на ко́мині такé гі сова́, бли́скайн очі́ма гі кіт, то мо́жи шчлі́внц віт тих грóшій? — А він ка́жи: Мо́жи то писамові́ггі грóші, мо́жи йа́кій кіну́ў шчлі́ўцьи з грі́шми? Зле. — А жінка ка́жи: Та ві́тко, шчо зле. — Трéтоїі но́чи сидіт воно́ на ко́мині зноў. Ўже й чолові́к ў ха́тї йи. Загасіли вони́ свѣ́тло, польга́ли спа́ти ўже обо́йи ж жінко́ў, кúри булі́ ў ха́тї, йак за́чїў пúджити кúри ў ночі той шчлі́внц! Кúри кри́чи, нима́ рату́нку, аш ў сýфіт сьи то́чут. Ка́жи: Чолові́чи, ўстава́й, бій сьи Бо́га, свѣ́ті. Збира́й кúри ў мі́шок. — Зыбра́ли вони́ кúри ў мі́шок, поста́вили ко́нec голóў на лúшко; йак сьи ўсу́нуў шчлі́внц ў мі́шок, йак за́чїў тоті́ кúри мúчити! Гей, чолові́чи, ўстава́й, бій сьи Бо́га. Скида́й з мі́шка ў ко́йиц, мо́жи там йи́и ни бу́де ні́чé каза́ти. — Скидали́ ў ко́йиц, польга́ли спа́ти, йак то́й сьи ўля́шиў ў ко́йиц, шчлі́внц, нима́ рату́нку до днѣи; кри́чи кúри — ни ві́тримок. То, ка́жи, нишчѣ́стьи на́ши! Чолові́чи, йди́ рано́ до ксьо́ндза, на́й водо́ў кро́пит. Ни хóчу нѣ́ майі́тку, нѣ́ грóшій, на́й лишé ма́йу спо́кій. — При́шоў ксьо́нц сь свѣ́чено́ў водо́ў, ві́тира́виў мо́литви, покро́пиў свѣ́чено́ў водо́ў; дрúгоїі но́чі зноў рóбит такі́ дивиса́ с курмі́; ни помага́йи. На дрúгий де́нь зноў до ксьо́ндза, зноў покро́пиў свѣ́чено́ў водо́ў. На трéтий де́нь зноў рóбит дивиса́; жінка сну́дила сьи й диті́на, тилéнайт сьи зы́ страху́. Пішла́ вона́ й трéтий де́нь до ксьо́ндза: Йи́гомосьть, покро́пит свѣ́чено́ў водо́ў шче раз, мо́жи би то ўсту́пило сьи, бо ниві́тримок. — Йак трéтий рас ксьо́нц при́шоў, відмо́виў мо́литви, йак ві́кропиў туту́ ха́ту свѣ́чено́ў водо́ў і поблагослови́ў йи́х ўсѣ́ трої́х і ка́жи: Аш типéр сьи ўсту́пит від вас. — Той де́нь с полúднѣи йак найшо́ў сьи ві́гир ў тѣ́ ха́тї, та́кий шум ў ко́мин литі́т, та́кий шум, йак ў де́які́ гура́льни. Та́й пішо́ў с то́й ха́ти ў ка́глу, пи́ршумі́ў то́ў ка́глоў, тѣ́хо ўже ста́ло. Дрúгоїі но́чи ўже спо́кій, тѣ́хо. Ў де́нь дѣ́вит сьи, корóва засла́бла, ўпа́ла, згі́бла. До тѣ́жнѣи дрúга корóва захорува́ла; нима́ ўже й дрúгоїі корóви. Жінка ка́жи: Дѣ́йкувати Бо́гу, ўже спо́кій ў ха́тї, ни хóчу та́ких грóшій нѣ́ко́ли, ко́би спо́кій бу́ў. Гі́рко заробі́ти, ко́би со́лотко пожиги́ і Бо́га на́ да́льи просѣ́ти, абі́ дава́ў. Той ві́так нагада́ў си́ чолові́к за тоті́ грóші, шчо шче ў чо́ботѣ́ йи на подѣ́. Дѣ́вит сьи до них — нима́ а́нѣ́ грóшій, а́нѣ́ пу́льариса. Та́ дѣ́йкувати Бо́гу, шчо спо́кій ў ха́тї, а рѣ́шта ўсѣ́ до́бри. Тогдѣ́ сьи ви́браў з Йабло́нова с сво́їй ха́ти, пішо́ў до Ози́рїи і ста́ў на рік. 'Али ўсе́ бу́ў сумні́й, бо му пошкóдило. Йак шчо рóбит, так, нѣ́ би́рї, нѣ́ кла́ді, жа́дного рúху ни ма́йи. А жіньцьи ні́чó ни шкóдило.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексі Савкового Сеньчука.

183. Хованець збиточник.

Буў такій бідний чалавiк, маў багата дзiтiй i маў йиднo тильiтко, таi тогo вiдогнаў на йiрмарок. Таi спродаў тогo тильi. Дивит сьi, нoсiт чалавiк гoлушцi ў кoшику. А йимў вiн ўподобаў сьi, дўжи фiйний, тогo гoлушцi купиў. Даў му там цi шўтку, цi кiлька там. Йак купиў, дe гo подбiти? Пoставиў за пiзуху. Вiйшоў вiн з мiста, чўйи, а йимў шчoсь за пiзухоў такe холодне, жи вiн подўмаў: То ни мoжи бўти гoлубец! Дивит вiн сьi за пiзуху, бирe йигo, а то до нeго гoвoрит: Ти знайиш, шчo ти купиў? Шчiслiўцi. Ти будeш мiти тiлько грoшиi, тiлько майiтку, кiлька схoчиш, а тобi тpaба, бо ти бiдний. — Той тогдi спўдiў сьi, ўже ни знайи, шчo до нeго казiти. — Кiжи йимў шчiслiвец: Йди до хiти, i абiс вiйшоў ў нoчi на двiр кoло дванаццiтоi годiни i абiс до хiти нiкoгo ни приймаў на нiч, бо йа тобi приниeў сiду вилiку грoшиi. — Принoсiт йимў цiлу кiсу з грiшми, йак ўзьнў там дeсь ў Станьiслави, цi ў Львовi, цiлу кiсу з грiшми присадиў. Йак приниe то, кiжи: Шчoш, ти ни мiйиш нiйiакого почиткў; йак будeш сьi браў до тих грoшиi, вoзьмўт тибe до кримиiалу. Тpaба мiти йакiс почитoк. Йди до пiана, попросi, абi ти шчoс даруваў, таi потoму скiжиш, шчo то тобi пiшло так дoбри вiт пiанскоii рукi. — Прихoдит вiн до пiана, зачинайи просити, а пiан кiжи: Тша му даць зь дзьiсьoнтки, та йакоў йiалувeчки подарoваць. — Йак даў му пiан, так то пiшло йимў йакoсь рукoў, жи ўсьi стiли му зiвидувати, а найбiльши брат, жи буў богач. Зазiвидуваў брат i гадiйи: Шчo то значiт сьi, абi йимў пiан подаруваў такў рiч? — А мiли вoнi мiму, таi кiжи той брат: Йдiт по ви, мiмо, до нeго на нiч, таi дeсь довiдайти сьi, шчo то такe ў нeго, шчo вiн собi напитаў такe, жи йимў так видe сьi. — А мiма кiжи так: Та йак йа мoжу так йти? Йди найлiпши до нeго таi скажи, жи ти дeсь йдeш, а йимў даш скрiньу схoвати. А йа зальiзу ў тутў скрiньу, таi будў дослўхувати сьi, хто то йимў такe доносiт. — Так той зварiў мiмi пирогiў, замкнў ў скрiньу, привiз до брата таi кiжи: Най ту, брiти, пoстoйit ў тeбi мoйi скрiньи, бо йа пoйiду, а потoму прийдў таi вoзьму. — Ну, най бўди. — Прихoдит той шчiслiвцi ў нoчi, пўкайи до вiкнi таi кiжи: Праўда, йа тобi казiў, абi ти нiкoгo ни приймаў на нiч? — Та йа ни приймаў! — 'Алис приийiў. Анў, чикiй, шчo ту йи. — Отвориў скрiньу таi кiжи: Вий! — Вiй, та то мoйi мiма. — Нiц ни помoжи, бий, зiбий на смeрть. — Таi той мўсьiў зiбити свуйў мiму. Йак зiбиў, шчo мiйи з нeў рoбiти? Запхiў йи пирiг ў пiсок, нiби то вoнi ни зiбита, али сьi ўдушила. — Той дрўгий дeнь приийoў по скрiньу, привiз до дoму,

Їтварійи, а ма́ма нибѡшка, ўдавила сѣи пиро́гом. Прибіга́йи той браті́ско до не́го: Ей, ході́, бра́ти, ма́ма ўме́рла! — А той собі гада́йи: Та ци́ йа не зна́йу? Йа сам забі́ў. — Прийшо́ў він до то́го бра́та, та́й ка́жи: Та шчо будѣм робі́ти, хова́ймо! — Пішли́ до ксьо́ндза, а ксьо́ндз ка́жи: Ой, то бис порі́тку ўме́рла, ни спові́дана. Али ксьо́ндз жидáйи, абі́ запла́тїў йи́му до́бри, то похова́йи то́ту, шчо бис порі́тку ўме́рла. Запла́тїў той, ксьо́ндз похова́ў, а той шчислі́виц пішо́ў ў но́чі; ві́тконо́паў ма́му, та́й зані́с нава́д до госпо́дара. Засади́ў до комо́ри, насі́паў му́ки ў боршч, опгала́паў ба́бу та́й лиші́ў. Той прихо́дит ра́но: Йа́й, а се шчо? Клі́чи він дру́гих, прихо́дѣт, ді́ўйут сѣи, ма́ма. Йдут до ксьо́ндза, а ксьо́ндз ка́жи: Види́ш, бо бис порі́тку ўме́рла, то́му прихо́дит; запла́тї шче раз, то йа похова́йу, абі́ ўсьо було́ ў порі́тку, бо там тра аш осі́ковий кі́л бі́ти. — Похова́ў йі́ ксьо́ндз дру́гий раз, а той шчислі́виц зно́ў йи́и ві́тконо́паў, прибо́сит ўже до ксьо́ндза, поста́виў ў ксьо́ндза пі́т ха́ту. Ра́но слуги вихо́дѣт попі́ўскі, а ту сто́йїт ба́ба пі́т ха́тоў. Зачи́на́ют кри́чїти, вихо́дит ксьо́ндз, дівит сѣи — ба́ба! Шчо робі́ти? Скли́ка́йи дру́гих ксьо́ндзѣ́й, зроби́ў тра́кта́минт, похова́ли йи́и, то́тї грѡ́ші, шчо ўзѣ́и за не́йи, розда́ў тим дру́гим ксьо́ндзам, і ўже ві́т то́гди шчислі́виц ни приноси́ў йі́ бі́льши.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від тата.

184. Як позбути ся жованця?

Йиден господар був ла́комцѣи. Хтѣв богачом бути. Носив пі́т пахов деві́ть де́нь той зносок. С того зно́ска вильзі́ло ку́рїтко. Вивило му сѣи пі́т пахов ку́рїтко, так він се тѣ́шїт. Та́й вже ка́жи до жінки: — Ей, жінко, вже нам ни тра робити. Вже нам буде само шчасѣ́цьи плило до нашого вобі́сьцѣи!

Так він носит то́то пі́т пахов — то́го вихова́нка. А той виховано́к ни́ц, но ца́пайи, та́й ца́пайи йи́му. Він взяв с пі́т пахи (бо вже му сти́дно було́ носити, бо ца́пайи з него), поста́вив го на пї́иц. А той виховано́к с пї́ица, та́й йи́му пі́т паху — та́й зно́в ца́пайи. Куда ходит, та́й ца́пайи. Пі́де на мі́сто, та́й ца́пайи з него. Та бѡ́ за ним Житки маленькі́ бі́жут ро́йом. Вони ка́жут, ж' той чоло́вік ца́пайи, йак ку́рїтко.

Він взяв, вики́нув с пі́т пахи гет на воду — хтѣв йи́го фто́пїти. Він прийшов до до́му — ку́рїтко тако́й пі́т пахов ца́пайи. Став чоло́вік, та́й пла́чи вже. І бога́ства нима, і нишчасѣ́цьи сѣи дочка́в — дохова́в. Шчо робити? Вже йде до ксьо́ндза. Роспові́в ксьо́ндзови, зві́тки

він, йаке собі нишчасьцьи виховав. Ну, али йиму нїхто нїчо ни помагайи. Ксьонц го навіть висповідати ни хтїв. Ксьонц кажи: Віруй ф Папа Бога, ни віруй ф чари. — Пішов той бідака. Кажут йиму льуди: Заниси за дивїйту межу і там йїго кинь! — Аш той пішов, занїс ва дивїйту межу, там йїго кинув і таг го сьи вітчїнив. І тоди пішов, висповідав сьи і тьшив сьи, жи сьи вже збув богаства і вихованка.

Зап. 1902, від Ганни Фелїцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

ІV. БЛУД.

185. Блуд у виді жінки.

Ў Коронци — оповідаў миный йіден хлоп — йак зачіла жінка водіти по Вербці йакогось чоловіка, то воділа го до опіўночи. А по опіўночи йак го завела ў йакийсь ріў, йак зачіла біти, йак зачіла біти, тай на другий день ўмер, так му добри досінула. То ўже була добра баба, вона лишэ показала сьи баба, али була шчо йинше.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косіньского.

186. Блуд у виді пані.

Ото так, що йшли на okazji, на висіле, теі пішли піт диривину, а на ті диривині так як панія сиділа. Ая! Тай ім вказало сі тамичка, куди вони мали йти, геі мур, а дорога ім сі показала у гинчий бік, туди, куди ім ни треба йти. Прийшли вони аш до ліса тов дорогов, зайшли в виртен, у звори такі — у ліс. І вони стали в лісі і вздріли, що вже нима куди, так покликали си тогди до Бога: — Божи, ратуй ти нас! Пер-жи вони собі пригадали: То, кажи, ми зблудили; а як зблудит сє, то сє гадає, коли перший сьвід-вечир, котрої днини при-падав. Або як бире закон*) у церкві — хто в пліче був — у правім, теі блуд тогди щизає. Зачели вони пригадувати собі, котрий день то було, тай нагадали — спамістали сє, де вони в, тай вирнули назад до свого дому.

Зап. 1903, від Івана Кошлека, у Ключеві Малім, Печеніжинського пов. О. Деревянка.

*) Причастє.

187. *Блуд у виді коня.*

Раз йак йшоў йим с Порхові с прázнику, то йак ўзьпла мньи коза́ дїка водїти, то водїла до опїўночи. Усем приходїў на той фїльварок, на Весолу; тїлькo пўшчу сьи йти, а коза́ перебїжит мньи, таї ўже йду за неў. Аж йак кўри запїяли, на прїйшоў до будї до польового, таї там йим льиг, таї прїрлєжїў до бїлого дньи. І аж ў день прїйшоў йим до до́му.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бумацького пов. від Ігната Косїнського.

188. *Блуд сьвітлом.*

Блуд, ка́жут, то є такє сьвітло. Я відїв сам вже. Їдна́ кухарка від Жїда с коршми пішла по муку́ до млина з лїхтарков в велику субо́ту. Пізнїйше як вже вїйшла, та пєред самїм млинoм лїхтарка згасла... А вна заміст піти до млина, пішла пoза селo, по толокáх, по водах, по иньших селáх. Ходїла цáлу нїч мoкра, вталáпана. Аж на велїгдень ráно зайшла під наш плїт. І сусїда вїйшла та побáчила, щoсь під плoтом в куті, лежїт. — Кáсько (вна сї називáла Кáська), що ту рoбїш? — А вна не могла нїкoго пізнáти. Питáла: Хто ту, де я є? — Як і сусїда розповїла, де вна є, жи вна близькo свої коршми, тоді встáла таї пішла до Жїда. Вна повїдáла, жи блудїла цáлу нїч, що йшла на Дерáжичї, Монастїр, так і сьвітло водїло. В їднїм мїсци раз тотo сьвітло мїгнуло, а за яку мїну́ту знов в иньшїй сторoні на якї чверть мїлї, а потoму знов дєсь їнде і так вона гадала сн, жи то дєсь сьвітло в хáтах таї йшла за тим сьвітлом. То сьвітло вoдїт чoловїка на болoтá, на вoди, в лїсн, а в знїмї то як заженє де, то чoловїк замєрзнє.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, з Млинків, В. Левинський.

189. *Блуд не дає мїсця пізнати.*

Пїшоў йим на грїбї до лїса і ходїў йим бїльши йак годїну по лїсї. Нарєштї думáю собї: Йти до до́му. — І згагáю прoсто до грáнїцьї, шчо грáнїчїт від льўцкoго польї і пáньскoго лїса. І дїўїу сьи на силo і ни пізнáў йим силá сво́го. І ўзьмили мньи гаткї пошибати,

де йа йи і де йа зайшоў так бързо, шчо тако́го сила ў околиці нѣ знаў, нѣ видѣў — то йак би тотó буў заўважиў хто з бóку, тай би сѣи буў пасьмѣяў мо́цно з мѣни. — Вирта́йу сѣи наза́д до лы́са, ни мо́жу сѣи до свóго сила ўзы́ти; обѣйшоў йим тѣньгий кавáлок лы́са і приходжу зноў на тотó мѣсци до гра́ниці, дем пѣрший раз вѣйшоў і шче ми сѣи гѣрши змѣни́ло, жи ни мо́жу пѣзна́ти нѣ до́роги, нѣ сила́, до котро́го ма́йу до до́му прийтѣ. Вирнуў йим сѣи дрўгий раз ў лы́с і постановѣў йим собѣ да́лы пѣти, абѣм гра́фиў на свуйў до́рогу, котроў до до́му прийтѣ ма́йу. Приходжу йа над вѣли́ку обѣч, знайо́му, і понѣт тутў обѣч рѣка́ или́не — і йиднаковом ни пѣзнаў, лиш собѣм подумаў, жи до жо́го до́му а́ны тако́йи гóрѣ, а́ны водѣ нимá. Повирнуў йим сѣи наза́д і вѣйшоў йим на тотó мѣсци, дем два́ ра́зи виходиў і шчем ни пѣзнаў нѣ сила́, нѣ до́му свóго, хоць го вѣтко бу́ло с то́го мѣсьци. Бу́ло то ко́ло дисѣнто́йи го́дини ў де́нь. Пастухѣ гна́ли худóбу с пáни і йа за нѣми зачиў йти, і хоць ми знайо́мѣ бу́ли, а йа йѣх ни пѣзнаў, а́лим йшоў на імѣа́ бóжи, абѣм сѣи до будѣяко́го сила́ мѣжи лѣўди дѣстаў. Нако́лим прийшоў на свѣй грунт, поминуў йим гра́ни́цу і на́раз пѣзнаў йим ўсе: і силó і по́ли і пастухѣ і худóбу на́вѣть, чийá вона́ йи. І подумаў йим собѣ: Йакѣй то блуд йист дѣяа́ чоловѣка́ при́крый і ни́приймѣний.

Зап. в линни, 1902, в Цужниках, Вучацького пов. від О. Розовського.

190. Блуд на Вербці.

Йак йа йшоў раз до Монасти́рск з Корóпци і прийшоў йим на Вербку, а звіттам на стишкѣ пѣстнѣ йим сѣи йти на Зрўби. І йак йим пѣшоў на стишкѣ, так мнѣи прирѣбѣг зайи́ць. Погадаў йим собѣ: Шчо́сь ни до́брого будѣ, коли́ зайи́ць прирѣбѣг. І йак рае так сѣи ста́ло. Ходиў йим мо́жи бѣльши йак пѣў днѣи по лы́сѣ і ўсе минѣ сѣи вида́вали зна́нѣи стишкѣ, а́лим на до́рогу вѣйти ни мѣг. Так йим сѣи збѣгаў, шчо ўже дѣху ў мѣнѣи ни ставáло і а́ны судѣ Бóжи знайтѣ до́роги. 'Али чуў йим такў бѣсьѣду вѣт стáрших лѣудѣи, жи йак чоловѣк заблўдѣт, шчо́би за́раз на собѣи привѣрниў соро́чку. Нако́лим си то́йи пригадаў, за́рае так йим зробиў. Узыў йим, ски́нуў соро́чку, привѣрниў, ўбраў сѣи на вѣворѣть і аш ў такѣи спóсѣи вѣйшоў йим на зна́ну до́рогу і тоў до́рогоў вѣйшоў йим, де бу́ли рубачѣ, шчо ў лы́сѣи рубáли дѣрѣво. І там йим сѣи спамѣнтаў, а рѣшту тѣйи лѣўди, шчо робѣли там, показáли ми до́рогу

вийти на зруб, сильце, а звігтам пішоў їм до Монастірск. Так мнѣ виводіў тогді блуд.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від тата Михайла.

191. Блуд у Звенигороді.

Іак їа буў ў Дзвинігороды і поїхаў їм з паймтом на ныч по снопі. І їїхали-смо під Грамушіўку, то їи піўтора мільі. І бўло ўже ни далёко на тоїи пóли, де сѣи маїи снопі брáти. 'Али ми їїдимо і їїдимо, а пóльа то́го нима, лиш ўсе прїїїдимо на тоїи місци, вітки-смо заблудїли. Порозглядáў їм сѣи і ўже нам сѣи здаїї, жи та до-рога, котроў маїим їїхати. І їїдимо зноў, і зноў прїїїздимо на тогó самó місци, де пёрши. І тák їисмо їїздили цїлú ныч. Аш сѣи розвід-нїло, показáло сѣи нам тогді нáши пóли, де ми маїи снопі брáти. 'Али про тоїи, шчо нїчó сѣи ни показáло, ані ни пирїбїг зáїиць, а їїднáко заблудїли-смо і цáлу ныч їїздили-смо.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від тата.

192. Як блуд водив чоловіка довола стирти.

Раз вертаў з міста пізно ў ночи до дому їїдїи старїи господар. Приходи він ў село, дїви цї, ў коршнї ше сѣи сьвїти; али він ни сту-паў, тїлькó пішоў просто силом до дому. Іде, їде, задумаў сѣи, аш дї-ви цї на своїу хату, а там замїсць неїї стоїать такі палаци, шо страх! Дїви цї льїнши, такі палаци і вилкїи льїс. Тей він мїсїли, шо за-блуднў і вирнў сѣи назат. Іде, їде, аш ўже розвіднїїи сѣи, а він дїви цї, а він ходи наоколо паньскоїи стирти, шо на польу. То блуд-воднў їїго піў ночи наоколо стирти, а їїму здавало сѣи, шо він їде дорогоїу.

Зап. в липни, 1902, на Стриганиці, Камїнецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

193. Блуд водить по стодолї.

Був я тут у одного богача на поли. Али вони полгали спати, а я собі думаю: „Е, але я робю. -- Конї є в стайни, аби я коням ни дав

їети^а. Стодола ни замкнена, а в стодолі є хліп, як ячмінь так жито : але взєв я опалку на плечі та йду собі до стодоли, та-єм присїв так коло ячменю тай нагортаю в вопалку. Кобим ни був багато нагорнув, а то ше темно було в стодолі. Я гадав, шо мало нагорнув. Я лишень завдав на плечі, я до брами хотїв нести коньом, та я мацаю — я коло брами брав — нима нігде брами. Так я зачєв ходити, мацати — не мош нігде намацати. Алим ходив так як годину, дві, по стодолі. Кобим був двома пальцями не ймив ту вопалку, а я взєв теї пальці проїло. Кажу : „Чиш я ни дурний був, жи я пішов его коням добри робити, а мене ще має добри водити по стодолі. А с того страху я ни знав, де я є. Як мене так ймило попїт пахи, а тот ворок стояв с хліба, як мене підіймило, як мнов товхнуло в той ячмінь. Но, вітак я стояв в ячмени аш до ранє. А вітак газда входить вже рано до стодоли (а я так стою сторцом в ячмени) теї кажи : „А ти шо тут робиш?“ — А я ни знаю, шо я єму маю казати, бо як би я був знав, шо си зо внов стало, то бим був сказав. Зачєв я єму оповідати, а він кажи : „Дьордїю, ти брєшиш! Чому я, кажи, ни рас ходю — я нічо ни вижу. — А я кажу : „А ви можи си знаєте обидва, та ви си єго ни боїте, а я тут, рахувати, наймит, теї воно мене сокотит.

Зап. 1903, від Дьордїя Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

194. В блуді показують ся хрест і лєс.

Буў такий Іван Вінтольак і йшоў він з Олєші ў нидьільу ў вєчир. Пиривє сьн чїриз вòду (Днїстер), приїшоў до Горігльїдь, вїхòдит за силò, смєрко сьн добри, ўжє сьн зробїла нїч. Аж вїхòдит на пòли, дївїт сьн, йи хрест і лєс. 'Али шчò сьн знáчит, шчò так сьн доўго кїгни лєс? І мїслиў, шчò він дорòгоў ходит, а він пòлим. Аш зьїйшоў на дòугї Ланї і фурт сьн ни памїтáйи, де він йи, тай ўсє вїдїт хрест і лєс. 'Али йде, ўжє аж пїрид опїўночїў приходит під Дьїдухову, зьїйшоў на ставїшчи і намацаў рогòжину. Він собї гадаў, шчò то кòсатїнь зьїльи. 'Али там кугут запїїаў, а він дївїт сьн, а ту сьн за-свїтїло ў Адама ў Шланакá ў хáтї. Аш тогдї він сьн спамїтáў, де він йи. І ўжє звїтти пішоў до дòму.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

195. *Блуд указує кілька доріг.*

Ми два... йшли-смо оба від Варчука. Ми йдемо через Бойчукове, а тут три дорозі є. А то зробили се штири дорозі цїсарских, а то польові є. Ну, і так, що ми ни знали, куди вже йти і ни хочемо йти. Я кажу Иванови: „Стій! Посїдаймо і, кажу, відмовмо отчи наш і богородици дїво, можи Памбіх переначит, можи то се енакши вчинит; бо я виджу, що то блуд вчїнив се! — У тїм сїли-смо і закурили вітак і посидїли можи квадрас і ни виртаємо, а то щезли всі дороги, лиш тоті дороги, що були. А туди був рів той такжи був дорогов. Тей ми право пішли д' хаті.

Зап. 1903, від Петра Горука, у Печенїжинї, О. Деревянка.

196. *Блуд на пасовиску.*

Йидно́го ро́ку ма́ли ми ў вістріпекім льєсі пасовиско і йа там пас худобу. 'Али й деколи і тату́ню мої́ виходили до мєни. Там ў пас була́ така́ кошїра або по на́шому б́уда, шчо́ сьи́ заганьїло до неї́ товар. Йидно́го ра́зу ба́тько сьи́ мої́ зоста́вили с худобо́ў па́сти, а йа бу́ў на той час ў до́ма. 'Али там ни тьїлько на́ши худоба́ б́ула, а́ли б́ула шче й чу́жа. Та́й ба́тько віну́стили с тї́ми худобу́ па́сти і трóхи побу́ди ко́ло худобі́, да́ли хлóнцьом тьутьуну́, абї́ си́ позаку́рували і ка́жут: Зна́йти, хлóнцьи́, шчо́? Йа озму́ води́ і піду́ обід́ варїти́, а ви́ сьи́ зоста́нтьи́ ко́ло худобі́. А за́ким сьи́ худоба́ понасе́, то йа звару́ обід́, ви́ приживне́ти худобу́ і пообїда́йти. Абó тогди́ підєти́ на чиршнї́ собі́, абó на сунїцьи́, а котрий́ сьи́ будє́ льїнува́ти, то будє́ по обїдї́ спати́. І набра́ли вони́ води́ і с то́йоў водо́ў йти́ до кошїри́. То б́уло ра́но, дєс ко́ло деўїято́ї годїни́ і шче мра́чно б́уло до то́го і стєшка́ заўжди́ була́ йидна́ льїсом від води́. 'Али вони́ прийшли́ пїт по́ли і цьїлком́ йїм сьи́ ў голо́ві привири́нуло, ни зна́ють, де вони́ йи́. Та́й ка́жут самї́ до се́би: А се шчо́? Та нираз́ ўже ходїу́ йїм і ни зна́ю, де йа йи́? Змїни́ло сьи́ йїм цьїлком́ і зачина́ють віт по́льи по-вирта́ти ў йинчий́ бїк. Хóдьи вони́, хóдьи, то ў сей́ бїк, то ў дрóгий бїк, а́ньи на по́ли ни мо́ш вїйти́, ба на́вїть до пастухї́у ни мо́жут тра́фити. Ста́ли і думай́ут. І нагада́ли собі́, шчо́ вони́ коли́с чу́ли від йидно́ї ба́би, шчо́ йа́к сьи́ блуд ўчїнит, абї́ ньц́ ни робї́ў, лиш тьїлько зьїгну́ў сьи́ ў доли́ну помї́жи но́ги і абї́ каза́ў, шчо́ мнї́ тудá до-

рога. І вони так зробили і з́араз ўздріли, де вони са́ми йи і вийшли на по́ли. Прийшли́ до б́уди, т́ільки зач́или вогонь росклад́ати, а па-стух́и над́ыгна́ли худобу та́й ка́жут до ба́тька: Те́ньгости нам об́ід звары́ли! Ми вам худобу поп́асли, а об́ід йидна́ко м́усим са́мі вары́ти! Тато й́им да́ли з́арас т́у́туну́, аб́и си позаќуровали і ўз́ыли роспові-да́ти, шчо в ни́ми с́и ста́ло. І хл́оц́ы с́и е то́го поч́али с́ьмй́а́ти, шчо вони́ б́ілого дн́я на св́о́йім пасо́внску заблуд́или.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

У. СМЕРТЬ І ХОРОБИ.

197. Смерть.

Смерть, то йе така стара баба, дужи суха, с косоюу. Вона йак приїди до слабого, то стани йиму ў головах і махне косоюу, теї по нїм! Йї нїхто ни види', тїлько слабїй види' йї. Йак котра баба, шо лїйи йайца, то йак приїде до слабого і хочи знати, чи вїн ўмре, чи видужайи, то лїйе йму йайце і там види, де йе смерть — ци ў ногах, ци ў головах. Йак ў ногах, то слабїй видужайи, а йак ўже ў головах, то ўмре.

Зап. в липни, 1902, в Сїльци Беньк., Камінецького пов. від Марушки Дїдусь, А. Веретельник.

198. Смерть ходить бабою.

Йа, ўважїейте, не йе с тих, шо сїї страхїў бойат. Йа сїї нїц не бойў, али ўже два разї налькаў сїї. То було ў зимї, нїби ўже сьнїг буў велїкий, йакось по Рїздвї; йа маў коханку, вона бўла кухаркоў ў сеньдзього. Вїн мешкаў тоди при пляцў, де склад дєрва, нїби ше на своїм. Тодї буў у них йакїйсь баль, досьє того, шо моїа дїўчина казала менї застрїмати сїї на пляцў. Сїїу йа на бальках, теї сиджў, а вона ўсе вїбїгне і вїнесе менї шо, а потїм вона не виходїла. Йа чєкаїу, чєкаїу, али йї нема, а ўже бўло дєсь по нїчї, а бўло сїї ни вїдно, нїби тємно дужи. Йа так сиджў і шось мене страх збирайи, шо рас бїльшїй, шо аш волосьє стайє на головї. 'Али не знаїу чого. Аш чїїу, шось нїби шилистїт. Йа огльдаїїу сїї, дїїльу

сьї, а понадімноїу йде йакась кобїта ў білій плахты, завиньана нїби цятком з головоўу. І йа нїц, а вона пішла прѣсто на ганок до панїў, до покѣйїу нїби. Тей зара' виходи' дыўчина, йа сї питаўу: Ти сї в нїкїм, кау, не здїбала? — Нї, кае, йа нїкого не відыла. — Йа йї зачинаўу роскаўувати, а вона зара' пішла до пана, а він вийшоў зі стрільбоўу і обїйшоў докѣло хати і нїц не здїбаў. Али зара' шось за тїждень ўмер йиму найфайнїйшїй хлопец, нїби найстаршїй синѣк. А та баба, шо йшла, то бѣла смертъ.

Зап. в червни, 1903, від Гривька Курїя, в Камінці Стр. А. Веретельник.

199. Панї — смерть.

Бѣде тому з трїйцїть лїт, або ше бїльше, йдна баба на Глїннїску*) піт Бѣгом вийшла рано ў велѣну пїѣтницѣу за хату і дїви цї, а по-піт рїчку синожѣтими іде йакась бїла панї і пішла гет ў кут, а потїм знѣсла сї до горї і политьїла. Йї відыло бїльше лѣудѣй, а потїм, йак пішли, то тудá, кудá вона йшла, бѣли гет вїсмальнї сьлїдї ў травї, а вїт шáгїў, то висѣка траў на вершкáх гонсмаїла сї і схїлила сї. Потїм ўсї відыли ті сьлїдї і ксьондзї — а то бѣла смерть, бо зара дужѣ лѣуде ўмирали.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

200. Знак смерти.

То кажу вам: Сидїло нас богато в добродїйки старої — дес було можи так — во пївночи. Добродїйка плїлá панчохи при лямпї, а ми шѣс говорили. Нарас шѣс у вїкно драпнуло, али так дужи, шо аш нїпрїемно зробило сї в сирїдинї. Таким якїмѣс вразливим голосѣм і други' драпнуло. Добродїйка сказала: Піди, Мїйку, на двїр і подиви сї, шчо там стало сї. — Він пішов. І входить до хати і кажи: Нїма нїчо. Пішлим до дому. Другий день рано захорувала добродїйка. Хорувала цѣть дѣнь і вмерла. Ми в похорон з її синѣм хотїлим сї довідати, шо тото шкрабало. Пішлим дивити сї до тої шїби. Було на нї два знаки

*) Глїннїско — передмістѣ в Камінці Стр.

ягби цим, що рубає си скло. Деникотрі казали, що то дало си чути, що мав се стати там в ті хаті похорон.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревлянка.

201. Діточа смерть.

Буде десьбть лѣт, то ў госені шось ходило по хатѣх і де бѣли малі дѣти, то страхало і там зара' ўмирали дѣти. Робило так: — Прийшло і пукало до вікна і кликало, йак та дитина називаѣ цѣ. А йак хто вийшоў на двір, то не було нѣц. Йдноїі нѣчі прѣйшло вонѣ до йднеїі хати, де бѣла йдиначка дѣўчина; мѣжи мала сѣм лѣт, називала сѣ — Мінѣца. Тей прѣйшло, ўсѣ сплят, а вонѣ до вікна — пук-пук! — А мати йї питаїи: „Хто там?“ — А вонѣ: „Мінѣцу! Мінѣцу!“ — кличе. — А мати каже: „А тибі чоґо трѣба ў Мінѣці? Мінѣці нема“. — А вонѣ каже: „Брешеш, бо йе! нех сѣ вонѣ видѣви!“ — А мати каже: „Ти самѣ брѣшеш, іди забираї сѣ до чѣрта матери!“ — А вонѣ сѣ видѣваїе: „Йди ти самѣ до чѣрта матери“ — і пішло і бѣльши не приходило. Аш прѣйшло до ксьбидза тей йак зачѣло сїпати землѣу ў вікна, то мѣло не повибивало. Ўзьеў ксьбонц, шо маў стару стѣлу і вихѣди' на двір і моли цѣ, а дѣви цѣ, стоїт мала дитина і плаче. Він ўзьеў, віддѣр кавальчик сѣвачѣного зі стѣли і кїпуў йїму, а вонѣ влѣпало тей сѣ засмѣяло так гѣлосно, шо страх і десь зникло, і вѣт тодїше бѣльше не приходило нѣгди. А то ходила йакась нехрѣшчана дитина і вѣт тоґо так дѣти мѣрли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

202. Як приходила смерть по пана.

Тому буди мѣжи в трицѣть лѣт, тут ў мѣсцѣ буў йдин нотарѣвущ, він буў дѣвѣть лѣт слабїй. Ў неґо служила старѣ баба і йак він буў слабїй, лижеў, то ўна начувала кѣли неґу ў пїрит покѣйу. 'Али йдноїі нѣчи десь так кѣли пїўночи ни сїт вонѣ, нѣц ни спит, али ни мѣжи ані руш вїчинїти вѣчїй, так шось, йаґби залїпїло йї вѣчі. Слухайи, а тут йакїсь шати: — шелѣсьць, шелѣсьць, так шилистїт, йаґби хто ў новїх сѣкнѣях ходїў. Хѣчи цѣ ўна подивїти сѣ, али ни мѣжи, аш чїйи вѣґори шось, питаїи: А шѣ? дзѣсьбай йїш? — А шось дрѣги

кажи: Ныі шче. — Тей стало тїху, а ўна дивї цї, а то ныц пїма. Приходи на дрўгу пїч і зноў так сáхо, а на трéту, зноў шáти і зноў сї пїтáйи: А шó, давїсáй йўш? — А дрўга кáжи: — Ў йўгру, ў чéцьї годзїны пу пулўднью. — Ўстáйé ўнá ў рáну тей кáжи ду навїў: Ўже чїрис три нóчи шось приходїло ду слабóгу пáна і пїтáлу, чи йўш? А тéйї нóчї скáзáло, шó „ў чéцьї годзїны пу пулўднью“. Ту знáть пу пулўднью ў трéтьї гудїны пán ўмрўт. — 'Али пани зачьéли насэмїхáти сá з нéйї: Іць, іць, ти глўпа, тóбї сї цось пшвїдзьбáлу. — А ўнá ныц, кáжи: Почкáйтї ду трéтої гудїни. — Приходи, нáтхóди трéта гудїна, слабóму пáнуви ўже мову замкнўло, вїбвáйи на дáйгáрї трéтья, а пán Бóгу дўхá вїдáў. А вїдїти, чїя прáўдa? — кáжи бáба. А тó прихудїла пу нéго смéрть і так чугóсь сї пїтáла.

Зап. в лютїм, 1903, в Камїнї Стр. від Демка Лехнюка, А. Веретельник.

203. *Холера в видї жїнки.*

Ў йїднїм силї, ў Новосїўцї, пoявїла сьї йїднóго рóку холїра, шчо нáгли лўди ўмїрáли. І ў тїм часьї показáла сьї лўдїм на кїнцї силá кóло фїгўри пóстать лўцкa вїлїка, на бїло убрáна, áли ў нóчї. І бойáли сьї лўди приступїти до нéйї, хоць йїх бїльшї бўло. Аж дрўгого днã рáно пoсходїли сьї на тотó мїсци кóло фїгўри, де тотá пóстать жївóча стoйáла ў дóўгї і бїлы сўкнї ўбрáня, зобáчили на тїм мїсци пїт тоў фїгўроў два хлїби блїх, áли вїглядáли так, йак бї сирї, нїбї лїшé вїт сóньцьї опеушéны. Бўло то при самї дорóвї, кудá ходїла худóба, безрóги і пси, а нїхтó тóго хлїба нї рўшїў, бо лўди бойáли сьї рўшїти, а худóба, свїнцї і пси тáкжї нї хотїли йїсти, лїшé здáлку пoнўхали і вїт тóго ўтїкáли. Слáбїсть трвáла зо три нїдїли і тої хлїп там дóти стoйáў, шчо нїхтó го рўшати нї хтїў. А йак пїрїстáли лўди мéрти, то й тої хлїб дeсь сьї подїў с пїт фїгўри і йак нїхтó нї вїдїў, звїтки сьї ўзьїў, так нїхтó нї вїдїў і нї знáйи, колї і дé сьї подїў.

Зап. в лїпнї, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов. від О. Розовського.

204. *Холера у видї хортїв.*

Бўў йїдén чoлoвїк, називáў сьї Матїй Пётрїў. Дївїт сьї вїн, а то дeсь кóло пїўночї бїжїт горóў хорт бїлий вїлїкїй, а дрўгїй мeнь-

шый, тай цвѣхкайи. А він пѣўни погадаў собі, жи то слабість, бо ўже тогді лўди мѣрли на слабість. Прийшоў він до до́му тай ка́ки: Ой, шчо йа се́йі пѣчи виды́ў! Одѣн хорт бѣг та́кий вилі́кый йак йа́льї́ўка, а дру́гий ма́лий. — Йак росказаў сисѣ ў хатѣ тай сьи похорувáли, ўмер він, і йнго́ жінка і йнго́ ма́ма, лиш сьи лишій йнго́ сив Паўло́. А йак би буў ни казаў, то мо́жи би буў жиў.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Сецьчука.

205. Як виглядає холера?

То росказуваў йден та́кий пўцир шанда́рскый. Бу́ла тоді у До-бровори*) холѣра — дўже Жидіў тлўмило ў мѣсьци. те́й шанда́рі мў-сьили ходити на патро́лы шо пѣчи, пильнувати, шоб Жиді́ тих холѣ́рних ла́хиў та бѣбу́хиў ни ростьга́ли. 'Али на й́дну ніч пішоў на патро́лы найлі́цшии пѣстефі́р і йак ішоў, то казаў зварі́ти собі́ вечѣру на два-на́нцьїту годїну. Прийшло́ піў до двана́нцьїетої, пішоў пўцир до мѣ-ста по шанда́ра, шоб йшоў на вечѣру; а пости́рунок буў за мѣстом пат Бўгом. Злибаў він шанда́ра, те́й йдуг, а на дво́рі так тѣмно, шо хоць ў пісок дай! Шанда́р іде на пирѣт с ко́льбойу, а пўцир за ним ў за́ду і нѣц сьи не бойі́т з шанда́ром. 'Але патхо́дыт до свѣї́ брáми, те́й шанда́р — пук! і стаў! Ну, нѣц, стої́т. А пўцир ка́же: „А чо́го нан ста́ли? — „Аво“ — ка́же шанда́р. Він дивї́ цѣі, а пі́рит брáмою стої́т бі́лий вилі́кый псе́ско та́кий, йак коро́ва. Те́й тої, шѣ йимў, ни бойі́ цѣі, бо з шанда́рем, і він виско́чїў на перѣт, затупаў но́гами і кри́куў: — „А пўйда́гыш ти!“ — Те́й псе́ско повѣ́ли поверну́ў сьи і помале́ньку пішоў собі́ пі́т Буг ў вулицьу. І то́ди шанда́р пішоў до пости́рунку і не хты́ў вечѣрати і не пішоў на патро́лы і за́ра' на дру́гий де́нь здаў с то́го ра́порт вахмі́шчови, а він сьмі́їи цѣі і ка́же: А ви-ш чо́го сьи ма́ли бойáти йако́гось пса, або-ш ви не ма́ли кара́біна? — А шанда́р ка́же: Йа сьи то́го пса так буў пальѣ́к, шо забу́їм на́вїть, шо йа йе. — І на трѣ́тий де́нь тої шанда́р ўме́р. — А то була хо-лѣ́ра — тої псе́.

Зап. в линни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

*) Місточко в Камінецькому повіті.

206. Як чоловік відвернув від села холеру.

Як їа буў ў Базару на жнивáх, ўже лýt тóму пiйтнáцьцi, тaй iм буў ў iйднóгo на стáнциi, а тaм буў тaкiй чoлoвiк старiй, котрiй мaў до вiсьмиднeсьцi дeўiць лýt. I вiн мiньшi oпoвiдáў, iяк дaўнo хoлiрa хoдiлa. Iяк мáлa бiти ў iix силi хoлiрa, а вiн тoгдi iixáў з Iвáзьлiўцi з iярмaркy. Iйдi пiрид вeчирoм тaк, здiбáйи iякeсь жiнкy: Пoмáйбiг. — Дaй Бóжi здopoўiи! — вiдoвáлa сьi, áли iякiмoсь тaкiм прирaвлiвiм гoлoсoм, шчo нi мoж булo рoзумiти, шчo oнá вiтпoвiлa. Тaй прoсeт iягo, жiбi iй ўзьвi на фiру дo Бaзaрy. А вiн кáжi: Тa сьiдáйтi. — Тaй oнá сьлa з áду тaй iйдi. А вiн сьi oбгльiдáйи, iякeсь тaкe мiнoдiбнi дo чoлoвiкa. Тaй дiжi сьi злiк. — А вiш, кáжi, дe iйдити сьудá? — А oнá кáжi: Дo вáшoгo сiлá. — Вiн сьi вiтзвáйи дo нeйi: Тa чoгo, а вiш тaм шчo будeти рoбiти? — Oнá кáжi: Iя мáйу тaм iнтeрeс, будy дoти, aш пoкi нi зaкoльiдiўт. — А тo сьi дiйáлo пiрид вилiкoднiми сьвiтaми. А вiн тaк сoбi пoдyмáў ў гoлoвi сьoйi, шчo тo нi шчo, тiлькo слáбiсть. Тoгдi вiн ўзьвi, вiтiгнуў сьoрiнь з вoзa тaк, iяк сидiў нa вoзi i зaчiў iixати. Вiс сьi рoзвiрвáў, oнá з зaдoм сьi лишiлa, а вiн e пiридoм пoйiхáў. Пoчáлa oнá крiчiти: А ти мiнe чo лишiў? — Oбгльáнуў iя сьi, трáбa дo бiдi вiртáти e кiньми i будy шчoсь штудирвáў. Вирнiў сьi тaй кáжy дo нeйi: Вiс ми сьi рoзвiрвáў, трá бiчi дo дoмy пo сoкiру i пo сьвeрдiнь, шчoбi зрoбiти сьoрiнь, бo iнáкшi нi пoйди. — Oнá кáжi: Iди, áли нi бaў сьi. — I вiн пoбiг, а кoньi лишiў. Прибiгáйи дo сiлá тaй прoстo дo кeсьoндзa. Тaй кáжi: Iягoмeсьць! Iixáў iм з мiстa тaй iякáсь бiдá учинiлa сьi тaй iйдi дo сiлá. 'Али мiньшi здáйи сьi, шчo тo слáбeсть. — Тa iяк знáйшi? мoвiт кeсьoндз. — Бo iя пiтáў сьi iйi, чo oнá iйдi, а oнá кaзáлa, шчo будe-тiткa ў силi дo кoльiдiў. — А oнá iяк вiгльiдáйи нa лицi? — Тaк вiгльiдáйи, шчo нi мoжy нáвiть oпoвeсти iяк. Тiлькo шчo дo чoлoвiкa нi пoдiбнa, бo iя ўжe вiдiў тaкy слáбeсть, iяк oт булá ў нaс пiрит чiсoм. Мiньшi рaз булá сьi пoкaзáлa ў мoйi хáтi тoгдi, iяк мoйá жiнкa ўмeрлa i дiти рáзoм. — Ну, ну, мoжi бiти, жi тo слáбeсть. — Нaй iягoмeсьць склiчут брáтi i нaй iдyт пo хaтáх кoльiдувáти, бo iя бiжy, нi мáйу кoлi, бo тaм кoньi. — I тaк xлoп чим скoршi дo кoннi пoбiг. Нaкoлi дoхoдiт дo вoзa, а oнá шчe сидiт нa вoзi. А тy брáтi ў силi з дзвiнкoм зaчiли кoльiдувáти. А oнá тoгдi вiтзвáйи сьi дo нeгo: 'Алис мiдрiй! Бyў бeс eи привiз! — I вiтир пoвiйáў, вiс пириввирнiўлo i нi вiдiў, дe сьi oнá пoдiлa. Злoжiў вiн вiз i пoйiхáў дo дoмy. Прийiздит дo дoмy i кáжi дo брáтiў: Ужe будe, нi кoльiдiйти! — Слyхáйи нa дрyгий дeнь, а ў Бурaкiўцi тaкá сьi слáбeсть пoйaвилa, шчo пo дeсьтирo нa

день ўмирай, бо йійі хлоп заніс до Буракіўки. Она тогді йак від него сьи повіяла, а там на полі хлоп роскидаў гній і она прийшла до него і кажи: Занісі мнє до Буракіўки, а йа тобі надгорόджу. — То буў такі буракіўский хлоп. І він йі ўзьнў на плєчі і тілько прийшоў ў силó в неў, так она му сьи сьунула с плєчій і пи відьў, дє сьи подьіла. Тілько було йігó надгорόди, шчо ў йігó хатьі пьікóго і палиц ни забольў, а рєшта льудий, то мáло сьи лишіло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

207. *Про пана, що мав холеру за жінку.*

Буў йден пан і він хтьў ожинити сьі, али шчо сьі нашукаў жінки, ни міг сьобі дібрати до себи пари. Али рас під вечер йіди він чирис льєс і наганьийи йакусь панну, а ўна сьі стала просити, шоб він підвїз йі трохи, бо йак сьі смеркни, то воўки готові йі зайїсти. Тей пан ўзьбаў йі до повозу до себи, аш диви цьі, а вона така файна, шчо аш ну! І він сьі запитаў йі, шчо вона за йідна, а вона кає, шчо ўна сирота по йакихсь панах. І він ўзьбаў йі до себи на службу, а потім прийшло до того, шчо він з нею ожениў сьі. Али йак ожиниў сьі, то ўна шчо осени дєсь йїздила на кїлька дньў сама, али пан ни знаў, дє вона йїзди, а йак питаў, то ўна казала, шчо йїзди до свєйї дужи біднойї цьотки. Али рас поїхала вона, а пан хтьў кончи знати, дє ўна йїзди і післаў за нею свого вірного слугу. Той слуга ўзьнў посьвачаний меч, риминну торбу, сьїў на доброго коньа, тей поїхаў. А він буў чарїўник, а такий планетник, шчо знаў дє-шо. Йіди він, йіди, аш прийїхаў до льєса, поставиў коньа за дубом, скинуў с себи свиту, випхаў йі сьіном, поставиў на дорозьї, а сам льїх за корчем. Лижит, аш тут зривайи цьї така бурї, шчо страх! Так стало дирива виривати і ломати, шчо трїшчало на цїлий льєс. А він лижит. Аш тут прибїх той найбільший вітер с тейї бурї тей йак злапаў ту свиту, шчо стойала на дорозьї, то пїрваў йі на шкаматки! І потім стало сьі тихо. А то буў злий дух; він буў би розірваў так того слугу, йак ту свиту, али він знаў, шчо буди, тей поставиў свиту на дорозьї. Тей він поїхаў далї. Йіди, йіди, аш ўже ў вечер прийїздит ў йїдно сяло. Уже ніч, а диви цьі, а чьїдє сьі ни сьвїти, аны ў йїдні хатьї; тей він пирийїхаў цїле сяло, аш на самїм кінци сьвїти цьї ў йїдні хатьї. Йде він до тейї хати просити сьі на ніч, диви цьі, а там льуди поўбирани йак би на смерть. А він сьі питаї: А вам шчо, льуди? — А вони кажут: Е, чоловічи, шчо ти нам по-

радиш! У нас йакась слабїсьць, хольера, чи шчось; видїлнєсть, шо ўже ў цїлїм силї ни євїти цї нїїде, то то ўже там ўсї лїуди по-вимирали, а теїї ночи майї черга приїти на нас і ми поўмираймо, теїї ми сї так поўбирали сами на смерть, бо ни буди кому нас поўбирати. — Али нїц. Упросиў сї він до них на ніч, лїудям казаў польбагати спати, а сам лїх коло вікна на лаўци, а торбу і меч майї коли себи. Не спит він, аш приходи піўніч, а тут шось ў вікно шкраб! Нарешци двері рип, і ў хату входи білий виликий пес теїї іде просто до лаўки до него, теїї пац йго лапоўю! А той руб! мицем і відрубаў ту праву лапу, а пес заквічаў і вицитїў с хати; а він ту лапу ўзьиў теїї схо-вас до торби, теїї заснуў. А то приходила та слабїсьць по тих лїудий. Приходи ў рано, ўстайут лїуди теїї сї дивуйут, шо йе, шо вони ни ўмерли? А він оповїў їм ўсе і показаў ту лапу і сам забраў сї і по-йїхаў до дому. Приїздит до дому, аш панї йе ўже ў дома і лижит слаба; питаїи пана, шо йе, а він кажи, шо шось слаба на праву руку. А він добувайи лапу, теїї кажи: А ну, чи йї того ни бракуїи? — Приходїит до панї, а вона ни майї по локїть правоїї руки. Теїї слуга ўсе оповїў панови і він ўзяў і зарубаў ту паньу, бо то була хольера.

Зап. в липни, 1902, на Криволянцї, Камінецького пов. від А. Юнака, А. Веретельник.

208. Муха і фебра.

Здїбала сїи мўха с титўхоў (феброю). Каї: Ти вітки йдеш? питаїи сїи титўха мўхи. — Мўха кажи: Йду віт хлїпа. — 'Али добри ти там бїло? — Нїи. — Чумў? — Бо йа, кажи, була ў хлїпа таї шчо хїчу зїєти молока трїхи, йак мїи кїни до землї, шче й ногоў тїпни, таї ми крїльци пообриваїи. — А она кажи: Таї йа йду віт хлїпа — тетўха. Йак мїи, кажи, зачнє курїти ўсїльаким таї мўшу ўтечі. Кажи: Шчо ми типєр будєм робїти? — Ходїм, каї, до двора. Ти йди до пана, а йа підў до кўхнї — кажи мўха. — А тетўха кажи: Ходїм. — Та пішла до пана, нан заслїб, ў пирїни лїх, ту доктори даїут йїєти, пїти, аби піднїў сїи бїрши. А мўха пішла до кўхнї. — Гет ўже ў осинї вибирати би сїи обїм, тетўсї й мўсї. Посходїли сїи: А шчо, кажи мўха, добри тобї? — Ай, добри; годуваїи мїи, ўкриваїи, даваїи, шчо йа хотїла. А тобї добри? — питаїи сїи титўха. — Айа, кажи, добри. Йак приїде с полїнником кўхар, йак зачирипїт лїшку, йак кїни, йїм, йїм на зимлї, шче й свїїх кумпанїєстих кїчу, бо йи шчо йїєти. — Ну, кажи, побуїи смо ўже ту, ходїм дїлы,

али по панáх, по ксьондзáх, ни йдым до хлопа, бо ў хлопа прýкро, збиткүйи сын дўжи. — Тай пшлй.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексі Сеньчука.

209. Фебра і тиф.

Надйбала сьа зимá (фебра) с хорóбоў (тиф) ў лысы. І собй гово-
ворйáт, пытат сьа йиднá другой: Дё ты йдеш? — Йа йду, зимá по-
вйдат, до лысного. — А лысний стойт за йаличкоў і слўхат. А хорóба
мóвит: Йа йду до Жидыў! — Пытат сьа зимá: А йáк ты до них ўвйй-
деш, йáк сьа ййх ймш? — Мóвит: Йа кобы йно там; льяжу ў по-
душкй, розвйгрйу сьа і йуж лежат шчо колóпны. 'Али йáк ты до лы-
сного пидеш? — Вин пшóў ў лыс. Прыйде в лыса, даст му жйнка обй-
дати, йа сьáду ў пёршу лышку і зьвет нья, зáраз будў го трыáстй. —
Тот прйшóў домй, вйслухаў тото, лысний, ўзьаў пёршу лышку, ро-
скрутилў льяфу у фузыйи, вьмьльаў там і закрутилў. І пак ўже ййў. А ўна
ўзьалá і бйи ўже фузыйу. Так вьбила цылйй рйк. За рйк ўзьаў лы-
сний на плечй фузыйу і вьйшóў у лыс. Вьстрйлиў зимóў пид йалйцьу,
áш сьа заморочйла. Идé і хорóба днй, так сьа червонййи! Ты ту? —
Ту! — Ну, йáкже ти бйло, ци дóбри ти сьа поведйло? — Ой-ой-ой!
Йáк нья ў йáкусь бйду забйў, том цылйй рйк сьвйт не вйдыла. І тепер
йáк мноў вьтьяў, аж нья заморочйў. — А менй дóбре былó — хо-
рóба повйдат — бо йа вьгрйла сьа ў подушкáх і напылам сьа кйрвё
жидьбёккой. І ў тот час розьйшлй сьа: тота ў свйй бйк, тотá ў свйй.

Зап. в лютйм, 1899 р., у Мшанци, Старосамбйрського пов. від
Гриця Олщáка Терлецького.

210. Пропасниця.

Кулись йшло двй цьоци разом: радилй сьй, де ўни пидут. Йдна
кажи, жи пиди ду хлопа, а друга кажи, жи ўчепи цы кувальа тай буди
тилепати. Пшшла ўна, ковалье ўчйпила сьй і мислила, йй буди
добрй, бу куваль бугач. Али куваль ни питаў, жи слабйй, жи цьотка
трйсе; наййў сьй чорного буршчу тей пшóў ду кузьнй млотом сьйчи. —
Ай, муйа гудинуньку, треба мшнй вйт него ўступити сьй, треба йго_пу-
кнутп! — кажи цьотка. Покинула вона йго. — Пйду йа сьй ўчепльу
хлопа! — Пшшла вона ду хлопа, а хлоп наййў сьй вйўсьенугу хлыба,

тай пішоў класти гній. Заталапаў сьє, кладэ гній, кладе, ни питаіі, жи зимно, кладе гній. — Мойа гудинуньку, де йа сьі пудьіу? Треба миньі і віт хлопа ўтыкати. Роздумуйу, де йа піду? Піду ду Жида, висильу сьі; Жид алé буди ў пирінах лижьєў! — Пішла, ўчіпила сьі Жида. Жид бідний лых ў пиріни, грійі цьі, али ныцц ни йіў, нима шо йієти, з голуду здихайі. Бідуїі ў негу цьоцьі. Здибайі другу, а друга кажи: Ай, ти дурна! Йа худила ду баби, учіпила сьі йі і тримала йі сьім льіт. Ў баби миньі добри булу; баба шьєнувала. Йа йі поти трьєсла, поки ни затрьєсла!

Зап. в сїчни, 1903, в Камінці Струм. на „Забужу“ від Зофії Моравецької, А. Веретельник.

VI. МЕРЦІ.

211. Мерці виходять на страсть.

То шо року на страсть по піўночи ўстайут усі мирці з гробіў і йдут до церкви молити сьі і тоди приходи ўмирлий ксьонц, прави службу Божу, сповідає йіх і причашчає. То б льуди ни були знали, али рас йіден хлоп йак задрімаў ў куточку ў церкві на страсть, то навіть ни чуў, йак сьі скіньчило правити і йак льуди вийшли с церкви. Аш по піўночи приходьит мерці, здибали йго і розірвали на кавалки і на другий день тільки кожуха йго здибали ў церкві, а з него кавалки валъали сьі по цвинтари, по кавальчику на кождім гробі.

Зап. в жовтнн, 1902, в Камінці Стр. від Маріі Шенівної, А. Веретельник.

212. Чому не можна плакати за мерцями?

Вмерла мама, а доньку лишила. Донька дужи плакала за мамов. Йак мирльї зачили йти на всіх сьвятих до косьцьола, — бо мирльї майут свою службу божу, а вона стала за двирма. Всеі мирльї йак йшли тей казали все коло двирий: Прр! ту йакась прісна душа смирдит! — а ми йім смирдимо. Мама несла збанок і стала собі в заду. Дупіро вона виртайн по службі божі насамширет і фетушила за двері і повідайн до нейі: Ни плач, доньу, вже за мнов, подиви сьн на мени, йак миньї гірко, жи йа носу повний збанок твойіх сьльозів. Фтыкай, сину, али бис цвинтар фтыкай, там сьн роздьгннн с кожущини і фтыкай до дому! — Вона

скинула на гробі туїу кожушину, вони догонили і подерли і кождей на свій гріб хоць по кавалочку взьив. А на рано вона скінчила жити.

Зап. в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Деревянка.

213. *Мама приходить по смерти до дитини.*

Ўмерла ма́ма ў поло́гах, а лишіла сьи диті́на мале́нька і вона приході́ла шчо но́чи дава́ти диті́ны сса́ти. І йидны́ каза́ли, шчо вона ходи́т, а дру́гі, шчо ны́. А чолові́ка нара́дили, абі́ він засьві́тиў собі́ ка́гавьчик і положи́ў під горне́ц, на скóро вона́ прійде, абі́ горне́ц здо́йміти і абі́ ўві́дыти, ци́ вона́ йи. Ї́ак вона́ прійшла, він так зроби́ў. Ї́ак підны́с той горне́ц, вона́ ко́ло ко́ліски сто́яла, тий́ дужи́ тьішко здихну́ла і сказа́ла: Шче́ бим бу́ла дава́ла да́льше груді́й диті́ны, а́ли йа́кйисте так зроби́ли, то лиші́ўу вам зна́к на столі́, а́ли сама́ ўже ни прійду́ більши. — І ўда́рила ў сьті́ў руко́йу і віпала́ла сьи до́лòньи і пийти́ пальцьі́ў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

214. *Як у Потоці ходила жінка по смерти.*

Ту йидно́го ра́зу ў Пото́ці дьі́яло сьи, шчо йидно́му чолові́кови жінка ўме́рла і ході́ла наза́д, а́ли ньі́хтò с то́го ни дава́ў віри. Ішо́ў чолові́к с Корби́нци на те́рмін до сьуду́ і просі́ў сьи ў то́го на ны́ч. А той йа́мў хло́п повіда́ў так: Шчош, ка́жи, йа́ бим тибé пріймі́ў, а́ли ти ска́жу отвáрти, шчо ми́ныі жінка ўме́рла і приході́т наза́д ў но́чі до ды́тій. — А той хло́п до не́го ка́жи: Йа́ тобі́ ни даі́ў віри. Де мо́жи ўже приході́ти? — 'Али́ йа́ вам ка́жу, жи́ приході́т — ка́жи госпо́дар. — Той подоро́жний ка́жи: Най́ приході́т, ни приході́т, то йа́ буду́ ў вас та́кі почувáти, йа́ сьи ни бо́йу. — Зварі́ў він вичéру, той госпо́дар, і даі́й й то́му хло́пови. По вичéри лы́гáти би спáти. І той госпо́дар дужи́ прі́тіт, жи́бі лы́гáти спáти, бо жінка́ буде́ приході́ти. А той подоро́жний ка́жи до не́го: Де́ ти, чолові́чи, ві́дыў, жи́бі ўмирлі́й приході́ў? Ньі́гди ў сьві́ті ны́. — Лых той чолові́к спáти на зямлі́ з ды́тьми́ з двома́, а госпо́дар до́мáшній на по́стили. Ї́ак пірши́й сон засну́ў, слухáйи, хтось йде. Та́йя ба́ба прійшла́ і лы́гáйи на зéмлю до тих ды́тій, та́й на то́го хло́па. Хло́п сьи зы́рваў збі́ страху́ і хресті́т сьи і ка́жи ў ха́ты так: Ві́тколі́, ка́жи, хóджу, то шче́м ни ві́дыў, жи́бі

ўмрлий ходіў по сьвіті. — А тотá жінка, шчо прійшла, засьвітила і брала дыти до сьбі і чисала йім гóлови. Той хлоп йак сьи зыстрашиў, таі ўтык с тоіі хати сэрид нóчи.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Мельничука.

215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.

Йа сьи ныц, а ныц не бойаў, аны ў страхі не віриў, але рас такі дóбрэ налькааў сьи і вітоді ше віру ў страхі. Ў нашого комірника ўмерла жінка, старá баба; вона за житє дуже сьи набідовала за свойім чоловіком; він быў йи вично, кóнаў ногами, бо пийак, лайдак з него. Але, прійшло, ўмерла вона, теі він сьи вибраў віт нас; а то бóло ў льты, теі йа зара' пішоў спати до теіі хати. Постелиў сьи йа на землі і заснуў. Спльў, аш чўйу, шось пересунуло сьи кóло мойіх пiг; а на мене такій страх чогось найшоў, шо аш пiт виступиў. Але ныц — лежў, а тут, шось зймними рукамі — мац! мене за нóгу. Ныц... Йа слўхайу, шо то дáлы бóде. А то берé, мацайе, мацайе по нозьі і зачинайе підносити нóгу. Ех! йак йа кóпну зі страху, а то тiлько застогнало. Теі йа нóги сховаў пiт верéту і слўхайу, а ў сынéх драбiнoйу — гур гур! а пóтiм чўйу по горі — чап-чап — і стáло тiхо. Теі йа верéту на гóлову теі ў цьеки до дрўгойі хати, а ма́ма каут: — Шо ти так стóгнеш та сьи тоўчеш по сынéх? Гет вибивись мене зі сну. — Йа кау — та то не йа — і росказуйу, шо бóло. — А ма́ма каут: Ага!... то хтó-то стогнаў і тоўк сьи... то то Кóбельна приходила до свóго чоловіка. — І то таки вона бóла, бо на трéтiй день, та солóма, ў тi хатi, шо йа спаў на нi', бóла пороскидана по цiлій хатi. Бо гет нiхтó ни ходіў, а то вона прійшла і шукала за ним, хтiла задушити.

Зап. в липни, 1903, в Камiнцi Стр. від Харка Гаївки, А. Ветельник.

216. Як мерлець лiтав iскрами.

Буў ўмер йиден дужи молодий господар, шо-но було пiўтора року, йак він ожиниў сьа з дужи файноу, найфайнiйшоу на усе село дiўчиноу і він йи так лубиў, шо страх! Али прійшло, ўмер він. Теі зарас третойі нóчи десь коло пiўночi дiўльи цi луди, а нат хатоў теі ўдови лiтайт йакiсь гискри. Дивля цi, а тi гискри политiли

Ї окоми до свирдини. Аш запійали когути, а ті гискри гуть! тей ви-
льїтайут з окомина і десь зарас шчезли. А то йї той чоловік ўмирлий
льїтаў до нейї гискрами. Бо йак сьї йї питали, то вона кавала, шо йї
сьї десь нїби снит, нїби то напраўду приходи йї чоловік до нейї шо
почі. Кажі, прийде і йде до нейї спати і так сьї тьїши нїўу і плачи
дужи. А вона тоди ни можи цьї аны рушити, аны слова примовити.
А йак мине піўніч, то ўже йї сьї нїц ни здає і усьо памьбатайи.
І та ўдова мала віт него по смерти навіть двоин дьїтий, а йак минуло
три роки, то ўже пристаў ходити.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк. Камінецького пов. від Тимка
Притули, А. Веретельник.

217. Батько приходить по смерти колісати дитину.

Йиднї жїньцьї ўмер чоловік, а вона сьї лишїла з малєнькоў дї-
тїноў. І той чоловік приходїў тутў дитїну колісати. Кождойї почи
прийшоў і сьїдаў собі так на грўнку і тутў дитїну гойдаў. А вона
дўжи сьї бойала. І зачїла сьї питати, шчобї йїмў робїти, абї він ни
ходїў. Прийшла йакась баба жибрўшча і кажи до нїї: Пірї но ти
шматьї ў понидьїлок і складай ў зїльнїцьї й золї, а йїгó сорóчкóў,
рукава́ми, тотї вóкрóни до зїльнїцьї носї. Йак він прийди і будє тибє
сьї питати, шчó ти рóбїш, а ти скáжїш, жи зóлїш шматьї. Він скáжи:
Йа шче ни вїдьїў, абї хто сорóчкóйóў, рукава́ми, горшки вїтсуваў. А
ти бóдїш казати, жи йа шче ни вїдьїла, абї ўмирлий до живóїи ходїў.
— І вона так зробїла. Приходїт він на тóїи і зачїў йїїи питати, шчо
вона так рóбїт, а вона зачїла так йїмў казати, йак йї баба наўчїла.
А він тогдї до нїїи кажи: Отóс мнїи вїлапала! І рукóйи прибїў ни-
чїтку на двєрах, жи ўже бїльши ни бóди.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

218. Як умерлий ходив до живóї.

Як жїнцї чоловік вмер, тай ходїв по смертї до нїї. І вна сї за-
цїла радити дрўгїх людїй, жи до нїї ходїт по смертї, та що робїти.
Людї ї порáдїли, шчобї вона засьвїтїла сьвїчку і закрїла горшкóм, як
він має прийтї і самá би сї збирала в весьо шмате нáруби, на дрўгий
бїк. Як він прийде, би вна вїдчїнїла горнєць, би сї вїдио булó. Прий-
шóв óтже вмерлий тай гóвóрїт, жи він ще не вїдїв, жиби хто нáруби

вбираў шма́те. Вна до не́го відповіла, жи вна ще не віділа, жеби вмерлий ходів до живо́ї. Тай вітер повіяв, а вмерлий зник з вітра́ми. Тай від то́го чысу́ вже більше не ходів.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

219. Як жінка позбула ся чоловіка-мерця.

Вмер чоловік. Вітак приходит до сво́ї жінки. Так до не́ї ходив шо вечера. Вона зачела уповідати лю́дям, шо : Мій чоловік до мене ходит ! Уже так ослабла. Вона приходит до кеедза і кажи : Прошу е́гомосьце, шо я буду робити, шо ви мойого чоловіка так поховали, шо він до мене приходит !? — Він кажи : Знаеш шо ? Віддавай си ! — Вона ввела тай віддає си. Поклала дири́вце собі на стіл, попросила си госьці тай поклала собі кулешиник на голову тай собі сидит за столом ; а він входить тай кажи : Тобі можна си віддавати ? — Вона кажи : Вмирлому можна ходити до жінки ? — А він тогди її хап тот кулешиник з голови — кажи : Коли ти си віддаєш, то вже більши до теби ни прийду ! Бо якби вона булв сиділа сама, то він би був ї голову зірвав, а так лише кулешиник взев.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Дервянка.

220. Як майстер ходив по смерти до жінки.

Буў йиден ма́йстер ў Корі́пци шче за па́ншчини. 'Али Мисло́бский хоты́ў собі побудува́ти палац, верх хоты́ў зробі́ти на пала́ці. Пита́ў він майстрі́ў вили́ких, архитекто́ріў, хоты́ли багато гро́ший і ви могли́ сы погоді́ти. 'Али запита́ў хло́па та́кі сво́го сьільско́го коро́пецького : Ци зроби́ш, Штифа́ни, на пала́ці верх ? — Зроби́у. — Згоди́ў він сы по рінскому де́нни, йае то даўбо́ шче бу́ло і шість ро́кіў абі́ па́ншчину на робі́ў. Зачи́ў він робі́ти, зроби́ў лі́пши, йае де́який архитектор. Йшли сы дивити на ту робо́ту, жи му́дро зробле́на. І собі ўты́гали ўче́ны ма́йстри́ до пля́ну, шчоби́ вони́ так пофторі́ли. 'Али ўзы́ў йиден архитектор, прийі́хаў, подиви́ў сы на той верх, дивит сы, му́дро зробле́ний і ка́жи : Котрий́ то ма́йстер то́го зроби́ў ? — Йа. — А він ка́жи : Ко́лиш ти, ва́ртас похва́ли. Ходи́, ка́жи, та забави́м сы. — Віни́ў той архитектор сам горі́ўки, палы́ў йи́му, Штифанóви, він ни знаў ў жа́дным злы́, віни́ў від не́го кылі́шок горі́ўки і йи́го затройі́ў. І по-

тому сказаў: Ўже більши ни будиш робіти. — 'Али пан сьи довідаў, шчо він йігó збáвиў, той архітэктóр і післаў за ниа, абі му відробиў. А він кáжи, Штифáн, йак прийіхаў той відробиувати: Шчос зробиў, то ўже будеш ма́ти на тім сьвітí, а минí одіако ўже ўмира́ти. — І ўмер той Штифáн, ма́йстр. І йігó поховáли, áли пан тужіт за ниа, шчо тако́го чоловіка маў до́брого ма́йстра. І заўши згáдуваў: То буў до́брый ма́йстр, він би буў ўсьо збудуваў, шчо минí було́ потрі́бно. Шкода́, шчо збáвиў минí йігó той биссумлы́нний архітэктóр! — 'Али він по смиртí зачыў ходіти до сво́йі жінки. Ходиў він троха ни рік, парáджуваў, йак ма́йи гáдува́ти йігó жінка і так розмоўйáў, йак живій в неў. І дру́гий рік ходит до не́йі. 'Али вона́ сьи бойáла і зачыла каза́ти ксьо́ндзови, шчо ходит до мéни ўмирлі́й чоловік, йа сьи бо́йу. А той ксьо́нц порáдиў йі́йі, кáжи: Тогди, йак ма́йи прийтí він, абіс обирну́ла на в́ворот да́ркало і абіс пиривирну́ла горнóц на кáганиц, тьілько абі сьи ни ўдушíло тотó сьвітло, абі мáло вóздух, абі виходíло звітти спіт горшкá. Йак змирку́йиш, ў котрі порі приходит, абіс сьи завивáла і абі сьвітло сто́йáло так, абі вíтко лиш цьáнку, абі сьи ни загасíло. А він йак сьи будé тибé питáти, дé сьи збира́йиш, йак надыйде, а ти ска́жиш, йду на вíсильí. Він сьи будé питáти: Та де йдиш на вíсильí? — А ти ска́жиш: Йду, бо брат сестру́ бирé. — Він ска́жи: То ни подóба, шчобí брат сестру́ браў. — А ти йимú ска́жиш, шчо йак ни подóба, абí брат сестру́ браў, так ни подóба, абí ўмирлі́й до живóйі ходиў. — Йак вона́ так йимú сказа́та, йак тріснуў долонíў ў д́вері, трóха сьи ни росíпали. Аж рúку було́ знáти на д́верих, шчо загнуў дóшку. Йак шúмом пішоў, ўже більши до не́йі ни приходиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

221. Як мерлець напивав сьи по смерти.

Быў йидéн чоловік, а такій знáчний, жи го знáли льóди і Жиды́. І ўмер. 'Али він маў сівого коньá. А Жид на граници быў ў кóршми, та видьíў, йак він йіздíў на тым конí. Йак ўмер, поховáли го гет краснó, áли він не пы́тат, ай йíде на границьу до кóршми і: Дай, Жиде, горіўкы! — І Жид дайí, бо го знáйи, а ни знáйи, жи він ўмер. Пиў, пиў, цьільый рік йіздíў і пиў. А Жид знáйи, жи до́брый гáзда, тай грóшый не правит. Аш тра́фиў сьа сьи му ў тьí кóршми. Не знайу, йак му бы́ло мн'я, хыбá Жид мóвит: Заплатí, бо утиць напиў на сто срі́бных. — А він повідат: Та́ бо мій утиць умéр ужé рік. — То не

можи б'яти. — Но, поді, йа приведу́ сьвіткы, та досьвічат, жи ўмер. — На што тобі сьвіткы, кой він йіди ўсе на сівім коні. Та чей йа вашого коня́ зна́йу! Вьльісь си на пйиц, він ту гнеть прийіде, будеш відьіти. — Тот си вьльіз на пйиц, той увійшоў: Дай Боже. — Дай Боже. — Дай, Жиду́нью, горіўкы. — Час гроші дати, бо вы ўмерли ўже рік, а пйштé. — А хтош тотó повідáу? — Та ту вам сыи йи о́ньи на пйицу. — Зльіз сын: Тату, што робите? — Но, сьінойку, заплати сто рйньцьких і дай ми шче баріўча горіўкы, йа бльше не прийіду сьудá пйти. — І не йіздиў до днесь.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліцака Терлецького.

222. Мерцїв не можна займати.

То зноў б'ло ў Шпурéві, ў ксьбндза б'ло два парункі і йіх дьўчьета запросили собі на Гадрéйа. Йіден маў йіхати до кольéйи з ксьбндзом ў ночі і ксьбндз не хтыў йимú позволити, але потім позволіў і той пішоў хучше, а тамтóй маў пізньіши піті. Той, жи маў до кольéйи йіхати, не забáульіў дóуго і повертаў о годіньи піў до двана́стої до дóму, а здібáйи цы на дорóзы з мйрлóйу бáбойу: Він по йднїм бóцьи гостинцьи, а вона по дрúгїм. Кáже до нéйи: Дóбрый вйéчур! — ни гобзвáйе цы. — Кáже: Слáва Ісусу! — ни гобзвáйе цы. — То стій кáменем! — Та стáла. Приходи він до нéйи, цыкавий буў знáти, ци вона ўзута, ци вона бóса. Дйви цы, мáйи нóги фéцами обвйньннї; нйбї заглядáйе йї ў очи, чи вона сьї дйви, ци нй. Йак схлїў сьї і подвйў сьї, шо вона сьї дйви, тймчáсом, йак пйдводїў сьї до гóри, так йї вйтер рантúх завййáу і на карк йму закйцуў. І він ўпаў на зéмльу тварóm до сьньігу і зїстаў лежáти. Тйлько чуў шум велїкий, б'уру, а ўстáти не мйг. Али надйїхаў йакйсь гóспóдар, а кóны ни хóчут йти; влзйт, дйви цы, аш то ксьбндзїў слугá. А гóспóдар мйсли собі, жи то Гадрéйа, той сьї мўсьїў ўнити, положїў на фйру і завіс до ксьбндза. Там до нéго, а він дйви цы, а не мóжи рúхати сьї і дйвїти сьї. Ўсьо чўйи, але сам нйц не мóжи. 'Али він ўмїў писáти і написáу, шо сьї йму стало. І аш на пйáтий день він зачьéў вогорїти, тей ксьбндз зганьбóу йго — кáже: Нйгди абїс такóго ни зáчипáу; йде собі, то нех йде, а то зáчипити не мóжна.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Веретельник.

223. Мерлець заскоботує жінку на смерть.

Буў іа ў Бариши ў Зальіскога і йіхаў йим ў полі конём, а то було ў ночі. Прийїжджу коло цвинтари, стоїт такé народу коло брами, жи цуд. Перейїжджу попри них таї ныц ни обзиваў сьі, а вони до мени ни обзивали сьі. Йїдної баби, ўдовицьи, йшла тогдї с христїи, шчо бўли ў хаты коло цвинтари. Йде попри тотї лўди, йак сьі йїдєи вїхопит з мєжи них, таї за неў. Вона ўтыкаїи до дому. 'Али йїї ма-ма оббирала кукурўдзи ў Зальіскога і хату замкнўла. Вона прибїгаїи до хаты, хата замкнена. А вона с хаты до шопи. А той за нес ўмирлїй. Йак йї ўвалїў пїд йаста, йак ўзыў скоботати, таї дрўгїй день сьі вїсповїдала таї акуратнї до добї ўмєрла. То ксьондз Мориморш йї сповїдаў, таї йї казаў, жи надїйшла тогдї, йак бўли задўшки, тому йїї ўчїпили сьі.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Гната Косїнського.

224. Як умерла ходила сїм лїт.

То було ў селї Йаструбичах; кобіта йїдна ўмєрла, називала сї Парашка Остапчук; ходила по смертї сїм лїт — три роки нїч ў нїч, а штири роки, йак мїсцаць наставаў. Пєршої роцї, йак прийшла, поставїла на знак мєжи сїном і невїсткоїу мїсочку з лощкоїу і так дала ходила нїч ў нїч і робїла збїтки, ўсе з гори поскидала, навїть камїнї. Рас прийшла нїби так за сонцьє і вона на вїшках сидїла, а невїстка йак доїла корову і говорїла до корови, то вона покрїўляла сьі йї. Дрўгїй рас на кота сьі перекїнула і сидїла пїт лажкоїу, а йак та невїстка давала йї страву, то вона навїть не пўхала, а вона виганїла йї коцубоїу; йак йї вїпхала до сїнїй, то та йак сьі стрїсла, йак засвїтїла, то так, йагбї сьі хата займала. Ў тїм зноў йак ўльїзла та ўмєрла на пїец ў ночї на Рїздво, а там слуга снаў, посупула йму макїтру ў головах і зачїла скрїцати зубами. Але вїи сьі не боїаў, по перехрестїў сьі і йак даў йї вїдльи по зубах і ўтык на лїшко до невїстки, бо залїк сьі. Вона потїм с тїїи злбости поскидала ўсе начиньє на зємљу і мїслили, шо сьі побїло, а йак засвїтїли, то начиньє стоїало так, йак поскладанє до мїтїє. А зноў йїдногю рауу йак ішлисьмо спати з йїїи сїном до стодбї смеркбм, а вўлицеў, йак ми йшли, то вона понадїмноїу зашелестїла. І йак ми польгаїли ў стодблї, аш чўїу, шось двєрї ўтворїло. Потїм зачїнаїї шось вбзом та-

ра́хати, а ми тихо лежимо. Але да́льї, та бо воно́ льїзе на сьїно на за-сьїк. Їак вїльїзла на сьїно, то льїзла чїрис на́ші но́ги і так пати-сьїла, шо ми ра́но не могли поўставати; і їак пересїнула сї тей пішла до дьзурї ў сьцьїні і вїльїзла на по́ле. Тей пішли ми до тейї дьзурї, а то б́ула мїсьб́ачна ніч; диўљу сї їа, а так від мене де на пїятн́аньцьїть кро́кїў стоїт біле, їак пїец і посїнуло сї просто на цвинтар.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Веретельник.

225. Дїд і мерцї.

У нас (в Снятинці) близько границї стояла хата. Мешкала в тїй хатї стара вдова. Але тото мїсце було нечисте. Баба чїсом через день в поли робит, або в хатї крутит сї, а вечером но видоїт корови та утїкає з хати. Ніколи в хатї не ночувала, лиш по людьох. То раз під вечір зайшов до тої баби старий сивий дїд тай просит сї на ніч. — Та чомубим вас не переночувала? — Постелила на печи, дала дїдови їстоньки, тай сама, як сї стемїло, вийшла з хати в село, а дїда самого лишила. Дїд си мислив, жи баба пішла до стайні, тай верне. А впа як не вертала, так не вертала. Дїд вже спит на печи, аж тут збудив його скрипїт дверий тай шум в хатї. Він сї дивит — а в хатї повно умерлих, тай чим раз бїльше і бїльше їх сї злїтує. В хатї такий шум, галас, шо страх! Дїд зачїв сї хрестити, пацїр відмавляти, злїз з печи, тай став палити на серед хати. Вмерлї все до него, а він то сї молит, то ровпаленими скипками на них мече. Так палив до півночи. Як когут зацїяв, а вни всї з хати фурр... тай зникли. Як прийшла баба рано, каже дїд: Не бїй сї, від нинї вмерлї не будут приходити.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Стецїва зі Снятинки, В. Левинський.

226. Мерлець радить грати на лотерїї.

Ўмираў рас старий хлоп і він маў дужи шмат дьїтий — шось з десьїтиро! Тей їак він ўмираў, походили сї усї дьїти до него з мамоў, тей плачут і ни даїут їнму ўмирати: Ни дамо тибї, батьку, ўмерти, кажут, бо ти нам ни зїстаўльїєш жадного майїтку і ми дужи бїдвї; на шо було плодити нас на той сьвіт? — А батько кажи: Ньїц но даїти мнї ўмерти рас спокїйно, а будите мати майїток. — Ну, тей

ўмер той хлоп і шось на третю ніч приходи ўмирлий і буди своўу стару: Ўставай, стара, йа ти шось скажу! — Ўстайе стара тей сьі настрахала, а він кажи: Нарікали дьіти, шо йім майитку ни зіставив, то нех сибі постаўляат на лўтерийу ті нумери, то выграйут вилику суму! — І він сказав йакі нумера майут ставити, а стара каже: Або то праўда? — А він каже: На майеш! покажиш йім то! — І він дупнуў з цўлоўй сили рукойу оп стіл і пішоў с хати, а на тім місци випалила сьі долонья йго.

Прийшло, поставили вони ті нумери на лўтерийу і выграли вилику силу грошій і поробили сьі виликими богачами.

Зап. в липни, 1902, на Ланах, Камінецького пов. від Т. Литвина, А. Веретельник.

227. *Жандарм боїть ся мерця.*

Ішов шандар д' церкви. А там нидалеко коло церкви є цвинтар. І вздрів чоловіка розгорниного в білім шматю і в шапці і на ногах капці були, такі як мртвець... І він прийшов д' нему і як звикло говорив до него і мислив, жи то чоловік, як звикло. Говорив до него, він ніц си ни відзивав; а потому взев шаблю, хтїв его вдарити і шабле ему з рук упала. Він си схилив за шаблев та гірши опудив си, шоби тот на него ни сїв. І втік вітак д' вартівникам і вішов з вартівниками і его вже там ни було.

Зап. 1903, у Тулові, Святинського пов. О. Деревянка.

228. *Не можна спідницею відсувати горики на поминки.*

Ў одній хатї помёрло двойи дьівок, тей спраўлялі поминки. Тей з вєчера насходило сьі цимало лўдїй і говоріли собі про ўмерцьїў; али мáli найньету бабу, шо варїла дльа тих лўдїй йїсти. І зачьєло шось ў пїєцу з горшкá збїгáти і та господїньї не мála шмáти і вітсўнула горнєц надóлком димки. А то не вільно нїгди, йак сьі варїт на поминки, бра́ти за горнєц спідницею, бо чорт зáрає берє ту дўшу до нєкла і не дасть йї бўти на поминках. І йак вовá ўзьєла той горнєц спідницею, то шось дўже застогна́ло пїт вікнóm і сплесїўло ў долоньї.

І йак пішли рано до короў, то була йдна коро́ва задўшана; і на тім сьі пимстїло.

Зап. в липни, 1903, в Камінци Стр. від сестри Марії, А. Веретельник.

229. Як пін перестав по смерти ходити.

Ў йіднім селї буў дўжи грїшний ксьонц і йак прїйшло, він ўмер, то мусьїу по смєрти покўтувати; ходїу по смерти і страхаў людїй і не даваў їм спокойу. Тей льўдїм бїда і шо робїти? Ану, ўраділи і пішли, вітколїли грїп то́гу ксьондза і насїнали їму там поўно маку і сказали: Ни приходї до нас, аш покі не порахўїеш то́го маку! — І він бїльше не прїйшоў, знать не мїх порахувати то́го маку.

Зап. в липни, 1903, в Сїльци Беньков., Камінецького пов. від Івана Щербаня, А. Веретельник.

230. Пін із двома серцями.

Буў молодїй пін ў йіднім селї і він маў дўжи шмат дьїтїй; і прїйшло, шо він ўмер. Тей по смертї зачыў ходїти. Йак-но прїїде нїч, то зарас приходї і показўїе цї дьїтїм; дьїти бойа цї, кричат, ўтыкаїут, а він го́ни за нїми і хо́чи собї ўзьати йїдно, бо дўже льубїу дьїтїй своїх; а жїнка йїго ни вїди. Але рас таки мацнўў йїдиу дїтїну і вона зара' ўмєрла і ўзьєу за собойу. Ну і понадьє ў страху, шоб ни вїханау ўсїх дьїтїй, тей шо робїти? Спровадїла комїсїю і йїго вітколїли і дїульї цї, а він маїи двї сєрцї. І ўзьєли, прїбїли те дрўге сєрце, шо жїло і вїт тодїше перестау ходїти.

Зап. в липни, 1903, в Добротворї, Камінецького пов. від Івана Мудрика, А. Веретельник.

231. Як мерлець не мїг пїдвести ся через образок.

Йшоу йдин дьїт, тей йїго захопїла нїч сирит льїса, а він сьї боїау зьвїрїни пучувати ў льїсї, тей їде, їде, аш дїви цї, сьвїти цї в гайїуцї. Приходї він гет, а там лїжит мїрлець зїбранный, а коли него сьвїтло горнт, а ў хаты нїма пьїкого, тїлько йна молодїца. А то буў гайовїй ўмер, а то йїго жїнка була. Тей вона кажи: Добри, дьїдунь,

шо надніс вас Памбіх, а то мирця ни мала с ким зіставити. Поситити тут, а йа піду ў сило за людьми. — Тей вона пішла, а дьт той сидит і моли ці. А потім ўзяў тей положиў на того ўмирця сьвачений гобразок Суса Христа; тей сидит. Аш натходи' піўніч, диви ці дьт, а мирлец вічиніў йдно воко, а потім други, а далі диви ці — скинуў йдну руку, другу і рухайи ці цілий — хочи ўставати; а дьт ўлиз за пйец, сховаў сьі і диви ці, шо то буди? А ўмирлец так сьі силуи ўстати, так, а чоґось ни можи. Тей кажи мирлец ду сьі: Шоб жини ни той камінь посьвачиний на грудех, тоб йа ўстаў, а то хтось придушиў мене тия каминем і ни можу ўстати. — А то він казаў так на той гобразок, шо дьт положиў на него. Надійшла піўніч, запіаў кугут і мирлец зноў заложіў руки і затуліў очі і впростаў рухати сьі. А йаґби того гобраска буў дьт ни положиў на него, то мирлец буў би ўстаў і буў би задушиў дьіда.

Зап. в січни, 1903, в Сільци Беньковім, Камінецького пов. від Івана Новака, А. Веретельник.

232. Мерлец на гостині.

Було два сусіди й дуже сї любіли. І так собі раз говоріли: Як ти вжреш брше, то я тебе заклічу на вечеру на сьвітій вечір, а як я ўмру брше, то я тебе заклічу на вечеру. І так розійшли сї с тим. За кілька тижнів оден з них умер. Провело сї трохи, надійшоў сьвітій вечір. І пішоў той на цвинтар і сказаў: Сусіде любий, побратіме, абіс був ласкав тай прийшов на сьвітій вечір до мене. — А як йшов звідтам то му сї щось сўмно зробило. Як він вже йшов до хати такий сумний, надібав го ксьонц і питає: Чоловіче, чоґо тобі так сўмно? — А той му розповів, яка річ. — А ксьонц каже: Чоловіче, а щос ти зробів? Та деж ти вярта всіх мерців наситити? — А щож мені тепер робітонькі? — Отець духовний смў відповідає: Возьми, палей міску води і постав на стів, а сам виліс на піч. Як тоті будут йти, а ти бис сї пічоґо не обзивав. — Прийшоў сьвітій вечір. Сусід поставив міску води, а сам виліз на піч і сідит. Незадовго хтось йде. Він сї дивит, а ту йдут тоті, шо сусід носпрощував собі. І кождий, котрий надійде, помачає мізельний палець у воду. А було їх ціла хвара. В хаті аж шум. А далі надійшов той сусід, шо він його запрошував, а той помацев палець у воду тай каже: Сусіде, маеш велике щісте, шо ти так

аробів, бо ти був би нам їдїне не настáрчив, то були бисмó і тебе при остатку ізвїли! — І забрав сї тай пішóв. І до нинї го нема.

Зап. 1902, в Ясениці Сїльній, Дрогобицького пов. від Івана Багрія, Вол. Левинський.

233. Відважний Мазур.

Ў йиднїм силї будоваў сьм кóсьцьол (так йак то ў Корóнци від даўна сьм будоваў); а́ли ўже йидно́го ра́зу нава́жили сьм, абї той кóсьцьол зрхтува́ти, абї сьм ўже ў нїм набеже́нство вітправїило. І ўже пола́годили ўсьо — сьвїтло, і ўсьо, шчо тре — абї на дру́гий де́нь була́ ў нїм вітпра́ва. Прихо́дѣт на дру́гий де́нь, дїўїят сьм, а там ўсьо полóмани, пообдїрани, цїлкóм го́лий кóсьцьол. І вони́ сьм на тьм дўжи здумїли, шчо тако́го йи, а́ли каза́ли зноў так спорїдїти, абї б́ула вітпра́ва на дру́гий де́нь. Йак ўсьо нове́ позаклада́ли, тогдї дай́т на ва́рту та́мка два хло́пи. 'Али тьї хло́пї ни допильнува́ли; йак зачїло ў но́чї ко́ло 12 го́дини шумїти, йак поўста́ла б́ури, — ни мо́гли доба́чити, хто шко́ду ро́бит. Прихо́дѣт ра́но; знов так попсо́вано цїлкóм. Вони́ зноў пола́годили, дай́т штіри льўда на ва́рту. І так ла́годили, дава́ли по штіри, по вісьм, аш цы́ла грома́да сьм зїбра́ла. Али ни мо́гли допильнува́ти, бо ма́ли такий страх, шчо мўсьїли поўты́кати ў но́чї. Тому́ посходїли сьм до йидно́її вїлїко́її ко́рїми — йакби ў Корóнци до вїлїко́го мўру — і зачїли сьм ра́дити, шчо с тим ро́бити. А там бу́ў йиде́н Мадзу́р пїйáк; вїслухаў то́то і ка́жи: Nu, siz mi dacie, ja wam doradzię. — Зачїли сьа з не́го сьмїйáти: тїлька грома́да ни го́дна допильнува́ти, а ти го́ди! — 'Али він на то ни ўважїў, лиш кава́ў, абї они ўсьо опорїдили так, йак там б́уло, абї йимў да́ли га́рниц горїўки, бо́хониц хлїба, когута́ і то́ту патїну, шчо ксьондз накривáйи кїльїх і абї йигó пусти́ли до косьцьóла, абї ни лишїли на дво́рї. Послўхали йигó. Він ўльїз ў кава́льницьу, замкнуў сьм ў нї, сидїт і чи́кайи 12 го́дини. Тай ўсе, шчо нальїйи си, тай ка́жи: Na zdrowje ci Maciej. Pię, zdruf, pię. — Так пиў і заку́суваў до пізна. Йак ма́ла 12 го́дина патходїти, а він ўсе когута́ то то́ргайи, то скўба́йи, жиби́ когүт пїяаў. Нарáз дївїт сьм, а пїрит вїлїким вїўтаром вітсува́йи сьм плїта і зачина́йут зза не́її виходїти ўмерльї. Насампїред вихо́дѣт ксьондзї: молóтшї, ста́ршї, старї; за нїми льўди, а на остатку такий старїй вїковїй ксьонда, шчо та́кі ўже дўжи старїй, і бирүт то́то сьвїтло, лóмїйт, друт, шчоби́ нїчо́го ни б́уло. Йак поломїли, той старїй ксьондз лїзи на амбóну до Мадзу́рї; а́ли той ўзьнїў патїну і шчо ксьондз пїдлїзи,

а він патіноў по голові і ксьондз ўпади. Так робіў дотн, доки когút ни запіаў. Тогдї кажи до тóго старóго ксьондза: I cuz, psie stary, jescyś sie nie nazar? Juz dosyć pozarłyś, jescy mnie chces żyć? Dosyć juz s siebje beńdzie. — Їак когút запіаў, ўсьвi ўмирлi зачили ўтыкати; котрiж ўтыкли до тóго склєну, то там падали ў трумвi — цылы, то зноў йидєн рúку сховаў, другий нóгу, трєтий гóлову — а той старий ксьондз ни мiг добiчи, тай ўпаў таки нат сходами. I зробило сьв цылкóм тiхо. Тогдi Мадзур вiшнi рєшту горiўки i ўснуж твєрдо. Прихóдьнт лúди рано, кличут йигó, ни обзвiаи сьв. Їак зачили стýкати, коўтати, а вiн: Ну, cuz psie stary, juz tyly nawojowałyś sie i jescie sie chces wojować? — I ни йде. Так кричили пáру гóднi — чи двi, чи кiлька — аж доки вiн сьв дóбри ни обудiў. Вiттварийи двєрi, вонi ўхóдьнт до косьцьóбла i кажут: Ну, шчож йис допильнуваў? Їак бóло ўсьо попєбвани, так i йи. — Вiн тогдi кажи: Ну, choćcie ze mпо, ja wasz rokaży, со ja dopilnował. — Привóдит йих до захрєстийи i показуйи йим. Тогдi онi казали ўмерлi вiтти позабiрати, вiвизли йих ў лiсьi, на гранiцьу i казали йих там попалiти. Тотó чiсто там замуrowали, косьцьóл злáгодили i правит сьв ў нiм до вiньшнiного днi. Аж Мадзур допильнуваў.

Зап. в сiчнi, 1895, в Пужниках, Бучацького пов. вiд мамi.

234. Програб заклад.

Зийшли сi рас парубки ў ночи до коршми тєй зговорили сi за мирцьiў. Аш йден кажи: А йа-п ў пiўночи пiшоў би на цвинтар i приньiс би старого христа. — Ану! заложiм сьв! крикнуў другий. — I заложили сьв ў гарниц горiўки. Тєй той пiшоў на цвинтар, а тi чикайт. Али чикайт, чикайт, али того нима. Тєй тi пiшли за ним на цвинтар. Дивлѡ цi, а вiн лижит на йiдному гробови нижвий, а на ниму старий хрест, шо хтiў йигó принєсти. То кажут, шо за мирцьiў ў нiц бiльши ни можна сьв закладати, тiлько ў помараньчу, то тоди сьв нiц ни стани, а за грошi то ўмирлєц майи приступ i того, шо сi заклаў, задуши.

Зап. в червнi, 1902, на Криволянцi, Камiнецького пов. вiд Iвана Юнака, А. Веретельник.

235. Мерлєць i вiдважна дiвчина.

Зийшли сѡ раз парубки i дiвчата Яндреѡ справляти. Смиют сѡ, жартуют, як звичайно. Аж каже йiден парубок: Так темно, невидно,

будете ся, дівчата, бояли йти до дому. — А йідна дівчина обзивает ся: О, я не бою ся, яб і на цвинтар пішла. — Але, пішлабис? — Вігме, пішлабим! — Ну добре, йди, а принеси мнї знак, що ти там була, квітку, що там росте на гробі. — Добре! Пішла вона. А парубки за нею з далека поглядають, чи на правду на цвинтар піде. Пішла. Приходить до того гробу, хоче зірвати квітку, аж на гробі парубок лежит. Так вона здійняла йїму шапку тай прибігла до тих парубків і каже: А ви собі думали, що я злякаю ся, тай післалисте йїдного, щоби ліг на гробі тай злякав мене, а я з нього шапку здійняла. Видите, що не бою ся. — Ми ні-жадного не послали — кажут парубки — тай пішли до хати, аж дивлят ся, а на тій шапці віночок. — На маеш тобі. Всі дужи злякали сї. На другий день вечір приходит під йїї хату і каже: Най вона мнї то винесе, що з мене взяла. — А вона бояла ся і не винесла. На другий вечір знов прийшов, знов не винесла. А на третій вечір прийшов теї каже: Най мнї винесе, що з мене взяла, а ні, то всіх подушу. — Так вона каже: Винесїт, тату! — Ні, батько з мене не взяв, сама з мене взяла, сама на мене наложил. — Ходїт, мамо, зі мною! — Ну, їди сама. — Вийшла вона, хтіла наложити на него. Він йї пригорнув до себе і щез. Вона зімліла і вже йї не дотверезили ся.

Зап. в Красносільцях, Збаразького пов. Евг. Бохенська.

236. Мерлець без шапки.

Ходив парубок до дівчини. І йшли собі з вісїльї і він до неї кажи, повідайи: Йакбим вмер, тобим навіть по смерти до тебе ходив, так ми замило. — Він ф таку годину виповів і воль зара на другий день теї вмер. І вона прийшла, йїму вінок вплела, поставила на голову, поплакала, теї пішла до дому. І тоди на третю ніч дивит сї — він стоїт під вікном. Вже ходит до неї. А він сї називав Івась. Потому вже ходит другий Івась до неї.

Справйили собі вичирниці, чи Йандреїа і вона понитувала все за ним. Весї-сти, кажи, прийшли, а мого Йівасїи нима. Е, вийду йа на двір, подивйу йа сї за своїм Йівасьом. — Приходит на двір і застайи мирлого під вікном. Хап з него шапку: Та чо ни йдеш до хати? — Приносит до хати шапку — всї сї зльикли. Що ти принесла? — Вона кажи: Шапку з Йівасїи, чо він майи слухати по піт хату? — І ті хлопці, жи були в хатї, зачили сї насмївати з него. А він стоїт бис шапки. Дивйит сї на шапку — з мирлого з вікном. Виходит йїх штири на двір. Взяли йїго бити буками: Ти шо, кажи, ше по смерти

ходиш до дівки? — Так бйут властиве йак по подусьці. Він чикайи на шапку, бо ни можи йти бис шапки. Наресьці вопи йиму виносьят шапку — хлопці. Закладайут йиму на голову — вона сь ни хочи тримати. Вони взяли туйу шапку назат до хати. Вжє йнго пора прийшла — траба виртати назат. Він приходит до хати сам по шапку. Мама стара кажи: Що майи бути мойі доньці, най минь буди! — Закладайи туйу шапку на голову і ни хочи тота шапка стойати. І питайи сьи го мама: А шо ти потрибуйиш, жи ти шапка ни хочи стойати на голові? — Він повідайи: Ньїц ни хочу, но хто з мени здіймив, най той заложит. — Дівка заложила сама шапку. І він йак сьи пуднув тогди в двері — пішов, а дівка померла на рано.

Зап. в Будаанові, Теробовельського пов. від Каськи Клиш, О. Дереванка.

237. Мерлець забирає кожанку.

Була дьїучина, лубїла сьи с парупком. І так лубїла сьи з ним, жи ни могла биз него дїхати. Тим чїсом він ўмер. Йак ўмер, вона почїла тужїти за ним так страшно, жи аж йї сьи привиджїў. Иидпого разу прийїхаў він на конї і показаў йї сьи самїй. Вона сьи спудила і питайи сьи йнго: Чо ти прийїхаў, та жи ти ўмер? — А він кажи до неїи: Йа ни ўмер, йа слўжу, йа маїу ўсьо, адї, ходї зо мноу. — А вона кажи: Йак йа с тобоў пїдў? Йа сьи тибє ббїу! — Ни бї сьи, ни бї сьи, сьїдаї на коньї, тай поїїдим. — Йа хцбим сьїла, то так в дому ни пїду розгорнєна; тра йакїс майїток ўзьїти. — Ўзьїла пїўсєток полотна с собоў, сьїла і поїїхала. Він зачїў йї вєсти повїшчи льїсїў, скальїў, гбріў, стєпїў, нарєшты привбзїт йї, вона дївїт сьи, а то цвїнтар. Тай до грббу бїрє і льїзи, він. І клїчи йїи с собоў. А вона ўздрїла, жи бїда, тай дўмайи, йакби йнго збўти сьи. Кажи: На тото полотно тай кїгни за собоў. — Він кїгни полотно, а вона тим чїсом брала тай кїкала вїтти. Йак зачїла кїкати, ўздрїла хату. Вона мїслила, жи кїкаїи до йакбго госпбдари до хати, а то хата на тїм цвїнтару бўла. Йак ўбїгла до тоїї хати, дївїт сьи, а там ўмирлїй лїжїт. А то трупарньи бўла. Йак забїгла там, дївїт сьи, а той, жи провадїў йї, бїжїт за неў. Прибїгаїи до тоїї хати і зачїў сьи добувати. Али вона здоймїла с себє шкїпльїж, поставїла на зїмок і він ни мбжи ўтворїти. Кажи він до ўмирлбго: Ўтварїй, брати, там йи живїа душї, будємо йїєти. — Той хбчи ўставати, а тотї тогдї бїрє с себї корўнку, жи мала на шїї, кїнула на него, тай той ўмирлїй ни мбжи ўстати.

Так йак би го каминим присадила. Той ни можи ўста́ти, а той ни можи ўтвори́ти. Тимчасом когүт запі́яў і ста́ло ті́хо; опирі поховали сьн. І йак де́нь сьн зробі́ў, вона́ пішла до до́му та́й бі́льши ни пла́кала за тим, шчо з ним лубі́ла сьн, бо бойа́ла сьн.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Юрка Ганчара.

238. Смерть через збитки.

Йнде́н буў та́кий буйни́й, при́йшоў з во́ська, шчо ні́ко́ли ні́чо сьн ни бойа́ў. 'Али даўно́ бу́ла сла́бість дү́жи ви́лика, кишка́ і ўпаў льос на него, абі́ йшоў варгуба́ти ўми́рлого до трупа́рні з дру́гим су-сьїдом, шчо сьн дү́жи ў почи́ бойа́ў. Ну, ка́жи ході́ на ва́рту, свому́ су́сьїды. — А він ка́жи: Йак жи́ йа́ підү́, коли́ йа́ сьн дү́жи бо́йу. — А то ні́ц ни помо́жи. — При́йшли́ вони́ до трупа́рні оба́ на ва́рту, свѣ́тло горі́т, ўми́рлий йак зві́кли зѣбра́ний ли́жит, а той, шчо сьн ни бойа́ў ні́ко́ли ні́чо, поси́лаў то́го по горі́ўку с скльи́нкою́ до ко́ршми, абі́ му при́ньїс і дві́ коўбасі́. А той ка́жи: Чолові́чи, бі́й сьн Бо́га, ўже́ сиды́м оба́ цѣлу́ ні́ч, лиш абі́ йа́ ни йшоў. — А він ка́жи: То ли́ший сьн ти во́зди, а йа́ підү́ сам собі́. — А той ка́жи: Коли́ йа́ шче сьн гі́рши бойу́ ко́ло ўми́рлого сиды́ти; бо́рши підү́ по горі́ўку і коўбасі́, ні́щ ту бу́ду́ сиды́ти сам. — І ўзы́ў і пішоў. А той, шчо сьн ни бойа́ў, ли́шиў сьн ў трупа́рни. У́зыў то́го ўми́рлого с кати́фелька, поста́виў ў ку́т, накри́ў го сирда́ком там, де́ сам спаў, а сам ўзы́ў з ўми́рлого, ўбра́ньи, ўбраў сьн й лы́г на кати́фельок. 'Али́ той при́ньїс горі́ўку, шчо сьн дү́жи бойа́ў і дві́ коўбасі́ і ка́жи то́му спи́т сирда́ка: Уста́вай! Бу́дит го, а то ўми́рлий пі́т сирда́ком. А той шчо ли́жит, дү́майні́ собі́: Типе́р йа́ ты настра́шу, коли́ ти сьн бойи́ш! — І підно́сят сьн с кати́фелька та́й до то́го. А той коўбасі́ ки́нуў і горі́ўку та́й на дві́р ўте́ки. Зачи́ў той да́льї бі́чи за ним, а ўми́рлий схопи́ў сьн, та́й бі́жит за тим, шчо йи́го ўбра́ньи ўзы́ў. Йак злапа́ў ўми́рлий живо́го ўже́ на дво́рі, йак сьн злапа́ли оба́, тогди́ й живи́й нанү́диў сьн. І так го трима́ў, жи́ і той живи́й ўмер ў йи́го рука́х, а той шчо сьн дү́жи бойа́ў, ўты́к до до́му, побү́ў ти́жди́нь та́й ўмер.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

239. Як мерлець задусив вояка.

То буў йинди́ жомньєр дү́жи відва́жний, та́кий шо аш стра́х! Раз буў ўмер йинди́ ка́пітан і той жоўньєр цѣлу́ ні́ч сто́яў на гонорові́й

варті коли него і ни бойаў сьі сам йідин стоїати, ў цимрї ў шпиталн. А більши жадни ни відважиў сьі піти на таку варту.

Раз ў вечер ў касарни зговорили сьі, шо він такий відважний, а він кажи, шо йак вони хочут, то він піди ў ніўночи на цвинтар і принесе і виконайи йакого будь мирця до касарні. — Тей жоўньіри кажут: Ну, добри, йак ти то зробиш, то ми зложимо сьі і дамо тобі пїадисьят риньских. — Тей він пішоў. А ті сидьат і чикайут. Нима, нима, аш чуйут, йде.. Вічиньайу цьі двері, дивльи цьі, а він ўходи і нисе на плічех ўмирцьи, тей бух йнго на сирит касарні! А ті ўсьі ў ноги! Поўтыкали ўсьі вікнами на двір. А він сьіў сибі, тей сьміе цьі з них, тей кажи: Ану, бойагузи, давайти пїадисьят риньских. — А ті кажут: Вій сьі Бога, шо ти наробиў, ми мислили, шо ти жартуйиш. Возьми того мирця і заниси назат. — Али він ни хочи і кажи: Ньі, йа приньіе, а ви мусити занести. — Али, чотовічи, на майиш пїадисьят риньских, а йак занисеш, то ше пїадисьит дістанеш — кажут йиму ўсьі. — Ну, коли так, то добри! — кажи він; і ўзаў того мирцьи на плечі тей поньіе. Поньіе, а ті чикайут і чикают, али йго нима. Аш рано пішли на цвинтар, дивльи цьі, йама роскопана, а той жоўньір ў йамі ў трумблї, а мирлец на ниму. Мирлец задушїў йнго за те, шо гроші браў за своїу відвагу.

Зап. в маю, 1902, від брата Івана, в Камінці Стр. А. Веретельник.

240. Як відкопували похованого Жіда.

Даўно йак худоба гїнула, йиден нарадиў, абї Жіда на окопнску вітконати і жидьїуску рўку абї вітгїти і абї тоў рукóў худобу курїти, то ни бўди гїнути. Вітконали то́го Жіда, хотьїли рўку віттинати, а той ўмирлий живóго йак злапáў за рўку і тримáў так, нчо аж живий ўмер кóло не́го. І посходїли сьі потóму льўди, дивїли сьі на тотó, страхáли, нчо такий чуд стаў і поховáли обóх.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

241. Як Жиди настрашили ся мерця.

Прихóдьит раз до мєни Жидї, годьїт минє здóхлого Жіда вєсти — він так йак кїнь здихáли. — І йак вісадили йнго на віз, фірман

сьїдаїи йимú на нóги. Чуйиш ти, Івáни, на шчó ти сьїдаїиш нáшому Жїдови на нóги? — 'Али йїди ту з йїдноїи горї, а Жит сьи пїтеу́нуў дúшчи пїт фїрмана, плáхта сьи роскїнула, закрутїла сьи до вóза. Кóлисо кру́тит, а Жид ўстáйє. А Жидї: Гвалт! Шчó то йи? — Вітєгу-пїли Жидї від вóза і приглядáйут сьи. А фїрман зобáчиў, жи Жидї поўтыкáли і зльїз собї с фїри і дївит сьи, шчó то йи. Жидї вáйкайут, а він дївит сьи, шчó йїм браку́йи. Зачїў обгльвдáти вїз і дївит сьи на кóлисо, а плáхта закручєна кóло кóлиса і Жид ўстáйї. — А ви чó такї, Жидї, дурнї? Ви тьїкáйити, самї ни знáйити, вїт чóго. Булó ўпирєд подивїти сьи, ци то пєўна рїч, ци він ўстáйї, ци ни ўстáйї. А ви ни вїдити, жи плáхта закручєна кóло кóлиса і Жит томú ўстáйї?

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Василика.

242. Як Жид провиджував ся фїрманови.

Вїз йим Жїда ўмирлóго до Потóка. Привїз йа йигó там, скаширу-вáли, ўзбїли го на мáри, зачїли го нєсти, áли бúло три малїх тругарї, а читвєртїй вилїкий. А тогдї зачїли ў косьцьóблї дзвонїти; вони́ то́го сьи дúжи ўнимáйут і зачїли дúжи ўникáти. Умирлїй Жит маў бóроду пїдїйзаву, зúби зашкїриў, платїна бїла; йа на тогó сьи придивїў і за-чїў сьи усьмїхáти. А вони́ кáжут: Нú, нú, чикáй, будє тобї. — При-йїжджу до дóму, жинú кóньї на пасóвнско, дїўйу сьи, а Гєршон ўмир-лїй кóло мєни стоїт чїрис цáлу нїч. Аж парáдили минї: Дєй дьїдови грєйцар, ни будє ти сьи провиджїти. — Йа даў грєйцар і маў спокїй.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Василика.

243. Як Жиди налякали ся яблїнки.

Йа возїў ўмирлú Жидїўку до Усьтьи. І ту Жидїўку знїли з вóза і шче фїрман помагáў. Дúжи Жидї фїрманови дяїкували. Повир-тáйї фїрман назад до дóму ж Жидáми, а то пїзно бúло, ни вїтко сьи бúло, ни мóжна булó йїхати. Кáжи фїрман до Жидїў: Звáйити ви шчó, Жидї? Ни мóжна йїхати, бó сьи ни вїтко. Йа пúшчу кóньї ту, най пасúт сьи, а ми вїтпочїньмо. — Ни ўстїх фїрман кóньї пустїти, Жидї повасипїйли. 'Али фїрман кáжи: Жидї, Жидї, ўстáвáйти, бо йи нáши

Жидьїка! — А шчо то бїло? Кваснїцьи облуплїна! Жидї поўста-
вїли зо страхї і дїїи сїи і так показуїи, їак би то булї прїїда.
Жидї з вїза повлазьїли, їак зачїли сїи Бїгу молїти, до бїлого днїи;
ї фїрман снаў, а вони їимї кїньї пїсли. — Чїїиш, чїїиш, рїно при-
дивїли сїи, шчї ти нам зробїї? Ти сам снаў, а нас збудїї, — ти нас
здурїї, а то ни Жидьїка, їли їїблїнка!

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана
Василїка.

УІІ. ПОКУТНИКИ.

244. Дитина покутує по смерті.

Будó двóйи богáтих людíй і даў ÿйм Пан Віг йидну дитíну; áли вони сьй пéйу ни дбóго тьíшили, бо вонó мáло три рóки і ўмёрло. Вонí дўжи за ним тужили, бо то буў хлопчíна. І ÿак вонó ўмёрло — вонí мáли двí велíких хáты — — і ў тьí йидныí ни давáло ÿйм мéшкати мáло ни цьíлий рíк. Аж рас прихóдит такий сьвiтовий чоловiк і прóсит сьй ў них нá-ньiч. А вонí йимú кáжут так: Шчо ми би тибé приночувáли, тьíлько нáм самíм ў тьí хáты ни дайí шчо сь мéшкати; ÿак прийдé ньiч, то ў ньí ньiхтó ни мóжи бўти. — 'Али той подорóжний кáжи, жи: Мóжи ÿа ÿакóсь приночуўу, áли дáйти минí сьвичéну сьвiчку і сьвичéнойi водí. — І вонí йимú дáли. І вiн пiшóу до тóйi хáти і покропíў мiсци сьвичéноу водóу і ту сьвичéну сьвiчку засьвiтíў; ўзьвíў собi квiшку, сьiў тай читáйи. Ам ту патхóдит дванáцьгитá годíна і ў тьí хáты зачiли сьй ўсьiльакi стўки, шум, вiгир, а нарáз зачiло шчо сь за пiйцом дўжи пишчiти. 'Али жи вiн ньiц, тьíлько читáў. Так бўло цьiлу годíну. ÿак минўла дванáцьгитá, тогдí ўже ни чўти тóго тлўму, тьíлько чўти дўжи плач тонéньким гóлосом. Вiн тогдí ўстáйи с тóго мiсцьца, берé зi собóйоу сьвiчку і дiвит сьй за пiйц. Там вiдит малéньку дитíну, шчо дўжи пишчiт. І питáйи сьй: Шчó ти ту рóбиш? — А вонó кáжи, жи: ÿа так пукўтуўу тўтка ўже мáло ни цьíлий рíк. — А вiн питáйи: За шчó? — Так минé чортí мўчат кўждоi нóчи, бо ÿа ÿак ссаў цiцку, тай ÿим ўдáриў мáму по цiцьцi, а мáма минí ньiчó ни казáла за тóйи, дьлатóго ÿа мáйу такий грiх. — А вiн сьй питáйи: Ци мóжна тибi звiтти вiзволити? — А вонó кáжи, жи мóжна, тьíлько жиби сьй найшла така дўшá, шчóби до схiт сiнцьи нахвистувáла

поміжи льуди на трицьоті службі — і ў трицьотіх цірквах жиби дати на слўжу божу, а на ти трицьоті жиби самому бѹти. — І він так зробіў. Шче тїїї газди спали, йак він ўстаў дѹсвїта і пішѹ поміжи льуди і поміжи павї, поміжи ксьондаї і тїлькѹ зыбраў і наймїў трицьоті службі, а на ти трицьоті сам слўхаў. Потѹму рано ўстають газди, дїўїут сьї за подорѹжним, а йнѹгѹ ў хатї нїмá. Вони зачїли шукати, ци ни ўкраў шчо тай ни ўтык, áли жи нѹц ни вїцїли, абї йїм шчѹсь пропáло. Тѹго самѹго днѹа він виртáїи сьї до них зноў на нѹч і зачїнаїи зноў йїх питáти, ци би ни ночуваў шче тїїу нѹч. І йїм нѹц ни кáжи, шчѹ то ў ночї бѹло. — А вони до нѹго кáжут: Йак мѹжити спáти, ми ни борѹним. — Тїпѹр він зноў так зробіў: Скрѹпїў мїсце сьвїченѹ водѹ, запалїў сьвїчку, сьїў і чїтáїи книшку. Прихѹдїт дванацьѹта годїна і зачїў сьї вїлїкий тлѹм ў хатї так, шчо аж він сидїти ни мїг. 'Али за пїїцом цѹлкѹм тїхо. Такий буў тлѹм цѹлїу годїну. По дванацьѹтї годїнї він бїрѹ сьвїчку, йде за пїиц, дївїт сьї, сидїт тáїа дїтїна ў бїлїм ўбрáна і дїжи йїмѹ ва тѹїи дѹакуїи і кáжи до нѹго: Роспѹвїдж мѹїїм рѹдичам, йакѹ йá ту мѹку тїрпїў (на пїїцу! — зам. Фїлька). І вїт тѹго часѹ бѹло спѹкїїно й тїхо.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Вучацького пов. від мамї Василю.

245. Жїнка покутниця.

Оден чоловїк оповїдав, шчо завсѹгди нового мїсяця вихѹдїт жїнка в перемїтцї... Вихѹдїт убрана, обута в жѹвтих чѹботьѹх, в бїлї сорѹчцї і молїт сї пїт цїркѹв.

Зап. 1903, від Василя Грїгорїїчука, в Вїдиновї, Снѹтиньського пов. О. Деревянка.

246. Як чоловїк покутував за табаку.

Булѹ два сусїди, один дїже богáтїй, а дрѹгїй дїже бїднїй. А ўбл пахали табаку. Але тѹй богáтїй нїкѹли не купїв собї табаки, лїш заўше ходїв до бїднѹго по табаку. Ўсю табаку му вїнюхував. Такий був скупїй. За тѹ як вмер, то ходїв по сьвїтї, не мав спѹкѹю. То син тѹго

бога́того пішов до ксьондза пора́дити єї, що робіти. А ксьонц так пора́див: Як він до тебе в ночі прийде, то спитай єї єго́ три ра́зи: Ве́яков диха́ніє хвалі́т Господа́ Бо́га. Чо́го ду́ша́ потрібу́є? Так три ра́зи. — Та́й син послу́хав. Як іно́ по пі́ночи, то вже чека́є на ба́тька. Аж ту надхо́лит та́кий, як за жи́те ходив, тільки ста́рий, ду́же ста́рий. Сино́ви во́лбєс ду́бом ста́ло, але єї пита́є: Ве́яков диха́ніє хвалі́т Го́спода́ Бо́га, чо́го ду́ша́ потрібу́є? — А той ніц. Той знов дру́гий ра́з: Ве́яков ди́ха́ніє хвалі́т Го́спода́ Бо́га, чо́го ду́ша́ потрібу́є? А той знов ніц. Аж за тре́тим ра́зом ка́же: Возьми́, си́ну, що найкра́сєші во́лі, та дай тому́ бідно́му. Я за єго́ таба́ку так покúту́ю! Та́й зник. Він так зробив, а ба́тько вже не ходив.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Івана Вагрія, В. Левинський.

247. Як ніч приходив по чисту сорочку.

Буў ксьонц і маў попа́длу і казаў до не́ї так: Пам'ята́й, йак йа ўму́, то жи́бє мене́ ни ўби́рала ў́ чисту́ сорочку́, тільки ў́ брудну́. — Ну і йак ксьонц ўмер, те́й вона́ йго ў́брала ў́ брудну́ сорочку́. По сме́рти приходи́ ксьонц і проси́, жи́б вона́ дала́ йму́ чисту́ сорочку́, бо йго́ ни хочут на тамти́м свѣ́ті́ прийня́ти. А ймосьць ві́повіда́й: Йак ти хты́ў, йа́ ти́бі так зробила́, а тепе́р чисто́ї сорочки́ йа́ ни ма́ю дла́я тебе́! — І ксьонц вирнуў́ є́и наза́т до сво́го гробу́. І зноў́ му́сьїў за ка́ру по сме́рти ше́ мшу́ прави́ти. І йак прави́ў, Па́н Ві́г до него́ ка́жи: Не праў́, йа́ того́ ни прийму́, йди́ по чисту́ сорочку́. — І той ксьонц за́чеў пали́мара проси́ти: Йди́ ми́ньї й проси́ ймосьцьї́, жи́би ми́ньї дала́ чисту́ сорочку́ і ска́жи, жи́ мене́ Бог ни хо́чи прийня́ти ў́ брудни́й сорочкѣ́ до се́би. — Пришоў́ пали́мар до ймосьцьї́ й проси́, щоб дала́ сорочку́. Ймосьць розлу́тила́сь, пішла́, білу́ сорочку́ ў́звєла́ і кину́ла: На ма́ш! За́нєси і нех ту́ вѣ́йєнци́ до мене́ ни посла́йни по ны́ц! — Ну, те́й пали́мар ту́ сорочку́ і даў́ ксьєндзє́ви. Ксьєндзє́ подьєкуваў́ і подьїў́ є́и і більши́ ни приходи́ў.

Зап. в линни, 1902 р., на Стриганці, Камінецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

248. Мерлець не дає спокою своїйому синові.

Ў́ йидни́м силы́ ко́ло Йаго́льниці́ уме́р го́спода́р ста́рий, а лишї́ў на сво́їм місци́ го́спода́рем си́на сво́го жо́на́того. Нако́лі́ син тата́ по-

ховаў, ни маў спокійноіі нѳчи чїрис кїлька пѳддїль, аж паймаў собї сїла хлѳпїў, шчѳбї з ним нучувалї, так тїшкѳ тато по смїртї докучїў му. Шчѳ нѳчи прїйдї годїна двїйїта, дїсїята, шчѳбї час спочивати, почїнаїи сїи грїмїт, гўркіт на стрїху, роскїлаїи рўзьнїми рїчїми і тѳго нїхтѳ вїтрїмати ни гѳдїн буў і чужї лўдї ни хтїли ўже йти, тѳїї мїнтрѳгї тїршїти там, аж мўсїў молодїй гѳспѳдар вїступити с свѳїї хати ж жонѳў свѳїѳў і чѳльїдїў ў комїрни, лїше обрѳбїў дѳнпу гѳспѳдарку на обїсьтў. С кѳждим чисѳм ходїў і перекѳнўваў сїи ў нѳчї, чи прїпаткѳм ни ўспокойїў сїи ўже той стўкїт і грїмїт ў йїгѳ хатї. Дѳўгїй час трївало і ўспокойанїи ни бўло. А той гадзѳ ўсўда скаржїў сїи, де лїше сїи с ким здїбаў, жи го такѳ нїшчїслїва годїна снїткала, шчѳ маїи свїўї хату, а ў чужї мўсїт сїдїти. Йїднѳго рѳзу зайшоў подорѳжнїй Мадзўр до кѳрнїи і на той час буў там і той гѳспѳдар молодїй і гѳворїў ѳ тїм с свѳїїми знайѳмїми. Мадзўр чуў бѳсїду тутў і кѳжи до тѳго гадзї: Чѳго так цїрїпцїи тѳму? Йїабїм нї цїрїпїал! — А гадзѳ йїмў кѳжи: А шчѳж бїстї рѳбїли? — Йїа бїм допїльнѳвал, кто то йїст і чѳго ун хцѳ. — Назначїў му гадзѳ плѳту при свѳїтках пїїдїсїїть золѳтїх дѳти, йїак тѳго ўсѳго допїльнўїї і ўспокойїт му дїм. Мадзўр на тотѳ сїи згодїў і росказѳў собї прїнѳсти квѳрту горїўкї і зварїти собї йїдла і до тѳїї хати прїнѳсти і свѳїгло там дѳти і сам будѳ там нучувѳў. А гадзѳ йїак схѳчи, то нѳї сїи дївїт чвїриз вїкїѳ, шчѳ вїн бўдї рѳбїти. Прїнїс гадзѳ квѳрту горїўкї, гадзїнїи дѳла хлїб, мѳсло і пїрогїў зварїла. І занѳсли до тѳїї хати, де старїй небїшчїк нїслѳкїї рѳбїў. Занѳр сїи Мадзўр ў хатї, засвѳїтїў сїи ў нѳчї свѳїчку, сїїў собї кѳло столѳ, напїїў сїи горїўкї, попоїїў фѳїно, нарѳштї кѳло дїсїїтойї гѳдїнї зачїнаїи сїи гўркіт на стрїху, а нарѳштї грїманїи дверїї сїїнїи. А Мадзўр стаў кѳло столѳ і вїпнїў шчѳ горїўкї. Нарѳс сїїльнѳ грїмнulo шчѳс до сїїнїї і нагли дѳвѳрї до хати ўтворїло і стѳла пѳстѳть чѳловїка подїбна небѳшчїка, тѳго гѳспѳдари тѳта. А Мадзўр еказѳў рїськѳ до нѳго: ўшѳлькї дух пѳна Бѳга хвѳльї! — А той вїдзїваїи сїи: І йїа хвалўў, ѳлїм тїшкѳ зогрїшїїў. — Мадзўр вїдзїваїи сїи: Чѳго дўша потшѳбўїї? — Кѳжи: Нѳї мїї сїи наймѳ сѳрок служѳбїў бѳжїх за мўїў дўшу, а будў йїа спокїїнїй і вїн будѳ маїи спокїї, бїльшї жаднѳго гѳлѳсу нїпрїїїннѳго чўти вї бўдї. — Вїдзїваїи сїи Мадзўр: Зѳстаф мї знак, ѳбїм покѳзал тѳмў сїїнѳвї, жїсї ти бїл. — А той кѳжи: Дѳй рўку. — А Мадзўр кѳжи: Пѳлуж на стул! — Пѳстѳть пѳстѳвила рўку на стѳїў і йїак рўка займїла, так стѳїў дурх вїгорїў. І обїрнїўла сїи ў дѳвѳрї і пїшла на нїїнїшнїй дѳнь. На дрўгїй дѳнь Мадзўр опѳвїў гѳспѳдарѳвї, чѳгѳ

Йнго тато жидайи, абі зараз впоуниў і буди спокій мати на заўши, шчо господар зробиў до двох день; до sóрок божниць роздаў на служби ббжі, а Мадзурá затримаў при собі на сям день. По сямóх днях видыў, жи спокійний ў своїй хаты, заплатиў му, шчо обіцьиў і спокійно жиї с своїоў родиноў до нинішного дня.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

УІІІ. Висі́льники і топельники.

249. Як позбути ся висі́льника.

Як дес си трафит, котрий си затегни, то его ни ховають на цвинтари мизи людьми, али на граници. І вже коло тої хати страшно вечирами. Він завши ходит вечирами і показує си як тіна. Як він си показує, зарас чоловікови дубом волос стає і чоловікови ни дає говорити — мову умкни зарас. Як котрий такого сердца, шо годни его вдарити, (али на відлі), то ни буди ходити. Щоби він ни ходив, то сіють віт самого дому до цвинтари маком, шо як би він встав, то мусит внирет мак притати і ему кури запіют, нім він допрчи до хати.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

250. Дівка висі́льничка.

Буў йа ў Бариши, а там буў льєвічий і маў доньку і та донька покріла сьї. Йак старій сьї довідаў, тай кажи до неїї: Ёжес си вїстройїла, али наколі будеш ма́ла, то тьи застрїльу. — І ўже ни було тїлько місяць до того чису. Вона ў ночї вїйшла і ў ганку повїсила сьї. Ра́но виходи, а вона ўже нижива. Ёзьїлі йїї до хати, поставили на катифельок, то шче сьї ў ньї литїна трїпала. Потобму йак йї поховали, то вона ходїла шчо дньа і гойдала сьї на воротьох. То йа сам йїї нираз видьїў, а камїньї то шчо ночї насадила побўний той ганок, а ра́но мўсьїли виносіти. То так було цалий рік.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

251. *З висільнички горстка конопель.*

То в ніст було. Там повісила єї одна жінка на вербі, на своїм обісьцю. Теї ту жінку вже поховали — гет, теї в якісь час — вже не знаю, як то було, чи в тиждень, чи як — спостригли так в ночи на вербі — ту жінку. І так чирез кілька ночій, теї єї дужи та родина бояла. Бояли єї в ночи встати. А то єї довідав тамтейший побирезник — дужи відважний. Той ніколи єї нічо ни бояв. І він прийшов єє пириконати, чи то правда є. І акурат сів собі вже так там, чикає, коли то буде. Нарас дивит єї — вона є — висит. Ну, єго так трохи страх зібрав, али він ще так ни бояв єї нічо... Теї гадає собі так: Піду я на другу ніч... Пішов на другу ніч знов, вона знов була. На третю ніч так само. Тогди він ще постановив собі прийти в день на то місци — під ту вербу. І прийшов і пириконав єї, що то була горстка конопель.

Зап. О. Дервянка.

252. *Велеснівські висільнички.*

Йіхалисмо на нїч с кіньми на Баряске, то повісєльнички з велеснівської гори стьгнули з Петра Гаргана чобіт і на другий день ми йго найшли аж на кінцях. А раз ми йак спали, Тишкієский здоймиў верету і поставиў коло сєби. То йиму так снаскудили верету, жи мўсьєї кинути. А ў нас буў новий кінь і ўсе льубиў пасти сьи мін тими кінцями. То йго так бұди зїздили, шчо ми мўсьєли продати, бо ссох на нїц. Вони, тотї повісєльнички, йак йшли до кінцїў, то ўсе латкали, а йак виртали, то плакали. Типєр ўже того нима, бо типєр ховаїут по цвинтарах, а тогди бұло не йидно такє.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїєського.

253. *Дезертир.*

Буў хлоп с Хашчова ў вєську ў Перемїшли, а дєбри не знаїу, мєже й ў Самборї, дось дєсь ў той час пєрег сьватами рїздвяними пушчали на вўрльоп — і з нашого села вьходїли ци три — ци шчо. 'Али йа дєбрє не знаїу, ци то він здезентироваў, ни то мєже й йго пустили на сьвата. Дось жи він повісїў сьа (1898 р.). Повїдали так, жи брат му поїхаў дєсь на фїрманку, а йимў велїїў молотїти т сьва-

тým паші. І повідали, жи йшоў шандер за ним. А він увідьў, пішоў до стаїны і сьа повісиў. І бачуж не доповіли там, ци йак, жи го по ховали на цвинтари. А потому пішли, найалі цїгана з Льютовишч, цїган віткопаў за десьятку. І вївезли го на границьу — называт сьа на Градишчох — і там поховали. І шчо там з ним было, то ўсьо зметали: віе, ўсьо, тьїлькo худобу назад ўвзали. І потому хтось заскаржиў; пёўно, жи го йнго родичі. І ўни тепер хольат на протокул по йиден, по два, притыгаўт і так ми сьа вїдиг, жи тогды вельїи ўсьї вітови, бы віткoпувати, а теперь не штўка, жебы на віга не падала ўсьа вина. А ўни шче пішли там на границьу дивїти сьа ў грїб і там йнго не найшли такїй — йакась йнго родича мўсит. Теперь повідаўт, жи Жиды го віткoпали, жи хотьат тото до шинкїў, бы йакў кістку маў с повїшеника, бо де йакїй шинок йи, то повідаўт, жи ў кўждым йи на тото, жиби сьа так льўди вїшали на горїўку, йак він сьа вїшаў ци на дєрево, ци там на шчо. Дай-ми на то не хьба з нього, али по ўсьїм сьвїтї, де йакї шинкї сут, то ўсе Жиды на тото вїжат. І йа не знаўу, ци то будўт дайак доходїти, али йнго не было ў гробї.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Грива Олішца Терлецького.

254. Висълник вкидає коня до студнї.

Йак йа служїў другїй рік при воеьку, а ми стоїали по кватїрах ў сїльї Сапїжанцы, оьжи там була кoршма і буў арїндар, а ў него служїў йакїйсь старїй чоловік, называли йнго Сёмком. І рас шчось йимў сьи стало, надoїў му сьвїт, ци шчо там, і ўзвїў, пішоў до стаїны і повісиў сьи. То сьи робїло ў зимї. А на висьнїї, йак прийшли конї з бригадшколи і там закватїрували штїри конї. І заўши улани казали, шчо Сёмко приходиг і спускаїи конї ў ноцї і поўтвїруїи дверї. Али жи сьи с того ўсьї сьмїяли. Аж йак ми прийїхали з манєбрїў, йак ўже нарокували рекрўти, даў мїнє вахмїїстїр такжи там на кватїру. Йа, шче праўда, Сёмка ни вїдїў, али за каждїй раз вїдїў йим йнго збїтки. Скидаў с стрїху сьїно, ўтвїраў дверї, випускаў конї зї стаїны і пнїши. Аж йидного разу здаїи сьи, шчо хтїў трoха поїїхати на конї. А було то отак: ў вєчїр прийшли ми від росказу, напоїїлисмо конї, йа здоймїў пoрцїю сьїна і постїїлисмо собї ў стаїни, бо ў хатї буў дўжи морoз, було зїмно. А було нас там трох: одєн рїкрўт, називаў сьи Тонорoскїй і йа і патрoльфїрїр Сїмїнєц. І той рїкрўт льїх собї під жoлуб спати, а йа росстїїў на корїтарї сьїно, позали-

раў двэрі ўсы і польгалісмо ўбидва спати с тим Симинцем. Нараз ў ночі йа слўхайу, шчось нуби стогни, нуби кричйт; йа буджу тóго патрòль-фірэра і слўхайим обидва, а то ўсе шчось: Ге-е-е, ге-е-е! (стогне). А той Симинец дўжи сьи бойаў і йак тотó ўчуў, тай схòпиў сьи і зачиў тыкати до хаги. А йа схòпиў сьи і злэпаў йигó. І дивим сьи, двэрі ўтворенї. Засьвітїли ми льямпу, дивим сьи, нямá йидного коньї. Вихòдїм ми на двір — а там бўли двэрі з пїтсьїньї до стўднї, на горòд була стўднї — а вїн, йак вийшоў, той кїнь, зьї стайнї і зробїў собї такé вилїке кòлїсо йак ў нас називаїут грòситўр і так надокòла бїгаў, а потòму прòсто вїт паркана, від гостїньцьї, пўстїў сьи бїчи на стўднью, на барийїр, йак ўже відїхаў райтшудлю. І скòчиў бїс стўднью, а̀ли шчо за далéко скòчиў, бо шче до стўднї бўло бїльши йак три кроки, а сльїдў ўже ни бўло. — бо ту буў сьньїх, то вїтко бўло, — і йак скòчиў на стўднью і заднїми ногами трафїў на самў дьїрў і ўпаў ў вòду. Йак ми тотó ўчўли, а зобачили, шчо нямá коньї, то ми ўже зна̀ли, шчо то Сёмко там ним зайїхаў. Зарас той патрòль-фірїр побїг до фірэра, фірїр казаў трубїги а̀нтрїг і посходїли сьи улани — а ни так то жїво, бо то бўло ў ночї, дванацїта годїва — прївєсли ужїска і двї драбїньї, зїнвзали до кўпнї і пустїли ў стўднью. І йиден ўлан — писаў сьи Дармòць — польїз до стўднї і ўзяў коньа шнўрами за нòги і бїс попирèк і ми зачїли тьїгнути. Вїтьїгнулисмо рїмно с цимбрїноў, шнўри сьи сєчули з нїх, а кїнь боўть — тай пїшòў назад ў вòду. Польїз жи зноў той ўлан дрўгий раз і поўїзаў моцнїшчи і вїкигнулисмо аж на верх. Йак йїсемо йїгó пїрикїнули бїс цимбрїну, а вїн ўпаў на зємлю йак нїживїй, а пòтым схòпиў сьи, фїрїкнўў і побїг на горòд. Потòму вирнўў сьи до стайнї, зайшòў на свїй штòнд і зачаў йїсти солòму. А фїрїр кажи: Дай му сїна трòхи! — Йа му здоймїў сїна і даў йїм му йїсти, вїн ўхòпиў нару разї сїна і ўпаў на солòму. Йак ўпаў на солòму, то лижаў штїри нїдїли, спух буў цїлий, йак колòда, а пòтїм, по штирòх нїдїльòх, зачаў ўставати, нòги му сьи погойїли, шчо бўли шкїру шнўрами постьїгали — і кїнь сьи вїходиў. На дрўгий рїк ходїў на манèбра, а йак ни здох, то жийї шче до нїнька.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького повіта, від брата Фїлька.

255. *Висїльник на весїлю.*

Булó два товаришї парункї, дўжи сьи льубїли, чїрїс кїлька лїт. І одїн дрўгому сказаў: Ти, брати, йак сьи будеш живїў, абїс мнє за-

проси́ў на висьлі́й, а йак йа сьи буду́ жині́ти пэ́рши, то йа тибé за-
 про́шу. І ста́ло сьи на тым. Той ў рік одéн пові́сиў сьи, а той дрў́гий
 жині́ў сьи та́й йшоў просі́ти по силу́ йак зві́кли, пирипросі́ў ўсьу фа-
 мі́лію́ сво́ю, та́й йде по́при то́го похováного пові́шиного с сво́йім
 дрў́жоў та́й пригада́ў си за нéго, йак далі́ собі́ слово, та́й ка́жи: Ну,
 бра́ти, абі́ й ти прийшо́ў до мéни на висьлі́й, на корова́й, ў вéчир. —
 Зьйі́шли сьи ў вéчир на корова́й лў́ди прошéні, приході́т той пові-
 шиний. Та́й ўздри́ла ўже цы́ла фамі́лія, півна́лі го, він півна́ў сво́го
 това́риша, пусти́ў го за сьты́ў, ка́жи: Сьйда́й, бра́ти, колі́с прийшо́ў. —
 Лў́ди повіди́ўили сьи, одвí сьи понапў́дзували... Прибу́ў він той
 корова́й за столóм, ны́ц а́ні йі́ў, а́ні пнў́, а лў́ди йі́ли й пíли. На-
 рэшты́ ка́жи: Будь здоро́ў, бра́ти, бо ўже прийшла́ мойá годі́на. І абíс
 прийшо́ў, про́шу йа тибé на мойі́ висьлі́й; і то ти ка́у, жи́бíс прий-
 шо́ў. — А він ка́и: При́йду. — Ка́и: На той дeнь і на той, абíс бу́ў
 на тым і на тым мíсци, бо йа по тéби при́йду штирма́ кíньми. — 'Али
 той ві́т то́го часу́ сумў́и: Йак йíхати до пові́шильника на висьлі́й?
 Стра́х збíра́йи. Сказа́ў він кeбóндзoви, жи́ така́ й така́ рíч, йа запро-
 си́ў на висьлі́й пові́шиного, а він минé запросі́ў; хóчу сьи ві́сповíдати
 і пойíхати до нéго. — Ві́сповíдаў сьи і кeбóндз ка́жи: Йди, ва́й тьи
 сíла бóжи прова́дiт! — Кíшко йимў́ збíра́ти сьи, а́ли тра́ йти, при́й-
 шо́ў той час. Приході́т на то́то мíсци, литíт штирма́ кíньми по нéго;
 сьі́ў він на той пóвiз, литíт, тара́хкотíт ў пові́трьу — а йимў́ сьи зда-
 вало́, шчо дорóгоў. Завíз го та́й ка́жи: Сьйда́й ту. — Сьі́ў він на то́то
 крíсло, то такі́ палáци дiў́ны. Зачíли гульáти там, нíмá ратў́нку. А він
 ны́ц, так сидíт ў нéго, йак той на йíго висьлі́ў, нí йíсьть, нí пíи,
 сидíт і дíвiт сьи. А то́тi гульáйт і óчи си йакоўсь водóў промíва-
 йут. А він собі́ промíў та́кжи однó óко. Ўздри́ў, на такі́ ска́лы сидíт
 висóкi, шчо лы́к лычéнний. Водá доли́ноў шумíт, бáнда гудíт ўсьи-
 льáкiми голосáми; пíзнаў сво́го това́риши тим óком, шчо промíў —
 дóти ни знаў, та́й ка́и: Бу́ў йис ў мéни на висьлі́ў, а чумў́ ти нí йíў,
 нí пнў́? — А він ка́и: Бо йа так ма́йу; а чумў́ ти ў мéни нí йíў,
 нí пнў́? — Бо й йа, ка́и, так ма́йу до сéби. — Той ка́и: Ну, сьйда́й
 на фíру, мў́шу тьи відэ́сти там, ві́тким ўзьи́ў, а то далéка дорóга. —
 Ка́и: Будь здоро́ў, бра́ти. Ўжéсмо сьи розвíйшли типéр; ти бу́ў ў мéни,
 а йа ў тéби. — Сьі́ў на тутў́ брíчку, зайíхаў на то́то самé мíсци, стаў,
 нíмá нí кóний, нí ны́чó, лишé та́кий корч глoйóвий, кольў́чий, жи́ ни
 зна́ти, йак на нíм сиды́ў, а кóний, нí ны́чó, нíмá. І йак пíшоў ві́тти,
 то ўже бíльши ны́кóли обá ни сходили́ сьи.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси
 Сеньчука.

256. Як виглядає топельник?

Як си втопит потоплавник — має право 7 літ ходити, як і повішльник. До потоплавника ни говорити, ни зачіпати, ни кедати — нічо! Він таку має натуру, що як узрит чоловіка, то си зара заригочи, як ті русалки. Він ест білий все, показує си нового місяце у тім самім місци, де втоплений. Має тільки право бічи за чоловіком, як широко ровливає си вода у повени.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

257. Топельничка на плечах.

Одєн чоловік пішоў на рібу, Іакім Захаркіў. 'Али була сьи ўтопила йидна молодїцьи, Шміґа. Вітьигли її з водї, порола її комєсьїя і капла кроў на йидного ту адїйункта, Маркоўского і шчоє му віт тоґди бракувало. А той Іакім йак пізноїї порї лапаў рібу, сталапала сьи вона ў крошни, він ўздріў, жи потоплинничка тотá і він сьи напудїў. І вільїзла му на плєчі і принїє двоїи гонїи аж до дому, а там шчєзла коло йигó дому. І во два роки нїдїу і помєр. Типєр бїднї дїти сьи лишїли, сїроти і жинá, і бїдї гїрко аж до сєго часу.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексї Сеньчука.

258. Як хлопці втопили жінку.

Була ў нас йидна жінка, називáла сьи Марїна і любїла хлопцьи. Прийшла на йáрмарок, зайшла собї на шинк до Гєршка, віпила однў кватїрку, віпила друґу, натхóдїи хлопцьи. Уже бирє хлопцьом; та бо ўже зачїли хлопцьи й їїї брáти, а їїх бўдо дєўїить. Вівили вони їїї с шинкў, пиривилї їїї на Пазьукóвого Паўла подвїри, вівили на горóд і так сьи шїбали з неў, ам прийшли пїт пиривїску цєркуву. Пїрид досьвітком зобáчили вартїўникї, а вони поўтьїкали дáльї з неў так, йак тьїчнїї. Прибїгли аж ў Корунєву вўлицу, ўже там свитáло на день. Вона була ў кожусї і фўстцьи. Так їїї кїнули ў Днїєстєр і ўтопили, бо їїм ўже сьи прийїла була. Рáно сусєїда Олєкса вїїїхаў на вóду чоўном шукáти вєршї на вóдї. Дївїт сьи, лїжит йакáє шкїра. Він гáдáў, жи то стєрво, дївїт сьи, а то жінка. Ни пізнаїи, й шчо за йидна.

Виртаїи сьї до свѣго дѣму, говорит до сїна: А ходїш, Фїлїмѣни, йакас баба ўтоплѣна. — Нивїстка йак почула, а йїїї мама була дужї ў грїзотї, так вовá гадала сї, шчо то йїїї мама. Бїжїт над вѣду: Ай, мамо, мамо, та ви ни мáли шчо робїти та топїти сьї? — Плáчи. Тай ви минїї ни сказáли, йа би вас була ни запомогла трѣха, йак ви так упáли! — А на лицѣ ни дивит сьї. Зьїйшлѣ нас три хлопї, вїтьгїгли ми йїїї на бѣрїг. Пообзїрáлисмо по фѣрмі, а то Марїна Шмїга. А то ти, сѣстро, аш ту забїгла в Дубрѣви? Та ни моглáс на Дубрѣви повїсити сьї, áлце ту забїгла топїти сьї? — Зьїбрáў сьї Олѣкса, бїжїт до ўрїду дáти знáти, шчо Марїна ўтоплѣна йї на Пирївїсци ў Днѣстрї. Пїслаў вїт Мїхáйла Коўбасу, польїцїяна, до Трути Паўла, шчо би запрїх кѣньї до вѣза і шчо бї йїїї ўзьїти до трунáрнї. Вїсадили ми йїїї на фїру, кѣси сьї спустїли чїрїс помѣстїну і кїгнут сьї. Сорѣчку на нїї хлопцї обдѣрли, гѣлоў лїткѣў блїскайї. Скїнули йїїї ў трунáрнї, прїйшоў йїїї Йацкѣ, чоловік, тай ў пїсок: трас! Ти, к.во, ни могла сьї на Дубрѣви повїсити, али йшлас аш топїти сьї? — І шче го за тѣто хотїли потїм до арѣшту ўзьїтї, шчо ўдарїў по смїртї. Йак йїїї поховáли, йак вѣчїром до опїўнїчної годїни новѣго мїсьцї хѣдит і завѣдит пѣнад вѣду, плáчи і завѣдит за свѣїїм Йацкѣм, шчо йї ўдарїў кулакѣм по пїску.

Зап. в липни, 1902, в Корѣнци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

259. Як баба пустила сплав.

Гнáли ми статки с Корѣнци, аж йїсмо сьї йїмїли ў Сновїдїўскї крѣчи, злápáлисмо сьї там на нїч. Ўзьїў Ількѣ Йанцьїў крѣшнью і лапáў на крѣшнью рїбу і так тѣїї рїби наловїў, шчо маў собї шчо дѣбри заўдáти на плѣчї, самѣїї пїдѣстви. Смѣркло сьї ўже дѣбри, прїплила баба до сплава, свїнїла сьї на кїрму, водá кїржоў гѣйдаїц, баба по кїрмі: Талáп, талáп. Зачїло свїтáти ўже, побудїли сьї сплаўнїкї, кáждїй зальїз на свїї сплаў пускáти, а мїї буў самїїй зáднїй. Гнáў йа той сплаў з Ількѣм Йанцьївїм. Кричїт вїн: Івáни, Івáни, ходї по судá. Бўдем мáти кўхарку. — Кáжи Івáн до Ількá: Озмї бїдў та друль, най плїнѣ до пса. — Ет, Івáни, грїх. Вїтьгнїїм на бѣрїг. — Ни тьгнїїм на бѣрїг, бо ворѣни розїдѣїт. Пусти йї на вѣду тай йї рїбакї злápáїут. — Пустиў вїн йї на вѣду, плїнѣм ми с стáтками, с сплавама і плїчѣ баба за нáми. Лїшїла сьї вовá з зáду, а му поплилї на пѣрид. Ни знáїу йа, ци йїїї йїмїў хто ў той час, ци вовá дáльї поплила,

Іміли ми сьї на нїч, приходим на бєрїг, придиўляїи сьї минї бáба, шчо їи на сплавї. Стиснуў Ількó Івáна за рúку: Уставай, Івáни, уставай, бо твоїá бáба на сплавї. — Кáжи Івáн потихо: Цьїхо, хло', їа ўпирéd вїджу, таї нїчóго ни кáжу. — Ньїц бáба ни рóбит, вїлазьїи на бєрїг, бирé сьї до канатá, до швáри, до гартúльцьи, шчїпáїи швáру с пальá, залїзла ў вóду, гартúлиц ў рúки і друльїи сплáў на вóду задóм. Вїдрúлила зад на вóду і сплáў обиртáїи сьї. Говóрят Івáн до Ількá: Ільку, шчо будéм рóбити? — Кáжи Ілько: Ньїц ни рóбїм, лиш львємо на сплáў і кричїм: Пускаїти, хлопцї, бо ўже день. А вони ни бóдут знáти, шчо стáло сьї, таї пúстьит, таї будéм рáзом ў компáнїїи. — Вїтзвáїаут сьї хлопцї; Пускаїти, брáтї, бо ўже Івáн Чúба поплáў. — Їак хлопцї сплавї пустили, так бáба плїлá з нáми, пóки когút ни заїїаў: Знáїиш, дурнїї варїáти, було минé цвáйкоў вїт сплавá ни друльїти, буў бис спокїїно ночуваў! — Зачїло свитáти, зачїла ў Ількá і Івáна душї ўступáти, бо ўже сьї бáба ўступїла.

Зап. в листи, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кіндрата.

260. Як приходив топляник.

Ми сидїли двї нас ў хатї з вуїанкоїу і варилисьмо сибї вичеру. Їа чикала на своїу маму, а вуїанка чикала на свого сина. Приходи десь година годинаньцбата, приходи хтось і пукаїи до двирїї. Їак то запукало, а вуїанка сьї сховала на заїїецок, їа викьїдала кашу з горшка і їа сьї дужи злєкла. І їак пирїстаў пукати ї питаїу сьї: Вуїанко, чо́го ви сьї сховали? — А вона кажи: Тьхо буть!... — Їа сьї питаїу: Ідьїть сьуди, та чо́го сьї бойїте? — Вуїанка вилїзла зі заїїецка і ўже зі страху вечерї ни їїла. Та кажи: Ходи до мени, пїдимо спати. — Али ни задоўго знов: Пук, пук, до двирїї, отворїть там! — Али ми сьї знов позлєкали і сидьїли цьїхо. Али знов кличе: Отворїть, ни бїїти сьї, то їа! А то була мама моїа, теї кажи: Малисьти ту го-сьтьи. — А ми сьї питаїимо, їакого? — А буў твїї чоловік — кажуть до вуїанки. — А вуїанка питаїи: А їак ти знáїиш? — Бо їа їїго здибала на Їївковїї горї, їак повертаў назат. — А ти їак знáїеш, шо то вїн? питаїи вуїанка. — Пїзналам їїго по убраньу; і вїїшоў на праву сторону з дороги і засвїстаў сибї, і хтьїлам їїго запитати шо, али вїн подьїї сьї. — Тоди ми сьї пирїконали, шо топляники ходьет, бо вїн буў ўтопїї сьї, називаў сьї Пїтро.

Зап. в листи, 1902, на Стриганцї, Камїнецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

261. Лошак — топельник.

Рас на вѣсну прийшли ма́ма пізно з па́ньского ідесь б́ула оди-на́нцьбата го́дина, йак пішли з ста́ршим бра́том до Б́уга полока́ти пи-льушкі. Поло́шчат, али шось зачѣло гуля́ти по воді і брат побачи́ў те́й ка́же: Диві́ цьі, ма́мо, шось таке стра́нне гуля́йе. — А ма́ма, шоб не стра́хати йго, ка́жут: То ны́ц, то ві́тер так. — Але то, шорас бли́жче підбіга́йе по воді, а брат хо́че ўты́кати, так сы́ бойі́т, а ма́ма не пу-ска́йут; аж виска́куйе на бе́ріг лошачок. Ско́чнў — сь́уди-ту́ди і бо́ўть ў во́ду і ста́ло ти́хо. І за́раз за три ни́дрили той брат ўто́пнў сы́ на то́му місци, а то то́пльаник йіму показува́ў сы́.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

262. Топельник у постати дитини.

Рас ў льіты́ д́уже ў до́світа йа пішла́ до Б́уга пра́ти, там ко́ли гоконі́ска. Йа-по прихóджу гет, скы́нула шма́тьє з се́бе, ди́ўльў сы́, а з воді ко́ли ме́не виско́чнў го́лий хлопчик, та́кий шо ма́йн ро́чок. Ви́скочнў, стріпа́ў сы́, пітскóчнў і засьмі́яў сы́ — гі-гі-гі! — А йа ка́жу: Сь́ват-сь́ват-сь́ват Ма́тынко Бо́жа — те́й перехресті́ла ту дити́ну, а воно́ бо́ўть ў во́ду! і так зави́рувало, йа́тби де́сять хлопі́ў, те́й по́тім сы́ сті́шило і ны́ц не б́уло. А на ті́м місци за́рас бе́рег вівали́ў сы́, зробі́ло сы́ ба́гно, така прі́рва і то йе до ны́ншнього днѣ́ і ны́чим то́го зага́тити не мо́жут. А то бу́ў то́пльаник і він хты́ў сы́ побавити трóхи на пі́ску і погрі́ти сы́ до со́ньцьє. А він ў днѣ́ не віди́ ны́ц, ті́лько ў но́чи; але йак йа перехресті́ла йго, то він хрестá за́ра' по-чу́йе і ўты́кайе.

Зип. в липни, 1903, від Тацьки Олексевич, у Камінці Стр. А. Веретельник.

263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга.

Па́рубок йден бу́ў засиды́ў сы́ ў ды́ўчини д́уже пізно ў но́чи, а він ма́ў йти ко́ли Б́уга, де сы́ д́уже шма́т льудий пото́пло. Ў ті́м місци за́ўше шось сы́ показува́ло і стра́хало і туді́ ны́хто пізно не хо-ди́ў, бо сы́ ўсы́ бойáли. Те́й засиды́ў сы́ той па́рубок і стра́шно б́уло йму йти, але він сы́ сти́даў то ви́йавити ды́ўчини́ і пішб́ў. Прихóди'

на те місце, а переходіть його шось — нї хлоп, нї баба, тей нїц не каже, бере його за руку і тьєгни до Буга. Той сї не даїє, а то тьїгни так мѳцно, шо страх. Але він сї не даїє, шо сїли маїє, аш зіпрїї, аш вѳчи йому вилазьєт на вєрха. А то тьєгне і нїц не каже, тїлько тьєгне і тьєгне; а він, таїже нїц не каже. Али злїпаї сї він їакѳсь зубами за плїг і тїєне, шо мѳже, бо тут їже блїсько Бух і вир; і аш зѳби трїшчєт їнмї, а він не даїє цї. Аш він сї спашњєтаї і зачєїї ї дѳсьї молїти сї. І їак-по зачїїї молїти сї, то зара' то їго пустило і він їваї бїє памњєти і лежаї до рїньє і аш тѳди онањєтаї сї. А то буї тѳплиник і він хтїї затьєгнути тѳго пїручка до води і хтїї їтопїти.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камїнци Стр. А. Веретельник.

264. *Як топельник змочив жлопа.*

Я їшов одного разу в лїса. Віз-сми пруди — такий тарас. І вчїпив си а заду на пруди потоплавник. І покїм я взєв, та так став, та сиустив си на штїльвагу і так води хлѳпнув на него — водов рас і другий рас. — Таї потому назад собї сїв на фїру, а той потоплавник як мене зачєв льопати, обльопав мене чєсто, шо на мїнї ни було сорочки сухої. І потому як приїхав до двора і віпрїг конї, шов до дому і мїне кїшня напала — пси — даї. І такогє мїнї страху дали, жи ашим буї мокрїй, шє гїрши, як віт того потоплавника.

Зап. 1903, від Миколи Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дереванка.

ІХ. О П И Р І.

265. *Як батько втопив сина опирчука.*

Быў індэн такій парібок, жи ўзяў на другім селы жонў. 'Али жонá зайшла ў тяз і прийшоў той час ўже злыгáти і пішла си аж до матери на друге село. 'Али й він прийшоў за неў, той ійї гáзда. І ўрóдила сьа дьтїна, а ўни были вопирї, рóдичі тóї невісты. І пытáют сьа: Ци вопирь сьа ўродиў? — Котресь там повідат: Ныг. — А ўни гадáли, жи тот гáзда йї спит, а він слўхаў ўсьо. Уни на тым пожурили, жи ни вопирь і си бєсыдуўт, шчóбы робити, жибы він быў вопирь, тот хлопец малый, котрый сьа ўрóдиў. І стáрый отєць йї мóвит: Кобї знáти, дє бы трафиў тако́го, жебы лыг спáти і жебы сьа не кетнў, тогды йкакбы є тако́го чоловика ўзяў кырвє і помастиў тотў дьтїну, была бы вопирь. — А тотá невіста мóвит: Наш вотєць — свєкор йїї — усє лыгат спáти і не кетит сьа. — Уни повідáют: Тóбы йти, ўзвати з ньóго кырвє; али він ўмре до заўтра! — А тот сын його чўйи, жи утєць ўмре, али не оголóшат сьа нич. І так котресь вїттам полєгыло і принєсло кырвє і помастили дьтїну, приўзазали снур йадвábный від сьтїны до сьтїны, дьтїна перелызала тым снўром і йуш тїшат сьа: Уже будє вопирь. — 'Али той зьать рáно ўстаў, йде домїў, ци прáўда тотó. Прийшоў домїў, утєць ўмерлий. Поховаў вїтцьá краснó — він знáйи, шчó сьа зробило — і ўпригá волю ў виз і йде на друге село по жінку. То йуш сьа провелó доўный час. Прийхаў там, там сьа мóже погостили трóхы: Сьидáй, жінку, на виз, берї дьтїну, пойдємо до дому! — Йїдут вїттам і він наўмысно зайхаў ў таку воду велику, аж вис сплыў, а він шче ймнў за кóлесо, перевернўў, утó-

піла сьа жінка і утопіў сьа тот вопéрек малéнький. І д́жмат си так: Немá мого вітц́а, н́ай і вас обой́х не б́уде!

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбiрського пов. від Гриця Олiщака Терлецького.

266. Як умерла жінка утира.

Базьó Геврiк з на́шого передмiстi навiть по смертi ходiв до своi жiнки. Черес цiлé лiто ходiв. Ўсе в ночi по дванадцятiй та лiгав з жiнков спати. Тото люде видiли. А потóму жiнка попáла в тэжу. Нiхто i рáди не мiх дáти. Два рóки ходiла в тэжи. Аж поiхала до Львова, так i люди нарáдили на оперáцiю. Тай там i був конéць. Оперувáли, а вна такi вмерла.

Зап. в сiчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

267. Як опирi ловили газдиню.

То раз йиднá хоты́ла, аби мáла молоко́, газдiньи. I пiшлá на йури до кирнiцьи водi гóла брáти. Йак сьи опирi рúшили за неў, йак зачiли бiчи за неў, хоты́ли, аби вéзла йiх, тай вона́ йак прийшлá до дóму, то вiт тóгда глуха.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

268. Опирi свiчками.

Тóму петь лiт ци бiльше, забiли граблiма в Млiнках Весéлого. Я раз з Михайловим вийшов з кiньми на пiч. Кóнi-смо спúтали тай пусти́ли, а самi на копи́цю сiна вилiзли тай си байкé говоримо. Дiвимо сi, а там з борислáвського тра́кту зближае сi свiтло до нас. Чим ближе до нас, то все тóго свiтла бiльше i бiльше. Ми дiвимо сi — а вже тотó свiтло йде. А то чим раз бiльше свiчóк та лiхтарéнь. Тай вeso тотó обсiло Весéлову хáту. Як вийшли з хáти, то б́удо тих свiчóк мóже тiсе́чи. А то опирi булi.

Зап. в сiчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

269. *Опир у видї пса.*

А йиден оповідаў минї, йак він йшоў з міста до до́му, тай десь так ў половинї дорóги, дивит сьї, литїт білий пес, тай гуц йимў на плечі і кажи: Нисї! — Той хочи скинути, а́ли ни може. Задривїў цы́лий, нисе́, са́пайи, ледви дїхайи, бо то бідá тьшкá. І так пьїс го аж до до́му. Гада́йи він собі: Кобі йа тибé заньїс до хáти! — 'Али той лишé на сыннї двэ́ри, а пес гуц з не́го. Ухóдит він до хáти, застра́шнїй, змўчнїй, жінка пита́йи сьї, шчо йимў, а він моўчїт. Аш ту за хвїльу кажи той пес спїт вікнá: А ти, сўчий сїну, зна́йиш, йак сьї заходїти! Тай пішоў. А він, той госпóдар, йак би буў шчо скаваў жївцьї, то той пес буў би йнго гет потьїў, бо то буў опїр.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Мих. Косїньского.

270. *Як опирї жерли ся по собачому.*

По нешпори в нидьїльу, йак то возьїт снопи лўди — поїхав хлопиц по снопи. Вобирнув кїлька рази. Йїхав зо снопами до дому. І дивит сьї — на конец села пси сьї коло кьїрицьї дужи кусайт. І він кажи до дьївчини: Чикай, — йа йїх зара розбороню! Взев і кипув вила мжи них. Тоди тїїї пси йаг тїїї вила вхопили, йаг зачили кусати... Тей хлоп поїхав. Прийїжджийи до дому, стали конї коло ворїт. Вона кажи до него: Вставай, Йївасьу, їди, фтвори ворота.

Будит йнго, а він аньї руш... Здїймили го с фїри, а він вже ни живий. А тому хлопциви йазик посьїкло на дрїбнї кавальчики. А то, жиби був тих псїв ни чїнав, тоби був на сьвїтї жив. То були вошпирї.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

271. *Собака — опир.*

У йїднїм селї дўже ўмирали лўде на слáбїсьць і йак стáли так дўже мёрти, то лўде зі страхў на нїч ўтыка́ли до льїса, бо ў ноци найбїльше ўмирали, а на день приходїли назáт. Алé йдно́го дня приходи йдна госпóдїньа до сво́го до́му, дїви цьї, а на подушкáх лежїт чóрнїй, тэньгїй псеко. Ба́ба гльáнула на него, тей яцьї йму не рóби, тїлько сво́їе рóби: рочиньáйи хлїб і печé. Спеклá йден пїтпáлок, на-

мастила салом і положила тому псови. Пес зїїў, вона подала йому дру-
гий і він зноў зїїў, вона положила третий, але того зїїў половину. Тей
господи́ннѣ та вийшла чогось на двір — приходи, а пса ўже нема.
І віт того дня перестала слабісьць і льўде перестали мёрти і бїльше
не мерли. Тей десь минуў рік по тім і та господи́ннѣ з чоловіком по-
їхали на йармарок. Прийшло, ў їднóму шиньку приступайи до них
якийсь господа́р тей питає: А памьнтайете ви, йак тому рік лежаў
у вас на подушках чорний пес, а ви годували йго пльа́цками? — Та
памьнтаю — каже господи́ннѣ. — Ну, а нѣц вам з тейі пóри з хати
не бракуйе? — Або йа знайу? — каже господи́ннѣ. А той показує пожа
с колóткой і кажи: Ану, пізнавайте того жожа! — Та, то наш, каже
господи́ннѣ, але з вітки він ў вас ўзьиў сї? — А той господа́р каже:
То знайете, той чорний пес, шо тоді лежаў у вас, то буў — йа. Йа йе
гопїр ўрóджаний піт такоїу планетоїу, шо йак на мене найде, то йа
мушу їти. Тодї, йак прийшоў йа до вас, то йа буў дўже голо́дний —
три до́бі нѣц не їїў і йаг би ви не бўди дали менї їсти, то цїлє
селó бўлоб вїмерло, не бўлоб сї зїстало а́нї їднóї дўшї. А на ту
памьнитку ўзьєў йа собї ў вас того жожа. — А ті, йак то почўли, хўтко
вїнесли сї з того шиньку, бо дўжи сї нальєка́ли то́го гопїра.

Зап. в линни, 1903, в Камінці Стр. від Петра Остапчука, А.
Веретельник.

272. Як опир ссав кров із молодят.

Шов на цвинтар чоловік. І здибайи коло Будзавівекої башти —
їде мирлець — вопир. І той вопир кажи до него:

— Ти шчо за їиден?

— То шчо ти! — кажи.

— А ти шчо за їиден?

— То шчо ти. — —

— Ти де їдеш?

— Там де ти... А де ти?

— Там де ти.

— Ну, каже, підем воба.

Їдут вони воба і прийшли до їднóї хати. Али там було двоїи
молодыт. Прийшов вопир до жінки. Взїв, виймив цицьку і кажи до
того чоловіка: Сси кров. А сам до її чоловіка і ссе кров ш чоловіка.
Али так ссут довго. Вже той вопир виссав ш чоловіка — прийшов
і кажи:

— Ов, ти щось помало ссеш. Шче кров йи.

Покоторгав і кажи: Шче жива.

— Е, вогори. Знаєш, молода багато крові майи.

І зачив вопир сам ссати. І виссали кров і тогди знов покоторгав, кажи: Вже нима.

Потому кажи: Ходи, підеш зо мною.

І прийшли на цвинтар. І той чоловік дивит сьи, грип фтворений. А той вопир кажи до того чоловіка: Бири, льєсь. А той чоловік кажи до того вопира: Льєсь ти фпирет, бо йа шче ни знайу куда!

І той вопир польіє. Теї зарас когут запіяв, теї сьи грип запав — запер, а чоловік сьи лишив на верха. А той вопир сьи відзивайи в гробі, кажи: Еї жиби йа був знав, жи ти такий пташок!

Чоловік сьи настрашив і фтык до дому і воповів, шо то вопир с твх молодьбит кров повиссав.

Тоди кебонц вітпавив набоженьство. Пішли на цвинтар, добули го, витыгнули го на верха і казав сукирами посебічи на дрібні кавальчики. І тоди взяли — закопали назат, забили кілочок восиковий в голуву і вже вийници ни виходив.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

273. Опир у Підгайцях.

Буў йа ў сестрі ў Підгайцях. А там ў сусьбди умер парубок такий, котрий маў до двацьцить лѣт і заслаб — до тѣжкѣи ўмер. А там така установа, шо кладут на лаўку під сѣтѣну. Подушечку рѣбѣи під голови з гѣблѣвѣк і так на лаўцѣи на голи лѣжѣт. 'Али нѣпри тотѣи шчѣ прѣсьи до того кѣла, шчѣбѣи прѣйшли, бо самѣи ни прѣходѣи. Так вѣн ўмер, прѣйшла йѣго мама до мѣго шваґра прѣсити, шчѣбѣи ў вѣчѣр прѣйшоў до кѣла. І при тѣм минѣи прѣпросѣла і йа таґжи прѣйшоў. Сидѣли ми так зо штѣри годѣи. Тому парубковѣи рѣки сѣи розѣврѣали, шо булі зѣязанѣи. Льѣди понанѣджували сѣи, али шчѣ так кажѣт: То здорѣў хлоп, то йѣго прѣдѣт, то томѣи сѣи рѣки розѣврѣали. Возьмѣт, таї зѣйжѣт зноў! — І так йѣго мама зѣйзѣла другѣи рас. Так за пѣить мѣнут зноў сѣи розѣврѣали. Так того було з дѣсьѣтѣи разѣи. Тогдѣи льѣди страхѣи набрѣли і поўтыкалі до дѣму, тѣлько сѣи лишѣла мама і сѣстра. Йак йѣго поховѣали, то вѣн таґи того вѣчѣри прѣйшоў до дѣму, то ўже йѣго сама мама оповѣдала і бѣльши йѣго льѣди на дорѣзѣи здѣбали, йак йшоў. Так ходѣи вѣн двѣи нѣдѣли і усе йѣх прѣрѣдѣжуаў шо нѣчи.

Старá пішла до ксьондза, зачала тотó ксьондзу оповідати. А ксьондз кажи: Чикай до заўтра, підем с процесіюў на цвинтар, вітконайим і сьи подівим. — І так зробіти. Йак го вітконали, а він лижит ў трунві ў долину ниском. Тогдї ксьондз кажи: Дайти осікового кола, забіў йа йимў ў голову. Більши він ходіти ни бұди, бо то йи справидливий опір. Він би буў за сьим лїт лўди потинаў. — Йак му забїли, бїльше ўже ни ходїў і вїхтó го ни вїдїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

274. *Загланний опир.*

Йиден газда тримаў наймита вісьим лїт, а того наймита відобрали до войска і він при войску служїў других вісьим лїт. А ў вісьим лїт повириўў той жомньир з войска. І на той час той газда ўмер і йнго нарідили на катафальок. А той газда буў опір. Йак прийшла опїўнич, то він спустиў йиднў нóгу, жи хтїў влзавїти. А жи лўди гадали, жи вона му сьи самá сеўнула і поправили назад. Другим разом спустиў рўку і ногу і зачїў ўставати. А тотї лўди ўздриўши, шчо він влзавит с катафелька, поўтыкали с хати. На остатку і жїнка з дїтьми ўтыкла. А опір ўстаў тай польєс пїт постель, добуў грóші з збанком: папірóві банкóти, то зложїў ў подушку, на котрі лижиў, мїжи зьїльц, абї йїх дали йимў с подушкоў до грóбу. А срібло і мїдь — ўзыў збанок ў рўки, пішоў до комóри, вїпорнаў пїт порóгом йаму і там йїх заховаў і назад запóрнаў і закльїў: Котрі рўки запóрпували, абї тотї роспóрпували. — А жомньир ўвїйшоў до хати, йак добри напїў сьи горїўки, ўзыў йнго ў рўки своїї, вїтпорнаў тотї грóші — він сьи дивїў бис віклó — і кажи: Котрі рўки запóрпували, тотї й вїтпóрпуйут. Забраў тотї грóші з збанком і тотї з подушки і заховаў ў иньшим мїсци. Йак кўри запїяли, то назад лўди вириўли до хати і той наймит, шчо ў него служїў, казаў здоймїти з завєсьїў двєрі і глухїм кїнцем го вїнисти, йак повєрни опір с цвинтару, абї ни трафїў до кльамки, і абї ни ўвїйшоў до хати. І потóму той наймит оживїў сьи з газдинїў, вїдодуў грóші і шче бїльшим буў госпóдарим, йак йнго газда пїрат тїм.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тїмка Грившиного.

275. *Як опирєви відгинали голову.*

Тотó так: Быў йиден вопїрь і йак ўмер і ходїў так, жи лудїй мнóго ўмирало і худóбы гїнуло ў нашїм селї. А то ни знаїу, ци то

было за ксьиндза Минчакевича, ци шче за Диміанюського. Уже льудьом сьа тото наўкучило і быў такій ў сельі віт, не знайу котрый, бо йа шче тогді сьа не ўродиў і пішоў ў Тиху по Гусакá і привіў. Гусак вийшоў опіўпочи на цвінтарь і почаў так ножіцьама стрічи, стрічи і прийшоў на йгó гріб, мовит: Отьи, а́ли нема́ го, порóжний, пішоў десь, далéко на Вéньграх йи. — То ни спас, знайтите. І забавіў сьа піў годіны, вийшоў звоў — йи. Но, мовит, йуж він не підé вітгы. Ньай б́уде до заўтра. — Др́угый день зыйшла сьа грома́да ў сьа віт-копувати, а ксьиндз післаў ў Лы́мну по гайд́у́кы. Прийшли гайд́у́кы, почали льудий́ б́ити, бо ксьиндз повідат, йа опырйá не ховаў, то не мóже быти праўда. І с́ кілько́х льудий́ гайд́у́кы звйавáли мотузом. І він віткопаў го, той Гусак, і він си леж́ит, бодáй сьа не снйў дóбрым льудьом і скопаў си полотно́ аж ў доли́ну, на но́гы, шчо ним ўкры́тый, а сам си леж́ит і так по́під р́уку д́ивит сьа на льудий́, такій черво́ный! А Гусак узьяў роска́ль і витьяў гóлову. І повідаў: Хапль́ит, ль́уди, то́йи кирй́и, масты́т сьа, то д́ля то́го, жи тако́го чолов́ика ўже бы сьа др́угый опы́рь не іміў, котрый помаст́ит сьа тоў кроўй́юў! — І ўзяў пацьáчку такў, шчо свинья́ ўс...а і злож́иў му ў з́убы і гóлову му положиў межи но́гы. А й́акась ба́ба з гóры, свойй́ йгó была — та́й мóвит: Нипраўда, він ни опы́рь быў. — А той Гусак й́ино сьа на нбу подивіў і потьяў й́и та́кий живў і на др́угый день ўмёрла. А й́игó прикы́дали і б́ільше не ходиў.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірьского пов. від Гринца Олішача Терлецького.

276. Д́вечина і два опы́ри.

Пішла й́идна д́вй́чина ў лыс і заблудила. Так далéко зайшла ўже, шчо ни зна́ла, ку́да в́йти. Зайшла она́ до одно́й хатчы́нкы; она́ ни зна́ла, шчо там й́и ў ты́ хатчы́ны. А ўже м́усыла там почува́ти, бо шчо ма́ла роб́ити, коли́ ни зна́ла ку́да з́вйти ў но́чы в́йти? А ў ты́ хатчы́ны н́ыкого́ ни б́уло, ты́лько сам ўмирле́ц. Она́ ўвй́шла, ўкльикла́ і мовит паць́ыр, бо сьи д́ужи па́тто бойáла. С́ страху́ ма́ло ни ўмёрла. Приход́ит др́угий ўмирле́ц тымчы́сом під вікно́ і ка́жи до то́го ў хат́ы: Устань, Й́узеф́и! — Той сьи ны́ц ни в́тзвй́а́йи. Ка́жи й́иму др́угий рас, са́мош так. Ка́жи трéтий рас: Й́узеф́и, ўстань! — А тотá д́вй́чинка ка́жи: Лы́зь, лы́зь, Й́узеф́и, з́ Бо́гим і д́ухим сьвй́интим. — А той ка́жи так то́му на двори́: Й́а би ўстаў, й́ак би минь но́ги ни б́ули з́йзаны́ сирими́ питка́ми. — Той сп́ит вікна́, й́ак ўчуў такé, та́й повй́аў

сьи кудись, а той ў хаті лижиў дáлы, до рáньи. І дьўчнина сидыла ў хаті аж до рáньи. Їак сьи розвідныло, вона ўстáла і пішла і ни поты́ли йі опирі, бо ўже йі так Шап Біг допоміг.

Зап. в липци, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Тетяни Мельниченко.

277 *Як наречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену.*

Буў з дўже далéка йден жóмньір і він сьі буў дўжи вальубиў ў йидну дьўчнину і вона йигó та́жи дўже польубила. Прийшлó, віслужиў він свóйі лытá, тей кáже до дьўчнини: Зна́йеш, мойá кохáна, йа пойдю до дóму, там сьі приготуйу і приййду по тебе і побере́мо сьі. Але ти мені мўснш присягну́ти, шо будеш чекáти на мене, шо́б не знати кілько! — Дóбре — кáже дьўчнина, — але ти мені та́жи присягнй, шо нй́гди з гинчо́у сьі не гоженйш! — Вони ўзьели і присьагну́ли йдно дрўгому. Тей він пойдхаў. Минуў мйсьць, минуў дрўгий, минуло пйў рóку, ба й рйк і два і штйри а жóмньар не прихóди?... А дьўчнина чекáйе і не хóче виходити зáмуж за нй́кого. І вона мйсли сибі: Шчо сьі моглó стáти, шо мйй мйлий не прихóди? Мўсьйў присьагу зломáти... Тей ўсьй йі так кáжут: Дурнá дьўко, шо ти чекáйеш на йáкогось гультайá — він ўже даўновйчно мўсьйў гожинити сьі! — Тей прихóди' на пйáтйй рйк, йго нема і вона заручйла сьі з дрўгим пáрунком і за мйсьниц мáло бўти вйсьйлье. Али зáрас на дрўгу нйч по заручнйнах, сидйт та дьўчнина і придé, аш ўхóди' до хáти той жóмньір, а такий смутнйй, шо страх. Увййшóў, тей сьйў на лáвй на прóтйў дьўчнини і нйц не кáже, áнй слова, тйлькó дйви нйбй на нью. Їак сьй надивйў, тей кáже: А чимў-ж ти, мойá кохáна, не привитáйе сьй зо мнóйу? Ти идéш ўже за дрўгого, прáўда? — А дьўчнина кáже: А тйж де буў так доўго, ти ше не ожениў сьй? — Йа ше сьй ни гоженйў і нй́гди сьй з дрўго́у не гоженьў, але не мйг йа прййтй до тебе, аш почуў, шо ти хóчеш присьагу зломити. — А дьўчнина кáже: А йа мйслйла, шо ти ўже гоженйў сьй, шо не прихóдиш. Може ти, мйлий, голóднйй, мóже пйти хóчеш? — Нй, йа нйц не хóчу, тйлькó тебе — кáже він. А він за те не хтйў ййсти, бо він ўже буў ўмерлéc. Зáра', йак пйшóў до дóму, то зáра' ўмер і за те не прихóдиў.

Тей посидйў він трóхи тей кáже: Ну, мойá мйла, збйрай сьй, пйдеш зо мнóў, до мене! — А вона кáже: Дóбре, зará', скáжу кóнй заложити, шо́б ўзьети с собóйу свóйў скрйньу з рйчáми. — Нй — кáже жóмньір — не трéба менй твёйй скрйньй і рйчйў, там ў мене ўсе будеш

ма́ти, ходь́м так. — Але́ ма́ла вона́ вели́кий звій дуже́ фа́йного полотна́ ў свої́ скря́ни і її́ жаль бу́ло дуже́ йго́ і вона́ ўзві́ла той звій пі́т полу́ і пішли́. А пі́ч така́, не́ відна́ сьі́, шо́ страх! Ї́дут вони́, а диві́ цьі́ вона́, аж вони́ не́ йдут по́ землі́, але́ по пові́тру. Оберта́е́ цьі́ він до́ не́ї́ те́й ка́жи: Слу́хай мила́, шо́ ти не́сеш з собо́ю тако́го тьашко́го, шо́ так тьашко́ йти́ нам? — Та́ цьі́! — ка́же вона́. А він зно́у пи́та́е: А чи́ не́ ма́йеш ти́ хрестика́ на со́бі? Ї́ак ма́йеш, то́ скинь. — Ски́нула вона́ сво́го хрестика́ і за́ра' за́чали ху́чше́ йти́. Ідут, ідут, те́й на́решты́ при́ходь́ат на цвинта́р, те́й він і́де на́ не́го. А то́ куди́? — пи́та́е вона́ йго́. — Він ка́же: Ньі́ц, не́ пи́та́й, по́ ході́, тут ха́та мо́я! — Те́й вона́ за́рае́ пізна́ла, шо́ він ўми́рле́ц, на́льака́ла сьі́ дужи́, але́ му́си йти́, бо́ сьі́ бо́йі́т, шо́б не́ заду́ши́ў. Прыві́ў її́ нат сво́й грі́б, те́й ка́же: Ну́, лы́зь гет, то́ мо́я ха́та! — А вона́ ка́же: Ньі́, лы́зь ти́ пе́рше. — Те́й він по́льі́с, а вона́ кі́нула йму́ кі́нец звойу́ полотва́ і сама́ ўты́ка́е. Ўты́ка́е́ і розвива́е́ звій так, шо́б да́лі мо́гта́ ўты́чі́, а він тьа́гни полотно́ і тьа́гни до́ гробу́. Ўже́ кавало́к за́ цвинтаром́ не́ ста́ло полотна́ і вона́ ўцье́ки, шо́ си́ли. А й́ак ўми́рлий ўты́гну́ў ўсе́ полотно́, а види́, шо́ її́ нема́, ві́скочи́ў з гробу́, те́й за́ не́йу так го́ни, шо́ страх! Він го́ни, а вона́ ўты́ка́йи. Диві́ цьі́ вона́, а сьві́ти цьі́ ў́ йакі́сь ха́ты; ўлы́та́йи гет, а там нема́ ньі́кого́, а на́ сре́дні́ні ле́жы́т ўмерле́ц і коло́ не́го сьві́тло сьві́ти цьі́. Ну́, мисли́' вона́, аш тут мен́і́ кі́нец. — Аш тут ўбо́га́е ўмерлі́й жо́мньі́р, а ко́гут: Ку-ку-рі-ку! А нех́ ти́ бу́деш про́кля́тий! — крі́кнуў жо́мньі́р і шче́з і за́раз шче́з той мерле́ц, шо́ лежа́ў, а вона́ диві́ цьі́, а вона́ сре́д по́льа. І́ й́ак за́чэ́ла йти́ до́ до́му, то́ йшла́ пі́ўтора ро́ку, так да́леко за́ны́с її́ ўмерле́ц за́ пі́ў но́чі.

Зап. в липци, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Ветельник.

278. Як почтар боров ся з отирем.

Давних часів, й́ак то пошти́ ни́ було, так й́ак типер, по́йхав й́иден чолові́к на коні́ с поштов. Али́ так по́йхав кі́лька миль і зблудив. (А́ то́ було́ в зимі́, в за́вирухи). Й́іздит, й́идит по́ польу́ і ни́ го́дин фтра́фити́ до́ доро́ги. Али́ дивит́ сьі́: Так дужи́ да́леко сьві́тло сьі́ сьві́тит — так й́асно, али́ да́леко. Дужи́ да́леко. Й́иди́ він до́ то́ї ха́ти. Вже́ Бо́гу дьку́йи́, жи́ зобачив сьві́тло. Вже́ сьі́ ты́шит.

Прій́іздит він до́ то́ї ха́ти. При́пньив коньі́ до́ двирі́й. Входить до́ ха́ти, — ли́жит ми́рле́ц на катафе́льку. Те́й він змовив па́цпир, став — дивит́ сьі́ — ни́ма ньі́кого́ ф ха́ты. Дивит́ сьі́ фсе́уда на́ пй́ид —

нима. — Сидит... сидит... сидит — ніхто ни приходит і нікого нима. Пішов він, конь завів до стайні, дав коневі сїна. І приходит знов до хати. Сїв, знов сидит — нікого нима. Думаи собі, шчо би він міх здибати собі їсти, бо хочи їсти сильно.

Пішов до комори зо свїчков, дивит сї — ф коморі стоїт солонина, горівка. Взяв він си пас солонини, напив сї горівки досить. Приходит до хати, сїдайи і їсьць. Зїв — пішов, знов си взяв і приносит до хати — знов їсьць. Али той мирлец вогорит до него. Кажи : А шчо ти, братьу, так в мойїй господарцї господаруйиш ?

Кажи : Йїхавим с поштов тей-им зблудив !

Мирлец спускаи йїдну ногу і руку і фетайи — кажи до того чоловіка : Можи би ми сї воба, братьу, поборолї ?

А той чоловік кажи : Но, йїак тра, то тра.

І злїс мирлец с катафелька і борут сї вобидва.

Али борут сї, борут так, жи аш кров кавалками литит с того і с того. Так той чоловік воповїдав. Кажи : Дивїу сї йїа, жи він вже такий подрапанїй, али і йїа подрапанїй, кажи, фест, змучинїй, жи вже от от — буде по мнїи. Вжем сї змучив добри. Али такої сї, кажи, ни дайу. Такої сї нїу. Али йїакось Бох дав — когут занїйав, а він фпав — а то вопир.

Той чоловік взяв, вмив сї тоди і знов сїв. (А він такош був ни самовитїй). Потому пішов до комори, взяв си знов горівки, випив. Приходит до хати, взев макогїн в руки, сїв си коло мирцї і їсьць. Їсьць і тому мирцевї все, шчо рас фкусит, то му в зуби макогоном дасць.

Пішов знов до стайні, дав коневї сїна і чикаи до самого днїи, докї хто ни приїди. Йде йїакась жїнка на подвїри. Кажи тота жїнка : А ви шчо ту, татусьу, робити ?

Він кажи : Ночувавим ў вас.

— Ай, а ви сї ни бойали ?

— Ай, кажи, йїа ледво, кажи, пириночував. Дивїт сї, кажи, йїакїй йїа побитїй.

Воповїв він всьой интерес. І раненько взяла того чоловіка і пішла до ксьондза, бо ксьонц йїи ни хтїв вірити, жи йїи чоловік вопир. І того днїи ксьонц казав го поховати і забилї восиковий кілочок ў голову і вже був спокїй.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Дервянка.

279. *Князь опиріє.*

Буў індён наймит. І наймиў сьні ў газді тако́го, што він злим войуваў. Тай ка́жи наймитови: Підеш на той і на той пляц ў ночі, там будé одён принц, абіс сьні з ним пойдинкуваў. — Віі́хаў ў ночі, зачіў сьні з ним пойдинкува́ти, ни даў му коньї — бо той маў ўзьї́ти. — Поі́хаў другої́ но́чи, ни даў сьні скпі́ти, ни даў коньї. А той буў такий принц від опиріў. А він ка́жи: Ну, йак ти шче трéтої́ но́чи миньї сьні ни даш, то ти будеш старший, йак твї́й газда́. — А той ка́жи: Або йа чо́ би сьні даў? — Поі́хаў трéтої́ но́чи, ни даў сьні. — Ка́жи: Но, йа тибé звьї́м, му́шу тьї звьї́сти. — Ка́жи: Ньї. І зачіў сьні зноў пойдинкува́ти. Той наймит буў та́кжи нисамовїтний і ўльї́з ў коньї. А той напустиў звї́рі на коньї, аби йнó звьї́ли. Роздérли звї́рі коньї, а той с коньї тай вірлóm зробіў сьні, полéгїў ў горó. Той сьні са́мош зробіў вірлóm, за ним ў погóньї ў повітльї. А наймит зробіў сьні б́укитом і ўпаў інднї́ молодїци на подóлок. Тотá скрїла го. Прилїтайн принц, ни мóжи го дьїстáти. А він зробіў сьні прóсом, а прóсо звьїў когúт. А він потóму виїшов с когута́ прóсом назáт, тай прикї́нуў сьні на хлóпа. Принц гадаў, шчо він шче прóсом, прикї́нуў сьні на когута, а наймит йнó б́уком, забиў і забраў йнó скáрби і газді, а сам очїстиў сьні чириз віру тай ньчó му сьні ни стáло. І газдúйн шче нїньї. Такий пан нат панáми!

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Сеньчука.

280. *Дївчина-рожа і опир.*

Ходїли хлóпцьї на вичирнїцьї. Кїлькó йїх там б́уло, то ни зна́йу, пїать чи шїсть пар і кóжди ма́ло пáру, а йнднá пáнна ни ма́ла. Йде вона́ до дóму, прїхóдит колó свóйїх ворїт і так собї ў дусьї мїслит: Ай Бóжи, Бóжи! Кáжднї ма́йн пáру, а йа бїдна самá. 'Али кобї сьні ўже нагодиў і йакї́й ўмирлїй, тóбим го ўже льубїла. — На дрúгнї вéчир йде вона́ з вичирнїць, дївнт сьні, йде йакїсь за неў чоловїк і ка́жи до неї́: Слúхай но, Гáньу, йа будú до тéбе ходїти. — А вона́ ка́жи до не́го: То дóбри. Ходьїт до мéни, áли тьїлькó справдїлїви. — Так ходит він індён вéчир, дóсент кїлькánáйцьїт вéчирїў так ходїў. Али вона́ сьні йнó пїтáйн, вїтки він йї. — А він ка́жи до неї́: А тобї нá шчо? — Вона́ ка́жи до не́го: Бо йа хóчу знáти. — Тобї ни трéба, на шчо тобї знáти, дóсент жи ма́йнш пáрунка. Йак йїс вїрїкла слóво,

так го майпш. — 'Али дѳсѳть, жи ййї тотѳ нѳспокоїло. Онѳ хтѳла знѳти, вїтки вїн похѳдит. Йїднѳго рѳзу, йѳк йшли з вичирїїць, онѳ ўзѳла, приўїїзѳла му до мїзѳльнѳго пѳльцьї пїтку з вїрїтѳна і хтѳла сѳї пїрїконѳти, де вїн пїдѳ. І йде за нїм, а вїн йде прѳсто на цвїнтѳр. Пїрїшѳў на цвїнтѳр і добѳўў ўмїрлѳго і зачїў йїгѳ йїсти. А онѳ йѳк тотѳ вѳбѳчила і ўзѳла і ўтѳкла вїд нѳго. Дѳсѳть на дрѳгїй вѳчїр пїрїшлѳ, онѳ йде до дѳму, а вїн зноў пїрїхѳдит і кѳжи до нѳїї: Кѳжї, шчѳс вїдѳла. — Онѳ кѳжи: Йѳ пѳїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї мѳма ўмре. Кѳжї, бо тї тѳто ўмре. — Онѳ кѳжи: Йѳ пѳїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї сѳстри й брѳтѳї поўмїрѳїут. — Най ўмїрѳїут, йѳ пѳїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї цѳла фѳмїльїїѳа вїмрї. — Дѳсѳть йѳк поўмїрѳѳла йї цѳла фѳмїльїїѳа, а вїн кѳжи до нѳїї: Кѳжї, бо самѳ ўмреш. — А онѳ кѳжи: Най ўмїрѳїу, йѳ пѳїц нї вїдѳла. — Йѳк ўмѳрла, поховѳли йї і дѳсѳть, онѳ лїжїт. 'Али на нѳї такѳ рѳжї вїросла, жи так пѳхла, жи хтѳ надѳїїшѳў дѳрѳгѳў, то аж нї мѳжна булѳ слѳхѳти. 'Али надѳїхѳў йїден пѳн, йѳк ўчуў той вѳпѳх і кѳжи до фїрманѳ, жи бѳї стѳў. Фїрман стѳў, а вїн кѳжи до нѳго: Ідї сѳї подївї, шчѳ то так пѳхнї. — А вїн пїшѳў і дївїт сѳї: Прѳшу пѳна то рѳжї. — Вїкѳпѳй йїїї і дѳї сѳудѳ на вїзѳк. — Вїкѳпѳў вїн тутѳ рѳжї, ўзѳїў той пѳн зї собѳў, пїрївїз, йї до дѳму, кѳзѳў йї посадїти ў вѳзѳнкѳ і постѳвїў ў свѳїїм покоїу на вїкнѳ. Дѳсѳть, жи тотѳ рѳжї так пѳхнї, жи аж йїмѳ мїло слѳхѳти. Мѳў вїн лѳбѳкѳїѳа і той лѳбѳкѳї шчѳ рѳнѳї йїмѳ до лѳшкѳ мѳсѳїў пїрїносїти кѳву, пїзѳнѳїшнї вѳду з мїднїцїў і рушнїк. Йѳк пїрїнїсѳ кѳву, пѳн ўстѳїї пїти, дївїт сѳї, кѳва натпїтѳ і бѳлка надлѳплинѳ. Пїрїнїсѳ йїмѳ вѳду, водѳ збїтѳ*) ў мїднїцї і рушнїк мѳкрїї, жи сѳї хтѳсь ўтїрѳў. 'Али вїн шчѳ рѳбїти, кѳжи до тогѳ лѳбѳкѳїѳа: Шчѳ тї мнїнї ўсѳ пїрїносїш кѳву натпїтѳ і водѳ ў мїднїцї нїчїстѳ і рушнїк мѳкрїї? — А вїн сѳї скѳзѳўїї, жи вїн нїчѳгѳго нї вїнїн. — 'Али пѳн йїмѳ нї дѳїї вїрї. А вїн кѳжи: Прѳшу пѳна сѳї пїрїконѳти. — Дѳсѳть вїн йїднѳго рѳзу пїрїнїсѳ, пѳн сѳї дївїт, поўна шкльїїнкѳ і бѳлка так йѳк мѳїї бѳти, вѳду пїрїнїсѳ, чїстѳ, рушнїк сухїї. Пѳн сѳї здѳмїў, шчѳ то такѳгѳ йї. 'Али мїслїт собї ў дѳсѳї так: Нѳїїно йѳк мнїнї пїрїнїсѳ шчѳ рѳз кѳву, йѳ сѳї мѳшу пїрїконѳти, хтѳ йїїї пїї. Накрїў сѳї з голѳвѳў і дївїт сѳї спїд кѳўдрї, нарѳс с тоїї рѳжї рѳбїт сѳї пѳнна. Вїскѳчїла с тогѳ вѳзѳїкѳ, алї такѳ фѳїїнѳа, жи вїн аш сї нї знѳїї, шчѳ рѳбїти. Чїкѳїїн шчѳ, буў дѳсѳть тїрїїїчнїї, хтѳїў сѳї пїрїковѳти, шчѳ дѳлї бѳдї. Йѳк пїрїнїсѳ вѳду з мїднїцїў той лѳбѳкѳїѳа, а онѳ зноў скѳчїла до вѳзѳїкѳ і зноў сѳї зрѳбїла рѳжї. Накѳлї вїїшѳў с покѳїу лѳбѳкѳїѳа, тотѳ

*) Мутнѳ.

зпоў віскочила з вазонка і зачыла сьці ўмыва́ти, ўтира́ти ў рушнік і чыса́ти сьці. А той пан йак зобачиў, жи она́ така́ фа́йна, йак віскочиў снід коўдри, злапаў іі ў полови́ны, ка́жи до не́йі: Йа́ ўже даўно́ на те́бі чка́йу. — І допіро́ бире́ з неў і же́нит сьці. Йак сьці ожниў, до́сить жи́ли оні́ шчо́сь пїить чи шісьть лїт. І бу́ло дво́йи дьїтїй. Йидпо́го ра́зу він іїї просіт: Мойа́ коха́на, йїд зо мноў, обїїдим мойї́ по́ли. — Она́ ка́жи до не́го: Мїй коха́ний, шчо́би йа то́бі сказа́ла? Зна́йш, йа так ни ма́йу хїньці йїхати, бо йак йа с то́ббў поїїду, то бу́де ни до́бри. — 'Али він йак зачыў іїї пўдїти, до́сить, жи она́ на то́то зїзвобїла. Уїїхали мо́жи тройи гїп ў по́ли від йидно́її гра́нїцы, она́ сьці обгльїда́йи і ка́жи до не́го: Відш, йа то́бі до́бри ка́зала, жи бо́й йа ни йїхала, бо, ка́жи, ўже аш типе́р мойа́ сме́рть. — А той опїр лїтїт за нїм. Йак йїх дьїгнаў і ка́жи до не́йі: Кажї, шчо́с відьїла! Кажї, шчо́с відьїла, бо́ ти дьїти поўмира́йут. — А она́ ка́жи: Най ўмира́йут, йа нїц ни відьїла. — Поўмира́ли дьїти: Кажї, шчо́с відьїла, бо́ ти чоловїк ўмре. — А чоловїк сьці вїтзвайи: Та кажї, шчо́с відьїла. Бо сьці зльїк, жи бо́й він ни ўмер. — Она́ тогдї зачина́йи росповїда́ти вїт почиткў, йак він ходїў до не́йі на вичирнїцї і йак прїйшоў на пвнїта́р, йак добуў ўмирло́го, зачыў йїсти; до́сить, йак вона́ зачыла то́то росповїда́ти, ца́лком с то́го опїра́ зачыло сьці ссува́ти то́то, шчо він буў заклїатїй. Йак сьці ца́лком з не́го сеўпуло то ўсе́ паскутство, тогдї він іїї подьїкуваў і спокїйно со́бі відьїшоў. І то́та ца́ла фа́мїлїя на дру́гий де́нь ўсе́а ожїла.

Зап. в лїпнї, 1902, в Пу́жнїках, Буца́цького пов. від Брон. Жа́нцького.

281. Опир, цїсар і цїган.

Буў йиде́н та́кїй вїлїкїй лїс, а ў тым лїсе́ буў та́кїй па́лат, ў тым па́латї мешкаў опїр та́кїй, котрїй льўди потїнаў. І той цар, шчо налїжиў до то́го лїса, шчо то йїго бу́ло, він йїго хтыў забїти і на жа́днї спосьїб ни мїг, бо йак пїслаў во́йско, то́ му ўсе́о потьїў. Роспїсаў він по кра́йу, хто́би сьці та́кїй тра́фїў, шчо́би то́го опїра ўбїў, вїлїку би надгору́ду дьїстаў. Ни бу́ло та́ко́го чоловїка нїгдє́. Аш тра́фїў сьці та́кїй цїган. Прїйшоў до цара́ та́й ка́жи: Йа йїго ўбїу. — А він ка́жи: До́бри. Йак ти йїго ўбїш, даїў то́бі пїў сво́го маїїтку. — А цїган ка́жи: До́бри. — І забраў сьці цїган і пїшоў. 'Али йде биз лїс, дївїт сьці, насє́ сьці кова́на. Та́к сьці цїган ўкїшиў, шчо бу́де йїхаў, бо йїнаў сьці то рїтко здарїйи. Прїйшоў до то́її кова́нї і сїда́йи.

Тай кажи до коніни: Йак будеш добра дльа мѣни, то йа буду тобі добрий. — І йіди далі. Аш ту прийхау до тако́го вилікого ровá тай стау, тай кажи до коніни: Йак пирискóчиш той ріу, то твої кóсти поховáйу; йак ни пирискóчиш, то ты вáраз облúпйу. — Кобíла сьн змíрила тай з йндібно бѣрига до дрúгого ўбíла сьн. Він ўзьвú, шкіру з нѣї здоймú, ўбрау сьн ў шкіру воўноу до сиридіни і йде, і сьвú на мѣжу, а на нѣго такѣ мух насыдáло, йак то звíкльи до стѣрва. А він шчо махнѣ тай сто мух забíй. Тай так собí дúмайн: Шчо би є того вíдумати? Траба написати на кáртци, шчо йа такій сильній, шчо раз махну, то сто мúжа ўбíу. — І ўзьвú і так написáу. Прибíу собí на чолó і йде до то́го льса. Прихóдит до то́го до́му, де опíр мѣшкау, сьндáйн си під дѣм і сидít. Опíр вихóдят йнгó потнáти, потнáйн, потнáйн тай кажи до свóго льóкайа: Йди, возьмí то́го трúна тай кíвнш го там до тих трúнiу. — Льóкай вíйшоу, почáу йнгó брáти, а він до нѣго: Вур-ку-ку! такiм дiўним гóлосом. — А то́й сьн напúдвú і прихóдит тай кажи: Він шче ни потьбiтий. — Опíр вíйшоу дрúгий раз і зноу го потнáу, áли ни потьбiу так, йак пѣршим рáзом. Так бúло три рáзи. А то томú ни мiг потьбiти, шчо він мау на собí є коніни шкіру, бо опíр ни пiтнѣ жáдної худобiни, бо ни вáйи до худобiни жáдної мóци. Тодí прóсит го опíр до хáти, кладѣ горiўку і сир, хлѣб, самѣ тотó, шчо цiган льóбит. Так сьн цiган обжирибiу, шчо залѣдво дiхáйн. А опíр кажи до нѣго: Апú, заложiм сьн, хто бiльши звьзiсть? — А цiган ўже ни гóдин áнi куєничкá звьзiсти, áли шче мóвит: Ну, гáйд! — І так сьн заложiли. Кáжи опíр жiньцьи варiти галушкi. Наварiла онá двi макiтри, кладѣ пѣрид них, зачинáйут йiсти. Опíр так йiсть, йак шчось нисамовiти. А цiган ни гóдин. 'Али ўзьвú собí спóсьбi: Шчо галушку возьмѣ, тай за шкіру ўпхáйн; і так йiу з опирóм до кiньцьа. Тодí опíр кажи до нѣго: Типѣр поборiм сьн. — Цiган кажи: Та добри. Йак зрóбиш такú штúку, йак йа, то будѣм сьн борóти. — Йакú? мóвит опíр. — Шчóби є тѣби галушкi вилитьiли. — Ну, та йак? Покажi ўпирѣд, йак є тѣби будúт. — Цiган ни доўгó мiслиу, вiймиу пiш с кишѣнi, шкіру распорóу, а галушкi вилитьiли. — Кáжи: Зробiж мнiнi так. — Той ўзьвú тай ножѣм бух! тай опира зарiзау. 'Али опíр шче сiна мау, шчо буу такжи опирóм. Тодí йнгó син просит, шчóби цiган ў нѣго почувáу. Цiган кажи: Та добри. — Далí цiганови покiй осьiбний, а той покiй буу на зрáду дльа цiгана, бо там ў сýфiтi була дьiрá і чiрис тутú дьiрú кидáли такóу жилизноу дóубинú і так на льiшку забивáли, хто спау. Цiган прихóдит до покóйу, лiвнiт сьн, там чоловiк ниживий ў кужúсьи лжiт. Він ўзьвú то́го чоловiка, поставiу на льiшко, а сам під льiшко. Тодí слит. 'Али ту ў ночi па-

раз тоў доўбнiў бух! тóго чoлoвiкa ў гóлoвy нижвóгo i тaк дрýгий рaс. Тaк тpи рaзи. Тoгдi сьм уснoкoйiлo, цiгaн вилaзьiйи снiт лiшкa, бeспeчнi лiгaйи нa лiшкo i снiт сoбi дo рaньнi. Пpиxoдит дo нeгo рaвнo oлiр тaй кaжи: Шчo тoбi сьм снiлo? — Шчo мнiнi сьм снiлo? Шчo мнi сьм тpи мýхи пiд нiс ус...o. — A вiн тoгдi дiвiт сьм, тaй oбaчнiў тyтý кaрткy нa чoлi тaй гaдaйи сн: Дóбpи вiн кaжи, бo вiн шчo мaхнe, тo стo мýжa ўбiи. Тo iнмý тix тpи дoўбнi вiц нн знaчнт. Хoдi — кaжи — дo хaтi, тa сьм пoгoснiмó, дaм тн коньi тaй сoбi пoйiднш тa нн бyдeш пiшкн iшoў. — A вiн тaк нa зpядy, бo тoй кiнь бyў вiшчýн, шчo вiн тaкжн лyдн зaбнвaў. Пiшoў цiгaн, пoгoснiлн сьм, тoй мy дaў коньa, цiгaн ўзьяў, сьiў i зaчaў iйхaтн. A тoй кiнь iяк сьм рoвлeтiў тaк, шчo мaлo тóгo цiгaнa нн ўбiў. 'Aлн бyлa пpи дoрoзi фiгyрa, a вiн хaп! зa тyтý фiгyрy, хтiў сьм стpимaтн, a тoтa фiгyрa вiрвaлa сьм з змiлi i вiн ўзьяў ў рýкн тaк, iяк мaлiй хpéстнк i лнтiт iяк вiхнр. A ў тóгo iнгó цьсaрa бyлa з дpýгнм цьсaрoм вoйнa. I ўжe чyжнй цьсaр iнгó зaмaгaў, шчoбн бyў зaвoйвaў гo. Iяк цiгaн нaдлeтiў с тoў фiгyрoў, a тoтi ўздpилн тaй кaжyт: Гoспoдь Бoг лнтiт! Кндaйшo сьм ўсi дo вoдi. — I тaк ўсi пoскaкaлн дo вoдi. A цiгaн с тóгo коньi с тoў фiгyрoў ўнaў, aлн нн зaбнў сьм, a кiнь пoлeтiў. Тoгдi цьсaр дo нeгo кaжн: Шчo тн хoчнш зa тoтo? — A вiн сьм вiтзвaйи: Тa пiў твóгo мaйiткy, тaк iяк iяс мн oбцiвaў. — Цьсaр кaжн: Хoдi, тaй сн oзьмeш. — Iяк бн тo тiлькo бyлн сaмi гpóшн, тo бн бyў цiгaн ўзьяў, aлн зeмльy ннмa iяк зaбнрaгн. A цiгaн нa зeмльy нн лaкoмнй, тiлькo нa гpóшн, тaй кaжн дo цьсaрн: Нн хoчy твóгo мaйiткy; дaй мнiнi пoзвoлeньн тaкe, шчo нa кoтpогo Жiдa мýхa ўсiдн, шчoбн iя сoбi зaбнў. — Цьсaр кaжн: Тa шчe лiпшн. — I вiпнcaў мy тaкy кaртy, шчo гo нiхтó нн сьмiйн чiпaтн, iяк вiн нa Жидoвн мýхy зaбнн. — Цiгaн сoбн вiстpугaў тaкiй мaкoгiн i нa тoй мaкoгiн пpибiў тyтý кaртy. Тaй кaжн дo цьсaрн: Бyдь здopóў, пaнн, a зa рiк iя пpийдy, бyдeм сьм рaхувaтн, xтo бiльшн мaйiткy мaйи. — I пiшoў цiгaн. Пiшoў вiч дo вилiкoгo мiстa, дe вилiкi пaнi Жидi, iяк тo ў лiтi, мýхa нн пpибнрaйи, нa кóгo сьiдaйи. A цiгaн тiлькo зaглiдaйи. Iяк нa вилiкoгo пaнa Жидa сьiдн, a вiн зaйдe тaй мaкoгoнoм гeн! Тaй Жидa зaбнн. Жидi сьм пoзлiтaйyт, xoтьн iнгó бiтн, шчe i дo кpимiнaлy ўзьятн, цiгaн пoкaжн ннсьмó тaй нiхтó гo нн чiпaйи. I тaк вiн цiлий рiк бнў, шчo ўжe Жидi нн мoглi вiгpимaтн. Iнднoгo рaзy Жидi зьiйшлн сьм, зaчiлн рaднтн, шчo тóмy цiгaнoвн бyдyт рaтy склaдaтн шчo мiсьaцьн, нн знaйy ўжe, пo кiлькo. 'Aлн дoсeть шчo склaдaтн i тóмy цiгaнoвн дaвaлн. Iяк ўжe цiгaн нaбpaў гpóшнй дoсeть, шчo вiн iякiй лaкoмнй нa гpóшн, a ўжe бiльшн нн хтiў. Пiшoў дo цьсaрн

сьи рахувати. Приходить до цїсаря, тай кажи: Рахуймо сьи типер, хто бїльши майи. — Цїсар кажи: Зачивай троба. Ни так борзо, йак ти хочиш. Йа мушу написати по ўсїх касах, кїлько йа гробий майу, а тогдї будем сьи рахувати. — Узиў, написаў, прийшоў инїм рахунком, кїлько гробий майи, тогдї зачинають сьи рахувати. То иче цїган маў грейцар бїльши.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

Х. ВОВКУЛАКИ.

282. *Вовкулак.*

Буў на сильбі йідин парубок і він буў воўкулак; він буў чоловіком, а пириміньив сьі ў воўка. І прійшоў йінго час і він сьі гожиныў, жінка ныц ни зната, жи він йест тим. Пішли вони сьіно громадити. Він сьі йі питаїи: Слухай, жінко, а шоби ти зробила, йак би до тебе воўк прійшов? — А вона кажи: Билабим граблями! — На другий день поїхали вони по сьіно, тей йінго ўже мало нападати то. Тей наклали сьіна на фіру, вона стоїала на фірі, а він йі подавав. Йак йінго напало, тей він пішов ў лыс. Диви цьі вона, литит воўк до нейі з лыса, а чоловіка нима. Той воўк так сьі до нейі дире, а вона так йінго граблями бїе, вилками граблями! Так сьі довго дер до нейі, аш надійшоў час, жи він назад маў сьі ў чоловіка пирікьидати, тей политьіў назад до лыса. Диви цьі, йде йі чоловік, такїий подрапанїий, такїий скроваўлений з лыса, кажи: А бїй-сьі Бога, а тибї шо такого, а мене мало воўк озьде ни зїїў. — А він кажи: Ай, шо ти миньі зробила, та то йа буў, ў таку годину пиримїниў сьі, ти мене так покальїчила.. — Тей вона сьі дужи перестрашила. Прійїхали до дому, вона зарас ўтыкла від него.

Зап. в липни, 1902, від Варки Коваль, на Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

283. *Вовкулакова жінка.*

Одна жінка мала чоловіка вовкуна (вовкулаку). Він все ходив кудас почами — али і байдужи, вна пічо ни знала... Раз поїхали вни

обов за сіном в поли. То було акуратно в полудни. Як вже наклали сіна на віа, тогди кажи чоловік до жінки: Ти сиди тут, зачікай на мене, а я зараз прийду. — Він відбіг так як на добрий раз буком кинути, пириминив си в вовкуна і просто біжит до фіри тай зачъив си д ні драпати на фіру. Вна дужи си напудила і зачъила го стручувати вилами. Али він учішив си її за запаску... Вна відривала, відривала їму з зубів запаску, али ни могла. Тогди роспиривала си, а він упав з запасков на землю, та на зимли зачъив розривати зубами. І знов побіг — вітак пирикинув си на чоловіка і приходит так, як Біг приказав до жінки. А вна до него: А ти де так барив си? Таки, кажи, мене мало вовк ни здзів — диви си, гет запаску підер! — Він аї мур, мур... Вна си якос придивила, як він си сміяв — а в него поза зубами кавалочкі запаскі — бо він як пирикинув си за вовкуна тай рвав запаску, то ему повбивало си поза зуби... Тогди вна пізнала шо то він був тим вовком і ни хотіла з ним сидіти.

Зап. 1893, від Семена Петрюка, в Орельци, Снятинського пов.
В. Равлюк.

284. Як жінка розбила голову чоловікови-вовкулакови.

Буў ту йидён чоловік тай маў ўже жінку, али жи він рас чоловік, а раз воўк. А жінка й ни знайи. Пирикини сьи ў воўка, побіжит до лыса, побігайи по лысы, приходит до до́му і ўже чоловік. Аж раз вийшли сьіно грома́дити і він трóхи погрома́диў, тай десь пішоў. А жінка грома́дит да́лы, дивит сьи, біжит воўк тай прóсто до не́йі. Тотá сьи напудила, тай зі страхі то́го воўка граблѝма по голові, тай воўк побіг наза́д до лыса, а вона сьи лишіла. Аж дивит сьи, йде ййіи чоловік, тай чось ма́йи кроў на голові. А вона ка́жи до не́го: Тай ти десь пішоў, а ту воўк надлѝтыў, йá сьи ледви обборони́ла. — А він тогди ка́жи до не́йі, жи то ни воўк; то, ка́жи, йа приходіў. — А вона ка́жи: Деш ти, йак йа йигó бйла по голові граблѝма. — А він ка́жи: Диві сьи на мо́йу го́лову, йак ти минѝ граблѝма покалы́чила. Йа, ка́жи, воўкола́б, йá бим то́бі буў ны́чо ни казаў. Йак мій чие та́кий прййди, то йа сьи му́шу пирики́нути ў воўка і побігати по лысы, а потóму вирта́йу сьи до до́му. — І віт то́ди жінка ны́ко́ли йимú ны́чо ни каза́ла і з воўкола́бом спокійно жыла.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

285. Біда з вовкулаком.

Жив чоловік з жінков жито на полію і питаєи сьї жінки: Шчо ти би робила, йагби вовк прийшов до тебе?

А вона кажи: Боронила бим сьї серпом.

А він кажи до неї: Деб сьї вовк серпа бойав?

Жнут... жнут...! Пішов чоловік до лїса. Сидит... сидит в лїсї... дивит сьї жінка — литит вовк. Прилїтїв до неї, таї хочи її зїсти. Тогди вона йго серпом по голові. Він до неї — вона знов серпом. Зачила кричати, позбігали сьї лїуди, таї вовка відїгнали.

Тей знов нима — нима... дивит сьї — іде її чоловік з лїса. Дивит сьї жінка — такий чось чоловік покровавлиний.. кров тиче... Питала йго: Шчо то такий йи?

А він кажи: Ньїц!

А вона потому сьї дивит... доміркувала сьї, де вона йго вдарила, дивит сьї, шчо всї знаки, шчо вона в него трафила йи, і мусїв сьї признати, шчо то він був.

Зап. 1902, від Василя Стецїя, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дереванка.

XI. Відьми і чарівниці.

286. Як пізнають ся чарівницю?

Як можна чарівницю пізнати? Як сьм на ви́ліки пúшчиньм рóбит пиро́гі, пёрший собі пирі́г назнача́ти, на́й сьм зварі́т. Я́к сьм зварі́т, поста́вити го на бо́удур на́й засне́ і то́го днѣа зачи́ти собі осѣ́ковий столе́ц робі́ти. І так чѣ́риз ви́лікий пі́ст шчо днѣа хо́ць раз ко́ло не́го ко́бтнути, шчо́би го на ви́лікднѣа закінчи́ти. На ви́лікднѣа ра́но на слúжбу бо́жу ўзы́ти то́й столе́ц і так схова́ти, шчо́би го нѣ́хто ни ви́дыў. І при́йти до свѣ́тло́ї бо́жнїцѣ́, ста́ти собі на то́й столе́ц, а пирі́г ў пи́сок. Буде́ ви́дыў ўсе́ чирі́внїцѣ́. Кажда чарі́внїцѣ́ буде́ ма́ти скопе́ц і цѣ́ді́лко на голо́ві.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

287. Три відьми на фі́гурі.

Іду́ с Коростѣ́тина від льє́снїчо́го, ди́ўльу сьм, три ба́бі ла́зьм по фі́гурі до горѣ́ нога́м, а ў до́ліну голово́у. І сиді́т дво́їм ды́тїїм такї́х, по два ро́ки мо́жи ма́йут, або по три. Ко́ло фі́гурі поза́бїванѣ́ палѣ́ і ўўї́ванѣ́ два шнúри на о́хрест. Бе́ру́т вони́ йѣ́дну дитї́ну і во́дьм по тих шнúрах. Бе́ру́т дру́гу дитї́ну, зно́ў по шнúрах во́дьм. Я́к ўже пе́рѣльзут ўсе́ три — го́льї — я́к во́зьмут сьм бї́ти ўсе́ три, ви́бїут сьм, ви́бїут і то́гдї таньцѣ́ўїут. А ко́ло ме́ни бу́ў пєс льѣ́гавїї, шчо ми па́нѣ́ дала́, абї́ йа з ним ходї́ў по льє́сѣ́. Кажу́ йа до пє́а: Тра́фіш! Бї́єрж го! — А то́й помуркотѣ́ў тай бе́з ове́с тай до до́му. Ко́лі він

пішоў, тогді йа пішоў на граніцьу від Задарова. Приходжу — маўйем гвер на собі — беру гвер тай вістріліў йём до горі. Тогді коростьбє-тиньска пішла граніцеў, лазаріўска без овес побігла, а задаріўска до мене летит обнес. Прилытаїе до мене, а йа йїї лап за рўку, тай злапаў. Кажу: Ти шчо за йедна? Дїўїу сьи, а то Йіванїха, вітова жінка. Прївіў йа йї до хати до своїї, гóлу, вона тримаїе шматє ў руках, а жінка йак скрїчила! Допїро вона минї кажи: Паи Косїнський! пустїт мене! — Йа кажу: Йа мўшу вас до паны завести! — Мєнї паны нїц не зробит, бо йа не ўчена, йа родовїта. Тьлько мєнї зробит, шчо мїй чоловік вітом не будє. — 'Але жінка зачила мене просїти, сварїти, тай йа йї пустиў, тай так вона ўбрала сьи тай пішла до дому.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косїнського.

288. Сварка відьми з відьмою.

Була друга ў Задарові відьма, учена. Мала дьўку й хлопцьи. Той хлбниц пішоў ў сусьцькї кукурўдзи, ўломаў кукурўдзи, а йего сусьд злапаў. І прївіў того хлбнцьи до віта, а віт даў йєму пїеть рїзок за тотó. А тотá йак спровадила на него град на другий день, кукурўдзи вибило гет до чїста. А вітиха йак спровадила на неїї жиби, то так стоїало за високо, йак засуў ў сьтїнї. То вона сьи позаткала і позапирала та три дóби с хати не виїшла. Аж йа йшоў до паны, подивїў сьи на тóто і росновїў пани. Паны прїйшла, подивїла сьи і написала до Монастїрск до сєндзього і до кєвєндза, аби прїїхали на комїсїїу, подивїти сьи. Прїїхаў сєндзьва і прїїхаў кєвєндз манастїрєцкїй. Зїйшло сьи тогди двї сєльї людїї, Красьїїї і Задарїў — то не байка, то праўда, справедливє — стоїа, цалком не мóжут дати рáди, кажди сьи бойт. Аж буў ў паны Нїмєц, штельмах, тóму сказали, а він ўзьнїў той натьгач, шчо сьи натьгаїе обручї на бóчку, прїходит, йде до тих жибиў — а ту ўсєа комїсїїа на него кричїт: Шчо ти, чоловіче, робиш, видиш жи то смерть твоїа! — А він кажи: Йа сьи тóїї смєрти не бóїу, тра бабу поратувати. — Ўзьнїў жибу, шчо стоїала кóло самóго засува, ў рошчїн тай нєсє. Йде ўперєд, а жиби за ним ўсї аж до Ліпи (до водї); а та ўсєа комїсїїа за ними. Йак він ту жибу ўкїнуў ў вóду, так тї ўсї жиби пішли за неў ў вóду. Допїро тєнєр тотá вітиха спровадила на йїї дьўку пси, тьлько йї онкóчут і обшчут йї подóти, по пóнас, а жáдин нї гáўкне і то бóло дóти, дóки вона йї не перєпросїла, дáли йї пси пóки.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Буцацького пов. від 72-лїтнього Ігната Косїнського.

289. *Пані відьмою.*

Перед світим Юром вийшла їдна пані на толоку. А то було ўночі, ўпўпочи. Тотá пані, вона мешкає там, де їдило, а вона має перек. А вона була чаріўниця. Там ўзела вона, підскочила три рази і зачала сьвестати. Як вже підскочила третій раз — перекїнула єї ўсўку. Потому ўзела і зачала літати по толоці на Березині з єичими чаріўницяма, а свує убрáне лишила коло їдної топóлі, коло гостїнїці. Євнчі чаріўницї так ї ўбрáне повалєли, жи мўсіла єя пóгїм євнче купїти. А ў дванаїцїтї годїні зашїаў когўт. Всї чаріўницї ўзєли євнчу пóстать і полетїли до дому. Так сáмо ўзєла й та чаріўниця. Вона ўзєла, сїла на паркáн ў Стасїни і зачала гóўкати. А єєн Стасїни ўзєли й сóбі. А Стасїна, той, жи поїхаў до Бразїлїї, ўзеў, вїйшоў ў гáцях і ўзеў ї за рўку і навїў до хáти. А рáно ўзєла вона і ўтїкла до дому.

Зап. у цєвітїи, 1902 р., Никола Козловський.

290. *Братова — відьма.*

Моя єдна братова була бїдна, а дрўга богáта. Тотá богáта, — чогó буду ўкривáти — була чарївниця. А братáничї єсе єї сварили. Нїкóли не мáли є сóбою спокóю. То раз чарївниця ўмєрла дитїна. Ўна влєла мєтїль в дитїни до флєшкї, а на євнїтїй вєчїр цїлком гóла вїйшла на двер тай пообливáла тим мєтїльом обїєстє та хáту євоєї братовóї. Від тóго чїєсу нїчó ў хáтї не моглó єї утрїмати, ані кўрка, ані корóва, ані конїна, ані нїц. Що кўпит, тай то здóхне. Братова вїйшла на бїдў. За то, як ўмирáла, то єтрáшно конáла. Бїчим гóлосом ревіла, нїхто до нєї не мїх пристунити, а бчи її так понабїгáли, як гўсїчї єїцї.

А що ўна була чарївниця, то кажут так: На велїгдєнь в процєсїєв нїкóли чарївниця не обїєдє наўкóло церкви. А я раз ўмїєне глядїла за нєў, чи пїдє разом з процєсїєв наўкóло церкви... Тай не обїйшла.

Зап. в груднї, 1902 р., в Дрогобичи, від Олєни Мосяк, Вол. Левинський.

291. *Непотрїбний чин із відьмою.*

До мóго вўйка приходїла відьма вїдбїрати молоко від корóви. Мїй вўйко буў отвáртїй, хтыў її напєўни їмїти. Хтос го нарáдїў, абї

ўзыў сьлўбныі пиретныі па сьлўбныі очкўр па два кінцьці, заўйизаги. Ўзыў бóрону, сьіў за бóрону. Дивит сьі, йде білий такій хорт і стаў ко́ло хльіва́, зачыў сьі огльідати. Той ўзыў тоті пиретныі, кінчуў хóртви на шійу, зробіла сьі кобіта, ўласна сосьіда йигó, кума́. І він з́арас в неў чин той робіў, жи нипотр́ебный і доги йі мордуваў, доки ни призна́ла сьі, шчо она́ йимў шкóду робіла. Робіла му шкóду на корóвах і на йигó майітку на гру́нты, на зóбіжу. І кажи: Чика́й, кўми, ўже типёр ни будёш ма́ти жаднойі хі́би, по́ки будёш жи́ти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Васи́лика.

292. Як жінка відчарувала корову.

Прийшла йидна жінка, йак то па віночки на́воротнику на́збирати. Назбирала того наворотнику (а то шче було досьвіта, до схіт соньцьи), а тота жінка видьіла, шо вона збирала той наворотник, ни сьміла йі ны́ц казати.

Тей вона десь за дві годивы іде корови дойіти; бире корову за цицки, а с цицок ни йде молоко, іно кров. Но тей вже зара пізнала, шчо то вона йі вже корóву збавила, али бире — радит сьі лудий, шó би робити. Луды йі радят — кажут: Ідыт під йійі корову, на-биріт того, на чім йійі корова лижит і піткуріт свойу корову і зара вам сьі молоко поверни. Али ідыт досьвіта, абі вас ныхто ни видьів навит на дорозьі. Бо по вас хто вобачит, то корові ны́ц ни поможи.

Али вона фетала досьвіта, іде, здібайи йі йакісь па дорозьі, тей вона сьі вже вирнула до дому. Дойіт корову, такой кров тиче. Фетала другий рас досьвіта — знов йі здібав — знов вона сьі вирнула. Стала знов досьвіта — іде, вже йі ныхто ни здібав. Прийшла до тойі самоїі чарівницьі, шо йі молоко відібрала. Лижит корова. Та корову зігнала, набрала того сьмітьи в занаску принесла до́ дому, взяла вогньу в миску, посипала сьмітьи на вогонь, піткурила корову і дойіт корову — вже ни йде кров, іно вже йде молоко. Тогди кажи: Господи, слава тобі, шо вжем свою працьу відібрала!

Зап. 1902, в Будзанові, Теревовельського пов. від Ганни Феліцько́й, О. Деревянка.

293. Як гавда відвертав чари від коров.

Робило у мене дві чыльидины ко́ло ячменю. Я здóїв шість короў, вігріў ў кітлі. На той чыс прийшли вони д' хаті харчувати, таі пови-

діли цу бербеницу, шьо я маў ў ню сипати молоко зігріте. Вийшли вони до роботи, а я зепаў молоко ў бербеницу. Це дісло си до обід. До полудни молоко в бербеници зшитіло так, шо я си спудиў. Виспаў я це молоко дее, а на полудне прийшли они полуднувати тай я запросиў одну, здоїла три корові она, а я сам здоїў три. Сцідиў я то молоко, зігриў, зепаў ў бербеницу, тай передше випариў судину, тай до вечера зноў вигнало молоко в бербениці. Ў вечері я зноў виспаў дее молоко свиням, бо гидко було й дивити си на него. Випариў зноў бербеницу, тай вже не просиў ні ў хату, ні до помочи доіти, але набраў води ў коноўку, виніс в корити, ніс і не обзираў си, приніс до хати, поклаў на дошку, ни на землю, тай начир води мискоў раз в коноўки тай на відлеў усипаў ў миску кажучи: ни деветь; другою лижкою начер зноў з коноўки і на відлеў виспаў ў миску кажучи: ни вісім. — Так девитьма лижками деветь раз на відлеў відсипаў кажучи: ни деветь, ни вісім, ні сім, ні шіст, ні пійть, ні чотири, ні три, ні два, ні один. Потім у ту миску метаў девять раз вугле (грань) і відгашуваў кажучи, ні деветь, ні вісім, ні сім, ні шість, ні пійть, ні штири, ні три, ні два, ні один. Тою водою побризкаў на відлеў корови, а вугле васипаў ў воротах і почерес це вугле перегнаў корови. — Тай відтак здоїў корови, зігриў молоко, зцідиў, всипаў ў ту саму бербеницу, тай молоко вже всіло си, йнк ўсе ладно. Так я відвернуў чыри від короў і направиў. — Але тельи таки минуло сьи зараз ў вѣчері; доки я попоїў, теле ссало; я повечѣраў, вихожу, а теле вже готове лежит. — Так ўсе на тельити си вйшло. А то котрась з тих робітниць певно таке ўробила. Але в того чьвсу я вже ніколи такого ни пициў.

Зап. 1902, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

294. *Господар і чарівниця.*

В котрімось то селі злапав господар чарівницю на сьвѣта. Вна прийшла до стайні, коровам молоко відбирала. Господар вийшов до стайні, а вна цілком гóла, як на сьвіт пустыла мáти. Він і злапав, перевязав та тримав. А вна зацїла сі просіти. Дáла му десѣть риньських, а той пустив ї та дав покі.

Зап. в січни, 1903 р., в Дрогобичи, від Кучиндиха, В. Левинський,

295. Зловлена відьма.

Буў Іван ко́ло вольі́ў ска́рбóвих, ко́ло ві́пасóвих, з Миха́йлом Ма́рша́ем. Той Миха́йло ка́жи: Заў́тра Ё́ўри, хо́ді, Іва́ни, до ме́ни, бу́дэм по́чува́ти. — Прихо́дит Іва́н до не́го, нава́рила жінка́ пирогі́ў, сы́даі́ут о́ба, по́внчэ́рили: Хо́дым тупе́р до хлыва́ спáти. — Ў́війшлі во́ні до хлыва́, по́сьвіда́ли за двéри, на́сіпаў́ він прóса, йа́к зв́икли на Ё́ўра, абч́ відьма́ то́то ві́збирала́; йа́к ві́збйра́й, то йі́ тогди́ во́льно мо́локо́ відо́бра́ти ві́т коро́ви. Лы́г Іва́н та́й спит, а Шти́фа́н заку́риў́ си та́й сиді́т. Ды́вит сы́ Шти́фа́н, йде́ кі́тка. Злапа́ў́ йі́йі до ру́к, прóсит сы́ ў не́го: Шти́фа́ни, пу́сти ми́не і́ ни ка́жи ны́ко́му, шчо́ схóчиш, то бу́дэш ма́ти. — Ны́ц йа́ ў те́би ни хóчу, ты́лько хóчу, аб́йм зна́ў, шчо́ ти йі́ за о́дна. — Йа́ сы́ то́бі ни при́зна́й, бо ти по́фали́ш сы́ лэ́ўдим, шчо́ ти ми́не йі́мў́, шчо́ йа́ йі́ відьма́. — Ой́ ни ска́жу, ты́лько йа́ хóчу, шчо́бі́ ти ны́ко́лі ни бу́ла ў́ ме́ни. — Йа́ ў́ те́би б́льши́ ни бу́ду, і́ хóтьби́с ни ма́ў ві́т коро́ви лы́ше фі́ст, то мо́лока́ бу́дэш ма́ти, ќілько́ схóчиш. При́зна́ла сы́ во́на йі́мў́, шчо́ во́на за о́дна, Ё́ўсти́на Гу́цман і́ він йі́йі пу́стиў́.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

296. Відьмі залежить на тайні.

Пришла відьма до воріт. Так чоловік поклав борону на ворота. Вона собі ворота вітворила і вийшла. Війшла до стайні — зарас зачала корови будити. Збудила корови — зачала дойти. Він лиш тим курієм з дзвона в ясел закенуў та й мив так. Увів і до хати. — Вона си просила так, казала, шоп пустити, то буде чоловікови мо́ло́ко рі́ками тиче, лиш шоп ні́кому ни упові́дав. А він добри́ і́ ві́бив, трима́в до полудне́, те́й тогди́ пу́стив.

Зап. 1903 р., від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

297. Відьма в постати суки.

То йиде́н госпа́дар тут ў́ Пу́жницях, Хашче́ўский, ма́ў шчо́сь три коро́ви. 'Али́ він на Ё́ўри ра́но ў́стаў́ і́ ўзв́иў со́кіру́ і́ йшоў́ собі́ ци́ до л́іса, ци́ дроў́ ў́рубáти. Ды́вит сы́, а з йі́го́ ста́йни́ ви́біга́йи́ су́ка.

Той тогді туту сокіру за неў кіцуў тай скальчіуў її нѳгу, тай собі пішоў, а-сўка поскакала ў силѳ. Прихѳдит до хати потѳму, тай кажи до жінки, жи з нашої стайниї йакась вибігла сўка, али йа йак кіцуў за неў сокіроў і роскіуў йим її нѳгу. — А жінка кажи: Хто знаїи, шчо то за сўка? Чѳ вона мала йти до стайниї, йак стайниї залїрта. — Пару день слўхайут, а то йїх сусьїда, Карпїньска, скальчїна дўжи на рўку. По тым вони дїйшли, шчо то ни бўла сўка, тїлькѳ тотї сусьїда, котра сьї доўшиї чис на рўку гоїла.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

298. З собаки відьма.

То буў такїий хлоп і раз рано ўстаў він і йде по-над воду і зобачиў, шо ходи йакїїсь пес; а то ше було перед сходом сонци і він зачыў кричїти: Гутю! гутю! і йак маў йакогось костура ў руцї і кїнуў за тїм собакоїу. Собака скочила ў воду, теї перепїлила на другїй бїк, теї зробила сьї кобіта з нейї теї кажи: Овва, і шѳ ми зробиў? Теї забрала сьї і пішла, і то була відьма.

Зап. в жовтїи, 1903, від Б. Адамовича, в Камїнцї Стр. А. Веретельник.

299. Відьма в постати свинї.

Шли мама, дивїит сьї, бїжит йакась свинья. Перебігла коло них теї прибїгла до тоїї сосьїди, де вони йшли. Теї тотї свинья хтыла хлопцї покусати на подвїру. Хлопцї скричили: А цьу, а цьу! Теї злапали туту свинью, привели до сьїниї і кажут: Будем рїзати свинью! Кажи хлопцї до хлопцї: Йди за коритѳм. — Принесли коритѳ, бирут, роспальуйут ф пїицу, грїїут вокрїп. Ытворили хату. Вокрѳпи скїнаїут і та свинья вже так тихенькѳ сидит. А шче фїпрет, закїм мали палити, то врїзали кавалок вуха. Е, пішла свинья за дверї. Дивїут сьї — стоїит жінка. Так вони зобачили жінку, здивували сьї, шчо жінка биз вуха. Пішли, шукаїут свинї — нїма. А та жінка просит, шчооби її випустити. І вони подивили сьї, шчо за йїдна, посьїїтали сьї і випустили її. Потѳму туйу жінку називали: „Чарївниця“, „Свинья биз вуха“.

Зап. 1902 р., від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теревовельського пов. О. Деревянка.

300. Підкована відьма.

То ў йиднїм силї ў дворї служїў настўх коло короў і він коло тих коровїў заўжди ходїў і нучуваў там. 'Али на Йўри дївїт сьї, приходїт кобіла до стайнї мїжи корови. Той тогдї ўзьїў кобілу за грїву, прикидаїи нoгу биз нью і сьїдаїи (вїтчпїїў нoгу таї так прикинуў — зам. Фїлька), йїди прoсто нeїоў до скарбoвогo ковальї, ў ночї і клїчи йїгo: Йївaни, Йївaни, ўставаї. Пан казаў, абїс ту кобілу окуваў на рaно. — А він кажи до нeгo: Привидeм рaно, таї йa ти окуїў. — А той кажи: Куї зaрaз на ўсe штїри нoги, пaновї кoнчї тpaбa. — Той ўстаў, розьїгрїў вeгoнь, ўзьїў пїткoви і поприбїваў до ўсe штїрoх ньїг. Той привїў кобілу коло стайнї таї пуслїў. Дївїт сьї, а кобіла йде ў слo. Той тогдї вирїуў сьї, ночуїи до днїи. Рaно приходїт до дoму на обїд, поглядїаїи сьї, йїгo сусьїди дeсь нї вїдно. Приходїт він потoму на вичeру, то сaмoш так. 'Али дрўгїй дeнь йак прїїшоў на обїд, пїшoў до сусьїди чoсь там жїчїтї. Приходїт до хaтї, а сусьїд лїш сaм сїдїт ў хaтї. А він тогдї пїтaїи сьї: Кўмї, а кумa дe? — А вoнa с пeчї вїтзїваїи сьї: Аї, кўмoчку, таї вї нї знaїїтe дe? — А він тогдї дївїт сьї на той пїч таї кажи до нeїї: Вїткїж йa мoжу знaтї, дe вї? — А чўмуж, йак йїстe мїнe тoїї нoчї кувaлї? — Ба, кажи, то йa вaс? Йa нї вaс, йa кобілу. — Аї, кажи, дe кобілу, дївїт сьї на рўкї, йак вї мїнe поприкoвувaлї? Бутьтe, кажи, таї дoбрї, роскуїтї мїнe, нaї йa нї сїджу на пeчї. — Тaж йa, кажи, нї коваль, абїм вaс роскуваў. — Йa сьї прикину ў кобілу, а вї мїнe вїдїт до ковальa до тoгo сaмoгo і абї мїнe роскуваў. Шчo схoчїтe, то йa вaм зa тoїї вїнaгорoджу. — І роскуваў йї коваль і вoнa потoму гoїїлa сьї дoўгїй чaс.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

301. Відьма кобилою.

В однїм мїсїтї жив кравeць такий хлопeський. А мaїстрoвa булa чирївнїцї. Рaс чїлeднїк вїбрaв сї на сeлo на рoботу вїд тoгo кравцї. А мaїстрoвa знaлa o тїм. Таї щo внa врoбїлa? Як вжe чїлeднїк був зa мїстoм таї так вїпaлo, щo сeрeд пївнoчї йїшoв дoрoгoв чeрeз лїс. З oднoгo бoкy лїс і з дрўгoгo бoкy лїс. Як прїїшoв на рoздoрoжкe, дївїт сї, а сeрeд дoрoгї стoїт кобіла. Він сї нaстрaшїв, бo нe знaв щo то зa бїдa. 'Алe пeрeхрeстїв сї таї йдe далї. Вжe блїзькo кобілї, а кобіла до нoгo таї нe пускaє. Він щo рoбїтї, вжe му вeсьo eднo,

віскочив на кобілу, тай їде з нев в село. 'Але бо то кобіла не хоче їхати. Він бичовцём кобілу по хребті тай поїхав. Входит до села тай просто до ковалё. Будит ковалё: Вставай, кільки хочеш, то дам ти, підкуй ми кобілу. А она була не підкута. Підкув коваль кобілу. А чиледник підкуту кобілу пустив. На другий день майстрова стогне. Дивит сі, а майстровá на руках і ногах має прибіті підкóви.

Зап. в січни, 1903 р., в Дрогобичи, від Ів. Бориславського, В. Левницький.

302. Відьма ситом.

Чарівницї відбирають коровам молоко, чирис тойи траба корову піткурувати. Вона часом прикини сїи ф сито так, жиби її ніхто ни пізнав. А йак хто возьме то сито до хати і буде тримати три дни при кобінци, то воно зробит сїи бабов і дасьць тому, шчо він схочи, жиби йно її пустив.

Зап. в Будзанові, О. Дервянка.

303. Як роздобути багато молока?

Буў йндён Нїмець і пішоў ў нїмецький край, ў Нїмешчину, і зайшоў до Нїмця на ніч. 'Али тотó было пєред Йїрїом. І была там стáра Нїмчїха. І він снаў, а ўна си простерла на зємљу хўстку і шчось над неў ворожила; мóвила: С кўждойї хїшки по лїшцї! — 'Али дєсь пішла, мóже то дивїти сїи по звїздах, а тот Нїмець сьа схопїў, тай тоїї хўстки кўсєнь ўдер собі і лыг зпоў. Ўже ўвїшла, тай не ўважáла на тотó, жи він ўдер. І він сьа вернўў домїў, ўзваў тотó, кўсєнь, хўстку, простєр собі дєсь там на зємљу і мóвит: С кўждойї хїшки по мїсьцї! — Йак зайшла сметáна їїхати, найїхала поўну хáту; і то не же' было де потóкмити ў хїжи, áли лопáтами выгортáли на двір в хыш. І днєсь ў нас сут шчє такї, ў Нїмцїў, жи знають тотó, жи шчє тїлькó молоко майут, йак вóду.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірьского пов. від Грїця Олїшчакá Терлецького.

304. Як чоловік догє терлицю.

Буў чоловік і жїнка. І йак вона пішла до мїста, розказáла йимў, шчобї надойїў молока. А він вїтповїў: Звїтки надóйу, йак нимá корóви?

— А вона йимү кажи: Коби ноги та роги, а молоко буде. І казала йимү, аби дойіу терлицю; най витбагни кілок в мечка і спростуйи ва-мієть дыйоок, та най дойіт. — Йак зачинаю дойіти і казаю: Дый сьи, молоко. А йак покидаю, то маю казати: Застанові сьи, молоко. — А він забую, шчо вона йимү розказала і ни знаю застановіти, то молока на-бігло до вєчира, заким вона прийшла, шю сьиній, жи ни було де стати. Йак сьи сусєди довідали, то ўсє сьи повбігали і віт того часу знали, жи вона відьма, жи віт ўсєх короу молоко вітбирала і до своїи стьнгала.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Тимка Гринишиного.

305. Молоко в обрутєнцї.

Раз вигнав у нас (в Нагуєвичах) господар на Юре свої коні. Дй-вит сї, а на толоці чирівниці с кінцєм тай цідилцєм збирає росу тай все: Мій хосєн, мій хосєн! — Хлоп взєв тай відпугав коні, взєв обри-кінкє тай зацєв волочі по траві. Прийшов до хати, повєсив обрикінкє на стїну, а з них молоко течє. Шчо то він того молока назбірав то страх! А людьом всїм показував на показ.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Лялюка з Нагуєвич, В. Левинський.

306. Як Жид зробив збитка відьмам.

Раз повиходили чирівниці на толоку на Юре тай збирают росу. Як патрафєі на коровєчий сьлїд, то все цідилцєм та скопцєм махают тай говорят: Косєн, косєн... Так йїдна була на їднім кінци толоки, а друга чирівниці на другім. Тай чути все по толоці: Косєн, косєн. А вишов Жид з корчми тай під корчом на толоці став паскудити. Як увїдїв чирівницю тай як почув „косєн, косєн“ тай собі: Та возьми си і мій косєн! А сам забрав сї до корчми. Здїбуют сї обі чирівниці тай єдна другій каже: Та моє, каже, молоко такє смердєче, шчо не можна сї нахилїти, то певне ти мені такє зробила. Тай сї зачили обі сварїти. А тото віцеп був Жид.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Боориславського, В. Левинський.

307. Як наймит викивав відьму.

Була йидна чарівниця, тай вже її фетидно було самі йти пожиток збирати, бо її льуди вже знали, та вже кричили за нев. Али вона попросила наймита свого, аби наймит пішов, та йїї пожиток збирав до йїї корови. Наймит кажи: Добри, господини, — йа піду — скажіт миньї, йак вогорити — йак шиптати? — Вона йнго збудила досьвіта, до схїт соньцьи, дала му кóсу в руки, теї кажи: Йди там на туйу лонку теї вóзьмиш кóсу в руки, теї все жибис казав — шо шарнеш косов, теї скажиш: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — А наймит кажи: Добри, добри! Йа так скажу! — То все, жибис так казав по три рази.

Али наймит ни дурний. Шо потьгни косов теї кажи: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови... і так казав три рази. Приходит до дому, поставив кóсу на кілок. А шчо, кажи господиньї, казавис так, йак йа казала? — Аїа!... Йдьїт миньї дайти йїсти, бо йа вже йїсти хочу! — Ше наймит ни повобїдав — литьїт пси, йак скаженї — просто до корови. Корову розжерли, розїрвали. Господиньї стала теї кажи: А то шо сьї стало? А тиш, кажи, йак казав? — Та так, господини, йакїсти ми казали — казалисти ми: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови; йа так казав. — Йа тобї казала: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — Йа був спїичний — йа ни чув — йа ни зрозумїв добри.

Зап. 1902, в Будзановї, Теробовельського пов. від Гани Фелїцької, О. Деревянка.

308. Як парубок їздив за відьмою.

То йидин парубок служив ў йїдної богатойї ўдови, шо була відьмою. Рає ў ночи ни мїг він заснути і диви цї, а та ўдова ўстала, пішла до припїчка, ўзьала там йакойсь масти, підмастила сьї і фїу: сыла на коцьбу теї поїїхала ў окомин. Теї той парубок ўстаў, вишукаў ту масьць, підмастиў сьї, ўзьеў лопату, сьї і сибї поїїхаў ў окомин. Вийїхаў на двір, теї йїди ў повітру, аш приїїхаў за село на границьбу. Диви цї, а там поўно аш черно тих відьмїў. А та йнго кажи до него: А ти чоґо приїїхаў тут? — А він нїц. Теї вона посадила йнго на терлицьбу теї він не хотьчи зачаў казати: Ди-ди, диди! Диди-диди! — Теї поїїхаў на терлицьї аш до дому. Приїїздит, а тут пєс

вискакуйи з за плота і ўкусиў йнго і він заслап с того і лижаў шось три місяцці і потім та баба ни хтыла йнго більши ўзати на службу.

Зап. в червни, 1902, від Бартка Адамовича, в Камініці Струмиловій, А. Веретельник.

309. *Пострілена відьма.*

Нрибішка Гулька в Браташій, то таки була відьмою і чаріўницію. Раз мойі тато пішли зі стрільбою на попову і заблудили в Теревільських лозах і блудили і блудили, аш нарешті вийшли на поле і дивльи цьі, стойіт білий пес. А вони крикнули: „а тю-га!“ і стрілили до нейі долом зайачим шротом, бо сподівали сьі, шо то не простий пес. На другий день пішли вони до Гульки, аш приходьит, дивльи цьі, а Гулька на пйецу лжит. А дочка йі кае, шо мама ўпали і руку збили. Шось за тиждинь пішли до салагуба, дали му пйатку і він сказаў, шо він дубоваў в Гульчинойі руки шріт. І тогда знали тато, шо Гулька праўдива відьма.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Михалка Горобця, А. Веретельник.

310. *Як нарубок спалив відьму.*

Ў йиднїм силї було дві відьми: йидна ма́ла сїна, а дру́га ни ма́ла дьїтїй. Просїла вона то́йї ста́ршойї, шчо́бі йї пусти́ла сїна ў службу. А він йак стаў служи́ти і дужи підупаў на сїлы і пожоўк на тварї. А відьма пїзнаўши по свому сїнови, бо вона сама на тї дорозї, жи так чарувала і зачїла питати: Шчо то́бі тако́го? — А він вітповідаў, шчо йимү до́бри. Вона йимү дайї ста́тком йїети і йити. — А ма́ма вітповіла: Шчо с тих до́биткїў? Она на то́бі йїадит по границьох; сама сьи обиртаїи ў козака, а тибé ў коньї. — Зробїла сьвїчку з умрїлїх з лбїу, шчо́бі йї пїтпалїў, йак бу́де сьи шихува́ти на нїм йїхати (то пёўно, жи то бу́де на сьвито́го Юорого). А йак сьи злагодила до обїїзду границь, то він йї тоў сьїчкоў спалиў, шчо на ра́но ни зна́ли, шчо сьи в неў ста́ло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Тимка Гринишиного.

311. *Відьма, призвана чарами.*

Господар селянин тримаў собі корову. Али ў йиднім часі нагли молоко сьи зінсувало, а ў рэшты і корова ни хтыла го давати ўже, котра до тих час много і файного молока давала. Думаи він, шчо с тим робіти, шчо при корові нікого ни зпааў і нагли зінсувала сьи. Довідаў сьи він о йидній ворощці, котра згадувала, шчо кому сьи эле де стало і ўдаў сьи до неї. Оповіў брак корови своїй, а вона му на тотό вітвила: Твоја корова зінсована від йидної чиріўниці, али йа тибé поўчу, шчо майиш зробіти. Возми кусинь полотна сирого і дэўйить шпильок і рано аби жінка ў горнійти варіла, а ти абіс сьи скриў на обісьтў і абіс пильнуваў чиріўниці, бо коли будé кишіти полотно йи шпильками, то вона мўсит прийти на твоји обісьтї і конечни шчось мўсит узїти. Отжж той господар тойи ўсьо учинїў. Наколи кишіли шпилькї с полотном, прибїгла чиріўниці і спїт шоби витыгала скрўтиль солóми, шчо бўла заткана дыра від завїву сьнигў. А господар скриў сьи ў стодóли сь цїпом і читуваў на тўйу чиріўницьу. Наколи спїт шоби скрўтиль солóми тыгнўла, вїхонїў сьи господар с стодóли і чиріўницьу цїпом почистуваў так, шчо аж ўнала. І ўзвїў, кинуў йи ў воду і кажи: Дóти будеш мокпути, дóки минї сьи молоко ни верни. — Прирікла му чиріўницьи ў водї, шчо молоко прийдé на місци і бїльши шкóдити нїц ни бўди йигó корові, лишé аби вїпустиў йи з водї. Вїпустиў господар йїї і корова молоко назад давала, йак і передбї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Розовського.

312. *Відьми позгатовані до жати.*

Йак йа буў ў Тоўстобáбах ў ковальї і робїлисмо ў кўзњи, приїхаў хлоп с Кїньчїк в робóтў. Йак скінчилисмо робóгу, принїс той господар могорїч; сьїли ми ў хаты і зачили пїги той могорїч, а майстрова дайї закуску і скажит сьи, жи хтось понесуваў йїї корову і нїма молока. Пірит часом корова сьи доїала дўжи красно, а типер трўдно до неї приступїти. Йак той господар тойи вїслухаў, приобїцьїў йи ў тї хвїли ўсьї чиріўниці склїкати до йїї ўласной хати. І казаў минї принести с кўзњи долотó. Йак йа принїс долотó до хати, ўзвїў він йигó від мени, обїйшоў з ним три рази надокбла колїски, ў котрі лижала малéнька дитїна. Шчо він шпїтаў, то тóго ни знáю, бо шпїтаў

потіхо і застроміў долотó ў коліску дитини ў но́ги і тогді сьў дáлы до мого́ричў. Зачи́пáйим пíti дáлы, шче ни ўстиг ма́йстир нальля́ти оди́у порци́ю, йак прихóдит одна́ ба́ба і пита́йи сьа, на́ шчо то́тó до-лотó він там ўстро́миў; ка́жи, шчо вона́ йимў нь́ц ни ві́нна і на́й він йи́й ни вислаўля́йи по́між льўди. Шче вона́ ни скінчи́ла сво́ю бэ́сиду, йак зачи́ли сходи́ти сьа бiльши і зачи́ли проси́ти, абí він йiх пусти́ў. І зноў ка́жут, шчо: Ми то́бi нь́ц ни ві́нни, ни чи́пáй жи нас і ни ви-слаўля́й нас, шчо ми йнет за йиднí, абí льўди но́тым нас ни чирни́ли. А він йим на то ві́тнові́ў, жи до́ти йiх ни пу́стит, до́ки ни посхо́дьит сьи ўсьи, кiлькó йiх йи тў́тка ў сьiм силí і ни приоби́цьйiт, шчо бiльши то́му ковальóви шкóдити ни б́удут. Йак посхо́ди́ли сьи ўже ўсьи і зачи́ли йнó сiльнó проси́ти і оби́цьйи́ли, жи бiльши шкóди жáдно́йи ни понисе́ с коро́воў, тiлькó жиби́ він йiх пусти́ў. Він тогді вийми́ў долотó с колíски і ўсьи з вилíкоў подья́коў поросхо́ди́ли сьи до до́му.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гiлярка.

313. *Що дiється з вiдьмами на другiм свiтi.*

Зна́ли сьи йиднí свати́ чiриз дру́ги силó: йиднí бу́ли ў йиднíм силí, а дру́гi ў дру́гiм. Йидна́ свáха ма́ла сiна, а дру́га донькú. І йак при́йшла на прáзник до то́йи, шчо ма́ла донькú і ўздрíла ў то́йи багáто нáбилу: мо́локá, сiра, ма́сла і казáла свóму сiнови, шчобí свáтаў то́йи вiдьми донькú, шчобí й ў нас б́уло тiлькó нáбилу, йак там. А йак сьи ды́ўка вiддáла на дру́ги силó, та йак ни б́уло нáбилу до́ти, так і потóму. А тэшчи пагна́ла йi до сво́йи ма́ми, шчобí йi наўчи́ла, абí й ў не́йи б́уло тiлькó нáбилу, шчо ў йи́йи ма́ми. А йи́йи ма́ма ўзьйiла багáто сiра і ма́сла і закли́кала донькú і сво́йу свáху, дончипу́ тэшчу і кiнула на стаў сир і ма́сло. Йак сьи злёты́ли ўсьи горобцí і йашчiрнí, й риба, шчо тiлькó б́уло ў водо́й і на водо́й, і то ўсьо розривáли сир і ма́сло. А вiдьма ка́жи: Ни лáкiмти сьи на чарíўництво, бо так на тамтíм свíтi будóт вáшi дýшi розривáти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

314. *Гуцул вiдьмак.*

Ишо́ў Гуцул раз до Бра́тишива до йакóйис ворóшки, жи му зле ў до́ма ў спо́койу. Здиба́ў сьи з ним йиден чоловíк і казаў йимў: Вирни́

сьи, бо йійі ўже нима, бо вна ўмерла ў тім року самім. Ожи він респовідаў. тому чоловікови, йіак сьи завирнуў до до́му, шчо маў ў до́ма за шпекій, бо той чоловік питаў сьи йіго: Шчо ти так, чоловічи, ходиш по тих ворошкѧх? — А він кажи до не́го: Йа ўже так три ро́ки ходжу. Таке ма́ю пишчесьтьи ў до́ма, шчо ни мо́жу ў до́ма бу́ти. І ма́йїтний йім, шчо́бим шче дрўгого запоми́г, а йїднак про те мушў запомагати ворожбити тай ворошкі тим ма́йїтком, шчо ми мій брат даў. Мій брат буў дўже ви́ликим планетником і знаў на́віть, коли ўмре. І казаў до мени: Бра́ти! Йіак ми зроби́ш ту во́льбу, шчо йа то́бі ка́жу, то бу́деш маў ца́лий мій ма́йєток, во́ста́вить сьи то́бі, бо йа бу́ду то́го і то́го дньи ўмира́ти. — Чумў йа то́бі, бра́ти, бим ни зроби́ў? Скажи́ж мени́, шчо? — Йа то́бі ска́жу. Йіак йа ўмру, то ў тьі хви́ли засьві́тиш трійцу і ми́не онциркльўйи́ш надокóла тоў трійциў, тай ми ньїц ни бу́ди. І бїльши ньїц ни ма́йиш до робóти. Аби́с ни бо́йаў сьи, бо до те́би будўт йти ко́ти рўзьни́, мїши, звїрі такї будўт напарїти на ха́ту, зми́й така́ йскри буде́ пускати́ вогньи́ни с пїска, а ти аби́ сьи то́го ни страхаў, лиш тьїлькó трійциў мнїи онциркльўйи́ш і ни бїй сьи то́го ньїц. І так са́мо ў цє́рковї, йіак мнїи во́зъмут до цє́ркови, жи́бїм ца́лу ньїч ли́жиў, а тї ко́ло мени́ мўси́ш сидї́ти. То́бі буде́ напарїти, тї шата́ни, здава́ти то́бі сьи буде́, жи то валїт сьи цє́ркава, а́ли бїльши ньїхтó ни бу́ди видї́ти, жи́бї хто буў, лиш тьїлькó ти. Дрўгий дєнь рано́ йіак мнїи во́змўт до грóбу, то ў грóбі онциркльўйи́ш ми́не тоў свьїчкоў і зроби́ш со́бі такў бу́тку над грóбом і буде́ш сидї́ти там; то то́бі буде́ сьи по́казувати рўзьни́й вогóнь, голоўня́ми ў те́би буде́ кидати́, рўзьни́ ко́ни будўт на те́би литьїти, а́ли жи ти аби́с сьи ни бо́йаў, бо йіак бис вї́тступїў від мени́, то́ би шата́ни ми́не рва́ли ў новї́тьбу по кава́лку. І по́тому пїди́ш со́бі рано́ до до́му. — І той брат так зроби́ў. Відбу́ў сво́ю слў́жбу, приходи́т до до́му і йіго сьи жи́нка пита́и: А шчо́ там бу́ло? — А, ка́жи, шчо, пўджи́ло мнїи, ка́жи; жи́нко, йіак бис відї́ла, то штирма́ кїньми на мени́ пакува́ли йіакїс пани́ і так блї́ско, тай ни можи́ вї́скочити; вогне́м ў мени́ кидáло, пси́ рўзьни́ на мени́ литьїли, ца́лу ньїч. 'Али йа сьи ньїц ни бо́йаў і Бо́гу дя́кувати відбу́ўи́и сво́ю слў́жбу. До пїйтого дньи жи́нка му ўмерла. Ожинїў сьи він в дрўгоў, так са́ми й в дрўгоў пожиў шчо́с мїсьиць і худóбу му ду́шило ў ста́йни, рїчи йіак си поспрїту́и, то́ му пороски́лаїи ўсьўди. Йіак льїжи спáти, то́ му двє́ри пїдбпри́ — дóста му робї́ло збитє́чни ўсе. Він ўзьиў тай ў дрўги́ мїсци сьи побудуваў і так са́мо ў дрўгїм мїсци. Стратїў сьи той го́спóлар, посьвї́шчуваў, то службї́ наймаў, ньїц му то ни помагáло; аш та́кі мўсьїў пїти́ той грунт, то́го планетника, на ворошкі́ і на ворожбити́ і ньїц в не́го ни бу́ло.

Зап. в лицни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Мельничука

315. Як зять доїжав кінець теці-відмі.

В єднім селі була вдова чирівниці. Мала єдиначку та єдинака. З дрого села ходив до тої єдиначки парубок на зальоти. Ходив доти, аш сї оженив. Як же сї оженили, то якось разом мешкали у вдові. По якимось чьисї жінка попала в тѣжу. Старá чирівниці і жінка спали в хаті, а єдинак і зять пішли до стодóли. Зеть знав, що старá чирівниці. 'Але чирівницю не мож підгледіти, бо вна зараз чоловіка зачѣ. Треба викопати дѣрна з землі, накріти тлм дѣрном гóлову тай так мóжна чирівницю зланиати при роботі. Виколав зеть дѣрна, поклав на гóлову тай підійшов під вікно тай сї дѣвит: Жінка на ліжку стóгне, а старá тримає в руках дитину. (А то вже дитина народила сї). Положила дитину на лавку тай каже до дитини: Перелеті поле! — А дитина з лавки на ліжку лишє фіть. — Перелеті поле! — А дитина знов з ліжка тай на лавку фіть. А зеть сї на всьо дѣвит. Але знаєш, каже старá до жінки: Маємо, каже, нове, то мусит піти старе, мусит бѣти твóму чоловікови смерть... Але дóнька, пѣби жінка, прóсит: Та дайте пóки чоловікови, він такий дóбрый. — Но, то син мусит піти — каже старá чирівниці. (А у чирівників такє є, що як нове сї народит, то старе сї трáтит). Я оберну сї в кітку тай піду до стодóли та му виссу всю кров... Як тотó почув зеть, тай шусьть до стодóли таки з дѣрном на гóлові, бо так го чирівниці не увідит. Тай сї дѣвит, що то бѣде. Аж ту двері від стодóли скрип. А в періло кітка скóчила. Як чипіла сї за пѣнець зубáми, то ссáла кров, ссáла, пóки не виссала. Як вже виссала, пішла назад до хати. А той синище так йойкає тай йойкає в стодолі — ўмирає. А зеть з дѣрном знов під вікно тай знов дѣвит сї, що то далі бѣде, який тóму конєць. Дѣвит сї: Старá чирівниці, як не зачне блювати крóвю. Віблювала всю кров. Як виблювала, то звелá мукє, замисїла тїсто, зробила пляцок, та кїнула у пец. Як то ўвїдїв зеть, за клямку тай до хати. — Ну, слава Бóгу, щос злеглá, а як, ци лєгко ти булó? — А жінка каже: От як звичáйно. А він все сї дѣвит, то на стару позирає, то у пец. Як сї старá відвернула, а він с пѣца пляцок хóпнув, тай під полу та до стодоли — втїкай. — На, каже, вставáй, їч свою кров! — Став син їсти той пляцок, тай поволн приходит до сѣбе. 'Але зеть дѣрно на гóлову, тай під хату. Приходит під хату, а старá чирівниці сї роспинає. — Див сї, каже до донькє, мóже він, він пїчóго не винен, ўвїдїв пляцок тай хóпив. 'Але за то він мусит згїнути. Ти будєш вітрóm, а я буду вилами. Поїдемо з ним по пшеницю. Як сї стáне, так сї стáне. — Рапєнько, шче тємно булó, вхóдит старá до стодóли тай будит: Вставайте, поїдете в поле по пшеницю! — Як їхати, то поїдемо! — каже зеть. — Прилáдив фіру, тай

сокѣру за ремінь. А старá чирівниці ка́же: Та сокѣру лиші в хаті, там сі нам не придасьть; на що тотó бѣреш, лїпше в хаті лиші! — Та чому́, ма́мо, сокѣра в полі то здасьть сі; мене вовкі нападут, а як сі от сорóчка зломит, то трѣба затесати. — Поїхав. Їде він, їде, аш ту схóпив сі вітер, дус, аш страх. Той не мóже на вóві устояти. Він вїдит, що си не дасьть рáди, шчо мусит вна́сти, чіпів сокѣру зза ремѣне. Тай як па́дав, та в вїлі чах сокѣров, а вїлі на двóе. Тай вітер нараз устáв, всьо утїхло. Привіз він вже пше́нцю, зложив у стодóлі, тай вхóдит до хати. Дивит сі, стара на лаві лежит така закервавлена, ціла в крóви тай тѣжко стóгне. — Ході, вставáй, ка́же до жінки, поїдемо по лікаря! — Жінка встáла, взелá дитїну. Чоловік приладив фіру, спакував всѣ рїчи, посадів жінку з дитїнов, запрег коні, свїснув бичом тай поїхав в своѣ селó. Надїхали над рїку. — Злїзáй, ка́же, бері дитїну та посаді ту на берегу! — Жінка мусїла так зробити, бо так чоловік сказáв. Лишїла дитїну, а самі переїхали на другий бѣріг. Як переїхали то він до жінки: А ну, перелеті полé! — А жінка в плач, бо забўла чирувáти. Далі си нагадала та до дитини: Перелеті полé! — А дитїна через вóду фіть. — То так? Так ті старá научїла? — Як хопив і, як зацев обергáти в своїх рука́х, то кров з неї текла, так бив. — Що він робит? Казáв сі жінці вїсповідати, дитїну охрестїти, сам при сповїди о всїм ксьондзови сказáв тай так всьо очїстив. Потóму вони ще довго жили, дóбре їм булó тай всї люде їм завїдували.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

316. *Королівна-вїдьма.*

Буу ў йиднїм крайу́ корóль і маў йидну́ доньку́, шчо булá с прирóди запраўлина злим дұхом і мусїла з зліми дұхами від лїт двана́цьть шчо нóчи бавити сьн. Булó тотó королєви дұжи неприймно, йак він вїдбїў, шчо йигó донька́ кáждої нóчи десь на забáву на йакусь вїдбїйдѣ вїкнóм з замкнѣного пала́цу і кáждої нóчи до двана́ццїтої годїни дѣсєть пар чиривїкїў ростаньцўїйи, а він ни знаїи де, с ким і йак. І ў жáдин спóсьнб ни мїг сьн від неїї тóго довідати. Вїдбїў корóль, шчо йиму́ тотó ни приймни, шчо він ни знаїи, де йигó донька́ і с ким шчо нóчи сьн забáульáйи, постановиў кáждої нóчи дáти жомньира на пост від дїуїáтої до двана́ццїтої годїни ў йїї ўласьнїм покóйу, де вона́ спáла, аби він йїї допільнуваў, де вона́ хóдит і с ким сьн так забáульáйи. Даў сурóвий нáказ, жи йак жомньир допільнїйи,

то дьїстани винадгорбду за тотó, а йак ни допільнуйи, то маїи три мїсьницї тёмного арешту. Прийшоў жомньїр на пост ў днїўйаты годїны і стаў ў покоїу і стоїт. Приходїт годїна йїї, шчо вона маїи йти до злїх дўхїў на таниц, ўстайї королєўна і йде до шафи і виймаїи фляшку óпїйум, льльїи до кильїшка і нїби ў рїчи жалуйи жомньїра, шчо з роскáзу бáтька йїї мўсит нїч страждувáти кóло нєїї і прóсит йнó, абї вїпнїў кильїшок горїўки. Ўзьнїў бїдний жомньїр, вїпнїў кильїшок тóїї горїўки, бо він ни знаў, шчо то óпїйум і йак вїпнїў, так на тїм мїсци ўпаў і заснїў. Королєўна зїбрáла чиривїки ў хўтку, отворїла вїкнó і полєтыла до злїх дўхїў. На дванацьцїту годїну повирнїла і чиривїки ростанцьувáла і кїнула йїх ўсїх ў свóїїм покоїу, а жомньїр шче спит, бо óпїйум ни вийшоў зó сну. Приходїт рáно жомньїра звїтти випускáти, вїдїт, шчо чиривїки ростанцьóванї, а жомньїр стоїт на погáх, áли побїльїў так, йак би з йакóїї хорóби ўстаў. Мильдїют королєви, шчо чиривїки ростанцьóванї, а жомньїр нїчó ни вїдїў, нї знáїи. Ўсадїли жомньїра до тёмного арешту на три мїсьницї. Потїм так сьї стáло шче с штирмá; вїбирайт жомньїра старóго, абї йшоў на шєсту нїч на вáрту. Жомньїр ўже знáїи, шчо пїди на вáрту, а ви знáїи, шчо сьї з ним стáни, бойїт сьї, абї си кáру ни заслужїў і длѧ вїдвáги льпшойї пїшоў на кантїну таї напїў сьї горїўки. Закурїў си, сьїў і думáїи. Аж йде до кантїни старїй дїд таї кáжи йнїм: Чогó ви, пáни вóйак, думáїити? — Жомньїр ўзьнїў і оповїў йнїм о ўсїм, а дїд до нєго вїтповїдáїи: Ни бїйти сьї, вам нїц ни бїди, áли послўхайти, шчо йа вам скáжу. Йак прїйдєти на вáрту, то ў тьї годїнї, шчо королєўна маїи вїтходїти на свуйу забáву, будє вам давáти трўнок пїти; абїсти тóго трўнку ни пїли, а з рук возьмїт і пóпри пїсок вильльїити за óпшїўку, а ўдайти штўку, шчóети вїпили. І зáрас на тїм мїсци ўпáтьти і засьнїт, абїсти мóцно хронїли. А вона зáрас збирє чиривїки і ў вїкнó отворїни пїдє. А вам нáти торбїнку. Йак скóро вона ў вїкнó скóчит, так ви собї за нєў. І махнєти торбїнкоў, а пїрид вáми стáни кїнь, на котрóго зарас сьїсти мўсити і ў момєнтьї йїї прижи-нєти; а нáти вам шпїльку, залóжити си за шпїлку зáрас, про тутў шпїльку вас нїхтó вїдїти ни будє, такá зачарóвана. І йак йї прижи-нєти, зобáчити штири срїбних диривїнки при дорóзї, а мїжи тїми диривїнками сьтїў застєлїний і на тїм столї будє йїдженьї і питьá на пóнас длѧ королєўнойї. Абїсти хўтко вїпили і звьзїли і галўску срїбну ўломáли і сховáли до кишєнї на знак, дєсти булї. І зараз на коньá назáд і виртáйти сьї на свóїї мїсци, бо й вона сьї вєрни за вáми зáраз чїрис тотó, шчо пóнасу свóго ни спожїїи. А йак прїїдити кóло вїкнá назáт, с коньї зльзãити хўтко, тоў торбїнкоў махнєти, кїнь знїкни а ви льгáйти на свóїї мїсци, дєсти лїжїли і хрãпт, йак йисти хрãпти.

А королеўна сьм вэрні з дорóги і чирівікі ниростаньцьованьі принесе нава́д і льяжи спати: тьяшко буди ўздихати, а ви ўстанити тогди́ на но́ги, ньяби сьм пробудити і будети до дньи сто́йати. А знак ньяко́му ни пока́зуѣти, туту́ срѣбну галу́ску. І жомньир так зробиў, йак му дыт сказаў. На дру́гий день ра́но жомньира звітти увільни́ли і притетавили короле́ви, шчо чирівіки ни ростаньцьовані. А король сказаў, жи такі річи мўсят сьм три рази поўтарити і мўснт жбу́ньир йти і дру́гу ніч на ва́рту. Дру́гого ве́чера приходит жомньир на кантїну і ви́пнў зноў горіўки, закуриў си, а той старій дыдóк зноў приходит і ка́жи до не́го: Так зробиш, йак йис ўчо́ра робиў, лише́ де́ бу́ло срѣбних штири дириві́ньі, то там будут нїньі золоті. Жомньир зноў так віконаў ўсьо, йак му дыд порадіў. Увільни́ли жомньира дру́гий рас с то́її ва́рти і від ра́зу занові́ли і на трэ́ту ніч. Трэ́того ве́чера приходит жомньир до кантїни, зноў ви́пнў горіўки, закуриў собі, а той дыдóк зноў приходит і ка́жи йимў: Сѣ́йї ночи вам буде́ найирвкрїшии, бо йак ўже́ сьадити на коньї і будети йїхати, то сьм здїблїти ра́зом с королеўно́у і з злі́ми дўхами, шчо́ будут по ньу йїхати. А́ будут там ўже́ дїяминто́ві штири дириві́ньі при доро́зї і вони́ при по́насї са́мі будут і ви будети́ разом з нїми. Ўже́ ни будети́ то́го йїсти, а́ньї піти, а́ли галу́ску дїяминто́ву ўло́мити і схова́їтити до срѣбно́ї і до золото́ї, то буде́ великих три знакі. І нагли ста́ни по́вуз ко́ло них і посьїда́їдут на той по́вуз злі́ дўхи і королеўна і ви абїети сьм то́го по́возу ўчинїли, а коньї́ лішїти там, де́ дїяминто́ві дириві́нькі. І са́ми поїїдїти ра́зом з нїми на пла́ц забави. Йак там приїїдїти, за́раз йїї с по́возу во́зьмут і заньсут до саль; мўзика бу́ди гра́ти, а вони́ ка́жди з неў з осóбна таньцьова́ти. О́ ка́ждим злим дўхом піде́ раз ў та́ниц і чирівіки підрѣ. А́ ко́ло них буде́ сьтыў застѣлиний, вїды́ньї і напіток прила́годженїй і будут го́дїну йїсти, піти і забаўля́ти сьм, а ви піт столóм абїети сидьїли і на́чиньї то́то доро́ге, лишкі, по́жикї і вїде́льцьї до кишеньїў абїети забра́ли. А́ наколі́ ўчу́їтити гу́ра! до пої́азду, абїети за́раз на двір ви́бігли і чїпали сьм до пої́азду. Йак приїїдїти на місци, де́сти коньа́ лишїли, так за́раз на коньа́ сьїдїти і приїїдїти до вікна́ і так а́робити, йак ўспрѣ́д йїсти зробїли. І жомньир так ўсьо ўчинїў, йак му дыд оповїў. Дру́гий день ра́но приходит жомньира увільнити, зобачили, шчо́ чирівіки подѣрты і замилдува́ли короле́ви, шчо́ ни ви́поўниў жомньир слў́жи свóїї, бо ўже́ чирівіки подѣрты. Казаў король жомньира заклїкати і питаў сьм йягó, дльа́чо́го трэ́тоїї но́чи ни допїлнуваў. Жомньир вїтповїў: Йа́ допїлнуваў, а́ли протóкул злóжу при паннї́ королеўнї. — Росказаў король доньцьї свóїї прийтї до нирислўханьї протóкуду, абї ў живї́ очи праўду сказаў, йак де́ шчо́ бу́ло. Пришла́ королеўна. Жомньир зачїў протóкул скла́дати вїт першо́ї но́чи, йак він

допільнуваў. А королёўна вітпёрла, што то не праўда, бо тóго ни бóло. А жомньир виймиў срібцу галўску і показаў королёві і королёўні: Ма́йу знак, што піт такім дэривом прыготоўлени бóло йідло і питы дльа нёйі. А́ли жи він зьзыў і ви́ниў, бо бóрши там буў, йак вона́, а вона́ ни дыста́ла тóго ўже, то ви́рну́ла сьи в до́роги, бо ни ма́ла сїли там сьи дыстати, де йїхала. Королёўна запононьіла сьи зы ўсти́ду, бо ўже ви́дїла тогди́, жи там жомньир буў. За дру́гу ныч зложиў та́кжи прото́кул, йак йї допільнуваў і показаў золотий знак, котрий королёўна йак ўздри́ла, зачы́ла сьи минити. Зложиў прото́кул за тре́ту ныч, йак бóло і показаў знак, дийаминто́ву галўску і с пльа́цў забави начиньи столовё, котрим йїли і при тым сказаў, ў йакий спóсєи́н чиривїки сьи подёрли, почім королёўна ны́ц сьи відозвати ни мо́гла і зроби́ла сьи йа́ко миртв́а, а на остáтку шче сьи спомо́гла на па́ру сьльїў, котрі ска́зала пёрит королём і цїлоў там комісїиоў: Коли він такий мудрий, што минé допільнуваў за животá чёрис три но́чи, най жи минé допільну́йи чирис три но́чи і по смиртї. Йа́ хóчу бóти похóвана ў косьцьїлы́, бо йак мнєи́ три но́чи ни бóди пільнува́ти, то ни дам спокóйу цїло́му дворо́ви! — І ў ты хвїли ўмёрла. Зробили́ тру́нву і поховали́ йї ў косьцьїлы́ на вёрха при бóцы на поса́цьцы. Заказа́ли жомньирови іти́ на ва́рту до косьцьóла. Жомньир сьи задумаў і прийшоў зноў до кантїни, ви́ниў горїўки, закуриў си, сьїў і думайи. Приходит зноў той дыдóк і нитайи йигó, чо́ сьи так зажуриў. Жомньир ви́тповїў: Радилести минé дóбри ў пирéd, дай вам, Бóжи, здорóбїйи, а́ли хто минé типёр порáдит? Бо вона́ ўже ўмёрла і стоїт с тру́нвоў ў косьцьїлы́, а йа́ ма́йу рóскас чїрис три но́чи йї пільнува́ти. І дўжи ми типёрка стра́шно, йак миртвóго пільнува́ти. — Ви́тповїда́йи ста́рци: Ни журит сьи! Прикри́ши вам бóди, йак ўпирéd, а́ли послухайти мо́йї ра́ди, то ны́ц вам а́лбого сьи ни ста́ни. Пёршої но́чи пїдети на ва́рту до косьцьóла і замкнут вас самїх ў косьцьїлы́; а ви абїсти ви́лызли на хóри і схова́йнти сьи до то́й фрамўги пїд мїх від óргана, бо вона́ бóди шука́ти за ва́ми по цїлым косьцьїлы́ і бóди вас ўсєма́ спóсєбами ўживати, абїсти сьи відозвали тьїлько до нёйі, а ви абї сьи ны́ц ни ви́тзивали, бо вона́ ўсєуда будé, ў ка́ждым кўтику, лише на хóрах, там ни бóди. І похóдит до двана́цьитой годїни і ля́жи наза́д ў тру́нву і запрé сьи, а ви тогди́ абїсти сьи ўже ны́ц ни бойали. — Дру́гої но́чи схова́йнти сьи за вї́тар ма́тки бóжої, бо вона́ ўсєуди будé ходити і будé вас ўживати і блага́ти, абїсти йї сьи відзивали і показали, а́ли ў жа́дин спóсєиб ни відзивайти сьи. І вона́ наза́д по двана́цьитї повёрни до тру́нви і зноў сьи замкнэ. І тогди́ зноў абїсти сьи ўже ны́ц ни бойали. Тре́тої но́чи будé вам найприкри́ши, бо ў ка́ждым мїсци бóди, лише ни бóди за тру́нвоў свóйоў ви́т сьтыні́. Йак прийдéте до косьцьóла, абїсти сьи

Їтисну́дц. ле́жити за її́ї́ тру́нву по́при сьти́ну́. Нако́лі вона́ тру́нву отво́рит сву́ю і вас ві́кком прикри́їи. І бу́де зно́у вас ўзи́вати ўсьля́-кими про́сьбами, аби́сти її́ сьи показа́ли і ка́жди місци пиришука́їи за ва́ми, а за тру́нву сву́ю ні погля́ни і вас ви́дѣти ні бу́ди. По ко́нєц двана́цѣто́їи годѣни з ви́лїким жалѣ́м і з гнѣво́м ля́жи до тру́нви сво́їи і за́прє сьи ві́ком і ўже на ві́ки ўмре і ожива́ти ні бу́де, а ви тогдѣ свобѣ́дно со́бі мо́жити по косьцьцѣ́лї хо́дїти або сидѣ́ти, ны́ц вам ні бу́ди. І так жо́мньир ви́конаў чѣ́рис ўсе́ три но́чи, йак го дѣ́їт поучѣ́ў. І тре́того днѣи жо́мньира с косьцьцѣ́ла ўзѣли, привѣ́ли до коро́ля і оповѣ́ў ўсе́ її́ї́ про́сьби, йак вона́ йи́го просѣ́ла і ўзи́вала, аби́ її́ сьи показа́ў і де він сьи хова́ў чѣ́рис три но́чи, по чѣ́м коро́ль ви́слуха́ў йи́го прото́кул і узба́ў йи́го за твирдо́го і ви́дѣжно́го жо́мньири і при-значи́ў му за то́то до́ки житѣ́и йи́го двѣ́ста дукаты́ў ро́чни.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Розовського.

XII. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника.

Як перший рій вийди з в'ульїа, а сьїди на гал'узу, то ту гал'узу ўзьїті до до́му і зварїти, ўзьїті с тим горшк'ом, чи там ў чїм он'о сьї варїт і вїйти, де йи три дор'овзї, пирид дв'анацїтоў ў ноцї і скїнути с с'еби шм'атѣ, зачїти мїти від ныг аж до п'ойаса, а д'альї ни сьмїїи мїти, то і за той час пок'ажї сьї так йак'есь, йак сот'онник, бо то так'ой вїн сам. І буд'е сьї пит'ати: Шчо потреб'уйи? — Тогдї шчо потреб'уйиш, то м'ожїш собї жид'ати, то вїн тобї ўс'ьо зр'обїт, навіть ни потрїбуїиш б'ути ў пас'єцї, хїб'а колїсь подивїти сьї, а вїн сам ўс'ьо р'обїт. — 'Али за т'ойи м'усїш йїм'у сьї пїтпис'ати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

318. Як можна побачити свого судженого?

То рас йїдна д'їўчина хт'їла коньчи знати, йакїй буди йї суджений тей пїшла до чарїўницї на раду; а та йї кажи: Йак приїде на Андреїа ў ноци, постаў на столї двї йїднаковїх л'юстрї, а на протиў кожного йїдну св'їчку запалити треба і треба так сидїти самїї тихо аш до пїўночи і девити сьї то ў йїдно, то ў други л'юстро. І ў пїўночи приїде нарїчений. І вїн мусї с чимсь приїти ў руцї. Йак з квіт'койу, то буди добрий, а йак з батогом, то буди бити жїнку. А то шо буди мати ў руцї, то возьїи сїбї.

Ну, теї прийшло на Андрея, та дьїчина так зробила і сидит, чикайє. Сидит, сидит, аш приходи шїїніч, але нїхто ни приходит. Аш чуїи, двері рип! Вона огльдаїи цї, а ў хату увїїшоў такїї ладїїї хлопчик, шо аш ну! Він прийшоў хутко до неї і поцьдуваў, а вона дивї цї, а ў него ў руцї йїдвабїїї батїжок. А вона хап і вихопїла той батїжок, а він зараз ўтьїк. І від тоди ше минуло шось во штири роки, та дьїчина забула, шо видїла тоди того судженого і йї трапїў сї шось с третого сїла парубок і вона вїїшла за него. Али то ни буў добрий чоловік, бо часом блў йї і то добри. Йїдного разу прївиртайї той чоловік шсь в йї скринї теї здїбаў там той йїдвабїїї батїжок теї сї питайї жїнки: А ти в вїтки майїш той батїжок? — Та сї дивї, теї пригадала сїбї, жи то той, шо відїбрала рас на Андрея ў свого суджиного теї дивї цї на свого чоловіка і пїзнала, шо то буў той самїї, шо приходиў тоди ў ночї. Теї вона росказала йїму, йїак він приходиў до неї. Али він ни памьбатаў, шо приходиў до неї, али казаў, шо то йїго батїжок, шо він маў йїго ше в маленьку, али потїм він десь подьїў сї.

Зап. в червнї, 1902, на Криволянцї, Камїнецького пов. від Євки Юнак, А. Веретельник.

319. Лік на любов.

До віроломнїх хлопцїв берут ся дївчата таким способом: Купує ся у Жїда за 1 крейцар цукру і то самїї кїнчик в голови. Той цукор завиває дївчина в платок або в хустїну, шо йї носив мїлїї і носит его 9 днїв під. пахов, аж пожовтїє. Деветого дня пускає на цукор каплю власної кровї в мїзельного пальца, а відтак зловивши лїлика умертвїт его власнов руков. Винїмає з него ребра, товче на муку, котров поси-пує цукор. Відтак усе тото змеле тай всїпує до якого напою, найбїльше до горївки, котру дївчина даєть випїти віроломному. Як хлопець приїде на той час, на котрий дївчина сама загадала, то ему сї пїчо не стане, а если нї, то буде нїдїти, а в него живї ящїрки будут виходити.

Если любчик не приїде (бо умер), тогди дївчина сама заживає тото данї і замїнює ся в зазулю або в ласїцю, в березу або в тополю.

Зап. 1903, від Михайла Гаудяка, в Дрогобичї, Вол. Левинський.

320. Як привабити хлопця.

Дївчина йїак вобачит хлопцїв, а хочї, жиби той хлопцї ходив до неї і возьме того сьлїду, шо той хлопцї їде, альбо пороху, альбо

болота — ф шчо він фетунит, возьми, набери в руки, а йак йи бігун, альбо в воротьох, альбо йак сьи там графит і вьозьми, там насипли піт той бігун і кажи: Жибис так бігав до мени, йак той бігун бігаи! — Тогда той хлониц, жибі мав йаку роботу... і муєнт до дьівки бігати — ходити.

Зап. 1902, від Гани Феліцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

321. Як причарувати дівчину?

Йак хочиш, абі тьи дьіучина лубіла, купи собі хустіну таку до пьоса і ни уживай йи, тільки дай на присьтьіу там, де кьсонц кладє кильх в вином піт простірало, шчобі ньхтє ни видьіу і так почикай сьим ұтриньіу, чи по польски сьим мшиу сьвигіх. Тогда озьмі туту хустку так, шчобі ньхтє ни видьіу і сховай йиіу ў йакісь такій папір абє платіну чісту, шчобі она сьи ни брукала і ньікому ни показуй і ў рўки ни давай. Тогда кутру хочиш дьіучину, мьожіш йи очирувати таким спьособом, шчо йак вона йде пьопри тебе, а ти собі тоту хустку зрихтуй, шчобіс йиіу ўдарив хусткоу по лиці. Розумій сьи по цьілим тварі так, шчо за тим закритьєм хустки, жибі она тибє ни видьіла на той час. То вона тогда тибє сьи ни вітчіпїт ньіколи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

322. Як причарувати дівку лиликом.

Йак хочиш, шчобі тьи дьіучина лубіла, то мусиш лилика злапати і купити новий горнєц чьорний і того лилика запхати ў горнєц, накріти крушком і стіркоу обйизати дьобри так, шчобі шпърки ньігдє ни бұло. Тогда розьібрати сьи, абіс бұу цалком гьолїй, шчобі на тобі ни бұло ньігдє ани нитки, навигь жибєс собі палиц скальчиу, а завиную платком, то нивольно, то мусиш ровинуть, так розумій сьи, йак тьи мала на сьвіт ұплодила. Тогда озьмеш той горнєц з лиликом і понисєш там, де йи кўпа ковальіу чи то мурахіу. Запърнайиш, шчобі того горшкка ни бұло витко і собі пидєш до дьому, а дьругой нєчи зноу так зробиш і ў саму тоту пору пирід дванацьгоу мусиш йти. Йак будєш йшоу, то тьи ни бұди пускати, будє кричати до тебе ризьними гьолосами такими проразливими, шчо сьи будєш дужи бойати, али собі жибєс є того ньіц

ни робіть, воно тобі нїц злого ни ўчинит. Йак озьмеш той горнєц і жибиє дўжи утыкаў і ни обглядяў сьи, хощьби тибє і за плєчі лапало. До горшкя ни сьмїиши дивїти сьи, аж ў до́ма, йак сьи ўбирєш. Йак ўже сьи ўбирєш, тогдї сьи подївиши, а там бѹдут грабилькї і вилкя с того лиликя. Озьмеш і слїноў обмїиши своїоў і собї сховаїиши. Йак схочиши дьїўку счирува́ти, шчобї тьи лубїла, то возьмеш і грабилькяма до се́би пригрєбайиши, а́ли ни по зимлї, а́ли йїї по кїлї дєсь так по лицї абѹ по рудцї так, шчобї вона ни вїдїла. 'Али мѹсїиши по гѹльїм кїлї драпати, то вона тибє сьи нїколом ни вїтчїпит, хїба́биє ни хтьїў сам йїї, то так мѹжиши зробїти: Тїми вилкяма штѹркнутї йїї вїт се́би, тогдї вона сьи тибє вїтчїпит.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

323. Нездатні чари.

Ту ў йиднїм силї від нас нидалєко ходїў па́рубѹк до дьїўки. Так вони сьи лубїли йакїи́сь чис, потѹму вїн йак покинуў, таї сьи ожинїў з йїншоў, а вона сьи вїддала та́кжи за йїншого. 'Али жи вона за тоїи, шчо вїн сьи з неў ни ожинїў, то бу́ла зла на не́го і хтьїла з нїми так зробїти, шчобї вони йидно з дрѹгим ни сидїли, ни мєшкали. 'Али такѹго спѹсѹбу ни мо́гла дїбра́ти. Аж йидно́го разѹ вигнала вона па́сти худѹбу с сво́го силя, а з на́шого силя вигнаў па́рубѹк па́сти худѹбу; а то по́ли разѹм сьи гранїчїт. І вони разѹм па́сли, так йак би то на своїїм. І вона зачїла казати до не́го, жи йя вас бѹду просїти дўжи, абї ви мнѹї йиднїў рїч зробїли, а́ли так, абї нїхтѹ ни знаў. — А вїн ка́жи: Скажї шчо, йя ти зробїу. — Вона тогдї зачїла йїмѹ казати, йак до неї той па́рубѹк ходїў і з неў сьи лубїў, а потѹму в йїншоў сьи ожинїў, а вона типєр йїмѹ хѹчи так зробїти, абї вони сьи так йїли і абї сьи розвїшли, абї разѹм ни сидїли. Бо йя бнм, ка́жи, мо́гла і ў своїїм силї то потрафїти, а́ли йя сьи бѹїу, бї сьи хто ни довїдаў; а ви йак так мнѹї зробїти, то ў нашїм силї знати нїхтѹ ни бѹди. — Вїн сьи питаїи: Шчош то тако́го? — А вона ка́жи: Дивїт сьи, йак два пси на йиднї кїетцї бѹдѹт сьи дєрти, тої бѹди тьигнїў собї, а тої собї і бѹдѹт так гарчїти, а ви тогдї ўпа́тьти мїжи тотї пси, ту кїетку вїдбирїт і сховаїти, абї нїхтѹ ни вїдїў і дастє мнѹї, а йя вам за тоїи заплачу́. — А вїн ка́жи до неї: Добри, йя тотѹ зробїу. І зачїў йї сьи пита́ти, йак вона с тим бѹдє робїти. — А вона ка́жи, жи до тоїї кїетки шче й тра примаўїти, а́ли

їа ўже вам скажу, йак ви минї дьістанїти. — 'Али він ни хтыў тый робїти тай ўже бїльши ни гнаў там пасти, абї сьї з неў ни здїбаў. От вїтки то зле бїрэ сьї помїжи дїбрі лўди, йак ни вїт такїх злїх і заўзьїтїх бабїў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

324. Кепський знахар.

Буў йа ў Вїхторовї, там стрїльїли Мазўри ў хлїби. Так там булі протукўла, стьїгали з них, і присїх вастўпник несправдїливо. До двох недїль повїсиў сьї на цвїнтари на грўшци. І ў ночї шандарїў напастуваў, на плєчї лыз, по дахах бїгаў, хаги рошшїваў. Пришбў йа до однїго хлїна, навївали го опирєм. Пїзна була порá і кажу: Ни звáйу, йак пїрийти дорóгоў, шчо йї повїшилник. — А він кажи: Най би ми булі заплатїли три дїсїятки, він би буў ни ходїў. — А йа кажу: Абó ви шчо знаїйти? — Йа так знаїу: Була одна границьї мїжи двома гáздами і йа тутў границьбу корчуваў, а там булі старї вєрби, даўнї. Згодїў йїм сьї з нїми — мойї ўсьо дєриво, тотї вєрби. Йа кажу однїму: Най бўди твоїа границьї, а дрўгий кажи: Ньї, мойá. Йа казаў: Вїпустї. — А він ни хотьїў. І тóму пошкóдїло, шчо казаў, шчо йїгó границьї. А шчєз би, злїй дух ўсєрдиў сьї, тай ўсьї ми тотї вєрби ў фóсу вїкидаў, ў вóду. А йа, кажи, йак йїм погрозиў на нєго, на тóго злóго дўха і дрўгойї ночи вїкидаў ми на мїсци, там де йа буў сам вїкидаў. — А йа кау: Ну, шчoш то мóжи бўти, шчо ви такў погрозу дайїти, йак бóжа сїла бїльша, йак зле. — А він кажи: То так йї. С тих страчїў*) — то вонї, кажи, страшїют; йак котрє шчє мáйї нóгї хрїсьтьїнськї, то тотї лишє пўджїют і тотї страчї то нїшкїдлївї шчє, шчо мáйут нóгї хрїсьтьїнськї, То вонї до сьїм лїт йак хóдїт, лїтáют, і жидáют хрїстá; то шчє мáйї надьїу, жи будє матї лáску бóжу, а вїт сьїм лїт зноў до сьїм лїт хóдїт, прóсїт, то йак охрїстїт йакїй будь патїк і кїни, то вонó шчє мáйї надьїу на лáску бóжу; áли котрє, кажи, мáйї ўже кўрїчї нóгї с тих страчїў, то ўже значїт пїў дїявола, шчєзло би. 'Али йїднак шчє вонї надьїу мáйут на стрáшнїм сўдї, шчо шчє мóжут прїйтї до нєба. Йа, кажи, закажу воропци, шчо ни будўт пшїнїцу йїсти гáзды. — А йа кажу: Скажїг минї, йак то йї ў тих страшкáх. — А він кажи: Ни мóжу дáлї сказáти — і ўзьїу тай по йавїнци пошуроваў сьї. — А йа сказаў:

*) Дїти, траченї дївками.

Їсимогущий Бог ўсьо тотó пириконáйи і хрест сьвятий ўсьо тотó побивáйи і віра нас на сьвітї тримáйи, пóдлуг Христа сьвátого, пóдлуг сьвátого ангéлийа, книг віри, праўдівойі праўди, пíсьльа християньскої нау́ви, і ныхтó нам ничó злóго ни адылáйи. — Він опустíў гóлову і стаў на тым і йа пíшóў від не́го. Шчем му сказаў: Слава найвишшому Бóгу Ісусу Христу́! — і пiзнóйим години відыйшóў від не́го.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексі Сеньчука.

325. *Яцирки в яблоках.*

Буў ўдóвiцьцi син фáйний, пáрубок, ўже з вóйска приийшóў і буў майитний; áли йиднá дьiўка ни с тутéйшого силá служила ту ў йидного богáтого гáздi. Дўжи бóла фáйна і робiтна. 'Али йидного рáнку ишла вона ў силó, а той пáрубок сидьiў на дворi на стьильцi і стругáў обрўч забивати на конóўку. А вона кáжи: Добрый день, Питруньбу! А ти зрána до робóти ўзьиў сьи! — А він кáжи до не́й: Тá бо йа виджу, жи й ти з рáньи по силi хóдиш. — Онá тогдi приступáйи сьи блисчи і виймáйи з подóлка двóйи йáблок дўжи фáйних, бо ў тóго йий гáздi бóли ўсьильáкi йáпка. Нá ти, кáжи, тих двóйи йáблок, а дивi, йáкi фáйны, а йидж нó, йáкi вони дóбрi. — А він кáжи: Йа знáйу, жи вони дóбрi, áли йá шче пáцьир ни мóвнiў, сховáйу, зьвiм потóму. — I буў ўширэзаний ў такiм ширóкiм римени і поклáў тотi йáпка за той римiнь. А онá хвильку постóяла тай пiшлá ў свойiў. Він олстругáў той обрўч, приийшóў до хáти, виймиў тотi йáпка і поклáў на полицьу за мискi так, абi ныхтó ни видьiў тай пiшóў до робóти до йиншойi і за йáпка забуў. А він пучувáў ўсе на дворi. 'Али йидного разi прихóдит до хáти рáно, а йигó мáма кáжи: Шчось чи мiши, чи шось так шолóпали ў полици за мискáми, жи йá чось аш спáти ни моглá. — А він тогдi пригадаў си за тi двi йáпка, тай так собi думáйи: То ўже пéўни мiши зьвiли! — Тай старá шчось там робiла кóло пийца, а він досьiх тийi йáпка, тай ўложiў за римiнь тай вийшóў до стодóли, сьiў собi на порiх, рoствирáйи нóжик крайати йáпка йисти. 'Али йидно було твирдé, а други було мнiгóньке, такé йак капшучóк. А він думáйи: Зьвiм йа ўпéрид тотó мнiгóньки, бо воно сьи так фáйно залéжило. — Він трóшка йигó наткрайáў, дивит сьи, а там кўпка йашчiрóк, такi ўже з ланкáми, а йáпка ў сирéднiй порóжни, лишé стоийт шкiрка з вёрха так, йак з йайцi шкаралўпа. Той тогдi сьи змiшiў з розуму і збойáў сьи і здивувáў сьи, шчó то за такé йáпка. I борзéнько йигó затулиў

так, йак вонó б́уло і ви́ймиў с кишéні хустíну і тотó йáпко заўйизáў. І тогд́и д́умайн собí: Ото д́обри, жи йá тотó йáпко тогд́и ни зйíў. То пéўни й́ ў мíньи би такé булó. Шчожи йá типéр с тим йáпком зрóбйў? Показáў бим мáмi, коб́и мáма шче й́ коцьбуоў ни дáли по голови за такí йáпка. 'Али ўже ўсео й́дно, пíдў, покáжу мáмi. — Прино́шу до хáти, покáзуйў мáмi, а мáма аж р́уки заломáли тай кáжут: Б́ий сыи Бóга, ўжé би ти сыи йáкáсь б́ула прислуж́ила. На шчо тоб́и йáблок, йáк ти мáйниш сво́йй? Дáй сьудá, шчось йá з п́ими зрóбйў. — А вiн кáжи: Ей́ ньи, йáк йá ўзьвйў ў пéйи, так й́и вíддám. — Тай заўйизáў зноў, а то зáраз б́ула нид́ильи. А вiн ў нид́ильбу й́де м́ижки парупќи, кáжи: Будéм, хлоп́цы, гульáти нин́и. — Дéйакí кáжут: Д́обри; áли кол́и ни ўсé грóши мáйут, аб́и дáти на музýку. — А вiн кáжи: Йá плач́у сам нин́и музýку, а будéм гульáти аж до вéчери. — I дeсь ў самé пол́удни при-провáдили музýки, запровáдили до й́иднóго госпóдари і гульáют. 'Али прихóдит і тотá дь́ўка там на музýки. 'Али йáк то ў нид́ильбу, й́и чие, понасхóджувало сыи л́удий пóўно, і гáзди й́ гáздíньи і мáльи дь́ити — типлó, фáйно — і дй́йит сыи. А йáк то даўнó, казáли л́уди, шчо д́ля дь́ўки найб́ольший ўстид, котр́и дь́ўцы на музýках марш буд́ут грáти. Йáкий той марш, то йá ни зня́йў. Прихóдит вiн до музýки і кáжи му-зýкови, аб́и загрáў марш. А музýка ни хóчи, кáжи: На шчо такé ро-б́ити, йáк так л́уди фáйно забáўйййут сыи? — А вiн кáжи до нéго: Ни питáйти нь́чó, лиш грáйти, бо йá вам плач́у, а йáк хóчити зня́ти нá шчо, то йá вам скáжу і покáжу. — Тогд́и приступáйи сыи до музýки і розй́изуйи тотó йáпко і й́имў покáзуйи. А музýка кáжи: О йáкáсь то, кáжи, м́удра дь́ўка. Вáрто й́и марш фáйний в́играти. — А тотá дь́ўка стоийт м́ижки дь́ўкáми і нь́чó ни зня́йи. То ўже б́уло с т́иждень абó й́ б́ольши, йáк тотó йáпко стоийáло; вонá соб́и й́ ни д́умала, аб́и вiн й́игó тримáў, т́илько шчо вiн й́игó зьзьвйў. Зачинáйи музýка грáти, áли ни марш, т́илько такóйи ўпéрид коломи́йки, а вiн тут́у дь́ўку кл́ичи ў тá-ниц. I ўб́ийшóў з неў раз докóла і зачинáйи й́ий б́ити. А ту л́удий пóўно, стáли борон́ити, бо мáло хто зня́ў, о шчо сыи р́ич росхóдит. 'Али й́идньи крич́или: Вий д́обри! — А др́угí борон́или, казáли: Чи т́и зва-рй́уваў, жи так й́исти сыи фáйно бáвили, а типéр такóйи ти б́идí нарo-б́йў? — А дь́ўка питáйи сыи: А тож за шчо? Таж йá вам нь́чó ни в́инна, таж йá вам нь́чó ни зрóб́ила злóго. — То, кáжи, ни за зле, лиш за тих дв́и йáпка, котр́их й́ис ми дáла рáно тогд́и й́ тогд́и зй́ети, а йá й́их ни й́ў. Типéр аб́ис мáла пáмйитку д́обру, йáкí йáпка давáти. — Мóцно й́и в́ибйў, нь́хтó й́и ни м́иг об́борон́ити і тогд́и казáў й́и при-тр́имати др́угим нарупкáм, аб́и тот́и л́уди, котр́и там бул́и, ўсéи в́ид́или, за йáкí вiн йáпка й́ий б́йў, аб́и таќих йáблок нь́кóму ни давáла. А тотá дь́ўка йáк п́ишлá з музýкйў, йáк п́ишлá с тóго силá, то ўже й́и нь́хтó

ни відьї і ни видит до нїнїшного днїа. А йак би буў тотї йапка
възьї, тоби буў ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

326. Ящїрки в животї.

Була йїдна стара кобіта і мала пасирба і мала брата дочку і ко-
нечни хтыла, жиби він жинїў сї в брата дочкойу. А він ни хтыў.
Нарештьї вона пішла, йашчїрку злпала і възела, висушила її, ростер-
ла і намочила на девьїть днїў. І дала девьетого днїа напїти сї того
пасербови, то віт того він сї ожени. Тей с того повїростали йїму
йашчїрки ў сїридинї. Потому ті йашчїрки зачьїли йїго дерти і так,
жи він мусьї с того ўмїрати. То її так намовїла чарїўницї, али вона
не знала, йакї йашчїрки, ци зїленї, ци чорнї?

Зап. в липни, 1902, на Стрїганцї, Камїнецького пов. від Варкї
Коваль, А. Веретельник.

327. Жаба в животї.

То йїдна баба пила воду з байури і випїла з водоїу малу жїбку
і та виросла її ў сїридинї. І йак виросла, тей бїда: Баба нїц — по
пїти і пїти, води жаба потрїбуїт і йак зачне жаба ў середнї раї-
кати, то чути було на цїлу хату. Шо робїти! Возїли ту бабу по ўсїх
дохторах де-но йакї булї, али жаднї ни мїг нїц порадїти. І повезлї
ту бабу до салагуба до Холоїїва. А той салагуб помоїў сї і казаў
бабї найїсти сї сїледнїў. Вона вїїла шось пїять солонїх сїлецьїў
і дужи хтыла пїти, а жаба так кричит, шо страх! Тодї салагуб наїў
цебрик води, казаў бабї льчї на зїмлї і губойу до тейї води. А жаба
дужи хтыла води, бо сїлецьї смалїли і почула воду і вїльїзла з сїрї-
днїи до губї, а з губї вискочїла до води. І баба була здорова.

Зап. в липни, 1902, в Камїнцї Стр., від Б. Адамовича, А. Ве-
ретельник.

328. Гадюка в животї.

То залубїлї сї ў йїдногу хлїпцьї двї дьїчнїнї: бїдна і бугата.
'Али він тейї бугатойї ни льбуїў так дужи, йак ту бїдну. А бугата

кóнчи хтіла, шóп він її лубіў і шóп вужиниў сьї з неїу. Тей шó рубіти, хочи ўна́ ту бідну струїти. Рас пішли вони́ собі на гурóт за чимсь, тей та́ бугата здібала манєснью гадьўчку і ўзьєла її тей ўсадила ў шчипіричко пибўлы і кажи: Анў, ци ти путрафиш лікнути те шчипіричко? — Оў-ва! о-тó виліка штўка! — І ўна ўзьєла і лікнула те шчипірь, тей ныц. Тей шось так за місяць, ци за два, чўи́и та бідва дыўчина, шу шось смóрчи її ў живуты́. Тей шу рас гірши і гірши і вона́ ныц ўже йісти ни мóжи, аны́ ныц і слабá; тей стáла хўднути і рубіти сьї нына́шчо. Тей ма́ма її ду лыкаріў, гет ўсьўди з неїу, а її ныц ни помага́и — шу рас, ту гірши. Ну, дóньу, мўсиш знать ўмíрати... — кажи ма́ма. Бу то, зна́йти, та гадьўка рузростáла сьї ў ны́. Али тра́фиў сьї ше йден лыкар, ту буў такий сибі прóстий хлоп. Кажи він: Шó мины́ дасьтэ, ту вилы́чу ше ту дыўчину? — А той хло́ниц кажи: Дам тибі, чулу́вчи, шо сам схóчиш! — Тей той хлоп ўзяў ту дыўчину і пішоў з неїу ду лыса. І вудіў, вудіў її так дóўгу пу лысы́, аш сьи вона́ дўжи змўчила і туді він пулужіў її на йагідник і вона́ заспу́ла, а він ўзьєў і сховаў сьи за сóсну і диви цы. Аш тут вилавіт з неї́ гадьўка, тільку гóлову виставила тей сьї схувáла і звоў, шу пукáжи гóлову, ту сьї схува́и нават. А вона́ так сьи ровгьада́ла, ци нимá кугó. Тей ни бўло ны́кóгу і гадьўка вилы́зла цыла́ с неї́ і пулы́зла свóб пу йагіднику́. А той хўтку скóчиў ду неї́ і збудіў дыўчину і хўтко ўтыклі́. А гадьўку хтось настрахаў і вона́ ўтыклá на тэ місци, з вітки вилы́зла і шука́и, шука́и, али нимá і вона́ десь ўтыклá. А то вона́ ў лысы́ пучу́ла йагідник і лыс і вилы́зла. І та дыўчина видўжала і той хло́ниц ожиниў сьї таки́ з неїу. А бугáчка з жалу́ сьї пувісла.

Зап. в лютім, 1903, в Камінці Стр. від Петра Лехнюка, А. Ветельник.

329. На місце баранів — град.

Бўло ў неды́льу. Выйшли лўде с цэрквы і пішли до кóршмы. Там быў віт і рйáдны. Надыйшоў йакісь панóк і запытаў сьа, котрэ віт. І мóвиг вітови: Ци позволите мены́ гнати чéрес село́ бараны? — А віт йимў позволіў. 'Али дрўгый сьа йакісь гáзда найшоў, шчо не повальáў. А віт йимў кажи: Йа йи стáрший, менé слўхати! — Госпóдарь кажи: Колі ты стáрший, то йа не борóньу. — І тот панóк пішоў с кóршмы, а тот госпóдарь выйшоў за ним і так му мóвиў: Памнєтáй, жебы́с гнаў доро́гоў, жебы́ ми й йиден барáн не скóчиў за фóсу. Кóло

вітової хати майш рут! — І тот пішоў. Йак градї ўсінали самоў дорόгоў, а з вітової хати стріху сдерло і гόла зїстала. Тогдї йак віт ўвидїў, шчо то такого йи і тόго приняў до громады.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Парашака.

330. Як чоловік відвернув від себе град.

Ўродила баба два хлопці: Йидного перекстїла, дрўного закопала. І тот домашний віріс, поїхаў ў лїс по дрїва. Набраў си дрўў таких дрїбних і сьа бойбаў лїсничого, бї го не заграбїў. І дивит сьа, а ту йде лїсничий. А то быў йигό брат, тот, шчо маїти го закопала. І прийшоў д нему, тот сьа дўже настрашиў, а той мовит: Не бї сьа, тотό скидай з вόза, а ходї, йа тобї дам сухїх дроў! — І повїў го дальї від вόза. Привїў го над високу скалу таку і йимў мовит: Дивї сьа ў ноцў скалу, шчо нόнды сьа рόбит! — А він мовит: Нόнды йакїсь ци чортї, ци шчо, тоўчут лїд. — То, мовит, сут чортї, ўни на твоїи село тотό рихтїют. Днесь ў полўдне весь хлїб зїбїи, али тьвїй не рўшит, бо йа йи тьвїй брат, йа мѣдзи тїми чортїми йи найстаршїй, вонї менѣ ўсї слўхайут. Мовит: Ходї д вόзови! — Привїў го д вόзови, мовит: Йди ў пόтык, нарубаї си таких прўткиў, шчо за рік виресли. — Тот пішоў і нарубаў си, кїлько по мїг нести і сьа спитаў, шчо с тым рόбити. А тот йимў так мовїў: Йак приїдеш домїў, быс вόлы не ўпрїгаў, хьба бїжї чим скόрше на пόле, де йи твоїа нїва і собї спилї наскόла тїми прўтками. — Тот приїхаў домїў, не випрїгаў вόлы і пішоў. Утѣц йимў кажи: Де йдеш? — А той мовит: Йа сьа за́раз верну. — І він так зробїў на пόли, йак йимў брат казаў. Прийшло ў полўдне, зачалό сьа хмарити, стали гукї і грόмы, зачаў грат падати такїй грўбий, йак гόрцьї і збиў на болото весь хлїб, а йигό зїстаў сьа. Льўде сьа ўсї дивували, чомў йигό хлїб зїстаў і так собї ўрадили, шчо він такѣ зробїў. І йигό ўсудїли на кáру. А він мовит: Колї вы менѣ сўдите, то ходїт зо мноў ў лїс, йа вам покажу тόго, шчо тотό зробїў. — Ўни йомў ни вірили і ни хотїли йти, а дальї йи пішли. Вїйшли ў лїс, а пана тόго нема. І ўни на ньόго парїкали, шчо йїх так здурїў. Пішли дальї, а пан той йи. І тот мовит: Дивїт сьа, вонїи тот пан. — І тот пан прийшоў д ньόму і сьа йигό запытаў: Котрї на тебе найгїрше парїкали? — А той вітповїў: Віт

і два рйадні. — Зараз тот віта зглядвў і двох рйадних і тогды му дрўгі льўди ўвїрили, шчо то не він.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Паращака.

331. Фірман — знахар.

Ў йидного пана буў баль вилїкїй. Зїїхало сьи багато паньїў і багато фїрманьїў було ў тьїм дворї. Зїйшли сьи до своїї привначеної станциїї, йак звїкли, понанивали сьи і оден пирид дрўгим зачїў сьи фалїти. Той кай: Ў мого пана льїпші коньї, дрўгий кайи ў мого пана льїпші коньї. Розговор пирийшоў такїй чирис тотї ўсьї фїрмани, али два сьи спиречило. Йиден кайи: Йа борши поїїду, дрўгий: Йа. — Чомў? — Мойї льїпші коньї, йа борши поїїду. — А той кайи: Йа зробиў, шчо ни поїїдиш. — А той, шчо маїи коньї пайльїпші, кайи: Ти мињи ни зробиш так, шчоби йа ни поїїхаў. — А дрўгий вїтповїдаїи: Будем вїдїти; йа старший фїрман йак ти. — Сказаў пан тому, шчо маў льїпші коньї — заїздїти по него перид палаци, вїйшоў, сїў на брїчку, фїрман кїньми рушїи, а коньї ни мोजут сьи в мїсьцьї поступїти. А той фїрман кайи сам до себи: Чикаї! — а пан тото слўхайи — будеш сьи кайати, шчо ти казаў, жи йа ни поїїду. — Маў сокїру ў повози, вїймиў ту сокїру і повітїнаў від зимльї слїдї попри ноги коньом своїим, а той пан дївнт сьи на тутў роботу. Йак тотї коньї рўшили, йак зачїли лїтїти, а с того фїрмана, шчо му так зробиў, йак сьи пўстила ротом кроў і носом, доти плїлї кроў с того фїрмана, аш допoki ни заїхаў до свого дому. Йак дома стаў пїрнт покоїями, пан зльїз тай аш тогдї стала с тамтого фїрмана кроў йти. Потїм той фїрман зблїд, шчо кроў в него злетьїла і буў слабїй чїрис кїлька лїт і сказаў, шчо нимї нїкoли злим воїувати, тра чїриз дурнї мїсли аш типер ўмирати, ни зачїпати нїкoго, бо ни знати кого, по прїказу божому тра жити, на зльї мїсли нїкoли ни трєба сьи спускати. Вїсповїдаў сьи й ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

332. Стрїлець-знахар.

Були два стрїльцї. Пішли собі в полонїї на кози. Один стрїлив до цапа, а цап ўпаў. Прийшоў він до цапа, цап лежит, а коло него

вже криви закіпіло, сплило за бохопець хліба. Набиў вин пушку, берет цапа за ногу, а цап на ўтеки. Тот тогди пишоў, де два потоки сходят си; на россоши. Там росла вільха. Він маў страх, що то шое ему так пороблено. Узбиў вин, вивертіў дирку в вільсі і пішоў шукати гнилої колоди. З гнилої колоди витыг сук (що ўже обіпріў) і ту дирку виверчену ў вільсі заткаў тай сказаў: Аби цему так очи застало, йик я ту дирку суком заткаў. — Пішоў вин собі д хакі, тай вичуў, що то йнго товарш осьліп. Розизнаў вин, йик то си стало, тай ўповіў му. Тогди цес перепросіў го, а вин пишоў, выбраў сук з дирки, а той провидіў.

Йи погані стрільці, що ни дбают за душу.

Зап. 1902, від Дмитра Шекирка, 65-літного дїда, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

333. Ланка на звїрі.

Один чоловік йшоў ў Баню з бриндзеў, та циганка запросила го хліба и дала му за корж хліба вішку (віха — пензлик), а йик нею помастит сїтку (зелїзну ланку на звїрину), то що схочи, те там си зловит, виадет. Війшоў вин видтиў д' хатї, тай поклаў сїтку, помастиў тоў вішкоў, тай ўсе си зловило шое, ніколи пусто ни клаў. — Падала звїр, яку си загадаў. — Але раз поклаў вин ўперїд хати, на задвирю, знати, що тото си дїе, що так звїр паде? — Дивит си кріз викно, а то приходит лисица (загадаў на лисицу); що покладе одну лабку, тай видберет; напнет си класти другу лабку, видберет тай слови втерает, плачет, бо видит, що смерть видюща, а то ї женет таки мусом в сїтку. Тай напослі лисиця мусїла покласти в сїтку лабку і зловила си. Вин те видіў кріз викно, вийшоў, випустиў лисицю, тай видтак другим разом видніс вішку циганці тай каже: На собі! — А циганка питає: Може то пусте, я тобі дам ліпшу! — Не хочу ні сеї, не давай ні ліпшої! — Пишоў собі і не браў, бо не хотїў, щоби на него плакала звїр. — Це вішка не певна, вона ему служила тут, а душа стрільця вислугувала си там чьортови.

Зап. в серпни, 1902 р., в Головах, Косівського пов. від Мих. Заленського, Л. Гарматій.

334. Майстер майстрови шкодить.

Буў йиден майстер. 'Али той майстер згодїў сын файний домбк класти за тїсьчу рїнских, припильдуваў і зробїў, лпше би ўже латати.

Приходить другий майстр, тай до него: Слава Йесу Христу. — На віки віком. — Котрий то майстр домок сей клаў? — Йа. — Отос ми майстр. Йа льпшвий майстр, йак ти. — Тай побуў з ним, ни потрахтуваў того майстра подорожного, апы ни даў му на дорóгу. Тай той пішоў від него близ нїчого. 'Али так відійшоў від него, мóжи булá з мїльи, надїйшла хмáрка нивилїчка, вігер зачїў вїяти, а с тоїї хмáрки гóлубиц бухнў на той будїнок, роскїдаў му чїсто до фундамента вїхиром. Той стаў, шчо робїти? Чикаї, колїш ти такїй мудрїй, будў й йа ни дурїй. — Пирихрїстїў сьи, зговорїў пáцьир, зробїў хрест сокїроў на дєрвї, прилїгаїи назáт той гóлубиц. Шчо зробїў? Чумў мине ни пўстїш, шчо йа ўже ни йду вїт тєбї? — 'Али бо литїт таки той майстр сам, шчо му прчинїв сьи злим спóсобоm. Геї, кáжи, пустї, бо мине пиче ў сиридїни. — А той йак затьїў ў хрест, тай таки лишїў сокїру на мїсци. — Мине пиче, ни мóжу вїтримати, шчо ти зробїў минї? — Зложї дєриво на мїсци, то пїдеш собї. — Йак му вложїў, той сокїру вїймиў, а той ўзьиў тай пішоў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

335. Як млинські колеса обертали ся проти води.

Йиден йшоў вандрóвний чильїдник і повирнў до млина. А той мельник йнó ни потрахтуваў, ни даў му нїчо на дорóгу. Той мельник дївїт сьи, а колеса прóтьїў водї йдут; і повóли йдут, лишє талáпайи так, гї колї за напáсьть. Той бїгаїи, застаїїїи, де, прóтьїў водї йдут. Ўздрїў мельник, шчо ни жерт, сїў на конїи, пирипросїў того чильїдника, даў му трахтамїнт на три дóбї і даў му пїйтку на дорóгу і пішоў собї той чильїдник.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

336. Стпений млин.

Шукав мельник за службов і прїйшов до йидного млина і просив, жиби му шчо мельник дав. А мельник кажи: Е, шче чо ни було? Йа ни маю шчо роздавати. — Тогди тому мельникови сьи жаль зробив, шо він такому бідному нїчо ни дав; взїв тай пішов, тай дверї за собов запер і забив долото ф поровьї в горї, та відїйшов так кїлька кро-

ків, той зараз млин став. Прибігають льуди до мельника до хати: Йдїт, бо чогось став камїнь! — Поправив мельник все, али ни хочи йти... ани руш. Тоди він нагадав си, жи в него був мельник — певно йиму збитки зробив. Здибав того мельника, зачив йїго дужи просїти, тоди йиму дубильт дав; а той прийшов, то долотце виїмив і той млин зара зачив молоти.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

337. Зачарований млинський камїнь.

То ў йиднїм силї буў мельник, али буў йакїйсь скупїй. А дрўгий мельник, такїй сьвїтовїй, йшоў і повирнўў до него. І мїслїў собї, шчо він йїго чїмось потрактўїи, дасеть му шчо на дорόгу, али той йїму ни даў нїчό, шче йакόсь там збї злоў вόлюў йїго вїтпраўїїў вїт сѣби. А той кáжи до него: Пїдў йа шче до твого млинá подивїти сьи. — Прийшóў до млинá, порозгльїдáў сьи ўсьўда і пїшоў на пїдок — а маў пáлицьу зї собόйóў — і прийшóў кóло кошá, ўзвїў тўїу пáлицьу і штуркнўў нѣїу ў камїнь, ў тўїу дьїрў, де сьи мѣли збїжи, ў дўчку, йак вонї називáют. Тогдї зльїс с пїткá і кáжи до того мельника: Будь здорóў, ни задóўго ми сьи будим вїдьїти! — Таї пїшоў собї. Вїдїйшóў трόхи вїд млинá дáльї, аш ту камїнь с пїткá кóтит сьи по схóдах і прóсто ў двѣрї і на тўїу дорόгу, кудá він пїшóў, і той камїнь за ним. 'Али той мельник зачїў йїго стрїмувати, та ўсьо за дáрмо, бо він тóїї силї ни маў. Кáмїнь кóтит сьи, а мельник йде за кáмїньом. Аж доганьїйи того с нїў мїльї далѣко, того мельника, шчо вїйшоў вїд него. І зачинáйи йїго просїти, шчобї він так зробїў, абї той камїнь ўже ни йшоў дáльї. І кáжи йїму, жи: Шчо схóчїш, тó ти дам, тїлькó абї го завирнўў до млинá. — А той тогдї той камїнь зноў ў тўїу дьїрў пáлицьу штуркнўў, а камїнь стаў на дорóзвї й мѣле. Він тогдї кáжи до него: Жибїс знаў на дрўгий раз, йак гóсьтья приймáти! — Тогдї той го завирнўў до сѣби і камїнь вирнўў сьи на мїсце і даў йїму йїсти (кваснóго молóká с кулѣшоў — зам. Фїлька) і пáру грѣйцарїў на дорόгу і по дóброму го вїтправїў.

Зап. в лїпци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї Василицї.

338. Мельники знагарї.

Подорóжнї мельники, то найбільшї чирівникї. Раз зайшов такїй мельник до млинá та прѣсит сї рóбóти у ньόго. Але той не дав му

жадної роботи, ще добре поганьбив. Пішов подорожний з млина, а за ним вихопив сі камінь млинський, та летіт, летіт. Так летів той камінь с півтора милі. Але мельник той в млині знав таже щось. Вихопив сі с фіров тай женé по камінь. Як подорожний его увідів, станув, а камінь загряв в землю тай меле, меле, аж сі в землю запав.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

339. Мельник чарівник.

Йдного разу погнавив сь пан з мельником і вітправив. Мельник пішов собі в дорогу. Тогди собі помислив, жи: Йа панови збитка зробїу! — І шчось таке сказаў, йдно слово і вирвало камінь зо млина і литит за тим мельником. Так кілька миль мельник пішов і воно прилетїло за тим мельником. Забив в камінь палицю і так лишив і пішов собі. То пан всьуди питав, ци хто ни здивав. Ни могли сь довідати де. От то такі мельники чарівники.

Зап. 1002, від Яндруха Стеця, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

340. Суперечка двох мельників.

То раз ішли з войска фірир і гьмайний. А той фірир був мельником. Ідут вони, йдут — але вже не стало їм гроший, не мали за що купити собі їсти. Йдут вони коло млина, тай той фірир каже: Вступім до сего мельника! Приходят вони тай кажут, шо ми вертаємо з войска, не маємо ніц і просили, щоби їх периночував. — Але той мельник каже: Я таких галганів шмат видів — і нагнав їх. — Тїї пішли. Як шват дороги відойшли, каже той фірир: Чикай, я ему таке зроблю, шо він не будé молоти. — І в той час каміня в млині позлітало з веретен і так крутило сі, але не мололо... Мельник як се уздрів, каже: Ви мудрі, а я щи мудріщий; тай післав оден камінь, щоби їх забив. — Той оглядає сі — а камінь котит сі за ними — так жене... А тот фірир кажи до свого товариша: А маеш ти білу хустку? — Маю. — То дай мені, а сам утікай гет на бік, аби тебе кавалки не забили — бо мене не сьміют. — Він взяв, ростелив, о так! о! хустку на серед дороги тай тримає за оба кінці. Надбіг камінь так сильно! Але як ударив о хустку, то розсипав сі на кавалкі. Вони пішли далі. Той мельник міркує собі, шо вже час, аби камінь вернув; чькає, чькає — нема.

Він сідає на коня та біжить, дивит сї, на дорозї тільки кавалочки... А вони собі пішли до села, зайшли до коршми тай сїли їсти. Той приходить, просит їх до себе тай питає, як він то зробив, що камінь розтріскав сї. — А той питає, як він зробив, що камінь біг, щоби їх забити? Тай оден другому не хотїв вповісти. Вони там пересидїли зо два тижні, може більше, я не знаю — тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

341. Як мельник прогнав воду зі ставу.

Або раз ішли два вандровні: мельник і швец. Але їм так випало, що жаден не мав ані грейцара. Йдуть вони, йдуть — приходять над став, а там млини. Вони йдуть до мельника, тай просять, щоби їх переночував. Але він їх не хотїв приймати. Тогди вони пішли над став, а мельник каже до шевця: Дай мені свого сцїзорика! — Він тогди взяв, тим сцїзориком розкроїв собі мізерний палец, а кров капнула в став, тогди вода зачала сї так бурити, та все ставати до гори як камениця, тай так повалила гет, а став зробив сї сухий. — Ну, і млини став... Мельник встає — дивит сї, на колесах ані краплї води, а став сухий. Він тогди сїв на фіру, наздїгнав тих вандровних, тай зачав їх просити, щоби сї до него вернули. Вернули сї, а той щось там зробив, тай вода помалу зачала збирати сї і до вечера знов був повний став.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

342. Мельник, що орудував щурами.

Мельники то знають і щурами комендеровати. То мій батько розказували, що такі на свої очі бачили... То був в Лопатинї мельник — дятько мого батька. Але він раз приходить до млина, дивит сї, а то таких щурів, що страх, аж сї їдять. Він каже: Мудрий ти, тай я не дурний. — А то з сусїдного млина єму наслав. Він тогди взяв чверть пшеницї, вийшов перед млин, закликав щурів, а вони пішли — і став, тай наоколо себе розсипав ту пшеницю. Ну! а то чверть було що розсипати! А сам став у серединї. Щурї зачьли їсти тото — а їх було кількасот — то такий писк, що страх, — за мінутку вже піц не було. Він

тогда — мав таку паличку — махнув в ту сторону, де вони мають іти — а щурі так оден через другого, як зачбили пицати тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

343. Вода в хаті.

Мій дятько був у войску, а з ним був оден Гуцул — я не знаю де тоті Гуцули. Але той Гуцул з моїм дятьком разом спали на квартири. Раз у неділю каже той Гуцул до дятька: Маєш ти гроші? — Ні — не маю ані грейцара. — Тай я не маю — (бо що то у войску, дістане тих пять грейцарів та конець, звітки вони могли мати гроші). Але той Гуцул каже: Ходім, каже, напемо сі і наїмо сі, ще нас будут просити, аби ми собі пішли. — Пішли вони до шиньку, казали собі дати горівкі і закускі, випили по кілька, аж параз в хаті зробила сі вода, тай все вище, вище! — Жиди отак! підоймали сі і жидівка, всі — а вода вже по пахи. А вони тогда — ніби що мали робити в воді, тай пішли, а зараз вода десь сі поділа.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського В. Равлюк.

344. Чарівник і вода.

А буў такый чаріўник, шо йак хлопці хтылі подивити сьї, йака дьївка йаку майи, то заплатили йїму могорич, і йак ішла дьїўка ў поли, то він на сухім поли пустиў тумана і дьїўсам здавало сьї, шо то вода і вони загольували сьї аж по-за поїас і так йшли, а парубкы дивили сьї, кілька хтылі, а там води ни було, тільки сухе поле.

Зап. в жовтни, 1902, від Б. Адамовича, в Камінці Стр., А. Веретельник.

345. Гуцул насилає дощ.

Або раз мала бути парада. Дядько мій каже: Ти підеш? — до того Гуцула. — А той: Ні! ніхто не піде! Ну! казали вірокувати. Лишень стали до гліду і старші також; — як зачав дощ парити, то так прав, шо ніхто не міг стояти. Старші кажут: Утікайти всі до ка-

сарень. — Відойшли старші кілька кроків, а там сухо, вертают сі на то місце, де стояли, тай там сухо. — А се що? — Дивували сі, дивували сі, тай не знали, що то таке було, але вже казали йти до касарні, то вже пропало! Тай не було паради. А то Гуцул зробив таке!

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

346. За дармо гроші.

Пішов мій дядько раз з тим Гуцулом до шиньку́, також не мали гроший. Також наїли сі, напили сі — треба платити, а то нема й грейцара. Тогди Гуцул щось прошептав, а то до хати почали вужі і ящірки влзати сі — такого того шмат! так перевертає сі! А Жиди в гвавт тай до того Гуцула: Паїї вояк, ци би ви то не витналі? — Добре, але дай петку. — Нате вам петку, лиш викидайти то... Він взяв петку, щось прошептав, тай то пішло собі гет!...

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

347. Як Гуцул тримав у лісі стражників.

Йиден Гуцул носіу тьутьун мішкóm з Веньгріу, а своїм льудим продаваў. Робіу тим гіндиль і файно жиў собі. А другий Гуцул, сусьїда, маў на пего за вле і замельдуваў фінанцам, шчо він носит тьутьун з Веньгріу і роспродуїи нашим льудим, Гуцулам. Ходїт панóви зо мноў — кажи — йа вам покажу, кудá він маїи ўхїд чїриз польнну і там йигó ймети. — Пішли фінанци з ним, він завїу на ту стешку, кудá прихóдит с тьутьунóm той другий, там була така колóда, шчо дóбри булó на ньу сїести тим фінанцам і сидїи фінанци, чикаїут на тóго Гуцула, йак він будé нести, абї йигó йжити, від ранїи до сполудньи. А той так сьи тїшиу Гуцул, шчо йїх там поставнїу, і думайи собі: Будем маїи зарóбок, шче й хату стратїиш. — Йакурат з Веньгріу той Гуцул нисе мішók тьутьуну. Зобачнїу фінанциу тай кажи: Йа вїджу, панóви, шчо ви на мени чикаїити; нису тьутьунец, панóви! — А фінанци кажут: Ну, а типер йак будé? — Га, панóви, йакóс буди ўже типер з нами. — Оден фінанц схóпнїу сьи с тóїї колóди і хотїу го ўдарити: Ни нискуї! кажи. — А той Гуцул кажи: О, пани, ни бий. — І ни допустила сьи рука до тóго Гуцула. Ўже ни мóжи фінанц

ударити. — Кажі: Сьїдаїти, панови, на колѳду типѳр, най злѳжу про-
тѳкул. — Сьїли фївѳнци на колѳду, а той мїшѳк тьутьуну на плѳчї
тай поньїс. Тотї фївѳнци с колѳди рушїти сьї, ўставѳти, ни мош. Одѳн
до дрўгого кѳжи: Се шчо такѳ? — А той Гўцул кѳжи: Сидьїт, пѳни,
сидьїг, їа собї пїду с тьутьунѳм, де їа маїу мїсци з ним. — Тотї
ўставѳти — ни мош. Сидьї вонї аж до вѳчїра, тѳ бо ї пьїлѳ ньїч, тѳ
бо дрўгїй дѳнь сидьї. Той дрўгїй дѳнь їде зноў по тьутьунї пѳпри них,
тамтѳї ўже роспрѳдаў. Фївѳнци пїзнали го і прѳсьї: Бїї сьї Бѳга,
чоловїчи, пустї нас, ньїчѳ ни будѳм казѳти тобї. — А той Гўцул кѳжи:
Сидї, сидї, тобї дѳбри там бўди. — Нисѳ вїн зноў з Вѳньгрїў тьу-
туну мїшѳк; роспрѳдаў той тьутьун, а онї сидьї бїднї, ни мош ўстѳти.
Кѳжут: Тра загїбати, ўже вїтко, шчо ни жерт. — Ёде зноў пѳпри них.
Кѳжут: Пустї, чоловїчи. — Вїн кѳн: Ньї. — Тѳ бо їде трѳтїй рав
по тьутьун на Вѳньгри, їде зноў пѳпри них тай кѳн: Панѳви, ўже
трѳтїй мїшѳк тьутьуну нису. — Зачїли вонї їнѳо прѳсїгнї: Вїї сьї
Богѳ, ўважїї на дўшу, ўважїї на нас. Зарїчѳм сьї, шчо ни скѳжїм
слѳва ньїкѳму, шчо ти нѳсїш тьутьун. Присьїгѳїм пїрит тобѳў, шчо
ньїкѳли ни будѳм ти ньїчѳго казѳти, лїш ти нас пустї. — А вїн кѳжи:
Ёдьїт, пѳнї, їдьїт, ўже чїс, ўжѳсти мѳжи схотьїли трѳхи їїсти. 'Алї
памнїтѳїтї собї! А бїльшї вам ньїчѳго ни кѳжу дѳльї, шчо ви во мноў
говорїли тўтїчка. — Ёак прїйшлї тотї льївїзѳри до тѳго силѳ тай шче
набїли тѳго Гўцула, шчо спраўїїў на тѳго, шчо носїў тьутьун.

Зап. в липни, 1902, в Корѳнци, Бучацького пов. від Олексї Сав-
кового Сеньчука.

348. Давнї і теперїшнї чарївнїкї.

Давнїїше чарївнїкї бїльше знѳли, як телѳр — казав менї цѳ тѳто
небїшчик. Бувѳло, кѳсят косарї траву, а такї Бойкї з гїр, то богѳто
знают. Тай кѳже одѳн до дрўгого: Дивї сї, лїхо чоловїка несѳ! Вїн
взѳв нѳжїка, зачѳв ним обертѳти в горї пѳнад головѳв, зачѳв шѳсь шїп-
тати, аж впав хлоп на зѳмлю. — Косар сї вже пїтѳє: Цѳ не до жїнки?
— А ви звїдки? — пїтѳє хлоп. Так мї шѳсь печѳ, шчо не мѳжу дї-
хати. Тай пїшов в своѳ сѳлѳ.

Зап. 1903, в Дрѳгобїчї, від Ів. Борнєславського, В. Левнєський.

349. Чарївнїк-вїшалнїк.

То буў ў Деревльнѳх такїй хлоп, шо називѳў сьї Солодкїї і буў
чирїўнїк. Рав мали їнѳо за шѳсь повїсїти ў Золочѳвї; повїсїли, дивльнї

цьї, а то висп сніпок, а Солодкого нима! За ним, а він ў дома. Здапали йнго і вирізали йиму шось с під литки і він ўже більши ни міг чарувати.

Зап. в жовтни, 1902, в Камінці Струм. від Б. Адамовича, А. Веретельник.

350. Як хлоп розбогатів через фармазонів.

Тотó йи нїби праўда. Жийї ў Ваньовїчох*) зёмняк. І він маў такі конї, жи возиў панї, де потребуванї, він зва то́го жиў. І так йиден пан прийшоў д ньому ў ночї, бо ўже знаў, жи він буде йїхати, де трéба. Тий мовит му: Мóже бы ты зо мноў пої́хаў до Йильво́ва на тоту́ і на тоту́ годїну? — Він радит сьа ж жїнкоў: Тьашко зайїхати. — А вона́ мовит: Дай дóбре коньом зёрна, тай пої́деш. — І він даў коньом зёрна дóбре, тай на тоту́ годїну прийїхаў аж до Йильво́ва, на котру́ пан хотїў. І вїнесло йимў шчось, йакїсь панї также, скрїньу грóшей, пи чо́го і положили на вїз. 'Али він ни знаїи, шчо тотó йи. Зваїи, жи пан пішоў до то́го до́му — по, він ни знаў, шчо пан за йїцен. Іде зато́го пан д ньому на вїз, такїй бїлий, шчо полотно́. І сїў на фїру, тай ўїо! — Ну, ни йнїа́че, хыба́ він сьа записаў до фармазонїў, тай ги шчось скїаїаў сьа, мóже спомїанїў за Бóга, тай ўмер на вóзї. І тот йїдь, йїдь, прийїхаў десь там до йакóїсь госпóды, де панї зайїцьдват ўсе, ў Самборї, а там му сестра́ служїла. Тóт сьа на вїз подївїў, пан не жийи, ўмер. І він повїў сестрї, йакá робóга, а вона́ мовит: Тїхо, йїть пїт трупарїньу, таї го зверзь, тай го найдут, поховалут тай йуж. — Він так зробїў, а сам зайїхаў домїў, до возїўнї і тотá скрїньа стоїала цїлий рік, на вóзї, не рўшаў йї. За рік розбїў тоту́ скрїньу, а вовó грóші ўсьо. А то ни йнїа́че, хыба́ тот пан до фармазонїў сьа записаў, али йимў Бох судїў тоты грóші і дїеськова шче маїи. Він тїлько маў, жи полумецьком сорокїўцї вїчнїў.

Зап. в мартї, 1899 р., у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїцака Терлецького.

351. Як слун давав молока.

То йа була ў цьотки ў Ковалїўцї і там приходїў сусїднїй хлóбниц до нас ўсе. Він маў сїм-вїсьм рóкїў. Бува́ло, ми сїи пїтаїям,

*) Самбїрського пов.

що йго тато робит? — А він кажи: Татуньо типёр прийшли, принесли молоко с стаїньні. — А ми кажим: Чому мамуньні ни дойа корбзу, али татуньо? — А він кажи: Бо татуньо більши молока принисут. Татуньо йак сьїдут коло слўпа, то ўнисут зó два скїнци, а мамуньні ни мóжут тотó дойати, тьїлько складайт сир таї мáсло.

Зап. в лицни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

352. З чого жив знахор?

Йшоў йдин чоловік чирис льїс і йго ўкусила гадина так, шо аш йму нога спухла йак колода і ни мїг дальї йти, теї льїх на рові і лїжаў. Лижит так, лижит, аш натходи йден чоловік, шо ўмїў лычїти і вїтмоўльати від гадїни. Теї питає цї йго: Шчо тїбї хибуйи, шо тут лижиш і шо так нога спухла? — Гадьука так ўкусила мене, кажи той йиму, і знать йа згїну с того. Али йагби хто ше виратуваў мене, то даўбим йиму сотку! — Ну, добри, йа тїбе виратуїу. — І вїц, той льїкар, свїснуў сьїм раз і зачаў шось шиптати, аш тут зарас азьїало сьї с цьїлого льїса поўно гадьук, а йдна прильїзала на самїм остатку, а то була та, шо ўкусила того чоловіка. Теї тоди той льїкар виломїў з бирези прутїка, теї стаў шось до нейї говорити, до теїї гадьуки і заклаў йї, шоб ньїкого вїгди ни ўкусила, навїть, шоб йї бїў. І махнуў прутом на ўсїх сторони сьвїта і пошептаў шось і всьї гадїни зноў порозлазїли сьї по ўсїх сторонах льїса. Потїм відмовїў шчось до ноги і нога стухла і чоловік ўстаў, даў тому знахорови сто рїньских і пїшоў. А той знахор мешкаў ў тїм льїсї і насїлаў гадьук на льудий, а потїм йшоў йїх лычїти і так сїбї заробляў і живї файно без грїзоти.

Зап. в груднї, 1902 р., в Сїльци Беньк., Камїнецького пов. від Тїмка Прїтули, А. Веретельник.

353. Рїмар, шо орудував гадєм.

Буў ў йїднїм силї рїмар блїсько Гусьятїна, шчо крадєним спóсoбoм дьїставаў сьї до Рбсїї чїрис гравїцьу. І ўдавала сьї му штўка нїрас суда і звітти обїрнўти, шчó го страж гравїчна ни вїльїла. А йїдногo рáзу повїртаў з Рбсїї і ни мїг сьї покрадємо на сей бїк дьїстати, бо страж гравїчна пїльно слўжбу свуйў викóньувала. І зобачили козакї в дáлику, шчо рїмар хóчи сьї чїриз гравїцьу крадєним спóсoбoм дьїстати і постановїли сoбї йїгo дьїстати. І злацáли го-

І хтіли йиго ўзяти до арешту, а рїмар зачыў сьи просїти і кажи: Пани! Даруйти минї той раз; йа ни йи жадин шпїнг, алїм йи зарїбний чоловік. Пусьтїт минє той раз, а йа вам покажу пташка. — Відозвали сьи козаки: Покажиж нам того пташка! — А він здоймиў шапку в голівї і вагли йїм скаваў подивїти сьи на него. Козаки гьанули швітко до шїнки, абї вобачити пташка, а гадина ш шїнки засвїстала і вїкрутила сьи йидному й другому до очїй, а козаки сьи пострашили і кажут: Ідї, чорт тибє бярї с твоїм пташкѳм. — Рїмар дыстаў сьи на сей бїк і прихѳдїт до дѳму, а жїнка йиго плачи, шчо сусьїднї хлопцї йїй сьи ни бойали, йанка і грушкї ў садї обїрвали, а йак вона йїх хтїла с садў вїгнати, то шче кїдали ў нью йанками і грушками, шчо мўсыла утычї сама від них іс свѳго салў. — А рїмар кажи: Ни бї сьи, нє, тотї грушкї будўт дѳбри заплаченї. — Успокойла сьи жїнка і говорили собї о йїнших рїчах, йак звїкли чоловік іж жїнкоў радїт сьи. А на другїй день у тих сусьїдыў, шчо йїх хлопцї грушкї і йанка рїмарови обїрвали, поїавїло сьи на рано по много гадьї ў хатах. Усьўда булѳ: і на лаўцї і на зимлї і на столax, шчо йак сьи попробўдживали рано, то сьи ўсї пониристрашували і ни булѳ куда с хати вїйти. Аж йидєн газда і другїй, сўсїди тотї, змуженьї булї вїкна повіддаўльувати — бо коло дверїй найбїльши булѳ — і таким спѳсѳбом на двїр повиходїли. Радїт сьи оба сусьїди нат свѳїм нишчасьтѳм, шчо йїх спїткало ў йїх хатах, шчѳ с тим робїти. І по чїстї заглядаїут ў вїкна, а гадьї йак пѳно лїжїло, так і лїжит ўсьўди. Йидєн з них чуў за рїмара, шчо він звайї до гадьї і пригадаў собї і кажи до того другого газдї: Йа чуў, жи рїмар звайї шчѳсь від гадьї. Ходьїм до него, будєм го просїти, мѳжи би нам ў тїм шчо порадїў. — Прихѳдїт до рїмари до хати: Слава Йєсу Христу! — скавали. — Рїмар вїтповїў: На вїки вїкѳў — і привїтаў йїх і просїў, абї си сїдали. 'Али вони кажут до рїмара: Ни мѳжим, сусьїдо, сїдати, бо на нас сѳїї пѳчи нишчасьтѳи спало. — Рїмар пїтайї: Йакє нишчасьтѳи? — Говорїт, сусьїдо, на рано ў мєни і ў сўсїда поїавїло сьи пѳно гадьї ў хатах і ни звайїм, звїтки тотѳ сьи ўзїло і шчо с тим робїти, бо ми аж вїкна повидїрали, шчѳсмо на двїр с хатиў повиходїли вїкнами, бо коло двїрїй найбїльши булѳ, шчо трўдно булѳ сьи до двїрїй дыстати, бо то вилїке і багато і страшнє гадьї. А йа чуў від людїй, шчо ви звайїти шчѳсь до того трѳха і скаваў йїм сусьїды і приїшлисмо оба до вас, абїстї булї такі дѳбри нам хатї поощїшчувати вїт того. — Рїмар вїтповїў: Праўда, йакє то гадьї страшнє, жи аж йїсти поўтыкали вїкнами від него; то вїтко, шчо ваші хлопцї такжи так, йак тотѳ гадьї страшнї, шчо ми обїрвали грушкї і йанка ў мѳїм садї і шче мўсыла жїнка від них утыкати так, йак ви від гадьї. — Устїдно

сьи тым обом гáздам зробило і повиходили на двір. Склікали своїй хлòпцы і зачїли їй сьи випитувати, чи вони тотò зробили, шчо римар сказаў. І мўсят тпер сказа́ти праўду, бо йак ни скажут, то гадьї ни ўступит сьи с хати — вони ўже видьили, жи ни жерт. Хлòпцы признали, жи праўда; тогди пішли оба гáзди зноў до римара і зачїли йнго просити, аби їм сказаў, шчо си за шкòду жидáйи, а вони йнмў постаўлят зараз, лишé най гадьї с хатыў сьи поўступáйи, бо і по грòші до хатыў ни мáли йак пítи чириз гадьї. — А римар їм сказаў: Дастé миньї сто сорокїўцьїў за мòйу шкòду, хоць вона тьїлько ни вáрта, áли то шкòда і штроф мусит бутьї разом поплачéна, бо инáкши гадьї сьи с хати вам ни ўступит. — Гáзди тогди прòссят, аби уперед гадьї сьи ўступитò, бо ни мáют йак грòшнї ўзьїти, а римар кажи: Ідьїт, ўже гадьї нима ў вáших хатах, áли йак грòші ни принесéте зàраз, або рїч мòйу шче колї нарушити, ви або вáші дьїти, то ў кáждым разї будéти мати поўно гадьї, бо йа вам нашлў. — І зàраз гáзди пішли до своїїх хатыў, гадьї ни застáли, ўзьїли по 50 сорокїўцьїў і зложили римарови за шкòду і за штроф, йак римар собї зажидáў. Вит тóго часу áнї тотьї гáзди, áнї йїх дьїти нїгди римара ни нарушили і поважáли йнго за дòброго чоловіка, бо ў житьў йнго на нéго сьи нїхтò ни поскаржиў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Розовського.

354. Гадюки на сплаві.

Йшли ми сплаво́м з Гáличи: йа і Гриць Цапòк. Пригна́ли ми той сплаў на Букїўну під ладўнок на дрива. Ладувáли вони ў пїйтницю і субòту, ни скінчїли ўсьї сплави, а ў нидьїльбу забрáли сьи і пішли ўсьї до дòму, тьїлько нас сьи лишїло три на шість сплавїў. Наклáли ми собї огòнь, посїдáли ми і пичém барабòльу. Слўхайи Гриць, шчоє свїшчи. Бўдит він Івáна: Івáни, Івáни, ти чўйиш, йак шчоє свїшчи? — Ой нєи, йа ни чўйу. — Ходїж по судá. — Помалéнько закрáлисмо сьи до корчї і дївнїм сьи, а гадьї ў корчї свїшчи; ни багáто йїх бўло, до пїндисьїть. 'Али йак йа тотò побáчиў і далї ў гору ўтыкаїу. Гриць Цапòк ни багáто мїслиў, злапаў туту зайстáршу гáдину ў рўку і тримáйи таї кричїт: Івáни, Івáни, а ходї по судá! — Ой, йа там ни пїду, бо там гадьї йи. — Ни бї сьи, ўже лишé однá. — Схòджу йа на долину, а він ўзьнїў липовий патїк, з лїни ўломаў, кору опстругáў, ўзьнїў, пустиў йїї на зéмльу і на шїáу волòчками пристолбчїў. А той липовий патичòк, шчо він опстругáў, тримáйи ў руках, таї кажи: Ходї, Івáни,

суда, йа йїї зараа зуби повїбраїу, вона ни ўкуснт. — Потыгнуў вїн йїї тим липовим патиком по зубах, а зўби ў патик позалагїлц, тай сьї лишили, бо мьикїї буў. Ўзьвїў вїн тогдї тутї гадїну до рук і пустїў собї за паауху до гóлого тїла. Йа йак сьї тóго нальїк, так від нéго ўтыкаїу і мїсьльу собї: Кобї йа дьїстаў сьї до Корóпцьї, то йа с тобóў ни хóчу ма́ти нїчóго, бо йа сьї тибé бóйу. Ни хóчу с тобóў нї обїдати, нї вичерїти. — Тїлькó йа так погадаў, шчо ни хóчу нї обїдати, нї вичерїти, так Цапóк ўже знаїи. — Ой дурнїї ти, Івáни, на кáждїм пóступї ти йїї маїиш, йак йа схóчу. Де сьї пóступїш, там вона будé. — Ньїц йа собї с тóго ни рóбїу, а́ли сьїдаїу на човén і тьїкаїу до дóму. Йа бїжў доро́гоў ўже, а гадї на пїрїд мéни. Йа пїрїскóчу однў, а там дрўга. Пїрїскóчу дрўгу, а там трéта. Злїбаїу тотї своїї кумпанїстьї, шчо пїшли до дóму. — Ой вирїї сьї, Івáни, будém пускáти сплавї. — Йа вэрну сьї, а́ли с Цапкóм ни б́ду, бо йа сьї йнó бóйу. — Вирїуў йá сьї до сплавїў наза́д с своїїми кумпанїстїми, замїньїў йа сьї за сплаў, пїшóў до нéго дрўгїї пїрїднїк, а йа пїшóў а йїнчїм. Йїдїм ми сплавáми аж до Нї́жнїва, а́ли ў мóїїм сплавї гадїї, йак дроў лїжїт, шчо йа ни мóжу нїгдé стáти на йалїцу. Прóшу йа йнó: Грїцьу, Грїцьу, шчо ти во мноў рóбїиш? Шчо йа тобї вїннї? — Ходї на свїї сплаў наза́д, ни б́дїш йї вїдїти. Пїшóў йа до нéго на сплаў наза́д, ўзьвїў нїў льтїри горїўки, обїдвá ми сьї пїрїпросїли і вїт тогдї йа йїї ни вїдїў на своїї очї й до пїнька. А то ўже дóўгїї час.

Зап. в лїши, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кїдрата.

355. Пан над гадюками.

Буў Федь Новїцкїї у нас і знаў до гадїї і льубїў кра́сти. Вїн нїгдé ни йшоў, лишé пообзираў ў кóго йї збїжї, ўзьвїў гїлégку, двї і пїшóў до дóму і свдїў, дóки ни зьзїў. Пїрїшоў раз до Дутчїкá Микїти і той злапаў йнó ў комóрі. Злапали йнó і шчо с там трóшки ўкарáли такї ў комóрі, а вїн на нéго — ни мїг му нїчó зробїти, наслáў пóўну комóру гадїї, шчо нївá де глї ўпа́сти, так лїжїт по ўсї комóрі і по мїхах. Вїйшла старá ма́ма за мукóу дóсвїта рано, дївїт сьї, шчо ў комóрі нїмá де глї ўпа́сти, так сьї нальїкла, шчо лéдвї до хáти ўлїзла. Побїг Микїта до Фédьї, прэснт йнó: Йди, ў мéни маїиш шчо тїжнїи фасўнок чїрїз два мїсьїцї по нїў кóрцьї, лїш забїрї сї тотó с комóри. — Говорит Федь до Микїти: Тїпér ти менї знаїиш.

йак у коморі страх майнш? — Йа ни жиртуйу, Фэдьу, майнш від мени по пуй кирци збжи шчо тижни чирис два мисьнци, йди лиш, возьши собі. — Заклисау Федь Віцька Гривикового, шчоби буу за світка, шчо забирайи гадьї і майи за то брати збжи. Віцько йим присвітчиу обом на обі рўки, ўтвориу Микїта свойу комору: Забирайи сьи, паннї, вітци, бо йа ўже йду до вас! кажи Федь. — Забрали сьи вони с комори, йак би йїх мїглоу замїу. Кажи Федь до Микїти: Відиш, йак тоїї обіцьанки ни бїди, йак ти ни даш тотó минї, шчо обіцьайиш, то шче йїх ў своїї коморі дубильтово майнш. — І так Микїта сьи того застрашиу, шчо відау ўсе Фэдиви, йак обіцьиу.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

356. Лікар від гадючої їди.

Ў нас буу такїї одїя Штифан. 'Али ўкусила гадина Тимка Салїника. Прибїгла Тимкова жінка до Івана Кіндрата, а ў него були коньї: Запрїай, брати, коньї, йїдь, бо мого чоловіка гадина ўкусила у Вадові у Міхала. — Запрїг Іван коньї, йїди до тоїї Вадови по него, бо йиму спўхла ногá так, йак кївци. Ўфатиу йа йнго на фіру, привізийн йнго до Штифана Стрільци, пириночувау він там, дау він йиму йакїхос биригїу (намулу) напїти сьи і він на дрўгий день сплас. Прихїдит він до дому, скáржит сьи, шчо йнго вїдїт тотá йїдь. Післау він жінку до того Штифана, дау Штифан йакїїс водї, він сьи напїу і стáло йиму здоровїши по тїм. Йак він пішоу шче третїй раз до Штефана, Штефан сидїу на лаві: Слава Йсу Христї! — Слава на віки. А йак сьи майнш, Тимку? Лэксше тобі на нóгу? — Вітпвідайи Тимко: Лэксш, дьїкувати Бóгу. — Дївїт сьи Тимко, на вікнї скльїнка стоїт в горїукоу. Полапáу Штифан скльїнку до рук: Відиш, Тимку, вона тибé ўкусила, а вона тут йи ў скльїнци. — Стоїт вона ў скльїнци, а він пїи туту горїуку. На й тобі, Тимку. — Ни хочю. Вона минé ўкусила, то йа спух, а йак би вїпвї, то бим сьи й потрїсау. Бїдїти здорóви, Штифани, бо йа ўже йду до дому. — Йак ни хоч пїти, то йди здорóв. — Заплатїу Тимко Штифанови за той цїлий труд йиднї корóну і вітправїу сьи від него і пішоу до дому тай здорóв й до пїнька.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

357. *Насилач гадюк.*

Буў індэн чоловік, Базилько, ту ў Коропци. 'Али йак буў він шче хлопаком, то буў ў горах на слўжбі ў індіого госпóдари. Той йигó госпóдар наймїў до худóби, абї худóбу нас. Даў йимў йісти і кáжи до нéго: Гонї пáсти і шчобїс ни льих спáти, абї худоба ни зрóбила де шкóди і шчобї тобї шчо злóго ни стáло сьи де. — 'Али йак то хлóпци мáйи, вігнаў худóбу пáсти, попойїў він дóбри і буў би сьи борóў, али ни бóло с ким. І ўзьиў, положїў сьи спáти. Бо йак би голóдний, тó би буў ни спаў. 'Али тóму гáзьдї булó дóбри вїдно на тóйи пасóвиско, шчо хлóпци спит; áли то бóло ни кїлька раз, йак він льгáў спáти, йак займé худóбу. І йигó госпóдар за кўждїй раз напоминаў, шчобї ни льгáў спáти. І він гáздї слўхаў, йак гáздá говорїў, áли йак вігнаў на пасóвиско, то йиднáко сьи клаў спáти. То бóло так зо пїить нїпóслухїў, жи він ни послўхаў і той гáздá ўзьиў, наслáў на нéго гáдьї, шчо наокóла нéго до кїлька мéтрїў так страшенно поналазьїло, шчо нáвїть би глу ни бóло де кїнути на зéмлю; а на грóди три такїх вилїких йимў вїльзїло, шчо мáли с по два мéтри заўдоўшкї, а мóже шче й доўшї. 'Али той хлопчїско спит тáкї. Гáздá приходїт ни с потирплїньи аш там на пасóвиско тáй лéхко до нéго кáжи: Хлóпци, а худóба де? — 'Али він ўже сьи й сам пробóджуваў, бо чуў, шчо шчос на нїм лїжїт студéни; тáй сьи ў тьї хвїли звїрваў на нóги і дўжи сьи сполошиў буў і почáў кричїти. 'Али гáздá йимў кáжи: Цїть, ни кричї, ни бї сьи, вонї тобї нїчó ни скáжут, колї йа йи тут кóло тéби. А йаш тобї ни казáў, жи бї ти ни льгáў спáти? Йак би йа так буў ни надїйшóў, то вонї бóли би тибé зайїли, а так ни бї сьи, вонї ти нїцї ни скáжут. Тьїлько памнїтáй, жи бїс бїльши ни льгáў спáти нїкóли. — І той хлóпци служїў кїлька льїт ў тóго гáздї і той йигó гáздá так сáми наўчїў, шчо він так знаў насилáти дрўгим гáдьї, йак гáздá на нéго. Повирнўў сьи він вїттам з гóрїў ўже нáрупком до Коропцїи і ожинїў сьи і шчос тáм сьи с сусьїдом посварїли, ци там за кўрку, ци за мéжу, то о тьїм так дóбри ни знáйу. 'Али кáжи він до свóго сусьїди: Почкáй, йа тибé наўчў! — 'Али той йимў сусьїт кáжи: Огó, та шчо ми зрóбїш? Так йим тьї сьи напóудиў. Так достóт, йак кїт сáла. — Ну, почкáй, йак сьи ни напóудиў, будéм вїдїти. — 'Али вїбїгáйи жїнка тóго сусьїди: Ходїж но, чоловічи, судá обрши! — Та чó? Мóн тьї ни фатáйи. Шчо такóго? — 'Али ходї, тáкї живéнько, бо такá гáдина вилїчэзна ў хáтї, кобї шче дитїну ни зайїла. — Той гáздá покїнуў сьи сварїти і бїжїт до хáти чим скóрши. Ростворїў хáту, а шчос кїльканáцьбїть гáдьї ўже кóло дитїни ў колїсьцьцї, позадрáли гóлови і свншчї так, йак на пишчїўки. А гáздá кáжи: А, Гóсподи милосérний,

а се шчош такого? — 'Али дивит сь, а дитина сь бавит і лапцїи то гадьї руками. І гавда хтьї дитину ўхвати́ти, коли гадьї до него. Обзирайи він сь — а дитинї нїц ни кажут — в заду себц, а ту на порозї так йак би дроў метрових накідаў і ўже льяут до хати страх страшенний: по́під лавї, ў піч, ў горшкі. Йакос він помижи то́то гадьї вискочнї на двір і до сво́го сусїди: Бїй сь Бóга, чоловіц, даруї ми сей раз, нїгди йа тибє ни зачїпїу, нóки буду́ жити. — А той сусїд, жи наслáў на него: Та тїш казаў, жи сь ни бойш минє! А праўда, йа ни йшоў до тєби нї до хати, нї биў йим тьї і самїне ўтык. — 'Али він то́му сусїды ни кажи: ти, йак ў свáрцьї бóло мїжи нїми, хоть той буў молотшїй від него, áлиж йнó льяминтуїи і прóсит: Ходьт, тату́нцьу мойї, бо минї гадьї дитину завїст! — Ни бї сь, вїтпovídáйи той, жи наслáў, вони ни йи такі дурнї, йак ти, шчобї вони шчо казáли дитинї. 'Али ти до хати ни зáраз ўвїйдєш, шчобї ти знаў, когó зачїпати. — 'Али той, шчо ў него ў хатї гадьї, так прóсит йнó і присьїгу складаїи пїрид ним, шчо ўже бїльши нїкóли а нїгди зачїпати йнó ни бóди, шче й своїї дьїти зака́зувати буду́, шчобї тобї нїц ни казáли. — Ну, то ходїж, дурнїу, до хати, повідáйи той, шчо наслáў гадьї. Ўже ти сей рас подаруїу, таї йїх віддалю́ вїт тєби. — Йдут вони до хати, áли той гавда бойт сь йти навїгь до сїнїй. 'Али той дрóгнї: Ходї зо мноїу, ни бї сь! І ўхóдит до хати таї до них: Анў, Гауцькї, забираїти сь, вїткнєти сь ўзьїли! — І ў тьї хвїли гадьї сь вїбрало чїсто с хати, шчо й сльїду навїть ни бóло. Той зáраз гавда пїслаў жїнку по льїтру горїўки і пїрипросїў то́го, понáпївáли сь дóбри і той гавда кажи: Ўже тьї бїльши нїгди і нїгди зачїпати ни бóду. 'Али той, жи гадьї наслáў, ўже си дóбри пїтпїў, таї кажи: Вїдиш, дурнїу, абїс знаў, шчо свиньá значїт. — А вони йак сь сварїли, то той то́му казаў: ти свиньá.

По тьїм їнтерєсї ў тїждень, ци там цáру недьїль, пїшоў він з однїм своїим сусїдом на гóби. 'Али той сусїд ни знаў за него, жи він знаў примóву до гадьї, бо він то́му казаў, жибї нїц нїкóму ни казаў, шчо наслáў му буў до хати. І той йнó сусїд знаў, котрє гадьї ни йадовїти, жи ни кусáйи і залапаў гáдину і кажи до то́го, шчо знаў примóву: А ходїж но, кажи, судá. Йа шчос ймїў! — А він кажи: Та шчо такого? — Ходї та будєш вїдыти. — І прихóдит той, шчо знаў примóву, таї кажи: Анў, шчос ймїў? — А він ўзьїў, ростворїў пáзуху, бо кїнуў буў ў пáзуху: Та дивї сь шчо, гáдинум ймїў. — 'Али той кажи ймїў: Тєньгє гáдину ймїў. Тáжи то йáшчїрка. — 'Али тамтóй вїтгáйи рукоў з за пáзухи так йак би коўбасу дейáку таї кажи: Та дивї сь, тáжи гáдина. — Ей, шчо такá гáдина. Почкаїи но, йак йа зáраз йїх склїчу, ци озмєш йї ў рўки! — І свїснуў на пáлиц, а ту

страшенно так їх надб'язало того гад'ї, як би нивилічкою рік'ою дру-
накйдаў с кильканаціть лат'ер. І кажи той, жи свинчі, до того дру-
гого: Постилі но ти сирд'ак на з'емлю! — Той постиліў, а той кажи:
Гануська, ході но ти суд'а. — А ту насампир'ед така чирв'она, шчо аш
з н'ейі іскри йшли, як с'я пирис'нула чірис той сирд'ак, тай с'я лиш
розд'їліў на двоїи. Той йиг'о кумпан'їстий як ск'очіў ў зад, як крік-
нуў, а той йим'у кажи: Ни бі с'я н'їц, вони тобі н'їч'о ни скажут. —
І вит'ягнуў р'уку тай кажи: Ході, Гануську, суд'а. Тот'а йим'у по руц'ї
ў п'азуху, а с п'азухи чірис рукаў ў другу р'уку. Поб'авиў їи тр'оха
і пустиў на з'емлю і шч'ос там до них сказаў і забр'ало с'я гад'ї від
них. І кажи до св'о'го тов'ариши: А шчо, ўз'иў бис ў р'уку г'адину? —
А той віт'овід'айи йим'у на т'ойц: Та як би їа ўз'иў ў р'уку, як то
сирд'ак роздвоїїў с'я на двоїи, як вона пирил'язла і так би вона мин'ї
і р'уку могл'а роздвоїити. — І назбир'али губ тай пішли до д'ому. 'Али
тамт'ой пішоў так ў м'їсто до ц'еркви і зачіў там друг'им росповід'ати,
шчо він маў з ним там ў л'їс'ї. 'Али там йид'ен кажи: Еї, дурний ти,
шчо то ти віриш, шчо він до т'ого знаїи? — 'Али натходіт і той, шчо
знаў до гад'ї на той ч'ис, як вони собі розмаўльїли. І тамт'ой тр'етий
ўповід'айи до т'ого, жи до гад'ї знаїи: Шчо, ти знаїиш до гад'ї? —
А той віт'овід'айи: Аб'о тобі на шчо? Йак знаїу, то собі. — О ти
страх знаїиш. — Скор'о хоч, то буд'еш їих м'ати, так як м'раки. Їа ти
їїх напраўїу, алі пот'ому ни б'уду віган'їти, буд'еш сам. — Ни бі с'я,
н'їц, кажи той, їа си сам їїх віжину. По т'еби ни піду. — Кажи той,
шчо знаў прим'ову там до св'ойїх сус'їдыў, жи стоїали к'оло н'его: Ну,
буд'ети св'їтками на т'ойи? І пішоў від них. — Приходіт той до д'ому
тр'етий, а ту гад'ї по подв'їру, ў ком'орі, ў стод'ол'ї, ў х'ат'ї, ў п'ич'ї,
ба н'авіть і на п'ич'ї, шчо н'їгд'е на йиг'о об'їс'тьу ни б'уло м'їс'цьи та-
к'ого, аб'ї ни б'уло гад'їги. Т'ой с'я з'лик і біз д'уху біжит до т'ого, шчо
му насл'аў гад'ї. І пирипрошіи йиг'о і кажи: Їа т'їлько так на сп'ас
сказаў, шчо ви н'їч'ого ни знаїити. — А той йим'у кажи: Ти ни зна-
їиш, шчо с сп'асу і праўда буваїи? 'Али ти зан'адто м'удрий, йди собі
сам віган'їий. — Еї, ход'їт, б'їти с'я Б'ога, прос'ьт'їт мин'ї с'їй раз.
Ўже їа б'їльши ни б'уду н'ї с к'ого с'я кипкув'ати. — Ну, видіш д'ур-
н'ю, кажи той, пант'р'їй св'о'го н'оса, ни чуж'ого пр'оса. — А той йим'у
кажи: Ўже н'їгди пр'їн'їгди до н'їк'ого с'я ни об'їзв'у, лиш ход'їт. —
Е, ба, говор'ї мудраг'єлику, тр'ебаш тип'ер мин'ї д'обри заплат'їти за т'ойи,
шчо їа тобі їїх віт' т'еби віджину. — Та кол'їж їа ни маїу гр'ошій к'оло
с'еби. — Шчо мин'е то он'ходіт? Йди ўпир'ед прин'їс'ї, пот'ому їа віжину
їїх. — А баг'атож вам прин'їсти? — Д'єс'їть р'їнских йак даш, то
д'обри, а н'їц, то йн'їакши ни б'уди. — Еї, кажи той, та за баг'ато м'ожі
буд'е. — Н'їц ни за баг'ато; їа ў т'еби ни бир'у за т'ойи, шчо їа їїх

віганьаїу, а́ли за тоїи, шчо ти д́ужи м́удрий. — Той х́отыи ни х́отыи б́ігаїи. І ни доб́ігаў до до́му. Ў ко́гос там позичиў дисьїтку і дайї то́му і ка́жи: Ходыт йак найбо́рши, бо шче на́вты ныхто́ ў до́ма а́ны об́ідаў, а́ны худбо́ба ни йїла. — Йди собі здорóў до до́му, йа ни ма́йу чо тудá йти. — Та йак то ни ма́йити чо йти, та аб́ести повіганьїли. — Абóш ти собі д́умаїиш, шчо йа йїх б́уду б́уком віганьа́ти? Йа йїх б́уком ни заганьа́ў, а́ли чим загнаў йїм, тим і віжину. — Та ко́бі йа шче зноў по вас ни б́іг! — Ни б́і сьи, ньи, ни б́удиш ўже б́ичи, х́іба бис шче ко́лі мнїе зачїпиў. — Ны́гди йа ўже ни зачїпиу вас, на́вты і мої д́ы́ти. Б́утьти здорóви. — Йди здорóў. — Прихо́дит до до́му і ўже чїсто ў не́го ўс́уда, на́вты і фостá сьи с гáднини ни лишїло. То вітáк по т́їм їнтиресї ныхто́ го ўже ни зачїнаў, шчо ў ко́го запра́виў, ко́ждий йїму ни відмо́виў, а́ли даў, аби лиш з ним б́ідї ни маў ныйа́коюї7

Зап. в липци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

358. Як знахар насилав на людий стеклих псів.

То ў Кривім*) йе такый знахор, шо ўмїи віт стеклини льудий лычїти. Він йак хочи собі заробити, то насилаїи ў села ўстеклих псів і вони кусаїут льудий і ті льуди йїдут до него, він йїх лычи і вони мусьат добри платити і він маїи с чо́го жвти.

Йидного разу буў він вислав ў йїдне сило стеклого пса і він шо но ўлитїў ў сило і трапиў на йдного хлона, шо буў мисливий і маў стрїльбу. Він йшоў с хлопцем ў поли, а той стеклий пес покусаў йго, того хлопця, а той мисливий зарас застрїлиў йго, теї повїз хлопця до того лыкара до Кривого, а той ўже знаў, шо він забиў йїму пса. Али ньїи, ўзяиў того хлопця с собою до другої хати лычїти, теї виїшоў до свейї комори по лык, али чуїи хлопця, а він говори до ко́гос: За те, шо він застрїлиў мнїи йдного пса, б́ігаї ти зарас ў йїго сило і поки він тут, покусаї йїго жїнку, йїго корови і ше з десьїтиро льудий. — Теї потїм кажи хлопця то батькови, йак ўже йїхали до до́му. А батько йак то почуў, стаў гнати конї гальоп і ўже туй-туй буў би нагнаў йако́гось пса, али пес скочїў до лыса. Приїзидит він в своїе село, а ўже покусана йїго жїнка, йїго худоба і десьїтиро льудий, ў селї, а той пес побїх ўже на другї села.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк., Камінецького пов. від Тимка Пригули, А. Веретельник.

*) Село в Камінецькому пов.

359. Чоловік, що орудував звір'ятами.

Йидного разу пасе чоловік коньї в ночи. Палит сьї вогник — слухайи, такий пїскїт... Шчурї, мишї таґ ідут, машируйут. Тай той скрикнув — тото всьо стало. Тей приходит до того чоловіка командант*) від мишїв. Прийшов: Добрий вечїр! — А той чоловік вітповів, сьїв си, кажи: А ви шо так провадити? Кажи: Їа проваджу всьї туїу звїрїну: Мишї, шчурї, хомьїки... всьо. Пириганьїу в другїй край!

Посидьїв, посидьїв.. найїв сьї бараболь віт того чоловіка. Тогди фестав, свиснув і тото всьо пігнав напирит себи.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

360. Як циганка відворожила дукати і коралї.

Булі дьїкї у одньїм силї такі гóжі, шчоби сьї віддавали, лишє там молотцьї ни мáли. 'Али надїхали цїґани сьїтовї, ўздрїли, шчо на них їи дукати на шїїї, дорогї коралї і так дáльї, тай їиднá цїґанка змóвила сьї с цїґаном, кажи: Ту їи стаў, а на тих дьїкáх дорогї рїчи, а ти їди, зайдї ў лóвїну, вони поскидáют с себї дукати, коралї, а їа їїх застаўїу купати сьї і говорїти: Прийдї, прийдї з вирбинї! А ти абї вітповідáў з за лóзьїу: Прийдў, прийдў ў осниї. Тай забиреш тото і ўтїчеш, а вони най сьї купáют. — А цїґан кажи: Дóбри, то будеш мáти шчо їїсти. — Сказáла цїґанка тим дьїкáм купати сьї, і вони купáют сьї. І дьїкї кличут: Прийдї, прийдї з вирбинї! — і рїґочут сьї: ха, ха, ха, їак то дьїкї звїчай мáют, а той вітповідáїи: Прийдў, прийдў ў осниї. — Пофторáли так кїлька рас, а цїґан тимчїсом до дукáтьїу сьї присўнуў, забрáў дукати й коралї тай крїз лóвїну носўнуў. Ўтїк аж на дисьїти силó. Дьїкї кличут дáльї, їак їїх цїґанка наўчїла, ўже нїмá кумў вітповідáти. Здумїли сьї вони, вїїшли на бєрїг, дїўїит сьї, нїмá áньї дукáтьїу, áньї коралїу. Зачїли плáкати, áли ўже пропáло. Мáли сьї вони шчо виспїїти, їак зачїли татї й мамї бїти. А їак той цїґан звїў тих дьївóк, так нас звóдьїт з вїбóрами панї.

Зап. в липви, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

*) Такий чоловік, шо пириганьїи мїяи з їидного країу до другого і вони їнго ровумїют. Зам. опов.

361. Від ворожбита до попа.

Мій дьідо йїхаў с слабоў дитїноў до зїлá, до бóга і йїхаў на Братїшїў. І обмáна го сьи учїніла, водїла го по пóльу. Приївдїт вїн там до тóго нарїйá і приїїхаў там на йїгó обїсєтьї, вїн вїхóдїт с хáти таї кáжи до нéго: А водїло тьї, дьїдьду? — Ай водїло, пáни. — Давáй дитїну до хáти. — Палїг ў хáты, бїрé корїто і дитїну кладé до корїта. Дитїна сьи кїдáйї. — Ой вїдїш, дьїдьду, ўже сьи бóйїт бїдá, ўже хóчи тьїкáти. Бїрї дитїну до Зарванїцьї, бо йá рáди нї дам, пай вóду осьвїтїт, тодї бїдá ўтїчé вїд нéго. — Пойїхаў дьїдо до Зарванїцьї, а там буў кєсонц такїй, жи сухї-днї опровáджуваў; осьвїтїў вóду і тáйá дитїна до нїнька жїйї.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Василика.

362. Як слїб стогнав.

То колєсь були добрі льїкарї, типер нема таких анї руш! Дужи добри знаў льїчити льудей старїй нїбїшчик Плита, батько того, шо типер льїчит. Ви знайїти йїго, вїн ўже старїй, аш згорбатьїў; а ше йїго батько буў. Тато моїй нєбїшчик росказували: Ей, каут, добрий то льїкар раз буў! Рас, каут тато, на самї зїленї сьвата йїдут вони ранєнько до церкви загумінками з Браташїв*), аш чўїут, там коло паньского рова дєсь на лозовим корчами стогни шось так, йїак слабїй чоловік. Слухайут вони, слухайут, а то стогнї і стогнї і вони пїдїйшли до тих корчїў, аш дивльáт сї, а ў ровї сидит старїй Плита, а чїрис рїў лїжит палка, а на нї вїси гадьука пїском до долу, а с пїска капайє жоўта йїдє на кавалок хлїба, шо лежаў ў ровї. І шо та йїдє капнє, то хлїб сї пїднїсє і застогнї, йїак слабїй чоловік; а Плита сидит, дивї цї на то і шось зашентуїє. Каут, шо вїн с того хлїба робїў йїакїсь льїки вїд гадьуки.

Зап. 1902, на Браташах, Камїнецького пов. від Івана Браташа, А. Веретельник.

363. Лїкарка вїд стеклїни.

Ше була ў нас дужи добра льїкарка, Маланка називала сї. Йї знали дужи з далека і до слабїх кликали йї навїть пани і грабїови.

*) Браташї — прїсїлок Сїльця Бєнькового.

Раз ў дворі ў нашого пана ўстык сьі буў дужа дарагіі пса. Пан дужа жалуваў йго і справадзіў аш двух дохторіў, шоб вилічыли йму того пса. Али дохторі подивили сьі тілько з далека на того пса, а він буў на ланьцуху і сидыў коли буди. Али казаў пан зарас прикликати Маланку. Прийшла вона, а дохторі стоіат і дивлят сьі, шо с того буди. А Маланка приступила з голема рукама до стеклого пса, сьіла коли него і наставила жменьу на піну, шо тикла йму з псека, тей кан до дохторіў: Видити, пани докторі, шо з вашого дохторства? Ану зробіт так, йак проста баба! — І вона ўзьала ту піну і стала йісти йі і потім вилічыла того пса і за те дохторі заплатили йі на три місьацьі до гарешту.

Зап. 1903, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа. А. Веретельник.

364. Хлопський лік.

Ту десь ў йідному сільі йден пан льідич, йак позьіхаў сьібі, ўтвориў фест губу і так теньго позьіхнуў, шо ни міх ўже нават стулити губи. Йму скочила та кіетка, шо шчека, з місьцьи, ну і ньіц, пан ни можи стулити губи, так і стоіт, так йагби він позьіхаў. Тей біда, пан ни можи губи стулити. Шо рубити, паньі зарас до міста пу дохтора, привови, він подивиў сьі, покрутиў головоу, тей ньіц ни міх зрубити, забраў сьі і пуйіхаў. Тей паньі пувезла пана гет по ўсьіх слаўніх дохторах, али аньі йден ньіц ни міг зрубити, шоп пан ни пузьіхаў. А то деш, і майи губу ўтворину, і пузьіхайи і пузьіхайи (тут оповідач сьмість ся). Али ту ў Таданьах буў йден хлоп-льікар, він знаў льічити, тей йак сьі довідаў за того пана, шо пузьіхайи, пішоў гет і кажи: Йа пвирпращьейу красенько, але, йак паньі позволъет, то йа напраўльу пана, і ўни пвирстанут пузьіхати. — Али чловйечку, дам тьі, шо схочиш, напраў пана! — кажи паньі ду хлопа. Тей хлоп казаў панови сьіести, тей йак сьі замахне, йак гопне пана пйастуком ў йідну шчеку! тей пан кламц! і зачинила сьі йму губа. Тей пан кажи: Ну, слава тьібі Божі, на майиш чововічи сотку, і памьнтай, абись ньікому нй казаў, йакісь вилічыў мене. — Хлоп ўзьаў сотку, тей пішоў, а то, шо ни казаў йму пан росказувати, тудо, бо панови було ўстид і убраза говору, шо такий хлоп-ер..а ўдариў пана ў морду!

Зап. 1903, в Сільци Беньковім, Камінецького пов. від Петра Бухтая, А. Веретельник.

365. *Славний хлопський доктор.*

Даюно ўже буў ў йидному силы дужи слаўний лыкар. Він сьі рену лыкарувати сам зі себи і так знаў добри вилыччти с каждойі хороби, шо ше лынши, йак праўдивий дохтор. І йнго знали ў цыліі околици ўсьі луды і ўсьі дохторі.

Йидного разу до двора ў тін силы, шо буў то лыкар, до пана зйіхало сьі кількох учених дохторіў з міста на йакыйсь баль і запросили до себи вони і того хлопского дохтора, шо буў сам зі себи. Йідьат вони, забаўльейу цы і ріжно штудируйут і хочут насьміхати сьі с того хлопского дохтора, али він сьі ни даў аны руш! Шо вони загадайт, то він так відгадайт, шо ті аш дивуйу цы! А на решты кажут вони йнму, шоб він показаў йаку вилику штуку. А він кажи: Йа пйегиро лудий стройу бис трутизни на смерть і зноў привиду йіх до здоруля! Добре! — кажут, — роби, подивимо сьі! — Тей він казаў наварити тлустойі баранни, нагудувати нейу пйеть хлопіў і зарас потім казаў напяти сьі йім зимнойі води. Йак сьі напили, тей так зарас і повикидалсьє живі! Тоди дохторі наробили крику, шо він стройіў лудий, а він кажи: Йа йіх зара' приверну до житья. — Али дохторі ни дали і казали того хлопского лыкари замкнути до гарешту і ті пйать хлопіў ни ожило, бо дохторі ни дали йіх йнму ратувати.

Ну, сядыў той лыкар шось з місяць ў гарешты, а потім засудили йнго на смерть за те, шо він стройіў пйетеро лудий.

Али пирит смертийу питайт йнго, чога він ше собі жичи, то ўсе йнму вільно. А він кажи: Ныц ни хочу, тілько позволить мицьє пожити хоть три дни ў мому дому з жінкойу і з дьіточками натышити сьі.

Тей йнму позволили. Али чуйут, на третий день йак мали йнго ўже вшати, шо він стройіў сьі і ўмер. Ну-тей йнго поховали. Йак йнго поховали, тей тейі ночі пішла жінка і викопала йнго тей завезла десь до чужого міста і він там ожйў. А то було так: Він сьі стройіў такым лыкарством, шо сам сибі зробйў на три добі, а потім зноў маў ожити і ожйў. Такий то добрий дохтор буў!

Зап. 1903, від Івана Юнака, на Криволянці, Камінецького пов. А. Веретельник.

366. *Ворожка лічить золою.*

Булá ў нас слаба Жидыўка. Прийшоў син, жибі йа йіхаў з мамоў до вилá, али она ўже там йівдила кільканацьтьє раз до тоїі панні до

Братинива, до ворóшки. Ты пáни сьн наўкучыдо, шчо вонá так доўго йіадила, возіла шмáтьн і набрáла ўлáсної золі ў свою ўлáсну масніцу, абн йі дaтї, абн сьн мастїла тнм. Фїрман стаў на порóвн й сьмїї сьн. А вонá до фїрмана: Нн мóжу сьн вїтчїпїтн Жндїўкн, даўн ўлáсну свою масніцу золі, абн мьнн вїтчїпїла сьн. І трáснула ў долóпн і сьмїяла сьн, шчо за дўрно грóшн бнрє.

Зап. в липнн, 1902, в Коронцн, Бучацького пов., від Івана Васи́лика.

367. Як ворожка лїчила бабу і фїрмана.

Наймїў мнє йїдєн хлоп йїхатн з йнго жїнкоў до ворóшки. Прийхаў йа до тої ворóшки: Давáйтн бáбу до хáтн. — Мн бáбу зньїлн до хáтн, бáба стóгнн, а ворóшка бнрє, палїт ў пїїцу, кндáйн камїньн до пїїцн і сїна бнрє до горшкá, налнвáйн водї, прнстаўльїйн до пєчї. Кладє бáбу на столєц до вáннн і бнрє той горнєц, льльє до вáннн. Обїкрїла бáбу верєтоў і кндáйн камїньн, мáло бáба сьн нн ўдушїла. Поснлáйн пáймчкн до мїста, абн купїла двá пóклаткн і за грєйцар табáкн. Прнвєсла дьїучї тóтó до хáтн, вїспáла табáкн до вáзн і бїн йáйцї до вóдн. Дáйн бáбї пїтн. Бáба тóтó вїпнла, а вонá пхáйн йї ў пїсок пáльцї, абн бáба бльувáла. Чїм жн бáба мáйн бльувáтн, йак вонá нїчó нн йїла, лнш тóтó, шчо вїпнла? 'Алн молóдїй фїрман сндїт і кўрнт собї дзнгáрн. А вонá прнхóднт с тоў вáзоў і покáзуїн тóму фїрмановн: Вїднш, то даньї вїдбльувáла; булá бн ўже бáба умєрла. — Алн фїрман до нєї сьмїї сьн. — Чó вн сьн сьмїєтн? пнтáйн сьн ворóшка. — Ой, йа сьн сьмїїу, чнм вонá мáйн бльувáтн? Шчо вїпнла, тнм бльуїє. — Е, вїтпovїдáйн пáнн, дáйтн спокїї. — Хлоп йї заплатїў двá рїньєкн, вїнслн на фїру бáбу, тáй конєц. 'Алн тá ворóшка вїїшлá й стáла на порїг. Кáжн йї фїрман: Пáнн, бувáйтн здорóвн. — Вонá ймїла фїрмана за двá пáльцї і мўргáйн: Ходьїт до хáтн. Ўвїїшоў фїрман до хáтн, а пáнн до кўфра, вїкнгáйн бáнькн злївáної горїўкн, бнрє фльáшкн до рук, обїймáйн фїрмана фльáшкоў і бáнькоў і цїльўїйн. — Йа бн шчє й вáм далá рáду — кáжн. 'Алн вонї сьн ўже ўмáйїлн, булá бн то дóбрá рáда, булїбнсмо сьн прнвóзїлн, алї ўхóднт хлоп: Ходьїм, будєм йїхатн, бо бáба слáбá. А вонá пїн до фїрмана горїўкн на вїтхїднвїм і запрáшїйн, абн фїрман прнїшоў ў сєрїду, вонá йнмў дасєть рáду, а вїн йї. А той фїрман ннбожїєкó сьн постарїў тáй до нїнн нн ходїў до ворóшки.

Зап. в липнн, 1902, в Коронцн, Бучацького пов., від Івана Васи́лика.

368. *Ворожит обманює молоде подружжє.*

Йидєн жомнїяр буў при воську доўго, чприз дванацять лїт. І дома ни знаў він нїц ворожити, а йак пішоў до воська, наўчїў сьї таких плїстї плїтнїц, шо ўзнали го за ворожитї. І так оповїдаў він ўсьїлякі сторїї жїнкам, вони платїли йимў і удавала сьї йимў штўка. А де кудá ни ўдала сьї йимў штўка, ймїли го, набїли і фертїк. 'Али пішоў він аж на Дилївў. Прийшоў на Дилївў, а там двоїи молодїх пїбрáли сьї і ўже сварї сьї обóи. А він йшоў пóпїт хáту, зачуў, шчо вони сьї сварут, таї увїйшоў до хáти. Слáва Йсу Христў! — А тотї вїтповїдайт: На вїки вїком. — Кáжи: Ви молодїки сьї пїбрáли, то ни дóбри йи. Йа вам поворóжу так, шчо вам бóди дўжи дóбри жити, бо ви дўжи помérжинї. Кáжи: Дáйтв минї пїйтку, то йа вам поворóжу дўжи крáсно. — А вони си пошиптáли таї кáжут: Мáйим пїйтку, даїмо тóму ворожитóви, аби нам лишé дóбри жїти. Далї йимў пїйтку, а він кáн: Дáйтв рўку, йиднó й дрўги! Подивїў він сьї і муркотїт там йим шчос над рукóў йиднóму й дрўгому, пїйтку сховáў до кишéни, таї наконéц кáжи: Ви шче посáх ни досїдїли за столóм, йак йисти сьї побирáли. Йак хóчити, абїсти досїдїли посáх, то нїкóли ни будéти сьї сварїти. — А вони обóи кáжут: Хóчим, пáны. — Кáжи він: Сьїдáйти за сьтїў обóи. — Сьїли вони обóи за сьтїў, він нальльїў ў мїску водї, даў пїўквáрту ў рўки молодї таї кáжи: Ви затрїмайт сьї ў хáтї, а йа пїдў на двір, та шче вам вїнкї порóбїў. — Ўзбáў там йакóгос буринў, мїтлїцї, ци кропїви, ци йакóїс там дурнїцї, таї ўзвїў, ўкрутїў вїнкї йим так, йак то перевéсло заўйїзувати колóпнї, постáвїў йим на гóлову йиднóму й дрўгому, на нéго заложїў шче йакўс драптїву кўчму, а йї даў йакїс рушнїк драптївїй чóрнїй на шїйу, таї кáжи: Вїтáйтв типér минé. Таї залаткáў:

Бирвїн бирвїнком вїи,

Аш типér вам сьї дóбри дїйи.

Таї кáжи: Типér минé вїтáйтв,

Мїнї водї подáйтв.

Таї за то вїтанї даў молодї однóго гельїра с тóї пїйтки, а він, йак молодїй чоловїк завїтáў йнó, таї даў дрўгого гельїра й йимў. Таї кáжи: Ви типér сидїт обóи і досїджуйтв посáх, а йа йду пóза хáту примоўїити, абї вам сьї дóбри поводїло. — Йак тутў пїйтку ўхóпїў, таї ў нóги, а вони сидїт за столóм. Ўпалїў ўже ни далéко Долїни, а вони сидїт за столóм. Сидїт, сидїт, а він ўже шукáйи собї йинчого. Поробїў з них макогóнїў таї лишїў. А вони шéпчут до сéби: Дóки ми будéм сидїти так? — 'Али бїжїт сусьїда до них, чогóс му булó трáба. Таї: Слáва Йсу Христў. — А тї зза столá: На вїки вї-

ті написано. Прийшоў ёа до до́му і зажива́ла жінка порошки 9 день і бу́ло ёй лёкши. А до́хтыр казаў так: Аби́ по тым ни застуді́ти сьн, тыйшко ни робі́ти і диті́ну відлучі́ти. Жінка, ёак зві́кли ко́ло ха́ти, палі́ла ў пичі́, розыгрі́ла сьн зноў, пішла́ на двір і застуді́ла сьн, шче гірши ёак пі́рит тим. Тай ка́жи до ме́ні: Ёа то́бі каза́ла, йі́дь зо мноў до воро́шки, а ти по́йхаў до до́хтори, тай за дурно́ три ко́рбныс даў.

— Цы́ть, жінко, по́йідим шче до воро́шки. До́хтыр то́бі до́бри буў по́радіў, а́ли ни хты́лас сьн ші́нува́ти. А воро́шка хіба́ грóшим по́радіт, а́ли ни то́бі. — 'Али жінка ка́жи: Аё́ страх, до́хтыр сьн розумі́и. Во́рошка льі́пши зна́и. — Запрі́г ёа ко́нц, йа́зда до воро́шки до Тоўма́чи. Ўві́шоў ёа до ха́ти, сказаў по́майбі́г, чолові́к йі́и, Гры́ць, вітнові́ў на́ вікі віко́м. А шчош там ска́жыти? — Та шчо, бідá, слаба́ ми жінка. А мо́жи то ёа ни ту тра́фіў? — Та чо́му ньн, тутка, ка́жи Гры́ць. Та вона́ шчо зна́и, вона́ хіба́ напі́ти сьн те́ньго зна́и. А цн бу́ли ви ўже де по воро́шках? — Та ньн, ни буў йим, вітпові́даў ёа йимў. А чо́ж ви сьн ми́не пита́и? — Бо ёа, ка́жи, та́кі ни буў йим ны́гдэ, цн то кў́жда так зна́и пі́ти, ёак мо́я? А то йі́го дру́га жінка. — Ка́жу йимў: А де́ж вони́? — Пі́шла ў мі́сто. — Маў він дьі́ўку: Га́ньу, бі́жы по за ма́моў! — А нам ка́жи сьі́да́ти. То ёа буў, жінка і стрі́й. — Дьі́куйим красно́. — Али ка́жу ёа до стрі́я: Ви бу́тыти ту ж жінкоў, ёак пры́йдут вони́ до до́му, то най шчо ро́бїи, а ёа ко́нц займў до воді́. — Навірну́ў ёа кіньми до воді́, ў са́ных і́ду, тай сьн здиба́ўу ко́ло косьцьо́ла с тоў бо́жыццў. І ка́жи вона́: Сла́ва Ёсу Хры́сту. А мо́жи ви по ме́ні? — Аё́а, по вас. — Бирў́ ёа бо́жыцу на са́ни, ўже й ко́нц ни напува́ўу, тьі́гну пі́т ха́ту, гі нишчэ́сьтьн ёакэ́с. Зла́зьїи вона́ пі́т ха́тоў тай поволо́чыла сьн до ха́ти; а ўже була́ нці́ўро́ку. Ўхо́джу ёа за неў до ха́ти, а вона́ ми́не ни пита́и за слабу́ напирéд, а́ли за шпа́гаты́ўку. А ёа вітпові́даў: Ёа ни знаў, цн ви ўжива́и, цн ньн; ёак бим буў знаў, буў бим прнньс. — Дайі́ вона́ йідну́ фльі́шку на горі́ўку, а дру́гу на пі́во, бо Гры́ць ниў пі́во. Ўзьвў ёа льі́тру горі́ўки, за 14 гра́йцарі́ў пі́ва, бу́ло́к, осилéтцьїў, бо то буў пі́ст, тай бо́жыццн ни хты́ла йі́сти солоні́ни. Прихо́джу ёа с тими тру́нками з апт́ки про́пнаці́йной, тай дума́ўу, шчо вона́ ўже жінку видохторува́ла, тай по́ндвечі́руйим тай будéм йі́хати до до́му. Ба, вона́ наві́ть до жінки сьн ни диві́ла, йі́и наві́ть ни при голо́ві. Вона́ рас по́при рас спогля́да́ла сьн ў віко́, цн ёа дльа не́їи льі́кі ни нсёу. Ўхо́джу ёа до ха́ти, вона́ за́раа до скльі́нки, ві́шла йідéн, йи́и дру́гий, табо й трéтий, і чытвэ́ртий. Так йисмо пі́ли, аж до́кисмо ў шкльі́нцї шчо́с ма́ло ли́шїла. Ёак си до́бри пі́тнїла, бирé сьн тогді́ до воро́жыньн. Йди по ў́нцї, чолові́чн, дроў, тра зы́льн вары́ти. Тї́ би йі́ў і пвў, лиш ко́бїс ны́чо ни робі́ў. — Ухо́днт чолові́к з дро́ва́ми, а за ним йі́и брат, шче

їакіс там другий йіго товариш і третий. Добрій вечир! сказаў йійі брат. — Дай Божи здоройи, йак сьи майиш, братчику! — вітвідайи божицьи. Даўно ми сьи відыли. Аби мине чоловік ўбиў, ти би сьи до мени ни подивіў. — 'Али брат шчо майи сьидати на лаву, насампиред зачинайи швайгрови робіти справу ў йіго хаты: Ей, куми Грицьу, шчо ти собі думайиш? Шчо ти майиш свуйу жінку, а мойу сестру біти? — А деш йа йі биў? — Е, відай сьи ўстидайиш, шчо йи чужі льуди! — вітвідайи ворощка. Ни биўиш! — А деш йа тибє биў? Йак би йа тибє биў, то би бўли синьцьи. — Ей, куми Грицьу, бо ти так ни биш, аби бўли синьцьи! кажи брат. На шчош ти йі запахў піт посьтьиль тай дьухаў польном попід ребра? Ти си думайиш, шчо то на чужім силі, тай ми ни будим знати? Нам льуди доказуйут. Ти ныц, сестро, лиш збирай сьи і йа тибє забирў чисто до сєби. — 'Али кажи Гриць: Бирі си, йа ти шче й заўдам, кобіс си ўзьиў бідў с хати! — 'Али Іван зачыў риніти зубами до Грицьи. А Гриць кажи: Ти чо хоч, пїаньуго, ту ў мойі хаты? Шчо, можи бис сьи биў? Маў він доньку Ганьу і сїна нидалєко жонатого тай кажи: Віжі по по Питра, йа му зарас ту вімирий. — Али Іван до Грицьи. А ворощка: Е, ти собі думаў, шчо будеш сьи на до мноў збиткуваў тай за мноў нїхто ни постани? — А Гриць тогді до нейі: Ти шельмо, сьакá та така, йа ти зарас дам. І туй туй зачыли сьи ўже чїпати до бїйки. 'Али ми обá с стрійом порозганїли йїх тай вони осїли тїхо трóха. Зачиняйут сьи чистувати горіўкою тоў, шчо сьи лишїла, а мине божицьи послайи по другу. Нїшбó йа, приньїс ўже лиш пїў льїтри горіўки і двї гальби пїва і рóбїу прóсьбу, а мойá бідна жінка лиш стóгни. А йа такóж аж тримчў, бо й коньї ни хтьят ўже стойати, бо віт трєтоїї по полудньу до дисїгойї ў ныч тай ўже ни стáло йїм обрóку. Кóньї сьи пуждайут на дворї, а йа ў хаты. Допїли вони тўйу горіўку, складайут сьи ўже й на трєту самї. 'Али йа йї прóшу: Робїт по ўже шчо жінцьи, бо нам далєко до дóму, а шче до тóго й за Днїстрóм. — Е, говори ти свóїї, ньби то с кольїна відупити? То мусит зилó три рáзи скипїти дóбри. — А тотó зилó ўже можи з дєсїть раз пирикипїло. І тимчасóм донькá наднєсла ўже трєту горіўку. Прóшу йа йїї: Бирїт сьи, мамўнчу, до жінки, та корўйти йї. — Ей, говори по ти свóїї. Йа слабїх майу по кільканáцятитро дєнни, а з братом йак йим булá, то будє ўже кїлька мєсьицьїў, та най сьи хоть горіўки напиу — пїли би йї пїаўкї! Допїла си шче бїльш горіўки тай йа кажу жінцьи: Ходї по судá на пльац, нїбóго. Узьїла мойу жінку, розьїбрáла до гóлого тьїла, при ўсєїх, і ўзьїла йї, скрїла вирєтоў, пїдонхала стрїхови зилó с цибричїм пїд ньу і кидайи камїньї тай пиривáруйи жінку минї. 'Али жінка кажи: Ни кидайти такє багáто камїньї, бо йа ни можу стойати ўже, така мóцна

пара. — Ни бі сьн ньн, достойнш. То с тебе слабисеть так виходит! І бярэ ў миску воді і ростопила цынў тай сипли тотó ў воду над головоў. Гей, ци ни напудила ти сьн? кажи жиньцы. — Та, а йа знайў? — Та йак то ни знайш, йак йис сьн напудила? А мбжи чоловік коли на тебе крикнуў? Бо йа йіх, тих чоловікіў, знайў. Йа ўже се трэтого маўу, абі йіх дытккі вібрани. — 'Али йійі чоловік сидіт зо мноў тай кажи: То, чоловічи, вольіў бим буў ў воду скочити, ньж йим маў сьн з неў жиніти. Перша була йак жінка, а се ўже ни знати аш шчо. — Тай зачинайи вона ўже по трэтий раз олово сипати, вігнгла тотó оливо з воді: Айа, напудилас сьн. Дала сьн жиньцы напіти тойі воді на ўсьн штири чисти з миски, облыла йі голову, чолó, плечі, рўки, нбги тоў водоў і такé шчось шепчи, йак старий рабін. Тай ўзыла мойў жінку, висадила на пч голу, а сама до стола до крбильіў. 'Али прошу йа йійі: Та ўже зробіт кóло жінки, шчо маўити, а витак сьн почистўйим. — Е, гóвори ти свóйі, йа сьн ўже звўчила. — Кинула ў себе йиден так, йак ў бизодню тай лызи на пч жінку мйцкати (мастити). Йак зачила мйцкати, а жінка так стóгни, шчо най Бог боронит, мáло з нейі душі ни вйлизла. Бо ў нас йак сьн сварі тай кажут: Бодай ты бабй мастили! А то хто сьн ўпади ў ворóшчиньн рўки, то так, йак даўдó зза пашчини під атамáнскі бўки. Тай алазыйи вона с пэчи: Чикай, йа шче зробльў примóву над водоў, дам ти тако́го зыльи, абис ў дома даваў пíti. — Налыла зноў воді ў миску, накідала йакóгос росхйдинку і пошиптала шчос там тай нальыла миньн ў скльйнку тай кажи: На, сховай сисé дóбри, бо тако́го ў антицы ни дыстаў бис і за 10 римских. Вирé вона сьн стрййови ворóжити, жиньцы над головоў. 'Али стрййна була ў дома. А вони, ворóшкй, кажут, абі знак приносíti. Тай зноў такé самé над водоў наворóжила йак миньн, нальыла ў фльйшку тай кажи, абі до трох разыў тотó повйпывáli, бо йак ньн, то ни помóжи. Питайў сьн йа йійі: Кйлько вам сьн належит за вáши корóваньн? — А так, кобй ни багáто, кобй й ни мáло, тра два римскі дáти. — Йа багáто ни мйслиў, вйких бáбй, на, кобйи ты сьн йак найбóрши витчинйў. А ў стрййна тйлькó дёўйить шўсток, бо ў мени за тойі бйльши, жи мойў варйла й мйцкала. Тай ми попрашчили сьн тай пойхали до до́му. Приййхаў йа до до́му, цйлькóм мойа жінка здорóва ўже вит тойі ворóшки. Йак лыггла спáти, то ни могла потóму ўстáти. 'Али поприходили йійі сестри, тети: А шчо, йак? Лэкши, ци ньн? — Айа, лэкши, бо пшдó бйльши йак пйить римских, тай лэкши ў римени. — Ей, то булó до нейі ни ййхати, бо вона вит тако́го ни знайи, тйлькó від золотникйў. Йидь до Ньйжива, там йи такйй дйд, Струк, то той нит страхў так знайи, страх. — Али йа кáу: Йдыт ви, дурньн бабй. Ўже йа видйў ўчэра, йак знайи. — Ей, та вона знайи, али вит йинчого. — Дóбри знайи, айа, бо вйпила

сама можи з лїтру; вона дужи добри знайи. Їа ўже більши до ворожок ни поїду; йак хочи, най йїди зо мноу до дохтори. — Аїа, та шчо дохтыр до того знайи? — Їа такі ни поїду до воробши. — 'Али кажи тета: Та' бо він дбайи за неў? Узьиў за неў файний кавалок польи, тай рада, коби ўмерла й нїлька, та би си ўзьиў йїнчу. — Та шчо ви ў мени хочити, та чо ча поїду до того Нїжнїва? Тажи вона там була ўже ў двох ворожок! — Е, тотї так ни знайут, той дїд лыцши знайи від них. — Узьиў ча, заприх конї, йїду.

Прийїхаў ча до того дїда, ўвиў жїнку до хати, сказаў помайбїг, він вїтповїў. — Ци ни порадили би ви шчо моїї жїнцьї, дїдуньу? кажу. — Та чуму нї, пораджу. Тїлькo аби ви нїкому ни казали, де ви були, бо ча ўже сидїў кїлька раз ў арешты. — Ни бїйти сї, дїдуньу, ча вїгди, принїгди ни скажу, коби лиш тїлькo помогло. — Пеўни неможї по моїї руцї. — І казаву він конї загнати за хату, аби нїхтo ни вїдїў і ўвїшбоу до хати, розложїў с трїсочок вогник, поста-виў оливо, аби сї тонїло, а ў мїску нальїў вoди і наклаў на ўсї шїри чїсти пoжикїў ў вoду і ўзьиў йакўс там книжичку тай мoлит сї нат тоу вoдoу. Помолїў він сї с квадранс, бирє туту вoду жїнцьї з мїскоу над голoву йїдибоу рукoу і кажи хлбнцїви, аби подау йїму оливо. І дрўгоу рукoу швїтко вїльїў ў вoду, а вoнo брїзнуло і мoцно трїсло ў вoди. І вїтвїгїи тогдї тотo оливо з вoди тай кажи до мени: Йак бїсти булї шче пaру день ни приїхали, тай було би по жїнцьї! Вона дужи тїшкїй дїстала страх. — 'Али кажу ча: Дїдуньу, ци будє йї лєкши, ци нї? — До дванацїть день бїспєчнї будє лєкши, али тра шче раз до мени приїти з неў. — Ей, кажу, та ча приїду, лиш коби полекшїло! — Їа маїу ў Бога надїїу, жи вона пїшки приїдє. — По тїм шче зробїў дрўгий рас так оливо над голoвоу тай трєтїй рас так сaмо тай кажи до жїнки: Праўда, шчо вам так йак би сї шчoс пхало ў гoрло такє гї пaлиц? — Аїа, кажи жїнка. — Ну, то дїкувати Бoгу, шчо вас Пан Бїг наднїс судa до мени, бо ўжє бїсти булї й ни жїли. Али дївнт сї він ў тїїу книжичку: Та бо ви ўже булї шче дес ў двох, ци трох. — 'Али ча кажу: Нї тїлькoм ў дохтори буў. — А жїнка пoфатїла тай кажи: А ча ни бoла ўже ту ў жидїўки йїдибoї і ў Потoцї? Тажим йїздила вїстрїнскоу фїроу с слабoу йїдибоу. — Е, вoнї нїчoго ни знайут до сєго, тотї, кажи дїд. — 'Али була шче зо мноу йїдиa кобїта, тай таїа кажи: Мoжи бїсти мнї шче шчо помоглї, бо мнїс шчoс нудит? — Ей, чїкай, най ўже сї докїнчу, пєршї. І ўзьиў хрєст і книжичку ту до рук, зачїў шпїтати над голoвоу, потoму над грудьмї, дoсїть сь ўсїх штирoх бoкїў кoло жїнки. Тїлькo ча зачуў йїгo шпїтаньї, шчо казаву: Йди си на лысї та на пўшчї. І по тї хвїли ўжє скїнчїў кoло жoбї жїнки

і пішоў на двір. А йа туйу книжечку ўзьвў до рук і дўмаўу собі: Мόжи йа сьн наўчў ворожнцї з неїі? 'Али там ни бўдо ў тї книжечцї лиш очнїаш, за молитви, і помилуї мїа Бόжи і вґруїу і так дāлы до кнї-цї. І поворожнї шче шчос тї дрўгї молодїци, āли йа ўже ни видїў, бо йа пішоў лагоднї вїз, йїхати до дόму. Даў йа тόму дїдови 30 грейцарїў, кїлькo заждїаў, прїїжджїїу на мїсто і кāжу до тόїї молодїцї: Кобї ти пнтāла, мόжи ту шче дейкā йи? Бо дрўгнїй денї зноў говїла бн мнє йїї фамїлїя до сєїї. І найшлā вонā йакўс там Жидїўку, шчо кидāла кāрти. Ну, ходїм шче й до тόїї, най ўже раз відбўду так, йак варту на силї. А ти йди, пнтāй шче де йакбїї, кāжу молодїци, мόжи шче де йакā йи, та най йїх ўже чїсто обїйдў тут, абїя зноў шче ни йїхаў де дрўгнїй абό трєтнїй денї.

Ўходжу йа до тόїї Жидїўки: Дзїнь дόбрнїй, пāвы! — Дай Бόжи здорόўїи! Прόшу сьїдати, гόсьты. — Вїгнвїдāйу йа: Шчо с такїх гόстнїй, шчо слабї. — Волї ў мєнї, Бόгу дїкувати, шчо днї такї. Шчо мнї здорόвнїй гїсьть? Прїїдє, попоїст таї пїдє. А йак прїїди гїсьть слабє, то шче й до хāти грόшї прннїсє. — Ну, колї то так, то тākї прннїс. Кажїт по ви нам шчо. — Бирє вонā кāрти до рук, зачнїаїи мїшїтї. 'Али йа йї кāжу: То шчо, будєм сьн вόза грāти? — Ннї, то йа так; йа с тόго зāрас пїзнайў, йакў хто слабїсць мāїи, йакў хорбóу. — Ба, кāжу йа до неїї: Та бō йа видїў, йак ў нас грāїут ў тї кāрти, то йїдєн прїграїє, дрўгнїй вїграїє. А так йак ви грāїити, то вїдно, шчо ви ўсє вїграїїте. — Пнтāїи сьн вонā мнє: Мόжи то вāшн жїнкь? — Еї ннї, то моїā сусьїда. — А чомўш тої госпōдар ни прїїїхаў, шчо йїгō жїнкї? — Вїп шчос мāїи там ў дōма робóту, дїтнї і шче до тόго вїн ни кōнчн за неў дбāїи. Тїлькo грόшї даст, таї кāжн: Йїтє собї с кнм хоч, бō йа ни мāїу йак. Грόшї ўже даїї. — Знāїїтн шчо, вонō сьн шчос напўднло; хоть пєс, хоть чоловїк. — А пнтāїу йа сьн: Та колї? — Хоть ў денї, хоть ў почї. — То мόжи бўтн, бō вїн такїї крїклївнїй, йїїї чоловїк, і шче пєс йи ў сусїцтвї... — Ну, ну, кāжн, чоловїк напудїло сьн ў почї, а пєс над вєчнр. Вї сьн дєс нїдāўно вїддāлн тїлькo? Дїтнї ўже мāїтн, ннї? — Йа моўчїў; колї знāїїш, то кāжн. 'Али жїнка пōфатнла: Та трōїн ўже мāїу. Двōїн дїўчїт і хлōнцї. — Ну, вїднтн, клїчн вонā мнє до сєбї до тнх карт; з йїднōго бōку двā дāмн кōло жїнкн, а з дрўгого хлōннц. Таї клїчн мнє до дрўгоїї стāнцїїї: Чўїтн, вонō ни йн бнспєчнн. Абїетн скāзāлн йїїї чоловїк, бō йа ўсє кāрти кнчу, і ўсє чорнї, то вонō ўмрє. І скāжнтн йїїї чоловїк, шчобї вонō сьн стнрєгло, бō йа тākї вїджу так і там покāзуїн мнї, жн вонō сухōтн мāїи, а то заразлїва рїч дўжн. — А йак вїн мāїи сьн стнрєчн? — А вонā кāжн: Абн с тоў лншкоў нн йїло, шчо вонō. с тоў квāртa, абї нн пїло, нāвїть, абї на тої лўшко

ни льгало, де воно спит. Навіть і дитини абі там ни було коло неї.
 — А шчо ж іїї йи такоґо? — Воно, знайти, такий страх дїстало і іїї так рудит! — І йде зо мноу ўже до друґої ставьцьїї назад. Праўда, жи ви ни можити йїсти? — Та ни мѡжу, вїтвїдаїи жїнка слабїм ґолосом. — Воно минї так показуїи, йак би йа ў ваши книшкї була ў сиридїни. — А слабїй кўждий, котрий йи, ни мѡжи йїсти, бо йак би йиму пльаўдувало, то би ни буў слабїй. — Кажу йа до неї: Йакї йїї рѡдичї, жїнки, абї сказа́ла. — Мама такий чорнобрїва, нивилчкий, а тато маїи такий чирвѡний вус. 'Али тато трѡшка злѡсьньї, а мама ньї. — Пірит тим чисом мама йїї умѡрла ўже була штири роки, а тато дванацьть! — Кажу йа до неї. — Ну, ну, добри, воно минї так показуїи, бо йи чѡрний, али йа вам шче ни доказа́ла, воїи такї булі. — І ватхѡдит на той чис таїа друґа молодїцьї, шчо зо мноу приїхала. Питаїу йа сьї: А шчо, нимá ўже бїльши? — Та нимá. — Слава Боґу, шчо нимá, бѡ бим ту сидїў до но́чи. 'Али минї там йиднї казáли, абї йти до милосѡрних паньнїў до кльаштѡру, то воїи шчѡс дадѡт вїт тоїї слабѡсти. — А йа кажу: То пїдеги ви самї, йа ўже ни пїду. — 'Али таїа молодїцьї кажи до неї: Кажїт по ви минї шчо. — І, вам Боґу дякувати, шче ни трѡба казáти. Ви здорѡвї. — Али вїтвїдаїи молодїцьї: Минѡ шчѡс ґолова болїт і рудит і то ўсе с полуднїи. — 'Али дївїт сьї Жидьїўка на дзїґарѡк таї кажи: Знайти шчо, ўже дванацьцита ґодїна дохѡдит до полуднїи, то ўже минї так добри ни показуїи, тїлькѡ з ранїи до одинацьтоїї. — Ну, та шчо, кажу йа, та шче лиш пїў до дванацьтоїї, та ўже кажїт. — 'Али мойá Жидьїўка пообзїрала ўже той інѡрїс, жи йїї сьї ни видѡ з на́ми і чїрїс тоїи ни хтї́ла ўже тї казáти. 'Али Жидьїўка хѡчи й ни похѡчуїи, таї роєкидаїи кáрти: Возмїт по ви, здоїмїт! кажи молодїци. Вїдїти, сьа спїдна кáрта, шчо ви здоїмили, то се ви йи самї. А се ваши чоловїк, кѡло вас стоїт і знайти шчо? Кїшко ви ѡстрах сьї напудили. Минї ўже типѡр показуїи. Йа собї пїрит тим дѡмала, шчо вам ньїц ни бракуїи, али тут показуїи. Йакий той кáрта стрїпатїй! — А то була дїуїйтка. — І то дївїт сьї, воно ў ногáх. Ви йак спáли, то шчѡс на пичї зґуркало, дѡжи мѡцно. — Кажїт молодїцьї: Та то рас кѡти лáзїли таї аж ґорнїи здру́лили і йа сьї була так настрашїла, шчо аш сьї чоловїка ймїла. — Ну, то ньїц. Йа вам дам такий вода, абїсти йвґ пїли цїлий тїжднїи по кильшкѡ шчо днїи нáтшчи і шче абїсти пїшли до ворѡшкѡ, шчо ўмїи ѡливо зливáти; і абї сьї ни задáўнило, сїми днїими, бо по тїм вам жаднїи дохтѡри рáди ни дадѡт. І так будѡти ўмирáти, йак той жїнка. — Та кажїт шче шчо, кажи молодїцьї. — Ой, колї ўже дванацьцита ґодїна дохѡдит. Знайте шчо? Ви шчѡс таке, ньїби сьї будувáли, ньїби шчѡс пїрисувáли, ньїби шчѡс купувáли,

в'їбн продавали, а́ли шчос робили докóнчи. — А молодїцьи кажи : Ми купили ў їндїбого госпóдари горóд, жи пїшóу до Бóсьнійї. — Ну, ну, вїдїти, так вонó стоїт ту ; знаїпти, їак би ви були́ приїшли́ пїрит полудним, то їа би вам була́ чїсто розказала, а́ли типер вонó минї ўже так ни показуїи. — Ну, а шче мóжи шчо там. — Ту шче їи, а́ли ни мож дóбри так... Ту минї показуїи : Ваш чоловік вас лубїи, Бóгу дьїкувати, а́ли дес тьїльки їак сьи наїўт, то лубїит вас так штуркнўти, ни ўларити, а́ли штуркнўти. — Аїа, дéколи їак з о́каныїи приїдé, кажи молодїцьи. І знаїпти шчо ? Маїити трóйи дьїти, фáйнї хлопчики три. — 'Али їа ў сьмїх і таїа молодїцьи, таї мойá жїнка, хоть слаба́, а́ли сьмїїи сьи, бо ўже її шчо ? Бо ў тоїї молодїцьи ни бўло нїкого ў той час, лиш вонá таї чоловік. Навїть і слугї ни бўло. Таї кажи молодїцьи : Ў мéни дьїтий нїма́. — Ну, то шче будéти ма́ти. А мóжїсти ма́ли ўже ? — Ньї, ни ма́ла шче. — А даўно́ ви ўже пїбрали сьи ? — Уже дéўїить лїт. — Ну, вїдїти, то шче будўт дьїти. 'Али їак бїсти рáно були́ приїшли́ до мéни, їа́ би вам була ўсьо доклáдно вїказала, їак бўло і їак бўди. Таї ми сьи посьмїїали трóха, дáли Жидьїўцьи по 20 грéїнарїў... 'Али кажи Жидьїўка до мéни : Знаїпти шчо ? Минї та́кї ўсе сьи вїдїт, шчо ви тоїї жїнки чоловік. А вонá минé по тьїм пїзнала, шчо молодїцьи самá давала грóшї, а за жїнку їа платїў. Таї ми ў двéри : Буваїти здорóвї. 'Али Жидьїўка кажи до мéни : Чикаїти, шчос їа вам маїу, газлўньу, шче сказа́ти. Ваши жїнки ни вїїди. Ви їи ни журлївї і ни журїт сьи та́кї. Ви будéти ма́ти так о на óсьїнь дрўга. А то бўло ў са́паньї. І абїсти сьи стирéгли, абїсти від нéїи ньїц ньї їли, ньї пїли. — Ну, будь здорóў, старá, сказаў їа по дрўгий раз, таї дьїкуїи ти за наўку. І їа пїшóу до кóний, а вонї шче обї с тоў молодїцьї пїшли́ до кльаштóру.

Приїшли́ там, сказа́ли шчо, дáли їїм милосéрнї паннї їакїхос цукóркїў і приходьї вонї до мéни : А шчо маїити ? питаїу сьи. — Та от дáли нам та́кїх пїгўлкїў вїт тоїї слабоети. І казáли, жи їак бўди лéкши, то абї шче приїтї, вонї шче дадўт. 'Али їа́ сьи подивїў, а то бўди цукóрки ў тьїм пудéлку. Таї звзїў їа шчос па́ру тих цукóркїў. Дўмаїу собї ? Мóжи ї їа будў теньїшчий. Ыак то слабїм помагаїи, то ї минї помóжи. Скуштуваў їа, а то та́кї солóтки і та́кї малéнькї, плискóваты, крўгльї, шчо ў склéнї мóжна ўзьїти за грéїцар сто. Посїдáли ми і поїїхаў їа до дóму.

Приїжджїїу до дóму, бїрў їа сьи до свóїїх льїкїў, жїнку льїчїти, шчо минї їндéн чоловік оповїдаў. Прїнїс їим за 4 грáйцари пїва, загрїў їим, збїў двї їаїцї, нїрївїшїў і даїў жїньцї пїти, так шчо мош тéпли. Жїнка скуштувала, таї ни хóчи. Кажи : Сисé ни дóбри, до чóго минї та́кї льїки ? То стотї пїгўлки дóбрї від милосéрнїх пан-

ньї. — Али пий; їа стаў над неў: Мўспш вїпати. І постилаў їа її: Лыгаї спати. І прикрїў їа її з головоў, абї сьї спотїла, бо вона була дыстала запальнїньї плуц; була сьї зыгрїла і напіла сьї водї, то мнїї дѳхтыр казав, шчо нїчѳ ни помѳжи, лиш тѳпли шчо пїти і потїти сьї, і абї обгрївати. — А вона мнїї кажи: Ти хоч мнїѳ задўшити, шчо так мнїѳ ўкривавїш? — Уже мнїї ўсьѳ їндїѳ; їак сьї задўшиш, то тьї ни будў бїльши возїти по тих богѳх і грѳшї за дўрно давати. — Поўставали ми рѳно, пїтаўу їа сьї: А шчо? Ыак тобї? — Та ўже трѳха лѳкши. — Ну вїдиш, то вїт тѳго пїва. — Аїа, то мнїї вїт тѳго дыда лѳкши. — Ну, вїд дыда, ци ни вїд дыда, будў їа дѳльї свойї дылѳ робїти. І зноў так їндѳн вѳчир робїў їим і дрўгїй, шчѳс кїлькавѳцїть раз. І зачыло її сьї трѳшка лѳкши робїти ўже, али вона ни хѳчи пїти ўже. Кажи: Се нї до чѳго. То мнїї тѳкї вїт тих нїжнїўскїх помагѳїн. А ти мнїѳ лиш дўрно мўчиш. — Ну, то їак так, то лычї сьї самѳ, їа тьї ни бўду. — А тотѳ водѳ, шчо Жидьўка дѳла, шче стоїала, бо їа її ни даваў і вїд дыда їакїѳ корїнцїї. Зачїла мойѳ жїнка пїти тьї лыкї, зачыло її зноў затїгѳти чим раз дўшчи. Аж зноў посходїли сьї їїїї сѳстри тай тетї, тай кажут: А шчо, ни лѳкши? — Та булѳ її трѳха лѳкши зрѳзу шчѳс пѳру дѳнь, а тїпѳр ўже зноў гїрши. — Ну, то бїрї шче раз де їдѳ. — Ыа ўже бїльши нѳгдѳ ни поїдў, їак хѳчи, то най їде зо мноў до нѳшого дѳхтори, вїн її звїзїтирувїн, їак помѳжи, дѳбри, а їак нїи, най ўмираїн. Бо їа їак шче озмў пїздити по тих ворошкѳх, то вони ни так ў мѳни озмўт кѳнцї, али шчѳ ї сорѳчку скїгнут з мѳни, шчѳ сьї лїшу гѳлий. — Ну, ну, то їди шче до дѳхтори з неў, кажут вони. — Пїшѳў їа до дѳхтори.

Звїзїтирував її дѳхтор і такѳж ни мїг її збѳдати дѳбри, шчо їїї їи, неўни чїрис тѳїн, шчо їїїї бѳбї позавѳрували, бо їак тоўмацкїй дѳхтыр мїг згадати, шчо їїїї їи, то ї сей повїнни. А вїн мнїї сказаў, шчо то такѳ слѳбїсьть, жи ѳнї крѳплїў нїмѳ такїх, ѳнї пїгукїў, абї їїїї позбўти сьї. Тьїлькѳ її тра опїрувати і то мўсьит робїти вилїкї дохтѳри. — Прихѳджу їа до дѳму, тра сьї ўже ї собї стїрѳчи, бо абї їа шче пѳбри ньї ни ўмираў. Ни їїў їа ўже ѳнї стѳїї мїски, шчо жїнка, ѳнї лїшкоў тоў, хѳгь бї їак і найчїстїїши вїмита булѳ. Али жїнка сьї додивїла і зачїнавїнї плакати: Ти ўже сьї мнїѳ цуравїш, кажи мнїї, ти ўже за мноў ни дѳбїш, ти ўже дўмайни за їнчу. І зачїла плакати: Дьїти-ж мойї, дьїти, пропѳлїсти, їак їа ўмру. І мнїї слѳзи такѳж пїшлї ў очѳх ў той час. Узьїў їа сьї, зьїбраў чим скѳрши і пїшѳў їим сьї пїтѳти свѳго лыкарї, шчо то за слѳбїсьть, бо мнїї нїжнїўскї божїцїї казали, шчо то їи сухѳти, то їа сьї стїрїх чїрис тѳ. Пїрїшѳў їа до дѳхтори і кажу: Слава Ыеусу Хрїстў. — Вїтновїў: Нѳ вїкї Бѳгу слава. Сьїдаїти сп. І шчѳш тѳм чувѳти, шчо скѳжити,

лѣкши жінці, чи нѣ? — Та де лѣкши, чим раз гїрши. Кобї ви мнѣ сказали, шчо то їи за слабїсьть ў нѣї. — То їи нѣц ни їи тако́го, то їїї кишка оппұхла і на тоїї ради нїма с крўплїў, а́ли їїї би робїти опира́цїїу, а́ли ў вилїких дохтўрїў. 'Али вона мўжи про тоїї жити, тўлько ни доўго, нїў року найдалї. Най нѣц ни рўбит і ўсе най маснўго шчо взыєст. — Та де вона годна робїти? Вона й ходїти ни годна. І ўзыў їим, пїшўў. Вїходжу їа від дохтўри на мїсто, а то буў вїўторок, а ў нас той день йармарок. І здїбайї сїи звї мноў тѣта жїно́ча. Дѣ ти ходїў? питаїи сїи минѣ? — Ходїў їим до дохтўри. — Еї, ти до дохтўри, ни знати чо́го. Ти їїль з неў шче до Кўлиниц, за Тоўмач, там їи така ворўшка, шчо так звайї, шчо хїба би мала ўмерти, аби ни вїйшла. У нас їидна бўла така слаба, шчо ўже ўмирала, таї вона дала раду їїї. — Еї, їа бўрши поїїду до дохтўри до тоўмацко́го. — Балакаїим ни тоїї, поприступали шче бїльши бабї, а їидна моя кумá: Еї, шчо до дохтўри; їїтьти, кўми, до тоїї, шчо тѣта кажут. Вона так звайї, шчо страх. А дѣкотра баба кажи: Їїдь до Дўўгого. Так їїх бўло зо двацьїть і кўжда найшла минї по ворўщї. Али їа кажу: Їа до нїх бїльши ни поїїду, до дохтўри, їак схўчи, то поїїду. Звайїти ви шчо, кажу їа їїм. Маїу шче їиднўго коньї і корўву; їа корўву продám і вам дам сто рїнских, а́ли найдїт такў ворўшку, абї їи вїльїчила. 'Али грўшї аш тогдї, їак будѣ жїнка здорўва. — Звайїш шчо, сїнку, кажи тѣта і глáдит минѣ по лицї рукўў. Послўхай минѣ, поїїдь шче з неў до Кўлиниц, ўже бїльше нїгдѣ ни поїїдиш вїтак. — Та їа би поїїхаў з дѣсьїть раз, ни раз, кобї лиш помогло. 'Али то шкўда за дўрно грўшї давати. — А їакáс там на бўцьї мѣнчи: О, чоловікови страх ў голові жїнка. Їак сїсьї ўмре, то сї возьмѣ сьвїжу. — А їа тоїї їак ўчуў таї кажу: Ну, то ўже поїїду, а́ли абї ви прийшли до мѣни, то їа з ва́ми поїїду ўраз. — Та колї? — Аш ў чїтвѣр, бўрши нѣи. — У чїтвѣр рáно прийшла тѣта до мѣни, запрїг їа коньї і поїїхаў.

Прїїхали ми ко́ло їиднўїї коршми і кажи тѣта: Возьмї по ти хоть з лїгтру горїўки до тоїї ворўшки, бо їїї їак ни привизї, то вона сїи гнївайї. — Еї, кажу їа, їа сїи виртаїу і колї вона хўчи горїўки, то вона нїчў ни знаїи. — Та ўже їїдь, куда сїи пўстиў. — Узыў їа горїўки, шчем ўзыў ў рїзникá фунт солонїни, прїїжджїїим ми до тоїї ворўшки, а там їи шчо с кїльканáцьїть фїр, шчо попривозїли також слабїх. Кажи тѣта до мѣни: Злѣсжо ўтрафали, то би їїї дўжа просїти, абї нас доўго ни тримала. — Еї, шчо прўшнїи. їа їи дўбри заплачў, таї... — Еї, шчо с плати, вона хўчи шче й прўшнїи. — Уходїм ми до хáти: Слава Йесу Христў. — Дрўгї вїтвўїли: Нá вїки вїкўм, а вона минї кажи, ворўшка: Е, вїдай ти сїи хоч ўже жинїти.

— Ей, та де живіти, жінка ми слаба. І кляньїну йа сьє до нєї і цїльїу ў рўку, аї с йакїм сєрцїм шчїрим, шчо йак бїм сьє нї брїдїў, то бїм зубамї прїрїтьїў, шчобї йї вїдлєтьїла. 'Алї йа йїднєко лїше дьїну зробїў, шчо йа йїї поцьїльвєў, то тьїлько сьє вўса дотуїлї руцї, а гўбї то шчє буїлї с пїўтора цєльї вїд руцї, бо ў мєнї вўса вїлїкї і на тої чїс шчє буїлї побўрїнї, жїм нї прїгїлєдїў йїх. Тєй кєжу йа до нєї: Мобїбїстї шчос мбїї жїньцї поворбїжїлї? — А вонє сьє на мєнї ўвлбстїла: Йа нї йї жєднє ворбшкє, йа льїкаркє. — Стєў йа тєй думєў: Шкодє мбїїх вўсьїў, шчом прїтульвєў до руцї. А йак бїм буў шчє і губамї поцьїльвєў, то буў бїм позєўчїрєшнєу стрєву вїблєвєў. Тєй нїшбў йа на двїр і зєрєз поспїрєў вўса і дєўїм кбнєм йїстї. І сьїў йїм, зєкурїў собї лєїгар на вбзї тєй думєў собї про тўїу льїкаркє. 'Алї тєгє вїхбдїт: Хбдї нб, кєжї, до хєтї, ўнїсї горїўкє та почїстїїм йїї! Увїїшбў йа до хєтї, постєвїў горїўкє на сьтїў, солонїну і хлїб тєкбж, а тєгє кєжї: Пїї нб горїўкє до нєїї. — А йа кєжє: Тє йак, йак вонє бєбу вбвдє шурїї. А то бєбїско тєкє тєнєгє, йак кббїлє лїжїт, цєлком гблє, горїлїц, а йа дїўїу сьє на тўїу рбббту, а тє пбўнє хєтє льудїї, мбжї нєс бўлб с пїїтнєцї-тїро, тєй собї дїжєў: Тббї нї трє, абї бєбє жєстїлє, аї тїбє грє, абї дббрїї дїд вїмєстїў, тб бїс брїкєлє, йак кббїлє. Тєй тєгє дїўєжї мнїє, абї йа пїў горїўкє до тбїї ворбшкї, а йа кєжє: Пїїтї вї. А йа нї хбтьїў і тєкї нї нїў, бб до нєїї хтб пїї, то ў рўку цїльїї. А йа собї дїжєў: Колї тї мнїє, тєтб, судє спрвєдїлє, то цїльїї тї. І поцьїльвєлє стєрє. Вїгмє. Тєй тєгє нєпїлє сьє горїўкї, нєлєлїлє ворбшцї, дєїї йї і цмк ў рўку. А мнїї слїнє пїшлє оббмє ббкємї рб- том, шчом мєлб нї блєўнїў, шчб вонє рўкї мєлє зєкбчєнїї по сємї льїктї і мнїлє сьє ў тї бєбї, тєк йак жїнкї кблб вєлєкїў, йак хєтє вєлєкїўт. 'Алї тєйє слєбє с пбстїлї кєжї: Еї, ббршї пїїтї, тє мнїє ўжє дбмєшчїїтї. — Е, почкєї, зєрєз, кєжї ворбшкє, нєй йа шчє вїпїу дрўгїї. Вїпїлє йїдєн, дрўгїм зєкєсїлє, а йїстї нїц нї хбчї. А бєбє тєйє лїжїт горїлїц, чїстб гблє, тьїлько обї рўкї поклєлє на тє нїждє. Бїрє сьє тбтє ворбшкє до тбїї дєлї до рбббтї і зєчїпєїї прбмбву на пбстїлї. Шурїїї рукємї по цїцкєх тєй кєжї: Отут мнїє помєцїтї. Пїшлє йїшчї рукємї до нїг, тєй зноў пошурбвєїї і зноў прїмбўїїїї: Нє горї помєцїтї, а тут мнїє пошургєтї. А йа на тої чїс пїў горїўкє, кївєў кїлїшк тєй ўгьїк йїм с хєтї, бб мї бублб стїднб, бб тєм кблб тбїї слєббїї лїжїлє шчє дрўгє хбрє нє лўшкє, а йїдєн хлбп нє зєнїчкє горїлїц, а дрўгїї нє лєвї, а рєштє сїдїлє і стбїлєлє. 'Алї вїхб- дїт тєгє зноў до нєїї тєй кєжє: Прбсьїт йїїї, нєй шчб рбббт, а мбжї ўжє шчб рббїлє жїньцї? Нєй лїш дбўгб нї прїмбўїїїї. Йдїт вї до хєтї, а йа йдє до кўзьнї, до сїнє тбїї ворбшкї, мбжї мнїї бї кбнї

піткуваў, бо ми йіхали гостінцем, таі си рогі пооббивали, шчо булі босы. Таі кажи тэта: 'Алі дай шче на горіўку. — Абó ўже тоіі нима, шчо була на столі? А там бóдо пірит тим піўтора фляшкі, йак йа надліішоў і свуйум поклаў фляшку. — Та де, ўже нма. — А деш? — Та віпли, бо вона рас піпри рас пйи. Закім йидно́го слабóго обрóбит, то з дэсэіть кылішкіў віпйи. — То дóбра з нёіі ворóшка, йак вона по кілько пйи. То йак би шче й такій ворожб́ит, а запёрти йіх до лóху, то вони би тэньго ворóжили. Бо йа відыў, шчо вона дўжи дóбри знайи і шче до тóго файну примóву майи. Даў йа тэты 70 грайцаріў таі кажу: Най йак найóрши рóбит, аб́исмо йіхали. Вона так знайи ворóжити, йак ў мóго сусьіди йи на об́и очи сьльіна і на нóгу кривá кобіла, зиц́рку рóбити. Таі ўвйішоў йа до кўзьні таі дўмайу. 'Алі ў ты хвіли причэсли горіўку таі звоў ќичи мнё тэта. Ході до хати. — Йа ни піду. Йа шче дам з на дві лы́грі, а сам ни хóчу піти. — 'Алі ході, бо вона кажи на тэби, шчо то йакіс пўриц. — Йа ни йи жадний пўриц, йа такій самйй, йак і дрўгі, прóтий чоловік, тьлькó йа сы ни мóжу свóйіми очыма дивіти на йііі ту рóботу, а вухали слўхати тоту примóву. — 'Алі ході, то пáша бідá, ти мўсиш тири́ти, бо йак йііі ў п́длад ни йти, то вона дóбри ни зрóбит. — Бóрши бим пішоў п́д зэмлю, йак до нёіі до хати. Таі ни хóчу йти, áлі мўшу. Бо йа би ни сто́йаў, аб́и вона й ныц ни рóбіла ж́ивьцьі, бо віджу, шчо нычó ни знайи, таі ўзьнў бим ж́инку на ф́іру і по́йхаў бим, áлі потым би дрўгі казали, шчо буў ўже ў ворóшки і ни хтыў чикати і по́йхаў до дóму, аб́и ж́инка ўжёрла, аб́и ворóшка ни лы́чила, аб́и маў бóрши дрўгу. Йду йа до хати, тьлькó йа ч́ирис поріг, а ў ты хаты так дўшно, бо вона фурт пал́ит, так йак ў лáчни. Таі бирé кылішок до рук, ворóшка, таі пйи до мени горіўку таі кажи: Ге, ни б́уднш сы шче ж́инити, ны. Йа віджу, шчо ти хоч дўжи дрўгойі ж́инки, áлі тра́ба шче кóло сёіі. Таі ў л́ьві руц́і тримáйи кылішок, а правóу рукóў бирé сы за грўди: Отўт мнё, помáцай мйи! А потóму руку мжи нóгв: Отўт мнё, в́исургáй мй. — Стаў йа так, йак ў кóвальіх (мурашках). Най би публы́ка шчо хоты́ла говоры́ла, та най би хоть сьвйты́ образй с хати пов́иносыла. Напйў йа сы тоіі горіўки, ци хóчу ни хóчу, нисў до гўби так, йак йакў трй́ку таі йим трóха цокўшыў, таі бирў таі кладу. А вона кажи: Ей, то йакіс шльáхтич вил́икйй, шчо він ни хóчи піти. — Та йак йа буду́ піти пóўний, йак йа трóха ўзьнў і то в́ипльунуў, а йак би пóўний в́ипнў, то бим го в́иритаў, та би казали, шчо то йакіс такóйй свйвйчóйй натўри, шчо тьлькó набраў, шчо аж наза́д виртаў. А йа тóго днйи, ўже сóнци булó піт полўднйи, мйг бим буў сы запричашч́ити, йак бим буў дэйгар ни курйў. Таі в́итвва́йу йа сы до нёіі: Бўтьти такі дóбри. Питрй́шко, та рóбит шчо мóйі ж́ивьцьі, бо мнйі би

їхати до дому, ни маю часу. — Ге, ба, ни майш ти часу, ти хоч, коби вона бórши загібала, та абіс жиниў сьи, али ни ўмре. — Їа їйї за образї, а вона за гарбузи. Шїи ў дзїи, а дьїтько ў клєпало. Тай по тї розмóвї бирє вона ў мїску водї, льли і муїу жінку коло стола кладє: Сьїдай си, нибóго, та най буду тоби ўже шчос робїти! І зачїла óливо зливати. І зачїла шчос там балакати, шчо то бóло. 'Али їа пїшóў є хати до кúзьнї, абїм коньї пїткуваў. Тьїлько коваль злá-годиу шїїри пїткóвї, тай пїслаў мнє, абї їа коньї вїложїў з вóза і прївїў коло кúзьнї. Прихóджу їа коло вóза, зачїў коньї вїпрїгати, а тєта вїхóдит є хати тай кáжи: Запрїгаї, бо будєм їхати до дому. — Та чуму? — Тєта тьїлько вїдмóвила: Ўже бїльшї ньїгдє ни бóдиш ї-хати. — Та шчо, їак, скажїт, та най їа знаїу. А вона їйї ни пá-рила, ані мастїла? пїзãїу сьи тєти. — Ньї, ньїц ни робїла, тьїлько óливо злїльлїла тай мнїнї потїхо ськазала так, абї жінка ни чўла, шчо шкóда шчо робїти, бо вона є тóго ни вїїди, коби хоть до дому живу завєсти, абї де на дорóзї ни ўмєрла. — Ўже їа ї коньї ни куваў, запрїх до вóза і ўїо до дому. 'Али моїа жінка сьїла на вїз і ни мóжи свдѣти, надє. Їак би її тєта ни тримала, тó би і пїў мїнути ни сто-їала. 'Али тєта тримала їндїоў рукóў за плєчї, а дрóгоў за грúди. А вона гóлову так спустила, їак би ўже з пєїї такї дух вїхóдїў. Їа сьи снудїў ўже сам і ўвїриў їни, шчо вона знаїи, тотá ворóшка. При-їїхав їа до Тоумáчи до мїста, вїнїє їа жїньцї склїнку пїва і жінка трóха вїпила і їа зãрає поїїхав. Зробїла сьи гї чвєтвїшча. А ў той час, їак вона ў тóїї богїнї була ў хатї, то вїт тóго пúху і дúху, во-на бóла так слабá, туму так лúжи тьїшко зьїўїїла була. А їак пїва вїпила, зробїло її сьи трóшка холóднїшчи і лєкши. Їїдїи ми до дому, і дорóгоў є тєтоў обїи розмóульїим. Кáжи тєта: Ужє бїльшї ньїгдє ни поїїдиш, бо колї ворóшка казала, жи вона ни вїїди, то пєўни, жи ўмре. Їа ўже тоби сама ни кáжу бїльшї ньїгдє їхати. — Прїїїхав їа до дому і ни дїўїу сьи, шчо ворóшка льчїла. Буду їа типєр сам льчїти. Загрїў їа пїва пїў гальби так, аш кишїло, двї їайцї ўбїу, пиримїшїў, ўкриў дóбри її, даў її вїпити. А вона мнїнї кáжи: Їа вїджу, шчо ти хоч мнє задушїти. — Ужє ми ўсьо їндїо, ўжє тинєр сьи душї. Їак майш жїти, то жїй, а ньї то ўмираї. І робїў їа її той їнтєрє кїль-канáцїтє вєчпрїў, хоть вона ни хтїла, али їа сїдуваў і мусьїла пїти. До пáру пєдлїль стáла моїа жінка здорóва і Бóгу дякувати і до нїнь-ка. А їа возїў від Нїколáїа, від грúднї, до Пєтра, цїлїй пїўрїк, шчо ни бóло тїжнї, абї ни буў ў ворóшки і то ўсьо за дурно. Вїно-снї грóшї за фáйнї бикї до тих богїў, а пїво мнє коштувало ўсьогó корóну.

Зап. в лїни, 1902, в Коронци, Бучачького пов. від Давїда Гватюка.

371. Злодій, перед яким отворили ся замки.

Буў одін Мацько Лапшак, с Пужник. Пойіхаў він на снацір, йак служиў при воеьску, при улаіах і цілій цуг пойіхаў, приііхаў з ними так далёко за сילו, а там йи одін домок файно забудований. Приішоў він до тоїі хати, пообзираў і дивит сьи, йак там ў коморі замки находьи сьи. Стоїт комора на підлוצьі, коло неїі замок висит, колотка теньга, так йак шіпка виглядала. Приііхали лиш с снаціру, скочіў він до ковальа, ўзьиў собі рэшніль (шльник) і говорит до Івана Кіндрата: Івани! Підём ў вєчир там, дєсмо обзирали, дє йи виліка колотка коло замка. — Вігповідаїи Іван до Мацька: Йак ми там зайдём? Там йи два пєс приіітих на ланцах. — Ой ни бі сьи, дурийі, ми собі дамó раду. Озмє си зрібний клубок, намастимó лóіом, пєс сьи будє забаўляти, а мї сьи будём до коморі добувати. — Узьиў дручка до рук, заважиў за двєрі, ни рушаїут сьи. Викигаїи пільник з за пóйаса, пиритєр скоубу, пробуйи дручком дрўгий раз. І мислит собі: Там йи вилікі грóші, коли на два замки замкєно. — Поважиў він дрўгий раз, віхопили сьи двєрі, ўхóдит до сиридїни і шукаїи за скріниў. Висуваїи шуфляду, намацуїи пийтку грóший. Йак намацау пийтку грóший, аш типєр ўже хорóший. Дьибраў скóрши охóти бїльши, шчє трїєє Лапшак гїрши. Надїбаў ў баятах сáло, вітєх за двєрі, подаїи Іванови Кіндратови. Подáў йигó за паркан, а сам зачиў шчє шукати за йиичими рїчами. Надїбаў придива пийть повєсим, шчачиў тотó до рук, вивóсит на двір, кажи: Івани, ўже бїльши нима нїчó. — 'Али шукаї, бо шчє шчосє йи! — Надїбаў він шчє штїри мїрі полотна, мїрийи чїрис хату, йи вїт пóстилиь до вїкна. Йдем ми обá дорóгоу, пирипускаїим сьи: То він нисє, то йа нису, аж на мїньи сорóчка мóкра. Кажи Іван: Ти, Лапшак, гадаїиш минє обїрвати коло тóго сáла? — Узьиў він то сáло, нисє сам. Принóсит до касарњи, побудиў рекрўтыў: Йїшти, хлóпцьі, сáло і ни признаїти нїгди нїкóму, вїтки вонó тут постáло. — А до тóго гослòдари ходїў вахмáйстир до донькї. Сказаў газдá вахмáйстрови, шчо ў нєго пропáло тóїі ночи: придиво, полотнó, сáло. Йак би то булó дóбри, кобї ти мнвї тотó найшóу. То йигó нїхтó ни шчачиў, йак улаїи. — А вахмáйстир кажи: Чикаї! Прихóдит до дóму і тромфуйи улаїи, ци ни знаїди. Пітхóдит, ци би вонї сьи котрий ни признали, жи шчосє знаїи о тьїм. Клічи штельфиртрєтира Кіндрата вахмáйстир Крушїньєкий. Прихóдит Іван Кіндрат, салїтируйи і питаїи, чó вахмáйтш хóчи. — Котрі улаїи дóма ни почувáли? — Ушїсткї почувут. — Улаїи сáла закрали ў силї. — Проши пáна вахмáйтша, улаїи моїі ўшїсткї дóма почувїут. — Чикаї, улан штильфиртрєтир, побачим, ци будєш ка-

пра́лем. — Стаў Кіндрат і задумаў сьм. Кіміт він за то сáло, áли ни ска́жи, хо́ть би шче бу́ли штіри лѳуди. — Мильдѳуи пан вахма́йстир до пана рíтмайстра, шчобí ўзы́ти улáни до гопта́ху, абí ста́ли і трима́ти, жибí сьм призна́ли. Надѳийшо́у пан рíтмайстир і антриту́и лѳуди. Морб́с тѳашкíи на дворí, гíршого ни бѳди; йакжи він йíх зыбраў ба й до кѳупи, котрíи го́лий буў, го́лий: ўлан Хóлод го́лий буў такжи, йак му морб́а докѳучнѳ, мѳсьѳу зызна́ти, шчо Лáпйак ходíу с пильником сáло добува́ти. Добуў Лáпйак, шчо вѳы́та ўна́ла на цáлий цѳуг, за сáлом шука́ют, пиритрѳелí ўсьí лѳшка і ў цáлы шкадроны ўсьí стрíхи, нѳгдѳ ни мо́гли зна́тí. Говóрит рíтмайстир до улáна Хóлода: Йак ти зна́йш, шчо Лáпйак шчапíу сáло? — Бо він прынíс до касáрннí і будíу ўсьí рикрѳ́ти, абí вони бра́ли сáло, йíли. — Улáни Лáпйак, призна́й сьм, ци то праўда, бо Хóлод за те́би сьѳадаўíи. — Пáньи ротмíстшу, сáло йи. — Скажíж де? — Йак йа мо́жу сказа́ти де, йак така на шкадрону тѳишкá вѳы́та падѳ? Го́лови вилíкí ма́йнти, та за сáлом шука́йти. Хо́ть ма́йти, хо́ть ни ма́йти, то го ни знайдѳ́ти. — 'Али Лáпйак, призна́й сьм, бо Бри́гíтки чика́ют. — Лáпйак ка́жи: Сáло йи ў цѳѳу, áли ви йíгó ни знайдѳ́ти, хо́ть блѳсти шче бíльшí го́лови ма́ли. — Так рíтмайстрови прíкро ста́ло, шчобí ни бѳло бíльшого фíльво́ѳа по Лáпйака. Йак рíтмайстир ўмíи гѳето шука́ти, а Лáпйак ўмíи шче густѳíшчи схова́ти. Йак шука́ли, так шука́ли, нарѳшты на тѳьм сьм розйíднáли. Повирта́йи сьм до Лáпйака зноў рíтмайстир: Призна́й сьм, бо Бри́гíтки чика́ют. — Йа ўже сьм признаў, най лишѳ шука́ют, бо йи ў цѳѳу сáло. — Тажи йак йа тѳбѳ, Лáпйак, найшо́у, жис сьм мѳсьѳíу призна́ти, так мѳсиш і показáти. Гапта́х! — Йак Лáпйак стаў гапта́х, йак йíгó рíтмайстир ў пíсок ўдраў, аш мѳсьѳу сѳо́йíви очíма показáти, де тотó сáло сто́яло. Вонó йи тут пíд ста́йниў, де трѳ́гля сто́йт, пíт трѳ́глиў, де сьм гнѳ́ий вíкíда́йи. — Лáпйак, де рѳ́шта бíльши рíчíу? — Йак йа показáў, де сáло, то й рíчи там, де сáло. — Шука́ют, шука́ют, не ўда́йи сьм йим, абí знайшлí. Мѳсьѳу Лáпйак показáти, де полотнó сто́йт: Пíт коньом Етельрѳ́етом, так називáў сьм, ў штóньтѳи запакóвани. — Вíтьгíг полотнó: От йи óзди. — Лáпйак, а де шче йи прíдѳива трóха? — Пáньи вахмíстшу, нíма лишѳ пíить повíсим. — А деш? — Йи ў цѳѳу. — Вíльз на стрíх, знимайи ма́ндиль солóми зо стрíху, розйíзу́йи йíгó і вíтьгíгíи прíдѳиво. — Лáпйак, призна́й сьм, де пíить рíнскíх грóшíи. — Пáньи ротмíстшу, ў мѳни ўзьѳу трóха Чмíла, трóха Шíмшун, а рѳ́шту Йáнкиль. — За шчó ти йим даў? — Однóмум даў за горíўку, дрѳ́гому за булкí, трѳ́тому за сир і ўсьí трí сьм подѳíлили. — Йак сьм Лáпйак признаў за ўсьí штѳ́ки, ў вѳ́чир о читѳ́ртѳи годíннí бирѳ́т Лáпйака до вилíко́й мѳ́ки. Привилí йíгó на вахцíмбру, замкнѳ́ли го ў гáйдáни: Типѳ́р ти Лáпйак сидí тут до корóтко́й ма́ми! Сидѳ́у Лá-

пйак три дни. Віпустиў йиго на гоф, походиў Ляпйак дві годіни, за-
пирайи йиго назат самого. Дрўгий день пускайи йиго і думайи собі:
Чо ти будеш так дўрно сидѣти і минаш фасувати? Йди до магазину,
та будеш мўндур кльўпати. — Кажи Ляпйак до вахмайстра: Йа шче
контитнїшчий, абїм пішоў на йїнший сьвіт, бо тут зле, ўсе замкнїний,
та замкнїний. — Пішоў до магазину, кльўпаў мўндур цїлий день, пи-
рид вїчиром ў дрўгі годіни шчапїў пантальони чирвонї пїт своїу
уланку і пиридаў йїх до цўгу ўланови Хоблодови. А Іван Кїндрат по-
обзираў сьи і пїзнаў, шчо вони не вїдаты з магазину, бо шче нима
нўмира пїд нїми. Питайи сьи Хоблода: Дѣ ти, Хоблод, дьїстаў йїх? —
Ой, кажи, минї Ляпйак з магазину подаў. — Ой, Хоблод, будѣ бїда,
Ляпйак ў арештї, шче й ти будеш. А той Хоблод посьцьївий буў, шчо
сьи бойаў дўжи того арешту, ўбїгайи до Ляпйака, кажи: На тобї твоїї
пантальони, чоловічи, ни хочу с тобоў жадного дочинїньа мати. Віддаў
йїмў пантальони, прибїгайи до цўгу, питайи сьи штильфиртрїтер Іван
Кїндрат: Цис ти йїмў віддаў? — Віддаў. — Манїш рихт, шчос віддаў.
Ти би маў ниприйїмнїсьть, а йа пїпри тебї ниславу, а він йак сьи
замастїў, то йїмў йїднїако, а мм потрибўйим служїти, то мм потрибўйим
чїстї жїти, шчоби нас нїхтї ни цамуваў, абїємо булї спокїйнї. —
За кїлька день він сьи надїйаў бригади вилїкойї, Ляпйак, али рїгмай-
стир дїбрїй буў тай го с того вїручїў, лиш вїсидїў пїить день
ў арештї. Вїтак йиго вїпустиў з арешту, пирибўў він два дни ў цўгу,
а на трїтий день пішоў ў вїчир до мїста. А то сьи дїйало ў пїйтницю
на субїту; зальїз до склїну, схопїў двї парї чобїт файїних і ўтыкайи
до цўгу. Утворїў касарнью, збудїў штильфиртрїтера Івана Кїндрата:
Устань, Кїндрат, шчос ти скажу. Йа йшоў дорїгоў, а йїхаў швец на-
пирїд і йа знайшїў двї парї чобїт файїних. — Вїтпїдайи до нїго Кїн-
драт: Мїжи ти ўкраў? — 'Али бїй сьи Бїга, йа тобї кажу праўду
шчїру, шчо йа знайшїў. — Признай сьи, бо йак йис ўкраў, то йа будў
знати, йак сьи вастосувати, а йак йис найшїў, то ни трїба сьи ховати,
бо з знайдїним нїхтї сьи ни ховайи. Узьїў Кїндрат двї парї чобїт від
нїго і замкнїў до свїго куфїрка. Прибїгайи Жид Сруўько, склїпар,
ўповїдайи сьи до капральї, Андрушка: Паньї капраль! Кобї ви шчос
слїдїли, бо ў мїни пропало двї парї чобїт. — Іван Кїндрат ўже чўйи
та тутў тругельку пїт пахў та дальї тругїйи. Вїнїс він у мїстї Мїстах
за двїнтар, а вїкїпаў грабар йїаму на мирцїа, а він ни багато мїслиў,
та чїботи ў тутў йїаму, прикїдаў трїах, тай ўтык до цўгу. По цўгу
звївок за чобїтьма тїми. Кажи Ляпйак до Кїндрата: Ужес сьи скриў?
— Отї, кобї мм здорїви, чїботи з мирцїем похїванї. — Иак сьи Сруўь-
ко звинїў, зачїў і по гробїах шукати. Ни найшїў нїгдї, бо булї при-
кїданї зимлїў. Уже сьи Ляпйак ни бойїт. Чикай, Сруўько, йа тїи вї-

рихтуйу. — Ого, Лалпак, шчо минї зробиш? — Хїба сн сховаїши е скленом під зємлю, бо ти замкїї таких ни маїши, абї їа їїх ни ўтвориїї! Срўлько бігом до дому, до вікна шїби дубильтовї поўстаўльїї, до двирїї колодок начїпаў і лѡг собі спати. Приїшоў Лалпак до нєго, пообзираў сн: Е, Срўльку, типєр сн будєм витати. Їак ўзьїї дзилїзний гак до рук, їак ўзьїї сн ўвихати, аж мўсьїли Срўльковї дїти е хати ўтыкати. Срўльку, Срўльку, повирїї сн, шче до своїї хати, будєм сн шче по дрўгїї раз витати. Ни слўхаў ўже Срўлько тоїї мови. Віскочиў Лалпак за ннм, бігом далї, здоганїїи. Обїздрїї сн Срўлько навад, Лалпак гонит, так тїшкко ступаїи, аш сн болото розльїтїїи. Подаў їїгo Срўлько до сўду. Прихoдїит до сўду: Шчо ти маїши Срўльку в Лалпакoм? — Він ў мєни чoботи ўкраў і казаў, шчо їа тобї нагадаїїу. Їа приїшоў до дому, замикаў собі двєри на пїить замкїї, а він ўтвориїї. — Вітки ти, Лалпак, тїлько кльчїї маў, шчо тї сн до пїитьoх замкїї добуваў? — Мовит Лалпак до приїса: На шчо минї кльчїї дзилїзних, їак їа маїу ў кулацї е травї. — Покажї де! — А вот oзди цїт пїнцїїнами ми стоїт на самїм склади. Показаў він їїмў тутў травў, кажи: Лалпак, де ти тотo дїстаў? — Минї рїдний брат даў. — Замкнули Лалпакa, тримали бїе кїлканацїть ча-сьїї ў крїмїнальї, вїпустили їїгo на спацир, кажи він до кльчїїка: На шчо ви минє замикаїити? — На тотo, абїс сидїї. — Чи ї на мєни замок її? На мєни сн двєри ни замикаїїут, бо їа кльч ў кулацї маїї. — Покажї минї той спосїб. — Замкнї двєри тай будєм вїдїти. — Замкнуў він двєри, зланаў Лалпак за замок, показала сн праўда, шчо сн ўтвориїї. Прихoдїит кльчїїк до сўду, мильдїїи: Ни тримайти їїгo, бо він і сам ўтичє і злодїїї повїускаїїи. — Пустїли Лалпакa на свїт до їїгo шкадрoни, е шкадрoни їїгo вїддали до цўгу. Статкуваў Лалпак цалїї мїсьїць. По мїсьїци нагадаў собі Срўлька, пїшоў до кўзьнї до ковальа, ўзьїї собі рашпїль, прихoдїит до Срўлька, зланаў за двєри, двєри му сн ўтворили, Срўлько спит. Вїтьгїїи пїльнїк в за пoйаса, їак бухнїў Срўлька ў грўди: Аш типєр тобї, Срўльку, нїц ни буди. І бўтьти здорoви, Срўльку, бо їа їду. Тай пїшоў. Так він ўмїї замкї ўтвирати, а дзилїзїї браў на оборoну.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

ХІІІ. ХМАРНИКИ.

372. Чому буря не шкодить усюди?

Говорят, що є діди, котрі вміють відганяти хмари, дощі, град. Вони якось говорять півдир від кінця тай шче приговорюють щось. Хмара підеш за границю. Зараз за границев чи дощ, чи град вибе в полі до кріхти, столочат, а тут в тім селі дасть спокій.

Зап. 1903, від Ст. Должанського, в Дрогобичи, В. Левинський.

373. Улашковицький хмарник.

Ми були ў Ласкіўцях на живах. Окóман виїдедт сїйати рїпак, ми отут (показує) ўїежимо йачмїнь, а отут будє рїпак сїйати. І вївїў пїарупка і хлóпци: хлóпци будє кóньи водїў, а парубок пїдкїдаў бóрони. Хлóпци маў пїєтнїацьїть лїт. І кáже до окóмана: Йа би вам, пїанї, не казãў тут сїйати рїпак нїнька. — Чому? — Бо, кáже, є тóго рїпакў не будє нїц, ми будєм йего сїйати дрўгий раз. — А окóман кáжи: Ей, ти дурнью йакїйсь! Мєнї першїнка сїйати рїпак? — По-сїйали рїпак, зачїнаїут волочїти. Волочут йего до полуднє, а ми ўїежем йачмїнь. Хмара вїтци від Бучїчи пїтхóдит тамтудã, тай грїмїт ў нї. Пустїли кóньи на полудне, а той хлóпци двї боронї до горї зубãми спер і пїт тотї боронї сїў. Посїдыў, посїдыў пїд нїми і ўстаў, с сєбе шмãтьє зїбрãў, перевернуў на вїворїть і зноў сїи ўбраў. І так хóдит, ходит, ми хóчємо носїти йачмїнь, бо, кáжемо, дощ будє; а вїн кáже: Не бїїтьє сїи, нє! Йак прїйшла хмара, йак ўзбїло гудбїти, а вїн хóдит тай кáже: Агїй! тãже вїдиш, жи ту хлїб, отудї йди! —

Тай йак ўпала тўчи, зыбрала рільу до чїста і ўпакувала ў лўзи на долиньї, а на йачмїнь навїть не покропїло нїчб. Вилїтїаѣ окоман по тым ўсым і ми йѣму зачали росповїдати за тўго хлопцьи, а вїн хлопцьи до двора, тай го перѣбрали, ўже го ўзыли від кўнїи тай зробїли в него такўго паничї, ўже бїльшѣ не буў при кўнѣох.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїньского.

374. Шешорський бурївник.

Буў йим ў Шешорах і видїў йим чоловїка, котрїй розганїў хмари і ни допускаў градїў, аны жадних улївїў на шешорский ґрунт і силб. Чоловїк буў зростом сирѣдний, чорнївий і похмўрстий, а так докладни знаў градбви хмари і ўлїўнї роспраўїити, жи наколї хмара страшнї надїйшла пўнат камаральскї лїсї до гранїцьї тўго сила, бурїўник вїйшоў напрбтыў тих хмариў, прихристїў йїх і примбвиў до них і зараз хмари сьи роздылїли і йиднї пїшли йиднїм ббком пбза гранїцьбу, а дрўгї дрўгим ббком і нїгди ў тым силї від градуби і від улїви пошкодбваний нарїд ни буў. За тотб браў вїт кбждого гавдї призначбних пбру гбрцьїў збжи рбчни і по десбть грбїцарїў грїшми. І інакши го лўди ни називбали, лише бурїўникбм.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

375. Як панови збила буря лани.

Раз шбв якїсь пан і то була польбва дорбга. Нїби той пан хотїв итї польбвов дорогов. А надїйшов хлоп, жи знав о тих рїчах вбдлуг бўрї, мбжи і не хтїв того пана пустїти. А надїхав знов пан такїй, котрїй маѣ свїй фїльварок, як пан от в Рїхтичох. Тай той пан повїдаѣ до першбго: Най пан їде мойбў дорбгов, нїчбго вам сї не стбне. — Тай пїшбў панбк, пїшбў собї паньскбв дорбгов. А за хвїльку зробїла сї хмўра малбнька. Настбали грїмоти та блїскавнїцї. І пїзнїйше тбму пбнови, що повбвли вїхати свбйов дорбгов, збїло ланї, тїлько болото воставило.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

XIV. ІНКЛЮЗНИКИ.

376. Інклюз хлопцем.

Йнк чоловік візьме йййце пискліўки (курки) чорної, покладе під ліве плече, девять день на печі, поза горном, буде сидіти, нічо до нього ни говорити, ни обмивати си, за Бога ни гадати, то девятої днини випустит хлопця-инклюза. Запитай си тот хлопець-инклюз: Куди йти? — Йди ў пид! — Видтиў си вертає тай до чого его схоче, ци до худоби пасти, щоби добре вело си, ци до бжіл, ци до гроший, може его пислати, тр и з каси вибрати, а як хто побійця, то ў бійці ему помагає, ніхто его ни побій, бо тот хлопець ему побідит, ци до скрипки — додавати охоти ў данци людям, ци стрільцєви приведед звівр.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов. від Мих. Зелєнського, Л. Гарматій.

377. Як зробити інклюза?

Срібний гріш тре положити до ластіўчиного гнїзда і нех сї там ті праўдиві ластіўки вимножит, ті молоді відлїтьєт і зноў прилїтьєт і зноў сї вимножит. І потім допіро той гріш взєти сибі до кішенї і допіро піти сибі шєсь купити за него і він назад приїде до кішенї.

Зап. в червни, 1902, в Камінці Стр., від Б. Адамовича, А. Веретельник.

378. Звідки береть ся інклюз?

Щобі ма́ти інклюз, робит сї так: Треба злапа́ти живо́го лилика. Того лилика трéба зарізати чи грейцаром, чи шустков, чи реньським. Як вже сї заріже, то сї носит ренський через девіть днів під па́хов. Не треба через той чес ані мо́лити, ані до церкви хóдити, ані дзвонів чу́ти. Як так сї рóбит, то с того ренського робит сї інкльо́з. 'Але хлоп зараз спізнає, чи гріш є інклюдом, чи ні. Як натрафит на інклюд, то бере гріш у зуби, подержіт трóха в передних зубах, тай вже по інкльо́зі.

Зап. 1902, в Ясеници, Дрогобицького пов., від Ів. Багрія, В. Левинський.

379. Як дістати інклюд?

Ви ма́ти інкльо́з, трéба вийти на роздорóже, там де чотіри дорóги сї сходять в ночі по 12 години. Там сї виклікує нечїстого. Вихóдит нечїстий тай питає сї: Чогó хочеш? — Хóчу інкльо́з! Так три рази. А за трéтим разом дає єму́ нечїстий гріш, чи грейцар, чи ринський — інкльо́з. Чоловік все ним ору́дує тай все до не́го вертає.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра, В. Левинський.

380. Інклюдове товариство.

А зноў я чуў, що у Львові є такé товáриство, що дає інкльо́за. Я такé чув від їдно́го Жїда. 'Але ци прáвда — не знаю.

Зап. у сїчни, 1903, від Кучиядика, в Дрогобичи, В. Левинський.

381. Що робити, аби мати інклюд.

Говорять, жи єт такé товáриство. Хто хочє ма́ти інкльо́за, мусит вступіти до то́го товáриства. Мусит три рази плюва́ти на хрест, переступіти і передопта́ти. Товáриство потóму видає єму́ чи грейцар, чи ринський. А він с тим їде. Купує і видає, а він ўсе до не́го приходит.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

382. Де продають інклюзи?

Кажут льуди, жи йак хто хочи знов купити собі інкльюза (властиво льуди ни купуйут, но Жит), то піде до Лашковиц, там такий йн, жи продайи — по крадийници.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

383. Намість інклюза гадина.

Буў у нас ў Головах Контраш Танасій, що граў ў скрипку. За-кортїло его до скрипки спровадити собі інкльюза. Пішоў до Сиготу, а там є такі боўтарі (бударі, крамарі, що крам мають у будах), що інклюзи продают. Входит до skleпу, а боўтар питає: Хоч купити? — Хочу! — Ни знаю, ци купиш. — Видоткаў флешку, а з неї пустила си гадина з трома головами д нему, ид Контрашеви. Контраш си спудлў, верг си, а боўтар кулаком ўтеў ў шию, ногою ў зад и гераўс, вон на двир и каже: Ти гадаш, що то так йнк будь інкльюза держити? Йнк си боїш — не купуй! — То треба твердого, шоби си Бога ни бойнў.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов., від Мих. Зеленьського, Л. Гарматїї.

384. Знайдений інклов.

Йакьким ішов так биз дорогу і здивавим штири нових — таких стародавних, грубих. І ступивим до коршми і випивим горівки за тих штири нових. І потому йакьким пішов на місци — на то, де мавим прийти, сьагнувим до кншени — булб ішче більши грошій і тих самих штири нових — той інкльус.

Зап. від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

385. Як інклов освоюеть ся?

Йак прийде цивільний*) до коршми випити горівки альбо шчось... альбо так за чимось і так платит. І тогди він — Жит — дивит се

*) Оповідач що йно вийшов в войська. О. Д.

і зарас йакось хитайи сьї той інкльус — та́йак живий. Тогди йнго шинькар бире і накривайи кьильшком. Тримайи добу піт кьильшком. А потому вже сьї освойіт... і кьїдайи мижи гроші.

Зап. 1901, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

386. Инклов не втікає з кулака.

Котр́ой Жит дьїстани інкльуса віт хлопа йакого (бо то часом хлоп ни знайи, віт когось дьїстани і другому дасьць), йак дьїстани інкльуса, то ф кулацьї го затисни теї тримайи. Бо він с кьїшенні фтьїче, а с кулака ни фтьїче.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

387. По чому пізнають інклова?

Йак принесут податок до суду — дайи чоловік за податок гроші. І зйавит сьї інкльус мижи грїшма і кладут на мармуровий стіл і зарас інкльус скачи. — Пізнати інкльуса, бо зара грїш той скачи. І зара того інкльуса злапайут, пишут навіть в газетбї, шчо злапали інкльуса і зара прибїут на сьцьїну і вже ни піде нїгдє.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

388. Чому в касах мармурові столи?

Інклов покладений на мармурову плиту не покладе си йик кождий ньнший грїш, а лиш покотит си. Йик покотит си по плиті і паде на землю, то касїєр назад подає тому, що платит, бо то інклов. А інклов йик би си попаў ў касу, то забраў би ўсі гроші з каси тому, у кого буў. А за те ў касах мармурові плити, шоби пізначно було, котрий інклов, шоби не затратити гроший з каси. Найбїльше інкловів є у Туркії.

Зап. 1903, від Петра Донекового, в Головах, Косівського пов., Л. Гарматїї.

389. *Інклюз на стіні.*

Мені єдєн хлоп з Деренїць казав, що дав му нечїстїй інклюз. Він орудував ним чєрез цїлий рік. Де го дав, той все до нього вертав. Як раз прийшов до Жїда, то дав му грїш. А Жид зараз спїзнаў: Ти дурний гбю, ти гадаєш, що я не знаю, що то є? — Тай взев грїш тай прибіў цьвоком до стїни. Від того чїсєу хлоп не мав інклюза.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

390. *Як баба повбула ся інклоза.*

Та бїла б́аба і мала такú шустку, а́ли ни зна́ла, де́ її ўзв́ала. І ўна собі ўсе йшла до Льутóвишч, та собі купила со́ли і шче там дечогó і шустку принєсла. І зра́зу — та́ си лубов́ала, а потóму хоты́ла сьа то́го зб́ити, та не зна́ла йак. 'Али́ її так повїда́ли, жибы́ ўзв́ала та переўязв́ала во́лосом с кїньцького хвостá і бы́ положи́ла пїт кáмїнь кóло лаўкы, кад́ы лубде́ хóдват. Б́ачу клáла, та́ її сьа не хоты́ў лишїти. 'Али́ йак в́ийшла раз до Льутóвишч і ўзв́ала си со́ли і Жиды́ўка ўзв́ала ў не́її тотú шустку, подивї́ла сьа і ўвїды́ла, шчо́ тотó йп. Пльўнула на ньу, ўдáрила́ її так долóнеў і ўже́ лишїла сьи ў то́її Жиды́ўкы. Вона́ назыв́ала сьа стара́ Лєсьова́ і сама́ небїшка́ оповїда́ла, йа́ перáс чуў від не́її; а́ли не́ зна́ла, де́ ўзв́ала.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїшакá Терлецького.

391. *Як згубити інклюз?*

Одна́ жїнка́ йшла на йармарок і здибала́ такїй старий грїш. Знайшла́ той грїш і пїшла до мїста́ і купила́ хлїп за него́, а по йакїмсь часьї́ zobачила́ грошїй бїльши́ і той самий грїш. І зара́ сьї ради́ла дру́гих, шо́ в ним зробити. Тїї́ї казали́ йїї, шчо́би вона́ йнго́ пропїла. Вона́ йак пїшла́ з ним на шиньк, випїла́ горівки́ і да́йи той грїш Жидови. А Жит кажи́ до не́її: Де́сь ти йнго́ звьїла? — Вона́ вїтвила́ йиму, шчо́ вона́ здибала́. А він казав́ йїї, шчо́би вона́ поставила́ на то́ саме мїсци, тим самим бо́ком, то́ він сьи́ її вїтчїпїт.

Зап. 1902, від Осипа Деревянки, в Будзановї, Теробовельського пов., О. Деревянка.

392. Жид — інкловник.

Ї нас буў такий йндён Жид, жи лагодиў кожухи. Али він маў тих двацьцять пийть грейцаріў, жи то було ў кўпі і шчо рання ходіў за тих двацьцять пийть грейцаріў до склєпу муки бра́ти. І ўсе йак озьме тоїи муки тай приїде до до́му і зноў тих двацьцять пийть грайцаріў йи. І так бис три ро́ки. Так то́го склипа́ра знішчиў і диўним дівом нїхто ни міг зна́ти, шчо́ то йи. 'Али при остатку приїшоў кунувати до склєпу крушіў там, цўкру, герба́ти, до́ста так, жиби́ то коштува́ло двацьцять пийть грайцаріў, так си віра́хуваў. А той склипа́р заичитаў му ўсьо і відаў. І той даваў йимў двацьцять і пийть грайцаріў, а склипар ўзьиў і затисіуў йих ў ру́ку і кичуў на майму́ровий е́тьиў, а вони́ зачи́ли підли́тати. Ожи, ка́жи, відиш — до то́го Жи́да — то ти даўно́ биреш від мєни́ тих двацьцять пийть грайцаріў! — Заска́ржиў він до сўду то́го Жи́да. 'Али нїм шче заска́ржиў до сўду, то тих двацьцять пийть грайцаріў, ўзьиў цьвик і пробіў ги́ру ў них і занїс до сўду. Приїшли́ тирмі́на і пішли́ до сўду. То́му Жи́дови осуділи ў сўды́ неплати́ти за тих три́ лїта, шчо́ си той склипа́р жидаў, а за тоїи́ му шче ўсуділи́ три мє́сяци арєшту. 'Али шчо́ с того, той дўжи буў Жид бідний; шчос му трό́ха повиріуў, а то́то рєшту вітє́диў, шчо́ му засуділи́ і більши́ с тим ни гиндльваў ўже. То він шче й до сє́го чїсу назива́йи сьи „никльўз“. Типє́р гиндльўйи дра́нками у мї́стє, у Манасти́рєсках.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Мельничука.

393. Як інклов притягав чужі гроші.

Йинджий Шинка́йло буў кушнї́р і робіў ў йидно́го ви́лікого газді́ майўчого кожухи́ ў ха́ты. Поробиў му кожухи́, дўжи си го сподобаў той газда́, шчо́ шико́уно му поробиў, йїсти́ му даваў до́брый вікт, а по скінчє́ні робóты запла́тиў му фа́йно, потрактували́ сьи і газда́ ка́жи: Ходы́т, шче вам дам фа́йний прє́зент. Ходы́м до комо́ри. — Ўвійшли́ до комо́ри, підойма́й підло́гу, оди́у до́шку, а там вісьи́м баньки́ў шчос са́мих сорокї́уцьи́. Бирі́т си, ка́жи, котрий́ вам сподоба́йи сьи звє́рхи одє́н сороковє́ц; вам сьи прида́сть. — Ўзьиў він одє́н сороковє́ц ў кишє́ньу на тоті́ гроші́ — а са́мі даў сорокї́уцьи́ — йшоў він до до́му, повиріуў до ко́ршми тай той сороковє́ц даў Жи́дови, ори́ндаре́ви. Казаў собі́ да́ти па́чку тьутьу́нў, казаў шчос дво́м това́ришам запла́тити го́риўки і са́м ви́шў. Побуў він ў ко́ршми доўгий́ час, мōжи в го́дину,

али чуйи, тоті кишині йиго тьшкі з грішми, обі кишині. Мац до кишеньі, дівит сьи, а той сороковец на верха назад. Пбўні кишині грóшій — спўдиў сьи, жи тьлькó грóшій маїи; али побўў там шче хвильку, зачинаїи Жидїўка кричіти, шчо нимá грóшій. Зачїла вона напастувáти то однóго, то дрўгого, а він кажи: Йа вáших грóшій ни маїу, маїу тотó, шчом заробїў, а вáших грóшій ни потрибїу. — Тай пішóу до Тисьминицьї, бо буў тисьминецкий рóдич. Маїу за шчо йїсти, й пїти, маїу грóші. Чириз два рóки гульáу, пиў, а той сороковец ўсе на верхи на грóсох. Ей, вїдит, шчо бїдá. І нирáд би він мáти тóго инкльўза, а йи. На трéтвий рїк зачїў він жи тáкі добрї войувáти. Йїсьть, пїи, парупкáм, шляхтичáм мїским купўйи, шче бїльши сьи грóшій пхáйи до кишеньї. Кїни музикáнтам ў скрїпкї і вїтти забирé грóші той анкльўз. Ужé тьшкó кишеньїм носїти грóші. Він принисé до дóму, вїсипле, а той сороковец на верха. Бирé, йде він дáлы по кáсах по тáких шиньковїх, забирáйи грóшій тьма! Аж нарéштьї — войуваў він тим анкльўзом три рóки — маў грóшій до кїлька тїсьбїч. Понїс він до кáси платїти заробковé за кусьпїрский áркуш, зачїў викидáти ў кáси на маймурóвий сьтьїў, йак звїкли зїбраний панóк, кїнуў і тóго анкльўза, а кáсийир кажи: Ого! ўйїнце нап ньї бéнди войóвал тим сорокóўцем. — Узвїў го ў рўки, понїс до дрўгої стáнцийї, пробїў го і бїльши ўжé ним ни войуваў. А кáсийир пїзнаў зáраз, бо ним йак кїни на маймурóвим столї, онкрўтит сьи докóла, тай стáни на бóцьї. І йиго так ламáют, а кáсийир вїдбїў, злaпáў, тай пропáў анкльўз на нїньї день.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

394. Грїх тримати інклюза.

Йшóв хлоп дорóгов. Не мав грéйцара, бїдний. Аж на розлорóжу дівит сї — лежїт двї шўстки разóм давнїх. Взев тотї двї шўстки, пїдоймїв. Вступáе до кóрчми де-шо си купити, бо голóдний. Трóха зїв, троха взев до хáти. Закупив шчóсь вєсього на девїтнацїть грéйцарїв. Тай Жид видав му грéйцар с тих двох шустóк. Йде він вжé до дóму. Тай гáдки не мáе. 'Але як сїгнув рукóв в кишеню, мацїе: Ов, а ту двї шўстки і грéйцар. Агá тото інклюз! Тай так через два лїтá доробив сї велїкого мастку. По двох рокáх пішóв до сїбóвїди. Тай сказав вєсо ксьбндзови, як прáвда. — Кáже ксьонц: Слўхай но, вїдкис тото взев, там назад положї, бо то печїсте. — Тай хлоп занїс тї двї шўстки на то саме мїсце і від тóго чьисú вжé не мав інклюза.

Зап. в сїчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

395. Чоловік, що не хотів інкюза.

Вийшоў Клим Кіндрат на йярмарок. Пообзираў, шчо йи ф́айний купец на бики́, махнуў він до с́ина св́ого, Ста́ха: Коби́ ти, Ста́ху, з́игнаў бики́ до до́му, бо йи ф́айний купец, мо́жи бисмо прода́ли. — Вігнаў Стах бики́ на йярмарок, приход́ьит Жиди́ купци́. Шчо ти хоч за бики́? — Сто десе́ть. — Пови́дайи Жид: Си́пу, та с тобоу́, абис́ шче бу́ь за пастуха́ до них? — Він ка́жи: Йди́, Жиди́ дурний, аб́о чо́ би йа́ сибé продава́ў, йа́ бики́ прода́у. — А деш́ та́то? — Дес на йярмарку. — Приход́ит та́то до бики́ў, годи́т сы́ ж Жида́ми за бики́. Згоди́ли вони́ сы́ за ри́мно со́тку. Узви́у Мо́тьо Клі́мови грóшi рахува́ти, аж му́сьби́ў йиму́ с тоу́ со́ткою́ анкльу́за ў́нхати. Види́йшоў Клим на бiк, раху́йи тотi грóшi: Йа́ мау́ зго́ду за сто, а то ў́же йи 101. Раху́йи раз, раху́йи дру́гий раз, йи 101. А шчош́ типéр бу́ди? Вирну́ў би йа́ йиму́ — ни ве́рну. Ни продéр йис́ о́чи, то продéр мошéнку. Прийшо́ў до до́му, йигó жiнка луби́ла ф́айну оковiтку. Ай, ка́жи, Клі́ми, Клі́ми, наш Стах ви́нас бики́, прода́ў йис́, принис́и хоть горiўки. — Клим ни та́кий бу́ў, ўзви́у рiнски́й ў́ рúку той, шчо лишiу́ сы́ с со́тки, побiх до ко́ршми, принис́е льiтру горiўки. Змiнiаў йигó, той рiнски́й. Приход́ит до до́му, понани́вали сы́, польни́тали спати́, ўста́ли рано́, гроши́й прийшлó мно́го до до́му, поўна́ мошéнка i той рiнски́й. Ка́жи він жiнцí: Купи́ў йим си́ йа́кус́ бiду на йярмарку, йа́ сей рiнски́й сам видни́с i назад йи. — Ей, дурний́ ти, чолові́чи, будéм ма́ти ў́се свíжийи́ грéйцар. — Ей, жiнко, би́й сы́ Бо́га, та то грiх. — Та шчо грiх? Ту́ Пан Вiг бу́ком ни ка́ра́йи, а там ни́хтo виды́ти ни бу́ди. — Дума́йи він собі́ так: Йа́ка́ ти, жiнко, ла́кома на грóшi, дала́ бис́ сво́йи́ житы́ за грóшi. Узви́ў чолові́к, змiнiу́ той рiнски́й ў́ ко́ршми, ты́лько пи́шоў до скле́пу, ўзви́ў собі́ два́ фунти́ му́ки, дивит́ сы́, йи той рiнски́й назад́ i ше́ бiльши́ ко́ло не́го. Дума́йи собі́: Шчо́ сы́ значи́т? Шчо́ йа́ сы́ ў́ ни́чим ни чу́йи i грóшi до ме́ни приход́ьит. Ска́ржит́ він сы́ Шíймшуну́ви Жидови́: Шíймшун, Шíймшун, коби́ ти знаў́ шчо? Йа́ прода́ў бики́ i згоди́ў сы́ за сто, а мини́ Жид даў́ 101. Приход́жу́ йа́ до те́би за горiўкою́, ти мини́ горiўки́ даў́ льiтру, приход́жу до до́му i рiнски́х бiльши́ ко́ло ме́ни йи i той се́мийи́ йи. Шчо́ сы́ значи́т? — Ей, Клі́ми, бо ти сы́ згоди́ў за 100, а він даў́ 101. Ти типéр му́сеш́ бики́ купувати́, йа́к сы́ згоди́ш за 102, дай́ 103, бо йина́кши сы́ йигó ни вбу́диш. Вiхóдит Клим на йярмарок, згоди́ў сы́ ж Жидом за бики́ с тим са́мим, шчо він від не́го д́ьиста́ў анкльу́за. Ми́слит собі́: Коли́ ти мини́ йигó даў́, йа́ тоби́ йигó назад́ ви́да́м. Погоди́ли вони́ сы́ за 105, а даў́ йиму́ Клим 106. Жид дума́йи собі́: Шчо́ сы́ значи́т, шчо́ йа́ ма́йу бiльши́ рiнски́й? Натхóдит дру́гий хло́ц до то́го Мо́тьи: Мо́тьу, змiнiйи́ мини́ пиднеси́тку. —

Зміннійу. — Йак уже Мотью пидписьїтку зміньїу, пидписьїтка ў кишенї папєром стоїт і друга дрібніми йи. Вібігаїи Мотью с торгівниці: Кліми, Кліми! Чикай, шчос ти скажу. А ўжес сьи попасє, шчо назад віддайїш? — Ой, кажи Клим, йак йис сьи нас, так сьи пасї, а йа ни хочу. — Най, най Кліми, адї, ў мєни ўже сотка йи. Йак сьи Жид зачїу пастї, так застаў добрим богачєм, аш закупїуваў лїсї і провадиў вітци с Коронци лїс до Раковиц, до Зальшчик, до Самушина, ўсїуди настачїу дроў, таким купцєм застаў. І тогди даў йигó своїї доньци, того анкльўза. Тотá донькá йак ўзьїла той анкльўз і так сьи ним пасла биз два роки, а на трєтїй пішла до сїду, вимїнувала грóшї з дрібнїх на грубі. А там кидали ўсї тотї грóшї на маймуровїй сьтїї. Йак найшли йигó, той рїнскїй злòтїй мїжа злòтими, шчо він ўтыкаў віт тих грóшиї ўсе на бїк, він ни хтїу з ними разóm стоїати, і дали йи знати, шчо вона мала такі грóшї. Вона йак сьи нальїкла, шчо полицїян по нью приходїу, а вона с свóго покóйу ўтыкала до лóху, хтїла сьи сховати, засьвітїла собї лямпу, бо сьи ни вітко бїло і нєсла ў руцї і там була в бочкоў нахта, а вона йак с сходыў йшла, йак сьи зашпóтала і ўпала, таї сьи нахта займїла і горїла, вона сьи звїтти віфатила і литїг по мїсьтї і горїг. Йак Жидї побачили, копоўкї водї, і Жидїўку гасїи. Загасїи вогóнь, аїи вона ўже згорїла. То робїло сьи ў Злòтїм Потóцї. Той Жит називаў сьи Мотью Бертман, він тепєр поцєсором ўже.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

396. Як пропали гроші.

Буў йа на живїах ў йиднїм силї, називало сьи тотó силó Базар. Заробїу йим там збїжи і йїхаў йим ўже до дóму. Прийїхаў йа до Бучїчи, мїшлю собї: Тра продати піў кїрци пшинїцы. — Прийшóу Жид, йак то ў мїсьтї: Мбжи будєти продавати збїжи? — А йа кажу: Маїу пшинїцу на прóдаж. Купї си. — Шчо хóчити? — Даш штїри золотїх, таї си возмєш. — Даваў минї три золотїх, аїи йак то гóда ў гóду за три пидписьїть погодїлисмо сьи. Вірахуваў він минї грóшї на долóбьу, порахуваў йа, йи ўсї. Прийшóу другар, ўзьїу туту пшинїцу і нєсє, а йа тотї грóшї тримаїу ў кулацї, павїть ни ростўльїу. Йду за Жїдом по мїшóк. Вісїнаў він пшинїцу, даў минї мїшóк, а минї зле булó тримати той мїшóк, таї йим шче рас порахуваў тотї грóшї і сховаў йим до кишєнї. А ў кишєни булó й бїльши грóшиї

моїх. Тоді їа мішок на плечі, пішоў до фіри. Приходжу до фіри, на шчось минї тра було грóшнїй, виймаїу, рахуїу, нїма й моїх ўсьнїх, а за пшипїцьу нїма шчо й згадувати. Нї лишїло сьн нї фєнїка. Тодї йду до тóго Жїда, зачинаїу му казати за грóшнї, а вїн мнїє виганьбїу і їа с тїм пішоў. А їа тобї нї даў? Тї злòдїїу, їа тїбє возьму шче до маїстрату, тї! — А їа здїхнуў до Бòга, забраў сьн тїй пішоў. Тїй мїшльу собї: То пєўнї буў їнкльўз. А то тїкї булї прїаўда, шчо то вїн і самїй.

Зап. в лїпнї, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов., від Я. Махновського.

397. Як парубок прїїшов до мастку.

Буў їндєн парубок і буў вїн дòбрїй, робїтнїй, алї шчож жї буў бїднїй і нї маў де бїти, хочь шчо заробїў, то нї маў де подїти. 'Алї вїн чїїн, жї лїудї кажут, шчо то їн їнкльўз. А вїн прїїшоў до ксьòндза тїй зачїў сьн радїти, дє бї вїн тóго їнкльўза мїг дїстати. Ксьòндз їмў кажи: Прїїдї до мєнї, ў мєнї їн тїкїй їнкльўз-зїльбї; їа тобї їнгò дам, алї абїс буў ў мєнї цїлїїй рїк і абїс слўхаў, шчо їа тобї скїжу. — А вїн кажи: Дòбрї, їа будў слўхати. — І на дрўгїй дєнь прїїходїт тої парубок до ксьòндза, а ксьòндз кажи: Нїш тобї на сїмїї прїєд отòї фєнїк; і кїнь їнгò ў фльїшчїну і пальлїай водї і заўїжї і нїй так стòїт цїлїїй рїк, а тотò робї, шчо їа тобї скїжу, то бїдїш вїдїти, шчо за рїк тої їнкльўз тобї прїнїсє. — Тої парубок в охòтоў зробїў так, їак їмў ксьòндз казїў. Намочїў тої фєнїк, заўїзїаў і поклїў їнгò до шїфї і шчо дїнь сьн дївїт до нєго, цї нїмї бїльшї. 'Алї нарєштї кажи ксьòндзовї, жї тої їнкльўз сам стòїт, аш почорнїў ў водї, а бїльшї нїмї. А ксьòндз вїтпòвїдїїн: Нїй стòїт аж до рòку, а ў рїк вїн прїнїсє тобї бїлї. Тїлькò слўхай і робї і нїкўда нї ходї, статкїй, а ў рїк бїдїш вїдїти, кїлькò тої їнкльўз тобї прїнїсє дòбрї. 'Алї тої парубок так шчїро ксьòндзовї рòбїт, так слўхайн, нїкўда нї ходїт, нїгдє нїчò нї трїтїт, вїсєлїй, здорòвїй і тої рїк їмў скòро зїїшоў. Їак їмў вїїшоў рїк, тодї їнгò ксьòндз клїчї до сєбї: А шчо дивїў їнє сьн до сьòго їнкльўза? — Еї, кажи, їа сьн дїўльу, дїўльу, тїй нїмї чòгò. — Їдї-но тї, кажи, прїнїсї їнгò сьудї, нїй їа сьн на нєго подїїўу. — А ксьòндз ўже їмў вїдрахуваў пїндїсїятку за тої рїк, шчо вїн ў нєго служїў, а тої парубок нї знїїн того, бо вїн маў за їнкльўза служїти. Вїймаїн ксьòндз тої їнкльўз с тоїї фльїшчїнї і даїн му пїндїсїятку. Вїдїш, кажи, шчо тобї їнкльўз

принесе за той рік? Типер йак будиш шче другий, а будиш статкуваў і слухаў, то той інкльуз тобі за той рік принесе шче більши. — 'Али він ўздріў такі грóші і думайи собі: Дóбрый той інкльуз, тра б́ути дóуши. І приймиў сьи на другий рік б́ути так сáмо, йак пёршого. Шчо ксьондз йимú скáжи, він з охóтоў рóбит, д́ужи сьи шин́уйи. Вйбуў він другий рік при рóбóтѣ і при йигó виселости скоренько йимú рік сплйў. Клийчи йигó зноў ксьондз до сéби: А шчо, кáжи, твйй інкльуз рóбит? — Ни звáйу, йигóмосьць, йа ўже даўно до нéго сьи дивйў. — А ўже, кáжи, тобі сьи нйцьи рік кйчйт, трéба сьи до нéго подивйти. А ксьондз на другий рік вйдрахувáў йимú шйсьдйсьйтку за тóйи, шчо він буў такйй послўшнйй, працьовйтйй, дайй йимú і кáжи: На, за два рóки, шчо твйй інкльуз дльа тéби пристарáў. Той дйвйт сьи пáрубóк, шчо ўже мáйи 110 рйньскйх і зачнйáйи ксьондзовй д́ужи дййкувати за інкльуз-звйльи, жи ксьондз дльа нéго вйшукаў. А ксьондз кáжи: Вйдыш, той фéник такйй самйй, йак йншй, тйлькó той інкльуз-звйльи, шчо ти рóбйў, слухáў, ни марнувáў, дльатóго ти мáйиш. Типер будь дóбрый зáўши, ни попсўй сьи, б́удиш мáти раз на зáўжди. — І він подййкуваў ксьондзовй, і вйдййшóў і ожинйў сьи і с тóго інкльуза прййшóў до вйлькóго мáййтку.

Зап. в лйпци, 1902, в Пужнйках, Бучацькóго пов. вйд мáми.

XV. Закопані скарби.

398. *Що робити, коли горить скарб.*

Чисом можна відіти, як гроші горят. Але то не кождий може відіти. Як вже хто увідит, як гроші горят, то мусит за́раз бігчи до тих гроше́й. Як надбігне в час, то мусит кинути що будь з се́би, або чо́боти, або реми́нь, або шепку. Як ве́рже чо́боти, то мусит так глибоко копати як чо́боти, як реми́нь, то по пояс чоловікови, а як шепку, то так глибоко як цілий чоловік. У нас вже так робили.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

399. *Нечисті гроші.*

Гроші нечисті, то якась біда чи дідько стереже. Раз увидів погонич наш на толоці повно гроше́й самих срібних, але таких великих, як таляри. Він як увидів гроші, то єї втішив, тай заче́в хова́ти по кишéнях, то за па́зуху. Як вже мав до́сить, а ще лишів, не міг все́го взéти, хоче йти. А ту гов... не може. Що він робит, висипує з за па́зухи гро́щі. Хоче йти, не може, то такé, як би го хто же́лизом обвалив. Скинув він з кишені тай то не помогло́. Висипав все́, лиш си еден таляр лишив на по́каз лю́дя́м, та ще не міг відійти. Кинув і то́го таляра, тай аж в то́час пішо́в.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

400. Ляк перед скарбом.

Йак бу́ла дьўчина малá, мойá жінка, носіла за́паскі до Олэмі, шутковóйі ниды́лі нїрид Вилікодним. Йшла вона́ рáно і обзирáйі сьї наза́д сэбї, ўздріла блиск. І нёсла чоботи жоўты́ ў руцѣ; йак сьї спўдила, так ты́кала биз душї аш до Мілька пиривізнїка до Горігльїдѣ. І так сьї напўдила ты́шко, шчо ў Мілька нї моглá говоріти ў хáты. Шчо тобї, дьўчи, йї? пїтáйї сьї Мілько, шчо тї сьї так ты́шко напўдила, шчо говоріти нї мóжш. — Ой йа йшла і зобáчила йакїс блиск наза́д сэбї, йа сьї сїлно бойáла, йа сї гадáла, шчо то за мноў йакáс змїя литїт, йак говорї. — Кáжш Мілько: Ей, дурнá дьўко, чó тї сьї спўдила? То грóшї горґлї. Йак бш бу́ла чобіт кїнула на той пльац, тó бш бу́ла глїбóко нї копáла за нїмї, шчóбш бу́ла два рáзш ршскалём закопáла і бўла бш грóшї забрáла, а тї сьї так напўдила. — Прївлá вона́ Мілька на той пльац, показáла, копáў вїн мётш змїлї, віконаў збаньї грóшїй, сорокїўцїў. І вїн до сэго чїсу дóбрим гáвдóm с тóго стаў.

Зап. в лїпш, 1902, в Коронцї, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

З М І С Т.

I. Чорти.

	СТОР.		СТОР.
1. Чи є чорт на світі?.....	1	12. Як повітуха бабила в чортів.....	6
2. Як на Йордан печуть чортенят.....	1—2	13. Швець на гостині в чорта.....	7—8
3. Чорт у чоловіці.....	2	14. Як кіт грав на басі.....	8—9
4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.....	2	15. Чортівська скрипка.....	9—10
5. Грім убиває чорта.....	3	16. Як швець продав чортові душу.....	10—11
6. Чим можна відстрашити чорта?.....	3	17. Чорт і коваль.....	11—12
7. Пасічникова луберія.....	3—4	18. Звалашений чорт.....	12—13
8. Чортівська пасіка.....	4—5	19. Як чорт служив у войську.....	13—14
9. Як чорт ударив хлопця в лице.....	5	20. Чорт димало.....	14
10. Чому не можна піяти?.....	5	21. За марний гріш.....	14—15
11. Як чорт переймав дівчат.....	5—6	22. Чорт під горшком.....	15—17

II. Страх.

23. Страх бандою.....	18	39. Страх у виді теляти.....	25—26
24. Страх у виді весіля.....	18	40. Страх у виді кози.....	26
25. Як страх гуляв.....	19	41. Страх серною.....	26
26. Страх музика.....	19—20	42. Страх баранцем.....	26—27
27. Страх у виді пані.....	20—21	43. Бідний баранець.....	27
28. Страх панною.....	21	44. Як віця не дала ймити ся.....	28
29. Страх у виді жінки ліз на грушку.....	22	45. Страх вівцею.....	28
30. Страх у виді дівки.....	22	46. Страх у виді ягняти.....	28—29
31. Страх — Жид.....	22—23	47. Дивна череда овець.....	29
32. Страх у виді Жидків.....	23	48. Ягни заводять парубка в озеро.....	29—30
33. Страх — хлопчик.....	23	49. Страх у виді свині.....	30—31
34. Біда — дитина.....	23—24	50. Страх льохою.....	31—32
35. Страх у виді коня.....	24	51. Льоха з пацятами.....	32
36. Дивна конина.....	24	52. Свиня заціпає товариство.....	32
37. Як парубок скакав на страха.....	25	53. Страх-заяць.....	32—33
38. Страх у виді лошака.....	25	54. Страх у виді пса.....	33

	СТОР.
55. Студений страх.....	34
56. Як страх ріс.....	34
57. Страх у виді хортів.....	34
58. Як пес перейшов парубка.	34—35
59. Страх котом.....	35
60. Кіт на черешні.....	35
61. Коти.....	35—36
62. Страх у виді індика.....	36
63. Страх — індик.....	36
64. Страх гускою.....	36
65. Страх когутом.....	37
66. Страх у виді курки.....	37—38
67. Страх у виді квочки.....	38
68. Як страх переминовав ся.	38—39
69. Метаморфози страху.....	39
70. Страх на Шні.....	40
71. Як страх женихав ся до дівчини.....	40—41
72. Як дівка здибалася зі стра- хом.....	41
73. Перестрашений кінь.....	41—42
74. З пана кінь і пес.....	42
75. Стерня з пса.....	42—43
76. З котяти теля.....	43
77. З коня хорт.....	43
78. Зі страху попіл.....	43—44
79. Ходяче крісло.....	44
80. Страх бочкою в дехтем..	44
81. Страх боднею.....	45
82. Страх шнем.....	45—46
83. Біда в виді хамлали.....	46
84. Гіляки на конях.....	46
85. Страх у виді полотна.....	46—47
86. Страх переміткою.....	47
87. Страх у тополі.....	47
88. Через рогачку відлетів страх.....	47—48
89. Страх силе огнем.....	48—50
90. Чудний огонь.....	50
91. Страх не дає воякови стрі- ляти.....	50
92. Страх лякає вояка.....	51
93. Страх у магазині.....	51—52
94. Вояк в арешті через страх	52—53
95. Хорт і вояк.....	53
96. Пес у гробі.....	54
97. Два на одного.....	54
98. Як вояк застріляв офіцера	55
99. Кінь замість страху.....	55—56
100. Живий страх.....	56
101. Страх і садівники.....	56—57
102. Садівники в бочці.....	57
103. Замість страху дівчина...	57
104. Намість страху злодій...	58
105. Страх кидає чоловіка в гноївку.....	59
106. Хлоп у гноївці.....	59—60
107. Страх збиткує ся над чо- ловіком.....	60—61
108. Як страх завів бабу в воду	61
109. Страх і баба.....	61—62

	СТОР.
110. Як страх хотів утопити чоловіка.....	62
111. Страх втягає парубка під плиту.....	62—63
112. Страх завертає човен....	63—64
113. Страх заводить чоловіка у сніг.....	64
114. Страх у горальні.....	64—65
115. Чорт горальник.....	65—66
116. Страх тримає чоловіка цап- ки.....	66
117. Страх тягне за палець...	66—67
118. Як верби хитали ся.....	67
119. Як страх гойдав кокору- дзами.....	67
120. Страх і стрілець.....	67—68
121. Страх у пасіці.....	69
122. Страх розпитує.....	69—70
123. Злодій перестає красти че- рез страху.....	70—71
124. Узив дідько смаженцю...	71
125. Як страх їхав повозом...	72
126. Страх у стайні.....	72
127. Страх на возі.....	72—73
128. Страх у млині.....	73
129. Люлька з соняшника.....	73—74
130. З люльки костюмаха.....	74
131. Виминяна люлька.....	74
132. Кепська вимина.....	74—75
133. Порцелянка за деревянку.	75
134. Як страх ловив рибу...	75—76
135. Страх і рибакі.....	76—77
136. Страх гонить рибу.....	77
137. Страх над Ченчою.....	77—78
138. Як страх крутив ся на воді.....	78
139. Страх силе піском.....	78—79
140. Страх у Св. Станіславі.	79
141. Біда в дівки.....	79—80
142. Як страх водив Онуфрія Куріляка.....	80
143. Біда на плечах.....	80
144. Страх возить ся на плечах	80—81
145. Як гада боров ся зі стра- хом.....	81
146. Згинник страхом.....	81—82
147. Перестрашений.....	82
148. Цьвіти на свидовім корчі.	82—83
149. Страх на очурі.....	83
150. Як парубок гонив герлицю	83—84
151. Як страх крутив ся.....	84
152. Як у хаті дзвонило.....	85
153. Нечисте місце.....	85—86
154. Якого страху мала баба..	86—88
155. Перелякані воли.....	89
156. Страх у ярі.....	89
157. Страх на мості.....	89—90
158. Камінем у страху.....	90
159. Страх витягає руку.....	90
160. Страх викликає з хати...	90—91

СТОР.

161. Непритомність наслідком перестрахи	91
162. Через страх хвороба.....	91
163. Через страх смерть.....	91—92
164. Не дійшов до дому через страх.....	92

СТОР.

165. Страх перекидаєть ся в знайомих.....	92
166. Страх загороджує дорогу .	92—93
167. Страх у чоботях	93
168. Страх пряде кужілку.....	93
169. Пані — доглядачка коний.	93—94
170. Страх у лісі.....	94—95

III. Хованці.

171. Звідки беруть ся хованці?.....	96
172. Як дістати хованця?...	96
173. Як дістати домовика ...	96—97
174. Хованець із яйця.....	97
175. Як виглядає хованець?..	97—98
176. Хованець у постати корови.....	98
177. Хованець не приймає со-	

лоних страв.....	98
178. Як хованці гуляли.....	99—100
179. Воскреслий хованець...	100
180. Хованець держить парубка на сливці.....	101
181. Хованець бере душі.....	101—102
182. Хованець із грішми.....	102—103
183. Хованець збачочник.....	104—105
184. Як повбути ся хованця?	105—106

IV. Б л у д.

185. Блуд у виді жінки.....	107
186. Блуд у виді пані.....	107
187. Блуд у виді кози.....	108
188. Блуд сьвітлом.....	108
189. Блуд не дає місця пізнати	108—109
190. Блуд на Вербці.....	109 110
191. Блуд у Звенигороді.....	110

192. Як блуд водив чоловіка довкола стирти?.....	110
193. Блуд водить по стодолі.	110—111
194. В блуді показують ся хрест і ліс.....	111
195. Блуд указує кілька доріг	112
196. Блуд на пасовиску.....	112—113

V. Смерть і хвороби.

197. Смерть.....	114
198. Смерть ходить бабою ..	114—115
199. Пані — смерть.....	115
200. Знак смерти.....	115—116
201. Діточа смерть.....	116
202. Як приходила смерть по пана.....	116—117
203. Холера в виді жінки...	117
204. Хоасера у виді хортів..	117—118

205. Як виглядає холера?...	118
206. Як чоловік відвернув від села холеру.....	119—120
207. Про пана, що мав холеру за жінку.....	120 121
208. Муха і фебра.....	121—122
209. Фебра і тиф.....	122
210. Пропасниці.....	122—123

VI. Мерці.

211. Мерці виходять ва страсть	124
212. Чому не можна плакати за мерцями?.....	124—125
213. Мама приходить по смерти до дитини.....	125
214. Як у Потоці ходила жінка по смерти.....	125—126
215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.	126
216. Як мердець літав іскрами	126—127
217. Батько приходить по смерти колисати дитуну.	127
218. Як умерлий ходив до живої.....	127—128

219. Як жінка позбула ся чоловіка-мерця.....	128
220. Як майстер ходив по смерти до жінки.....	128—129
221. Як мердець напивав ся по смерти.....	129—130
222. Мерців не можна займати.....	130
223. Мердець заскоботує жінку на смерть.....	131
224. Як умерла ходила сїм літ.....	131—132
225. Дід і мерці.....	132

	СТОР.
226. Мерлець радить грати на лотерії	132—133
227. Жандарм боїть ся мерця	133
228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки	133—134
229. Як піп перестав по смерті ходити	134
230. Піп в двома серцями	134
231. Як мерлець не міг піднести ся через образок	134—135
232. Мерлець на гостині	135—136
233. Відважний Мазур	136—137
234. Програв заклад	137

	СТОР.
235. Мерлець і відважна дівчина	137—138
236. Мерлець без шапки	138—139
237. Мерлець забирає коханку	139—140
238. Смерть через збитки	140—141
239. Як мерлець задусив волю	140—141
240. Як відкопували похованого Жида	141
241. Як Жиди настрашили ся мерця	141—142
242. Як Жид провиджував ся фіманови	143
243. Як Жиди налякали ся яблінки	142—143

VII. Покутники.

244. Дитина покутує по смерті	144
245. Жінка покутниця	145
246. Як чоловік покутував за табаку	145—146

247. Як піп приходив по чисту сорочку	146
248. Мерлець не дає спокою своїйому синові	146—148

VIII. Висільники і топельники.

249. Як позбути ся висільника	149
250. Дівка висільничка	149
251. З висільнички горстка конопель	150
252. Велеснівецькі висільники	150
253. Дезертир	151—151
254. Висільник вкидає коня до студні	151—152
255. Висільник на весілю	152—153
256. Як виглядає топельник?	154

257. Топельниці на плечах	154
258. Як хлопці втопили жінку	154—155
259. Як баба пустила слав	155—156
260. Як проходив топляник	156
261. Лошак-топельник	157
262. Топельник у постати дитини	157
263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга	157—158
264. Як топельник змочив хлопа	158

IX. Опирі.

265. Як батько втопив сила опирчука	159—160
266. Як умерла жінка опира	160
267. Як опирі ловили газдиню	160
268. Опирі свічками	160
269. Опир у виді пса	161
270. Як опирі жерли ся по собачому	161
271. Собака — опир	161—162
272. Як опир ссав кров із молодят	162—163
273. Опир у Підтайцях	163—164

274. Захланий опир	164
275. Як опирєви відтинали голову	164—165
276. Дівчина і два опирі	165—166
277. Як паречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену	166—167
278. Як почтар боров ся з опирем	167—168
279. Князь опирів	169
280. Дівчина, рожа і опир	169—171
281. Опир, цісар і цаган	171—174

X. Вовкулаки.

282. Вовкулак	175
283. Вовкулакова жінка	175—176

284. Як жінка розбила голову чоловікови-вовкулакови	176
285. Віда з вовкулаком	177

XI. Відьми і чарівниці.

	СТОР.
286. Як пізнаєть ся відьму?	178
287. Три відьми на фігурі ...	178—179
288. Сварка відьми з відьмою	179
289. Памі відьмою	180
290. Братова-відьма	180
291. Непотрібний чин із відьмою	180—181
292. Як жінка відчарувала корову	181
293. Як газда відвертав чари від коров	181—182
294. Господар і чарівниця	182
295. Зловлена відьма	183
296. Відьми залежить на тайні	183
297. Відьма в постати суки	183—184
298. З собаки відьма	184
299. Відьма в постати свині	184
300. Підкована відьма	185
301. Відьма кобилою	185—186
302. Відьма ситом	186
303. Як роздобути багато молока?	186
304. Як чоловік доів терлицю	186—187
305. Молоко в обрутаниці	187
306. Як Йид зробив збитка відьмам	187
307. Як наймит викивав відьму	187
308. Як парубок їздив за відьмою	188—189
309. Пострілена відьма	189
310. Як парубок спалив відьму	189
311. Відьма призвана чарами	190
312. Відьми позгонювані до хати	190—191
313. Що дієть ся з відьмами на другім світі	191
314. Гуцул відьмак	191—192
315. Як зять доїхав кінця теці-відьми	193—194
316. Королівна-відьма	194—198

XII. Знахари і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника	199
318. Як можна побачити свого судженого?	199—200
319. Лік на любов	200
320. Як привабити хлопця ..	200—201
321. Як причарувати дівчину ..	201
322. Як причарувати дівку диликом	201—202
323. Невдатні чари	202—203
324. Кецький знахар	203—204
325. Ящірки в иблоках	204—206
326. Ящірки в животі	206
327. Жаба в животі	206
328. Гадюка в животі	206—207
329. На місце баранів — град ..	207—208
330. Як чоловік відвернув від себе град	207—209
331. Фірман — знахар	209
332. Стрілець — знахар	209—210
333. Лапка на зьвірі	210
334. Майстер майстрови шкодить	210—211
335. Як млинські колеса обертали ся проти води	211
336. Спинений млин	211—212
337. Зачарований млинський камінь	212
338. Мельники — знахари ..	212—213
339. Мельник чарівник	213
340. Суперечка двох мельників	213—214
341. Як мельник прогнав воду зі ставу	214
342. Мельник, що орудував шурами	214—215
343. Вода в хаті	215
344. Чарівник і вода	215
345. Гуцул наслав дощ	215—216
346. За дармо гроші	216
347. Як Гуцул тримав у лісі стражників	216—217
348. Давні і теперішні чарівники	217
349. Чарівник — вішалник ..	217—218
350. Як хлоп робогатів через Фармазонів	218
351. Як слух давав молока ..	218—219
352. З чого жие знахар	219
353. Ринар, що орудував гадям	219—221
354. Гадюки на сплаві	221—222
355. Пан над гадюками	222—223
356. Лікар від гадючої їди ..	223
357. Насилач гадюк	224—227
358. Як знахар наслав на людей стеклих псів	227
359. Чоловік, що орудував зьвірятами	228
360. Як циганка відворожила дукати й коралі	228
361. Від ворожбита до попа ..	229
362. Як хліб стогнав	229
363. Лікарка від стеклини ..	229—230
364. Хлопський лік	230
365. Славний хлопський доктор	231
366. Ворожка лічить золою ..	231—232

	СТОР.
367. Як ворожка лічила бабу і фірмана	232
368. Ворожбит обманює моло-де подруже	233—233

	СТОР.
369. Чи можна вірити ворож-битам	234—235
370. По ворожках із жінкою	235—247
371. Злодій, перед нким замки втварили ся	248—251

ХІІІ. Хмарники.

372. Чому буря не шкодить усюди	252
373. Улашківецький хмарник	252—253

374. Шешорський бурівник	253
375. Як нанови збила буря лави	253

ХІV. Інклюзники.

376. Інклюз хлопцем	254
377. Як зробити інклюза	254
378. Звідки береть ся інклюз	255
379. Як дістати інклюз	255
380. Інклюзове товариство	255
381. Що робити, аби мати інклюз	255
382. Де продають інклюзи	256
383. Намість інклюза гадина	256
384. Знайдений інклюз	256
385. Як інклюз освоюєт ся	256—257
386. Інклюз не втікає з ку-лака	257
387. По чому пізнають інклюза	257

388. Чому в касах мармурові столи	257
389. Інклюз на стіні	258
390. Як баба позбула ся ін-клюза	258
391. Як згубити інклюз	258
392. Жрд — інклюзник	259
393. Як інклюз притягав чу-жі гроші	259—260
394. Гріх тримати інклюза	260
395. Чоловік, що не хотів інклюза	261—262
396. Як пропали гроші	262—263
397. Як парубок прийшов до маєтку	263—264

ХV. Закопані скарби.

398. Що робити, коли горить скарб	265
---	-----

399. Нечисті гроші	265
400і. Як перед скарбом	266

